

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Math 511

Math 511

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT

Math. 511

Math 511

HENRICI
CORNELII AGRIP
PAL AB NETTESHEYM A' CONSILIIS
& Archiuis Inditiarii sacrae CAE-
SAREAE MAiestatis; De
OCCULTA PHI-
LOSOPHIA
Libri Tres,
So

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA.

¶ Nihil est opertum quod non reueletur,
& occultum quod non sciatur.
Matthaei X.

Cum gratia & priuilegio Casareae Maiestatis ad triennium.

CHARLES

PAR la Diuine clemence eslu Empereur des Romaine iusour e auguste roy de Germanie de Castille de Leon Daragon de Nauarre de Naples de Secille de Maillorque de Sardaine des Isles Indes et de la mer oceane Archiduc Dausfrice duc de Bourgoingne de Lothringe de Brabant de Lembourg du Luxenbourg etc. Conte de Flandres Dartois de Bourgoingne Palatin et de Haynaud de Hollande de Zeellande de Ferrette de Haquenault de Namur etc. Prince de Zwauie Marquis du saint empire Seigneur de Frise de Salins de Malines des pays Dutrecht et d'ha teur en Asie et en Affricque.

A tous ceulx qui ces pñtes letters verront salut De lapart de nostre amie et feal conseiller indiciare et historio graphe messier Henry Cornille Agrippa Docteur es deux droitz cheualier nous a este expose: Comme led exposant ait nagaires fait et compose quatre liures oeuvres et volumes intitulez en latin:

De occulta Philosophia, De Vanitate scientiarum Declamatio, In artem breuem Raimundi Lullij commentaria: Et Tabula abbreviata. Orationes & Epistolæ lesquelz liures et volumes lez exposant seroit volentiers imprimer et nos pays et seigneuries: mais il doubte que aucuns imprimeurs diceulx nos pays aiens recouure de chascun de ses volumes vng liure les contreferont que luy tourneroit a grant regret et domaige: se par nous ne luy est pourueu de grace. En nous suppliant tres humblement que a cenduc que dit est il nous plaise luy octroyer et accorder quil puißt faire imprimer lesd quatre liures et volumes par tel imprimeur en nosd pays que bon luy semblera sans ce que autres les pourront imprimer endedens le terme de six ans prochain venant: et sur ce faire expedier nos lettres patentes a ce pertinentes. Pour ce est il que nous ces choses considerees: Et apres que nos amez et feaulx maistres George de Themseke preuoit de Casel: et Herman Sunderhuyfen conseilliers et maistres des requestes Ordinaires de nostre hostel par nostre ordonnance aient bien au long veu visite et signe lesd liures. Auð exposant inclinans fauorablement a sad supplication et requeste. Auons par bon aduis et deliberation de conseil octroie consenty et accorde: octroions consentons et accordons en luy donnant congie et licence de grace especial par ces presentes quil puißt et pourra faire imprimer lesd quatre liures et volumes en tel nombre et quantite et par tel imprimeur de nosd pays que bon luy semblera. Et assm que icelluy imprimeur ne perde ses paines fraiz et despens qui luy conuiendra faire et supporter pour lad nouvelle impression et ce qui en depend auons despendu et despendons par cesd pñtes a tous autres imprimeurs et autres que endedens le temps et terme de six ans prochainement venant ilz ne impriment ou facent imprimer lesd liures ne aucun diceulx sans le consentement duð imprimeur sur paine de confiscation des liures et volumes quilz auroient ainsi imprime et par dessus ce destre pugniz et corrigez arbitrairement. Sidonnons en mandement a nos amez et feaulx les chief presidens et gens de nos priue et grant cōseaulx Chancelier et gens de nostre cōseilen Brabât President et gens de nostre chambre de conseil en Flandres et a tous nous autres iusticiers officiers et subiectz cuy ce peut et pourra toucher et a chascun deulx endroit soy et sy comme a luy appartiendra que de nostre presente grace octroye congie et licence durant le temps selon et par la maniere que dit est ilz facent souffrent et laissent leð exposant enseml leð imprimeur plainemēt et paisiblemēt ioyr et vser sans leur faire meüre ou donner ne souffrit estre fait mis ou donne aucun destoumbier ou empeschement au cōtraire. Car ainsi nous plaißt il en tesmoing de ce nous auons fait meüre nostre seel a ces presentes. Donne en nostre ville de Malines le xij. iour de Ianuier Lan de grace mil cinqcēs et Vingt et neuf. Et de nos regnes a sauoir des Romains le .xi. et de Castille et autres le .xiiij. signe sus le reply par Lempereur en son conseil.

L. de foete.

AD LECTOREM.

NON DVBITO, QVIN TITVLVS LIBRI NO-
stri de Occulta philosophia, siue de Magia, raritate sua
q̄ plurimos alliciat ad legendum, inter quos nōnulli obli-
quæ opinionis mente languidi, multi etiam maligni & in-
ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua
ignorantia magiæ nomē in deteriore partem accipiē-

tes, uix conspecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæresum semi-
nā iacere, piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis scādalo esse, maleficū
esse, superstitiosum esse, dæmoniacum esse, magus qui sim. Quibus si respō-
deam magum apud literatos uiros non maleficum, non superstitiosum, nō
dæmoniacum sonare, sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyl-
las magas fuisse, prōinde de Christo tam apertissime prophetaſſe: iam uero
& magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorem Christū co-
gnouiſſe natum, omniumq; primos ueniſſe ad illum adorandum, ipsumq;
magiæ nomen acceptum philosophis, laudatum à theologis, etiam ipsi euā-
gelio non ingratum. Credo ego istōs tam pertinacis supercilii cēsores Sibyl-
lis & sanctis magis, & uel ipso euāgelio prius sibi interdicturos, q̄ ipsum
magiæ nomen recepturi sint in grātiā, adeo conscientiæ suæ consulentes,
ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cælo me ab illōrū execra-
tione uendicare queant. Quibus & ego nunc consulo ne nostra scripta legāt,
nec intelligāt, nec meminerint: nam noxia sūt, uenenosa sūt, Achærontis
ostiū est in hoc libro, lapides loquitur, caueant ne cerebrū illis excutiat. Vos
autem qui æqua mente ad legendum uenitis, si tantam prudentiæ discretio-
nem adhibueritis, quantā in melle legendo apes, iam securi lēgitē, puto nā-
q; uos & utilitatis haud parum, & uoluptatis plurimum acceptūros. Quod si
qua repperitis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego
uobis illa nō probo, sed narro. Cætera tamen propterea non respuite, nam
& medicorū uolumina inspicientibus contingit cum antidotis & pharmacis
simul etiā uenena legere. Fateor præterea magiā ipsam multa superuacua,
& ad ostentationē curiosa docere prodigia, simul hæc ut uana relinquitē, cau-
sas tamen illorū ne ignorete. Quæ uero ad hominū utilitatem, ad auertēdos
malos euentus, ad destruendū maleficia, ad curādos morbos, ad exterminā-
da phantasmata, ad conseruandā uitæ, honoris, fortunę dexteritatē, sine dei
offensa, sine religiōis iniuria fieri possunt: quis illa non tam utilia censeat, q̄
etiā necessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrādo potius q̄ affirmā-
do scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat quo pauciora p̄teriremus, mul-
ta insuper Platoniorū cæterorumq; gentiliū Philosophorū placita secuti
sumus, ubi instituto nostro scribēdi suggerebant argumentū: ideo si alicubi
erratum sit, siue quid liberius dictū, ignōſcite adoleſcentiæ nostræ, qui mi-
nor quā adoleſcens hoc opus composui, ut possim me excusare ac dice-

A D L E G T O R E M

re, dum eram paruulus, loquebar ut paruulus: sapiebam ut paruulus, factus autem uir, euacuauī quæ erant paruuli, ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine Scientiarum, hūc librum magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redarguetis inquietes: Ecce iuuenis scripsisti, & senex retractasti, ut quid ergo edidisti? Fateor iuuenis admodum hos libros scribere aggressus sum, spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissurus, atq; ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quōdam Spanhemensi, uiro arcanarum rerum admodum industrio, primum illos obtuli corrigendos. Contigit autem postea, ut interceptum opus, priusquā illi summam manum imposuissem, corruptis exemplaribus trūcum & impolitum circumferretur, atq; in Italia, in Gallia, in Germania, per multorum manus uolitaret, iamq; nonnulli impatientius nescio an impudentius, ipsum informe opus sub prælum exponere uolebant, quo uno percussus malo, ipse edere constitui, cogitans minus periculi fore, si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirent, quā si laceri per incondita fragmenta inuulgarentur per manus aliorum. Præterea nullum nefas ratus, si iuuentutis meæ specimē perire non sinerem. Addidimus autem nonnulla capitula, inseruimus etiā pleraq; quæ prætermittere incuriosum uidebat, quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile deprehēdere poterit, nolimus enim opus ipsum totum innouare, & (ut aiunt) totam telam retexere, sed paululum castigare, atq; aliquid splendoris infundere. Quapropter iterum nunc quæso te cande Lector, ne de præsentī tempore editionis ista libes, sed ueniam des curi-
osæ iuuentuti, si quid forte secus quā placeat in istis deprehendes.

E R R A T A.

Folio 3. linea 26. lege aperiuntur. 4. 16 & 19 obtusitate. 5. 41 aduētum. 9. 27 se uidere. 11. 20 aërea. 31. aëri. 12. 20 aërea. 22. iunq. 39. eiu. 13. 40 famatissima. 17. 41 deducende. 18. 8 Habetur. 19. 21 sermē. 36 cuius. 37. conficiet. 28. 29 præesse. Mercurii: sple. 30 uirtuti Saturnū: hep. 34 naribus. 29. 20 hoc. 31. 38 uiridia. 33. 5 ingrata. 6 Præterea funesta. 36. 8 Satut. no 43. 39 imaginēs: 44. 1 tate. lungantur, 45. 17 penes 47. 23 ut ho. 34. abortum patiūtur 48. 8 maximi 16 suffitus 37 77. cō 54. 15 q̄ con. 59. 19 radijs accenduntur, 39 uel sic, abundat 60. 14 uelutarem 61. 26 acie di. 65. 31 inhiantes 68 que postea apud 71. 26 perfectū 76. 40 minimā 77. 31 designet 37 somni 40 diuinatoria 78. 1 illud percurrit 5 discutiemus alibi 82. 6. Altera 86. 29 imaginatiōibus 87. 21 affecta 28 a celo 88. 31 animus for. 89. 4 ad mira. 10. 1 ipse 36 affectū 90. 14 cognatiū potentia 91. 9 numinis 41 dele. & uerba 93. 9 tolli 94. 6 impetrari 26 ut si 100. 1 que de 9 arces 102. 23 scrophulas 103. 25 processerunt 119. 4 ptem uē 128. 11 Iophiel 138. 27 quasdam 142. 30 sinistru 146. 22 hominem 24 particulares 148. 40 lege, 1225 Bne. 46. 16 pro U. lege, 171 156. 31 audito 157. 4 Verum cantus 167. 3 cingentium 168. 8 concuuit 21. 169. 1 aperturam 170. 18 remittantur 171. 24 sonis & 172. 21 & 33 exaltatione 175. 19 ci, calida 179. 41 melancholicos morbos 180. 12 lune: illa uero facies lune, 183. 41 ciat 186. 18 gemma. 30 cuius mensa 191. 26 adscripta est 28 suorum 37 plane. 193. 22 sinu angeli 199. 9 diuinatio 33 protulisse 38 formans 199. 26 in magnum ex. 200. 1 per magnum af. 3 sint 5 de quibus 22 aut uaticini 202. 7 Totum quod 203. 5 corruptibili 12 fortune 205. 36 exordijs 206. 4 ferēs solis, aut nos du. 207. 18 m. 22 208. 38 fidem 211. 34 regenerationis 213. 9. Hæc 27 indignis 34. Oportet 214. 38. Prohibemur 215. 21 duobus 40. Heni. 2216. 6 concinunt 217. 12 & per me 218. 35 numina 40 uiri dei 41 influxum 222. 16. Lunum 224. 22 cupat 33 fide 225 9 quicunque 28 ophanim 40 Sem. 226. 26 deorum 228. 9. Et in alio 229. 34 dele, à 235. 20 steloma 239. 13 referre 240. 16 speculis, an 246. 2 māmona 250. 23. Sicut 251. 5 lunares 254. 3 spiritui 255. 26 istis specialē 40 Amne diel 257. 24 obui 268. 17 cedentium 271. 34 ciuitas 278. 4. Efficacia 12. limo 27 eas 41 adurantur 279. 9 malefica 13. abigam 281. 27. Scmones 32 translati 285. Mori igitur 34 dele, bō 289. 38 inedia sese re. 290. 23 tum mo. 30 primaria causa 291. 13 præidentium 292 ta mēn uiribus 295. 26 receptant 296. 8 benefica 297. 29 allocutum 298. 17. Midas, ab 299. 11 quæcunq; 301. 15 septentrionalis 21 manium 302. 34. Valentinianorū 304. 38 loci alicuius 307. 2 statim 14 iungatur 35 exempla 308. 19 mouet 29 occurfu 31 aut ea 309. 28 illi 311. 8 dele, & 14 uaticinia deorū 15 sint 17 transeunt 312. 34 latio aut 314. 27 cum 315. 41 tur ima 316. 29. Tum alia 317. 16 Zoroastē 28 qua 31 sed bene 319. 22 meram 319. 2 potu'ue 25 somni 320. 2 immitti 324. 17. Huic 32 circūluie 35 mundo 325. 14 ut non 335. 11 debito 337. 7 mundauit 340. 36 cerea 342. 15 estuantis 344. 4. dinis adre. 15 arte 24 sermo. um 37 symbola 41 potes 343. 23 uersum 350. 2 Galaad 33 fame 351. 17 nos regente 358. 3 idololatria 4 iectione.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI
in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa
ab Nettelzheym. S. D.

Vm nuper tecum (reuerēde pater) in cœnobio tuo apud Herbi-
polim aliquandiu conuersatus, multa de chymicis, multa de
magicis, multa de cabalisticis ceterisq; quę adhuc in occulto de-
litescunt arcanis scientiis atq; artibus unā contuliffemus: ma-
gna inter cæteras quęstio erat, cur Magia ipsa, cum olim primum sublimita-
tis fastigium uno omnium ueterum philosophorum iudicio teneret, & à
prisca illis sapientibus, & sacerdotibus summa semper in ueneratione habi-
ta fuerit: deinde sanctis patribus à principio nascentis ecclesię catholicę odi-
osa semper & suspecta, tandem explosa à Theologis, damnata à sacris cano-
nibus, porro omnium legum placitis fuerit proscripta, eius causam specula-
tus meo iudicio non alia est, nisi quod fatali quadam temporum hominum
q; deprauatione subintroierūt multi pseudophilosophi, ac mētito nomine
Magi, qui per uarias errorum sectas & falsarum religionum factiones, mul-
tas admodū execrandas superstitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex or-
thodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturę persecutionem hominūq;
perniciem ac dei iniuriam congerentes, multos admodum quales hodie cir-
cunferri uidemus reprobatae lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ ho-
nestissimum nomen atq; titulum furto & rapina præfixerunt. Hi itaq; cum
sacrofancto hoc magiæ titulo suis execrandis nugis fidem sese cōciliaturos
sperarent, id egerūt, quod laudatissimum olim magiæ nomen, hodie bonis
& probis omnibus odiosissimum redditum sit, ac capitale crimen habeatur
si quis doctrina operibus ue magum sese audeat profiteri, nisi forte demens
aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuinipotēs, ut (si-
cut ait Apuleius) possit cœlum deponere, terram suspendere, fontes durare,
montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sydera extinguere, tartarū
ipsū illuminare, siue ut canit Vergilius:

Quæ se carminibus promittat soluere mentes
Quos uelit, ast aliis duras immittere curas,
Sistere aquam fluuiis, & uertere sydera retro,
Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Tum quæ referunt Lucanus de maga illa Thessala, & Homerus de Circes o-
mnipotentia, quorū plurima fateor tam fallacis opinionis, tam superstitio-
sę diligentia perniciosiq; labores existunt, ut cum sub artem nō nefandam
cadere nequeāt, tamen magiæ uenerabili titulo sese uestiri posse præsumūt.
Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indi-
gnabar, neminem haftenus extitisse, qui tam sublimem sacramq; discipli-

E P I S T O L A.

nam ac impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis pure syncereq; tradi-
disset, siquidem quos ex recentioribus ego uidi Rogerium Bachonem, Ro-
bertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldū
de Villa noua, Anselmum Parmensem, Picatricem Hispanū, Cicchum Ascu-
lum Florētinum & plerosq; alios, sed obscuro nominis scriptores cum se ma-
giam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione
subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas præstiterunt. Hinc cō-
citus est in me spiritus meus, atq; propter ipsam cum admirationē, tum in-
dignationem uolui & ego philosophari, non illaudabile opus me facturum
existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & ple-
nas mysteriorum operationes curiosus intrepidusq; extiti explorator, si Ma-
giam ipsam uerustam sapientumq; omnium disciplinam ab impietatis er-
roribus redimitam, purgatamq;, & suis rationibus adornatam restituerem,
& ab iniuria calumniantium uindicarem, quod ut iam diu ipse mecum deli-
beraui, nunq̃ tamen in hanc arenam descendere hætenus ausus fui, uerum
post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonem tua præcellēs pe-
ritia & doctrina tuaq; ardēs adhortatio audaciam mihi animumq; addidit.
Itaq; electis è Philosophorum exploratæ fidei sententiis, purgata introducti-
one malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiōes ab
ipsis tenebrarum reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirādorū operati-
ones requirendas docebant, discussis tenebris tres libros de magia compen-
dio breuitatis complexos recētibus his diebus composui, & de Occulta phi-
losophia minus intenso titulo inscripsi, quos nunc tuo exanimi, qui harum
rerum plenissimam peritiam tenes castigādos, censendos, indicādosq; sub-
mitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturæ contumeliam,
aut cœlitum offensam, religionis'ue iniuriam uergere queat, condemnes er-
rorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis tra-
ditionē tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa magia agere uelis,
ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit nō nisi
nocere, quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquan-
do scelicibus auspiciis in publicum egrediantur, nec timeant iudicium subi-
re posteritatis. Vale, & his audacibus parco cœptis.

IOANNES TRITEMIVS ABBAS DIVI IACOBI HER
bipolis quondam Spanhemensis, suo Henrico Cornelio
Agrippæ ab Nettefzheym, salutem &
charitatem.

QUO PVS tuū ornatissime Agrippa de occultiore Philosophia præ-
notatum, quod nobis examinandum per latorem præsentium
obtulisti, quanta cum uoluptate susceperimus, nec lingua mor-
talis unquam potest exprimere, nec scribētis calamus referare.
Admiratione maxima ducimur super eruditione tua non uulgari, qui & iu-
uenis tam secreta penetras & arcana, multis etiam uiris doctissimis abscon-
dita, non solum pulchre ac uere, sed etiam proprie & ornatè proferre in lucē
potuisti. Vnde imprimis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & si po-
terimus unquam, pro uiribus indubitanter referemus gratias, tuum opus,
quod nemo doctissimorum etiam uirorū satis laudare sufficiet, probamus:
deinde ut studio pergas in altiora, quo cœpisti, nec finas tam excellentes in-
geniū tui uires otio tepescere, te qua possimus instantia monemus, petimus
& rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora semper exercites, & lumen
ueræ sapientiæ quo maxime & diuinitus illustraris, etiam ignorantibus de-
monstres. nec te retrahat à proposito quorumcūq; consideratio nebulonū,
de quibus uere dictum est: Bos lassus fortiter figit pedem. Cum nemo, sa-
pientum iudicio, ueraciter doctus esse queat, qui in unius duntaxat faculta-
ris rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & sub-
limi: non ergo boues imiteris, sed uolucres: nec circa particularia arbitreris
tibi esse morandum: sed uniuersalibus confidenter intendito animum, tan-
to enim quisq; doctior esse putatur, quanto ignorat pauciora. Ingenium ue-
ro tuum ad omnia pleniter aptum non paucis nec infimis, sed multis & sub-
limioribus est rationabiliter occupandū. Vnum hoc tamē te monemus cu-
stodire præceptū, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus at-
que secretis tantum cōmunices amicis. Da scēnum boui, saccarū psitaco tan-
tum: intellige mentem, ne boum calcibus, ut plerisq; contigit subiiciaris. Va-
le fœlix amice, & siquid pēnes nos est quod tibi conducere queat, iube & fa-
ctum sine mora intelliges, & uires ut nostra dietim sumat amicitia, sapius
ad nos scribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito instanter oramus.
Iterum uale. Ex nostro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno

M. D. X.

a iiii

REVERENDISSI

MO IN CHRISTO PATRI, AC PRINCIPI ILLVSTRIS
fimo Hermanno è comitibus wyde, Dei gratia sanctæ Colonien
sis ecclesiæ Archiepiscopo, sacri Romani Imperii Principi
Electori, & per Italiam Archicancellario, westpha-
liæ & Angariæ Duci &c. Sacrosanctæ Romanæ
ecclesiæ Legato nato, & in pontificali-
bus Vicario generali, Hēricus Cor
nelius Agrippa ab Nettelz-
heym. S. D.

A EST ILLVSTRIS FAMAE TVAE CE
lebritas reuerēdissime & illustrissime Princeps,
ea uirtutum tuarū magnitudo & doctrinæ splen
dor, & frequens optimarum literarum exerci
tiū, & cū solida prudētia grauis oratio, & elegās
dicēdi promptitudo, multarū rerum cognitio,
constans religio, ac mores laudatissimi, quibus
supra communē aliorū cōsuetudinē præditus es:
taceo prisca eminentis nobilitatis imagines, ac
diuitiarum cum antiquarum tum nouarum thesauros, amplitudinem do
minii, sacrarumq; dignitatum mitras, quorum etiam præstantia antestas cū
corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tñ
his omnibus longe maiorem existimo heroicis illis & superillustribus tuis
uirtutibus, quibus sane effecisti, ut quanto quisq; doctior est, ac uirtutum
amantior, tanto magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insinuari, unde & ipse
etiam illud decus tuum petendum mihi cōstitui, sed Parthorū more, hoc in
quam est, non sine munere. Quem equidem salutandi Principis morem à
prischorum usque seculis in hæc nostra tempora deriuatum, & adusq; huc ob
seruatū uidemus. Cumq; uiderem alios quosq; uiros egregie doctos, doctri
narū suarū pulchris magnisq; munerib⁹ te ornare, ne solus ego uelut cultus
& uenerationis tuæ desertor, ad tuam amplitudinem uacuis manibus appli
care ausim: cogitabundus ac circumspectus in cella mea libraria, quo mu
nere te tam insignem Principem condonare possem, en inter recondita of
ferebant sese subito libri de Occulta Philosophia, siue de Magia, quos iuue
nis admodum scribere aggressus, & iam multis annis uelut oblitus intermise
rā: mox tuę amplitudinis ueneratione ad illos consummandos, uelut ad uo
ta reddenda properaui. Sane quòd persuaderem mihi, nihil me tibi gratius
dare posse, quàm antiquissimæ abstrusissimæq; doctrinæ nouum opus, opus
inquam curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatis doctrinam, ausim dice-

EPISTOLA

re, à nullis hæcenus restituere tenratam. Attamen non in hoc tibi adscribitur hæc nostra, quod te digna sint : sed ut patefaciant mihi aditum ad benevolentiam tuam. Quæso itaq; si non est improbum, habeant apud te quandam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniant, ac fugata inuidia perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructum bonæ cōscientiæ, cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cum utilissima, tum cognita necessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, q̃ etiam præsentis ætatis nostræ, multa siquidem iuuenilis operis errata castigauī, multa compluribus locis interfulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqualitate facile deprehendi possunt, atq; sic cognosces me omnem ætatem meam tuis obsequiis fore deuorum. Vale,

felix Colonia felicitissimus Princeps.
Ex Mechlinia.

Anno. M. D. XXXI.
Mense Ianuario.

CAPITULO

RVM OMNIUM QVAE IN HOC

OPERE CONTINENTVR, ELENCHVS.

PRIMI LIBRI ELENCHVS:

1 CA.

VOMODO A' TRIPLI-
ci mundo Magi uirtutes colligat, tribus his libris monstra-
bitur FOLIO 1.

Quid sit magia, quæ eius par-
tes, & qualē oporteat esse Ma-
giæ professorem eodem

- De quatuor elementis, & eorundem qualitati-
bus & in seinuicem permixtionibus 3
- De triplici elementorū ratione consideranda 4
- De mirabilibus ignis, ac terræ naturis 5
- De admirandis aquæ, & aëris atque uetorum
naturis 6
- De generibus cōpositorum, quomodo se ha-
beant ad elementa, atq; quid elementis ipsis cō-
ueniat cum anima, & sensibus, & moribus 10
- Quomodo elementa sunt in cōlā, in stellis, in
demonibus, in angelis, in ipso deniq; deo 12
- De uirtutibus rerum naturalium ab elemen-
tis proxime dependentibus 13
- De uirtutibus rerum occultis 14
- Quomodo uirtutes occultæ infunduntur re-
rum speciebus ab ideis, per rationes animæ mū-
di, stellarūq; radios: & quæ res hac uirtute ma-
gis abundant 15
- Quomodo diuersis indiuiduis, etiā eiusdē spe-
ciei, diuersæ uirtutes infunduntur 16
- Vnde proueniāt uirtutes rerum occultæ eodē
De spiritu mūdi quis sit, & quod sit uinculum
oculcarum uirtutum 18
- Quomodo debemus inuestigare, & experiri
uirtutes rerū, per uisū sumptā a similitudine 20
- Qualiter diuersarum uirtutum operationes
transfundantur ab unare in aliam, & sibi mu-
tuo cōmunicantur 21
- Qualiter per licem & amicitia, uirtutes rerū
inuestigandæ, & experiundæ sunt 22
- De inimicitiarum inclinationibus 23
- Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt
rerum uirtutes, quæ illis a tota specie insunt,
aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei
sunt agnatæ 25
- Quod uirtutes naturales quibusdam insunt
per totā suā substantiā, quibusdā uero in cer-
tis suis particulis aut membris 26
- De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita
tantum, & quæ remanent in illis etiam post in-
teritum eodem
- Quomodo res inferiores subsunt corporibus
coelestibus, & quomodo humanū corpus, ipsa
que hominum exercitia & mores, stellis atque
signis distribuuntur 28
- Quomodo cognoscendum, quibus stellis res
naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares 29
- Quæ res subsunt lunæ 31
- Quæ subsunt Saturno 32
- Quæ sunt Ioualia 33

- Quæ referunt Martem 34
- Quæ sint Venerea eodem
- Quæ sequuntur Mercurium 35
- Quod totus sublunaris mundus, & quæ in
eo sunt, planetis distribuitur eodem
- Qualiter prouinciæ, & regna planetis distri-
buuntur 36
- Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq;
imaginibus eodem
- De signaculis & characteribus rerum natu-
ralium 38
- Quomodo per res naturales earumq; uirtu-
tes, possumus allicere & attrahere influxus at-
que uirtutes corporum coelestium 40
- De commixtionibus rerum naturalium ad
inuicem earumq; utilitate 41
- De unione rerum commixtarum, atq; intro-
ductione nobilioris formæ uitæq; sensibilis 43
- Quomodo certis quibusdā præparamen-
tis naturalibus & artificialibus, coelestia quæ-
dam & uitalia dona desuper trahimus 45
- Quomodo dona, non solum coelestia & uita-
lia, uerumetiam intellectalia quædam & di-
uina desuper suscipere possumus 44
- Quod certis quibusdā mundi materijs mun-
dana numina, & horum nutumum ministros
dæmones allicere possumus 45
- De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus
modis solcant fieri eodem
- De ueneficijs, earundemq; potentia 46
- De quorundam ueneficiorum admirandis
uirtutibus 47
- De suffitijs, & earum ratione & potentia 49
- Compositio quorundam suffituum plane-
tis accommodatorum 51
- De collyrijs, unctionibus, philteris, eorumq;
uirtutibus 52
- De alligationibus, & suspensionibus phys-
cis 53
- De annulis & eorum compositionibus 55
- De locorum uirtutibus, & quæ loca cuique
stellarum correspondent eodem
- De lumine & coloribus, de lychnis & lam-
padibus, & qui colores, qbus stellis, domibus
& elementis distribuuntur 57
- De Fascinatione, atque eius artificio 58
- De certis obseruationibus, admirandas uir-
tutes producentibus 59
- De uultu, ac gestu, corporisq; habitudine &
figura, & quæ ex his quibus stellæ respōdeant,
unde physiognomonia, & metoposcopia, &
chiromātia, diuinationum artificia, sua funda-
mentā habeant 61
- De diuinatione auspicio, & augurio 63
- De diuersis quibusdā animaribus, & alijs
rebus, quā in augurijs significationē habeāt 64
- Quomodo uerificantur auspicia per lumen
sensu naturæ, ac de eius experiundæ aliquot re-
gulis 68

De aru-

56	De aruspicina fulgurū, & fulminū, & quō por- tenta & prodigia interpretanda sint	72
57	De Geomātia, Hydromātia, Aëromantia, Py- romātia quatuor elementorū diuinationibus	73
58	De mortuorum reuiuifcentia, de longēua dor- mitione atque inedia	74
59	De diuinatione, quæ per ſomnia fit	77
60	De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fi- unt, de melancholici humoris potētia, quo etiā dæmones nonnunquam in humana corpora il- liciuntur	78
61	De formatiōe hominis, de ſenſibus exteris & intimis ac mente, de triplici animæ appetitu, ac paſſionibus uoluntatis	80
62	De paſſionibus animi, & earum origine, diffe- rentia & ſpeciebus	82
63	Quō paſſiones animi mutāt corpus propriū permutando accidētia, & mouēdo ſpiritum	83
64	Quō paſſiōes animi immutāt corpus per mo- dum imitationis à ſimilitudine. Item de trāsfor- matione ac translatione hominū, & quas uires uis imaginatiua nō ſolum in corpus, ſed etiam in animam obtineat	84
65	Quomodo paſſiones animi etiam operantur extra ſe in corpus alienum	86
66	Quod paſſiones animi plurimū ſuuant ab op- portunitate coeleſtis: & quā necessaria ſit in o- mni opere, ipſa animi conſtantia	87
67	Quō aius hūanus poteſt cōiungi cū coeleſtiū aīs, & intelligentiis atq; ſimul cū illis mirabiles quaſdā uirtutes reb⁹ inferiorib⁹ imprimere	88
68	Quō animus noſter poteſt permutare & liga- re res inferiores, ad id quod deſiderat	89
69	De ſermone, atq; uirtutibus uerborum	90
70	De uirtute propriorum nominum	eodem
71	De ſermonibus complexis, & carminibus, in- cantamentorūq; uirtutibus & attritiōibus	91
72	De incantamentorū mirabili potentia	93
73	De uirtute ſcripturæ, & de imprecatiōibus & inſcriptionibus faciendis	94
74	De proportionē, correſpōdentia, reductionē literarū ad ſigna coeleſtia & planetas ſcđm uarias linguas cum tabella hęc indicante	eodem
CAPITVM LIBRI II. ELENCHVS.		
1	De neceſſitate Mathematicarū diſciplinarū, atq; de mirandis multis operibus, quæ ſo- lis mathematicis artibus perpetrantur	99
2	De numeris eorundēq; potētia & uirtute	101
3	Quantas uirtutes numeri poſſideant in rebus cum naturalibus tum tranſnaturalibus	102
4	De unitatē & eius ſcala	103
5	De dualitatē & eius ſcala	104
6	De triadē & eius ſcala	106
7	De quaternario & eius ſcala	108
8	De quinario & eius ſcala	111
9	De ſenario & eius ſcala	113
10	De ſeptenario & eius ſcala	114
11	De octonario & eius ſcala	122
12	De nouenario & eius ſcala	124
13	De decadē & eius ſcala	126
14	De undenario & duodenario cum duplici duo- denarij ſcala, Cabaliſtica & Orphica	130
15	De numeris qui ſupra duodenarium ſunt, eo- rumq; potentia & uirtutibus	136
16	De numerorum notis in certis geſticulationi- bus conſtitutis	138 (obſeruatis 139)
17	De uarijs numerorum notis apud Romanos	

18	De notis Græcorum	140
19	De notis Hebræorum & Chaldæorum, & qui- buſdam alijs Magorum notis	141
20	Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuina tione per eoſdem	148
21	Qui numeri quibus diſſe ſacri ſunt, & qui qui- bus elementis adſcripti	144
22	De Planetarum menſuris, earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præſticiantur, diuina no- mina, intelligentiæ & dæmonia	148
23	De Geometricis figuris atque corporibus qua uirtute in magia polleant, & quæ quibus elemē- tis conueniant atque celo	154 (ita 155)
24	De Muſicali harmonia eiustq; uiribus ac potē- tibus	
25	De ſono atque concentu, & unde illis mirabi- litas in operando	156
26	De cōuenientia eorū cū coeleſtibus: & qui cō- centus quiq; ſoni ſingulis ſtellis reſpondēt	158
27	De humani corporis proportionē & menſura harmoniæq;	160
28	De aīe humanæ cōpoſitione & harmonia	170
29	De obſeruatiōe coeleſtiū, in omni opere Ma- gico neceſſaria	171
30	Quando planetæ ſunt potētioris influentiæ	172
31	De obſeruatiōe ſtellarum fixarum, earumq; que naturis	eodem
32	De Sole & Luna, eorūq; magicis ratiōibus	174
33	De xxviii. manſionibus Lunę earundemq; uiribus	175
34	De uero coeleſtiū motu in octaua ſphæra ob- ſeruando, ac de ratione horarū planetariarū	178
35	Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & ſigilla ſimiliatq; uirtutem aliquam ſortiantur à corporibus coeleſtibus	eodem
36	De imaginibus Zodaici, quas inſculptæ à ſuis ſtellis concipiant uirtutes	179
37	De imaginibus facierū eorūq; uirtutibus, atq; de his quæ extra zodiacū ſunt imaginibus	180
38	De imaginibus Saturni	183
39	De imaginibus Iouis	184
40	De imaginibus Martis	eodem
41	De imaginibus Solis	eodem
42	De imaginibus Veneris	185
43	De imaginibus Mercurij	eodem
44	De imaginibus Lunæ	eodem (næ 186)
45	De imaginibus capitis & caudæ draconis Lu-	
46	De imaginibus Maſionum Lunæ	eodem
47	De imaginibus ſtellarū fixarū benenarū	188
48	De figuris geomatricis, quæ inter imagines & characteres medię ſunt, & earundē tabula	189
49	De imaginibus, quarum figura eſt nō ad ſimi- litudinē alicuius figuræ coeleſtis, ſed ad ſimili- tudinē illius qđ deſiderat animus operantis	191
50	De obſeruatiōibus quibuſdā coeleſtib⁹, & pra- ctica quarundam eiustdem imaginum	eodem
51	De characteribus qui ad coeleſtiū normā imi- tationemq; fabricati ſunt, & qđmodo ex geomā- cis figuris deducūtur cum eorundē tabula	194
52	De characteribus qui à rebus ipſis ſimilitudi- ne quadam abſtrahuntur	196 (ita 198)
53	Quod nulla diuinaſio ſine aſtologia ſit perfe- cta	
54	De ſorte, & qñ, ac unde illi diuinationis uirtus cōtingat	199 (tarū & philoſophorū 200)
55	De aīa mūdi & coeleſtiū, iuxta traditiōes poē- tarū	201
56	Idem confirmator ratione	201
57	Quod anima magis ac coeleſtes aīæ ſint ratio- nales, ac mentem participant diuinam	202
	De no-	

ELENCHVS

58	De nominibus animarum coelestium, eorum- demq; dominio in hunc inferiorem mundum ui- delicet hominem	203
59	De septē mundi gubernatoribus planetis, co- rundemq; uarijs nominibus, magicis sermoni- bus deferuentibus	204
60	Quod humanarū imprecationes naturaliter im- primūt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependētiarum gradus ascēdit in mundū intelligibilē, sicq; simi- lis spiritibus & intelligentijs sublimioribus	206
	CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.	
1	D E necessitate, uirtute & utilitate Religio- nis	211
2	De silentio & occultatione eorū, quę secreta in	211
3	Quę dignificatio requiratur, ut q̄s euadat in ue- rum Magum, & mirandorū operatorem	213
4	De duobus ceremonialis Magię adminiculis, religione & superstitione	215
5	De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueri- tatis semitam perducunt	217
6	Quō his ducibus aīa humana scādit in naturā diuinā, efficiturq; miraculorum effectrix	218
7	Necessariā ēē mago ueri dei cognitionē, & qd de deo ueteres senserūt magi atq; philosophi	219
8	Quid de diuina trinitate ueteres senserint phi- losophi	221
9	Quę sit uera de deo & sanctissima Trinitate	223
10	De emanatiōibus diuinis quas Hebręi Nume- rationes, alij attributa, Gentiles, deos & numina nūcupabant: deq; decē Sephiroth, ac decem sa- cratissimis dei nominibus illis præsidentibus, co- rundemq; interpretatione	224
11	De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute	227
12	De influxu diuinorum nominum per singula media in hæc inferiora	232
13	De mēbris dei, & de corp in nostra mēbra in- fluxu	234
14	De dijs gentiū, & animis coelestiu corporū, & qbus numinibus, quę loca olim sacra fuerūt	237
15	Quid de animabus coelestibus nostri sentiant Theologi	238
16	De intelligentijs & demonibus, ac triplici illo rum genere, eorumq; cognomentis uarijs, deq; infernis & subterraneis demonibus	239
17	De eisde iuxta Theologorū sententias	242
18	De ordinibus malorum demonum, eorundē que casu & naturis uarijs	243
19	De corporibus demonum	246
20	De infestatione malorū demonum, & custo- dia nobis adhibita bonorum demonum	248
21	De obsequendo proprio genio, eiusq; natura indaganda	250
22	Triplem uniuscuiusq; hominis cultū dē esse, & a quibus singuli procedant	252
23	De lingua angelorum, eorumq; cum inter se tum nobiscum colloquutionibus	253
24	De nominibus spiritūū, eorumq; uaria impo- sitione, deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus coeli, & elementis	254
25	Quō Hebręorū meubales sacra angelorū no- mina & sacris scripturis eliciūt, atq; de septuagin- ta duobus angelis qui ferūt nomē dei, cū tabulis ziraph, & cōmurationū literarū & numerorū	256
26	De inueniēdijs nominibus spirituum & genio- rum a dispositione corporum coelestiu	256
27	De arte calculatoꝝ nominiū cuiusmodi ex tra-	

CAPITVM.

28	ditione Cabalistarum	257
29	Quomodo nonnūq; spirituum nomina acci- piuntur a rebus ipsis quibus præficiuntur	271
30	De characteribus & sigillis spirituum	272
31	Alius characterizandi modus, a Cabalistic tra- ditus	273
32	Adhuc alius characterū modus, atq; de signa- culis spiritūū q̄ sola reuelatiōe recepta sunt	276
33	Quomodo alliciant a nobis boni demones, & quomodo mali demones a nobis conuincantur	278
34	De uinculis spiritūū, eorumq; adiurationibus & exterminijs	280
35	De ordine animastico atq; heroibus	281
36	De dijs mortalibus atq; terrenis	282
37	De hoīe quomodo creatus ad imaginē dei	284
38	De anima humana, & per quā media iunga- tur corpori	289
39	Quę diuina dona homo de super a singulis coe- lorum & intelligentiarū ordinibus accipiat	290
40	Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malo- rum causę efficiantur	291
41	Quod unicuique homini impressus est cha- racter diuinus cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia	293
42	Quid de hoīe post mortē, opiniones uarię	294
43	Quibus rationibus Magi & Necromantes mor- tuorū animas euocare se posse putabant.	304
44	De humanę animę potestate, in mente, ratio- ne & idolo	306
45	De gradibus animarum, & earundem interi- tu aut immortalitate	309
46	De uaticinio & furore	310
47	De prima specie furoris a Muffis	311
48	De secunda specie a Dionysio	313
49	De tertia specie furoris, ab Apolline	314
50	De quarta specie furoris a Venere	316
51	De raptu & extasi, & uaticinijs quę ipse q mor- bo comitiali & syncopi corripuitur, & quę ago- nizantibus contingunt	eodem
52	De somnio prophetico	318
53	De fortibus & notaminibus certam oraculoꝝ uim possidentibus	320
54	Quomodo se disponere debeat uolēs suscipe- re oracula	322
55	De munditia & quomodo obseruanda	323
56	De abstinentia & ieiunijs, & castitate, solitudi- ne, & animi tranquillitate atq; ascensu	325
57	De poenitentia & elemosyna	327
58	De his quę extrinsecus administrata ad expia- tionem conducunt	329
59	De adorationibus & uotis	329
60	De sacrificijs & oblationibus, eorumq; gene- ribus & modis	338
61	Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificijs & oblationibus	344
62	Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferio- ra numina exhibenda sunt	345
63	De cōsecrationibus & earum ratione	346
64	Quas dicantur sacra, quę consecrata: & quo- modo hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus	348
65	De religiosis quibusdā obseruariōibus, cere mo- njs & ritib⁹ suffituū, unctionū & simillū	349
66	Opera totius conclusio	355

CAPITVM LIBRORVM FINIS

Nobis

NOBILIS VIRI HEN-

RICI CORNELII AGRIPPÆ EQVITIS AVRATI,

& utriusq; Iuris Doctoris, Sacræ Cæsareæ Maiestatis à Consilio & ar
chiuis indiciarii, De occulta Philosophia, siue de Magia
Libri tres.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus
his libris monstrabitur Caput primum.

VM TRIPLEX SIT MVNDVS,
elementalis, cœlestis & intellectualis, & quisq;
inferior à superiori regatur, ac suarum uirium
suscipiat influxū, ita ut ipse archetypus & sum-
mus opifex, per angelos, cœlos, stellas, elemen-
ta, animalia, plātas, metalla, lapides, suæ omni-
potentię uirtutes exinde in nos transfundat, in
quorum ministerium hæc omnia condidit atq;
creauit: non irrationabile putāt Magi, nos per

eosdem gradus, per singulos mūdōs, ad eundem ipsum archetypum mun-
dum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedūt
omnia, posse conscendere: & non solum his uiribus, quæ in rebus nobilio-
ribus præexistunt, frui posse: sed alias præterea nouas desuper posse attra-
here. Hinc elementalis mūdi uires, uariis rerum naturalium mixtionibus
à medicina, & naturali philosophia uenantur: deinde cœlestis, mūdi radiis
& influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorū disciplinas,
cœlestes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum di-
uersarum potestatibus per religionum sacras ceremonias corroborāt atq;
confirmant. Horum omnium ordinem & processum, tribus his libris nūc
tradere conabor: quorum primus cōtineat Magiam naturalem, alter cœ-
lestem, tertius ceremonialem. Sed nescio an planè uenia dignum sit, me ho-
minem ingenii ac literaturę minoris, tam difficile, tam arduū, tam intrica-
tum negotium, in ipsa mea adolescentia tam libere aggressum esse: quam-
obrem quæcunq; hic à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quenq;
plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholi-
ca, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat
esse Magiæ professorem. Caput II.

Magica facultas potestatis plurimæ cōpos, altissimis plena my-
steriis, profundissimam rerum secretissimarum contemplati-
onem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & uirtu-
tem, totiusq; naturæ cognitionem complectitur: & quomodo res inter se

differūt, & quomodo cōueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producēs, uniēdo uirtutes rerū per applicationem earū adinuicē, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorū dotibus ac uirtutibus passim copulās atq; maritās. Hęc pfectissima summaq; sciētia, hęc altior sanctiorq; philosophia, hęc deniq; toti⁹ nobilissimę philosophię absoluta cōsummatio. Nā cū oīs philosophia regulatiua diuisa sit in physicā, mathematicā & theologiā: physica docet naturā eorū q̄ sunt in mūdo, illorūq; causas, effectus, tēpora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimat.

Quot sunt, quę rerum species elementa uocantur,
 Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aer,
 Quid generent: unde & magni primordia cœli,
 Vnde maris fluxus, uariis ue coloribus Iris.
 Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
 Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula.
 Quę secreta faces noctu, quę causa cometas
 Proferat, & tumidas quę cæca potentia terras
 Concuriat, quę sunt auri, quę semina ferri,
 Totaq; naturę uis ingeniola latentis.

Hęc omnia naturarū speculatrix physica cōplectit, & quę canit Vergilius:

Vnde hominū genus, & pecudū, simul imber, & ignes,
 Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
 Obiicibus ruptis, rursusq; in seipsa residant.
 Herbarum uires, animos, irasq; ferarum,
 Omne genus fruticum, lapidum quoq; reptiliumq;.

Mathematica uero docet nos planā, & in tres porrectā dimensiones naturam cognoscere, motumq; ac cœlestium progressus suspicere.

Aurea quò celeri rapiantur sidera motu,
 Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
 Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quę canit Vergilius:

Quo circa certis dimensum partibus orbem
 Per duodena regat mundi sol aureus astra:
 Ostendit cœliq; uias, & sidera monstrat,
 Defectus solis uarios, lunęq; labores,
 Arcturum pleiadasq; hyadas, geminosq; triones.
 Quid tantum oceano properent se tingere soles
 Hyberni, uel quę tardis mora noctibus obster.

Quę omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
 Possumus, hinc messisq; diem, tempusq; serendi,
 Et quando infidum remis impellere marmore

Conueniat, quando armatas deducere classes,

Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet, quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerborum & figurarum, de arcanis operationibus & mysteriis signaculorum, & quod ait Apuleius, docet nos rite scire atq; callere leges ceremoniarum, fas sacrorum, atq; ius religionum. Sed iam me recolligam. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa cõplectitur, unit, atq; actuat. merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuētores huius scientiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariore alii existerunt antistites, ut trifmegistus Mercurius, Porphyrius, Iamblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonius, Apollonius Tyaneus, Osthane etiam egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis cõmentariis illustrauit. Præterea ad hac artē Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophi: discendā nauigarunt: hæc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hæc in arcanis habuerunt. Quin & Pythagoram Platonēq; ob eam discendā cõpertū habemus, Memphiticōs uates accessisse, & penè totā Syriam, Aegyptū, Iudæā, & Chaldeorū scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerentur. Quicumq; igitur nūc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarantur qualitates rerum, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis, & si nō fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus, & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si non fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substantiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, non poterit intelligere Magiæ rationabilitatē: nullū enim opus ab ipsa magia perfectū extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates nō cõplectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in se inui-

cem permixtionibus. Caput III.

Vatuor sunt elementa & primaria fundamēta rerum oīm corporaliū, ignis, terra, aqua, aer: ex quibus oīa elemētata in istis inferioribus cõponunt: nō per modū coaceruationis, sed secūdū trāsmutationē & unionē: rursusq; cū corrumpunt in elemēta resoluuntur. Nullum autē sensibiliū elementorū purū est, sed secūdū magis & minus permixta sunt, & in se inuicem transmutabilia: quēadmodum terra lutescens dissoluta q; fit aqua, atq; illa ingrossata densata q; fit terra: per calorē

a ii

autem euaporata transiit in aerem, & ille supercalescens in ignem: & hic extinctus reuertitur in aerem, in frigidatus autem ex superadustione, fit terra aut lapis, aut sulphur, sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato autem censet terram omnino intransmutabilem esse, cetera autem elementa & in hanc, & in se inuicem transmutari. Diuiditur itaque terra à subtilioribus non transmutata, sed soluta aut permixta in illa, quæ illam dissoluunt, rursusque in seipsam remigrans. Vnūquodque autem elementorum duas específicas qualitates habet, quarum priorē sibi propriam retinet, in altera tanquam media cōuenit cum sequenti. Est enim ignis calidus & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aer humidus & calidus. Atque hoc modo secundum duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt, ut ignis aquæ, & terra aeri. Adhuc secundum alium modum elementa sibi opponuntur: Nam quædam grauiora sunt, ut terra & aqua: & alia leuiora, ut aer & ignis: quamobrem priora passiuia, posteriora uero actiuia Stoici nūcuparunt. Proinde adhuc Plato secundum alium modum distinguens, tres unicuique assignat qualitates: igni uidelicet acuitatem, raritatem & motum: terræ autem obscuritatem, densitatem & quietem. Et secundum has qualitates contraria sunt elementa ignis, & terra. Reliqua autem elementa ab illis qualitates mutant, ita ut aer duas accipiat qualitates ignis, raritatem & motum: atque unam terræ uidelicet obscuritatem. Contra aqua duas quidem terræ, obscuritatem & densitatem: & unam ignis, uidelicet motum. Sed ignis aere duplo rarior, triplo mobilior, quadruplo acutior: Aer autem duplo acutior aqua, triplo rarior, quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior, quadruplo mobilior. Quenadmodum itaque se habet ignis ad aerem, sic aer ad aquam, & aqua ad terram. rursusque, sicut terra ad aquam, sic illa ad aerem, atque hic ad ignem. Atque hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarum, uirtutum & operum mirabilium: & qui has elementorum qualitates, & eorundem mixtiones cognouerit, facile perficiet opera miranda atque stupenda, eritque consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. Cap. III.

Vatuor itaque quæ diximus sunt elementa, sine quorum notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, ut sic quaternarius compleat duodenarium: & per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem, unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur, nec patiuntur commixtionem, sed incorruptibilia sunt, & non à quibus, sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectum. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elementa composita sunt multiplicia, & uaria, & impura, reducibilia tamen per artem ad puram simplicitatem: quibus tunc

ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia complementum dans omnium operationum occultarum & operationum naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertiū ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elemēta, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium ideoq; uocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est consummatio omnis effectus in quacunq; re naturali, cœlesti & super-cœlesti. miranda sunt, & plena mysteriis quæ operari possunt in Magia tā naturali q̄ diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes etiam solutiones & transmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio & bonorum spirituum cōciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo cōfidat se in occultis Magiæ & naturæ scientiis quicq; posse operari. Quicunque autē hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit oīm naturalium rerū, & cœlestiū secretorū sciētiam & operationē perfectā.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. Caput V.

Domnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per oīa clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quādo per se ipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per se ipsum potēs ad actionem propriam, mobilis, tradens se ipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturæ custodia, illuminatiuus, circūuelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferēs, acute means, excelsus, non receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens, incōprehensus, non indigus alterius, latenter crescēs à seipso, & ad susceptas materias manifestās suimet magnitudinem, actiuius, potēs simul omnibus prælens inuisibiliter, neglectus esse nō patitur, ad certa autem sicut quædam uindicta generaliter & propriæ subito reducens in rationem, incomprehensibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditissimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerū naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) & in quo dubium sit plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrās, ut aiūt Pythagorici, sed in cœlo dilatatus, collustrans, in inferno uerō coarctatus, tenebrosus, & crucians: in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unius, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronē testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinuentitiuus quo utimur: est in lapidibus, qui ictu cha-

lybis excutitur: est in terra, quæ ex refossione fumat: est in aquis, qui fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uentis agitatū tepescit: est in aere, quæ sæpe feruescere uidemus: & animalia quæq; & uiuētia omnia, & uegetantia calore nutriūtur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor omnia fœcundans, & lux omnibus uitā tribuens. Inferni ignis propria sunt ardor oīa consumēs, & obscuritas cūcta sterilitate cōplens. Fugat itaq; cœlestis & lucidus ignis tenebrosos dæmones: fugat & hic noster ligneus eisdem, quatenus habet simulachrum, & uehiculū lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait, Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datum optimū uenit, splendorē ignis sui emittens, & communicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & per hæc tanquā per media instrumēta illū in hunc ignem nostrū influēs. Sicut ergo tenebrarum dæmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incrementa fuscipiunt à luce, non solum diuina, solari, & cœlesti, sed etiam eius qui apud nos est ignis. Hinc primi religionum & ceremoniarū sapientissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra quæq; non nisi accēsis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum: Ne loquare de deo absq; lumine. iusseruntq; ad fugandos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quouiq; perfectis sacro ritu expiationibus terra condatur: ipseq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper ignis arderet, quem etiam apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabant custodiebantq;. Omnium autem elementorum basis & fundamētum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum, & receptaculum omnium radiorum influxuumq; cœlestium: ipsa in se cōtinet omnium rerum semina seminalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis, & mineralis: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcundata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcūditatum, & ueluti prima parens etiā oīm pululatiua, centrū & fundamētū & mater omnium. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lora, depurata, subtiliata, si dimiseris aliquandiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata & prægna, ex seipsa producet plātas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorū scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quando fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatē suam congrua latione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restorationis ac conseruationis nostræ uerissima medicina.

De admirandis aquæ, & aeris atq; uentorū naturis. Cap. VI.

Non minoris potētiae sunt reliqua duo elemēta, aqua uidelicet & aer: nec in illis natura cessat mirabilia opari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullū animal degere possit: nulla herba, nec plāta quæuis, citra aquæ humectationē possit proger

minare. In ipsa est seminaria oīm rerū uirtus: animalīū primo, quorū semē aqueū esse manifestū est: sed & fruticū, & herbarū seminalicet terrea sint, tabefieri tamē aqua necesse est, si fecūda esse debeant: siue id fiat humore terrā imbibito, aut rore, uel pluuiā, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidē terra & aqua, à Mose describūtur producere aīam uiuētē. Sed aqua duplicē productionē tribuit, natātium uidelicet in aquis, & uolātium in aere suprà terrā. Terrenarū etiā productionū ipsi aqua partim deberi, eadē scriptura testat, inquit, quod post creationē uirgula & plātā nō germinauerāt, quia deus nō pluerat super terrā. Tāta eius elemēti potestas est, ut nec spiritua- lis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemū testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor q̄ ignis necessitas. Infinita eius utilitates sunt, & usus multiplex, resq; oēs ex eius potestate cōsistunt: ut quā generādi, alendi, augmen- tādi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquā omnium rerū principiū statuerunt, omniumq; elementorū antiquissimum esse dixerūt atq; potentissimū, quippe quod cāteris omnib⁹ imperat. Nā, ut ait Plinius, terras deuorāt aqua: flāmas necant: scandunt in sublime, & nubium obtētū cōlū sibi uendicāt: eadē cadentes omnium terra nascentiū causa fiūt. Innu- mera sunt aquarū miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarū mirabili uirtute etiā meminit Ouidius in his uersibus:

Medio tua corniger Hammon

Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.

Admotis Athamantis aquis accendere lignum

Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.

Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit

Viscera, quod tactis inducit marmora rebus.

Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,

Electro similes faciunt, auroq; capillos.

Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,

Verum animos etiam ualeant mutare liquores.

Cui non audita est obscenæ Salmacis unda:

Aethiopesq; lacus: quos si quis faucibus hausit,

Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.

Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,

Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.

Hinc fluit effectū dispar Lyncestius amnis:

Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,

Haud aliter titubat, quā si mera uina bibisset.

Est lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,

Ambiguus suspectus aquis, quas nocte timeto,

Nocte nocent pota, sine noxa luce bibuntur.

Refert præterea Iosephus fluminis cuiusdam inter Arceam & Raphaneā Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur aluco, per integrum sabbathum mox ceu obturatis fontibus deficiens, per sex integros dies siccum alvei sui præbet transitū: rursusq; septimo die ignotis naturæ causis ad priorem redit aquarum abundantiā: quā obrem incolæ illū Sabbathum nuncuparunt, ob sacrum Iudæis septimum diem. Testaturq; nobis euāgelium de piscina probatica, in quam post commotam ab angelo aquam qui prior in illam descendisset, à quacunq; ægritudine liberabat. Eadem uis atq; potestas fuisse legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heracleam pagum iuxta Cytheron fluuium exibat: in quem qui ægroto corpore descēdisset, abacto omni corporis uitio sanus & integer inde exiret. Narrat Pausanias esse in Lycæo Arcadiæ mōte fontē qui Agriæ uocabatur, ad quē quoties regionis siccitas frugū interitum minaret, ingressus Iouis Lycæi sacerdos, post immolatas hostias sacris precibus sacros ueneratus latices, quercus rami manu tenēs, ad sacrati fontis summos latices demittebat: tūc commotis aquis uapor exinde in acra sursum latus in nubes cōflabatur, cōcurrentibusq; nebulis cœlū omne obducebatur nubibus: quibus paulo post in pluuiam resolutis, omnē regionem salubriter irrigabāt. Verū de aquarū miraculis præter cæteros autores multos, scripsit Ruffus Ephesius medicus miranda, & apud nullū alium quod sciam autorem reperta. Superest de aere dicere. Hic spiritus est uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & consistentiam præbens, ligans, mouēs, & implens omnia: Hinc Hebræorum doctores illum non inter elementa numerant, sed uelut medium & glutinum, diuersa insimul coniungens, & tanquā spiritum mundani instrumenti reboantē habēt. Ipse enim proxime cœlestium omnium influxus in se concipit, aliisq; cum elementis tum mixtis singulis communicat, nō minus etiā rerum omnium cum naturalium tum artificialium, & sermonum quorumcunq; species, uelut deificū quoddam speculum in se suscipit & retinet: illasq; secum ferēs corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in somno quā in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium somniorum, prælagiorum & auspiorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur transiens locum, in quo homo occisus fuerit, uel cadauer recens absconditum, timore atq; pauore cōcitur: quia aer ibidem plenus horribilibus homicidii speciebus, spiritum hominis, dum unā inspiratur, similibus speciebus afficit atq; perturbat: unde contingit sequi pauorem: Omne nanq; subito imprimēs, naturā stupefacit. Hinc multi philosophi arbitrati sunt, aerē causam esse somniorum, plurimūq; aliarum animæ impressionū, per delationem idolorū, seu similitudinum, seu specierū, quæ deciduntur à rebus & sermonibus in ipso aere multiplicatis, quousq; perueniant ad sensus, & tandem ad phātasiam, & animam recipientis, uidelicet quæ soluta curis, nec impedita, species hu-

iulmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipse namque rerum species, licet ex propria natura deferatur ad sensus hominum & animalium, possunt tamen à cœlo, dum sunt in aere, acquirere aliquam impressionem, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipiētis magis ferantur ad sensum unius, quàm alterius. Atque hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominem homini ad quācūq; longissimā etiā uel incognitā distantiam & mansionem, breuissimo tempore posse nunciare mentis suæ conceptū: etsi tempus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, tamen intra uiginti quatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fecitque quondam abbas Trithemius. Quō etiā idola quædā, nō modo spiritalia, sed etiam naturalia à rebus effluant, ut puta per influxum quendam corporum à corporibus, atque in ipso aere conualescāt, tum per lumen, tum per motū, tum ad uisum, tum ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoque agant, probat docetque Plotinus. Et nos uidemus quomodo austro flāte aer densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in speculo reflectuntur imagines ualde distātes castrorum, montium, equorum & hominum, & aliarum rerum, quæ decedētib; nubibus mox euanescent. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quoniam in nube aeris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus, effigies corporum, inquit, naturæ uis in aere humecto facile effingi possunt eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidā ex uisus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aer, & radius uisuius ad ipsum repercuteret, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum suum aduersa facie, sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aere, etiā remote, extra specula producantur: quæ tunc imperiti homines uidentes, demonum, aut animarum umbras sed uidere putant: cum tamē non sint, nisi simulcra quædam sibiipsis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimū foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, uideri in ea quæcūq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigiū admirandū magis, ubi pictis certo artificio imaginibus, scriptis uel literis, quis nocte serena plenæ lunæ radiis opponat, quarum simulacris in aere multiplicatis, sursumque raptis, & unā cū lunæ radiis reflexis, alius quispian rei conscius per longam distantiam uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nunciandos, secretos, obsessis uillis, & ciuitatibus utilissimū artificium est, olim à Pythagora factitatū, & hodie aliquibus adhuc, pariter & mihi nō incognitū. Atque oīa hæc, & multo plura, maioraque in ipsa aeris natura fundata sunt: & ex mathematica, atque optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectuntur ad uisum, ita nonnūquam etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultriora

artificia, quæ quælibet etiam per remotâ distantia, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, uel susurret in occulto. Ex aereo elemento sunt etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt, quàm motus aer, & cōciturus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flâtes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidēte, & ab oriente Apeleotes siue Euris: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.

Occasum infedit Zephyrus, uenit Euris ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quæ Hieronymus uocat pincernâ pluuiarum. Ouidius sic describit:

Madidis Notus euolat alis

Terribilem picca tectus caligine uultum,

Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,

Fronte sedent nebulae, rorant pennarumque sinusque,

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est, uiolentus & fœnorus, qui nubes discutiens aerem serenum reddit, aquam gelu constringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem:

Apta mihi uis est, qua tristia nubila pello,

Et freta concutio, nodosaque robora uerto,

Induro nubes, & terras grandine pulso:

Idem ego, quum fratres cœlo sum nactus aperto,

(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,

Vt medius nostris concussibus insonet æther,

Exilantque cauis elisi nubibus ignes.

Idem ego, cum subii conuexa foramina terrarum,

Suppoluique ferox imis mea terga cauernis,

Sollicito manes, totumque tremoribus orbem

Concutio.

Zephyrus uero, qui & faunius, uentus leuissimus ab occidente flans, & placide spirans, frigidus est & humidus, resoluens hyemes, germina floresque producens, huic cōtrarius Euris, qui & subsolanus, & Apeleotes, ab oriente, uentus aquosus & nubificus, & rapidæ uoracitatis. de istis ita canit Ouidius:

Euris ad auroram, Nabatharumque regna recessit,

Perfidaque radiis iuga subdita matutinis.

Vesper, & occiduo quæ littora solæ tepescunt,

Proxima sunt Zephyro, Scythiam septemque triones,

Horrifer inuasit Boreas: contraria tellus

Nubibus assiduis, pluuioque madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant

ad elementa, atque quid elementis ipsis conueniat

cum anima, & sensibus, & moribus. Cap. VII.

Ost quatuor simplicia elemēta, proxime sequuntur ex illis cōposita perfectorum quatuor genera, quæ sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationē omnia elementa in cōpositionē conueniant, singula tamen unū præcipuum elementū sequuntur imitanturq;: Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descēdunt, & ita concreti siccitate, ut liquefi eri nequeant. Metalla autē aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur phsyfici, experiuntur alchimici, ex aqua uiscosa, siue ex aqueo argento uiuo generata sunt. Plantæ sic cum aere conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus,

Ignescit ollis uigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, ut eo extincto mox tota uita deficiat. Rursus unumquodq; illorum generum in se distinctum est per elemētorū gradus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiorres: aquei autē, qui transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystal lus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aerei qui aque supernatāt, & spō giosi sunt, ut lapis, spōgia, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atq; asbestus. Similiter inter metalla, terrea sunt plumbum & argentum: aquea, argentū uiuum: aera, cuprum, & stannum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq; terrā imitātur radices, propter densitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aerem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritū gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elemētorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutantes. Inter animalia etiam quædā præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aerea, quæ extra aerem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitātes, ut salamandræ, & quædā cicadæ, pyraustas uocant, & quæ igneo quodam calore feruēt: ut columbæ, strutiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirātes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aerem, & spiritus uitalis ignē, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nā rubra cholera cedit igni, sanguis aerei, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa dentq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aerem ratio, aquā imaginatio, terram uero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur, nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aereus est, nam aere percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referuntur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hoīs ab elementis moderant: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorē, & inertiā, & remissum opus, aqua signat: alacritatē, et amicabiles mores, aer: impetū

acutū & iracūdū ignis. Elemēta itaq; omniū prima sunt, & omnia ex illis & secundū illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & per omnia uires suas diffundūt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. Cap. VIII.

ST Platoniorum omnium unanimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mundo, omnia in omnibus esse, modis tamē diuersis, pro natura uidelicet suscipientiū: sic & elementa non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elemēta sunt crassæ quædam formæ, immerse materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens, omniaq; suo calore uiuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: aeri, Iupiter & Venus: aquei, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolant orbem octauū, atq; Luna (quæ tamē à plerisq; aquea putatur) quādo uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & cōmunicat. Sūt etiam inter signa quædam ignea, quædam terrea, quædā aera, quædā aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusq; elementi principium, medium & finem: sic principium ignis Aries, progressum & augmentū Leo, finem Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminū Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horum itaq; planetarū & signorum mixtionibus simul cum elemētis, conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alii dicātur ignei, alii terrestres, alii aerei, alii aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluiui, igneus Phlegethon, aereus Cocytus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euangelis legimus ignē gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legit, stagnū ignis: & Esaias de dānatis ait, Percutiet eos dominus aere corrupto: & apud Iob: Ad nimium calorē transilient ab aquis niuium: & apud eundem legimus, terrā tenebrosam & operatā mortis caligine, terram miseræ & tenebrarum. Proinde etiā in supramūdanis angelis & beatis intelligentiis hæc elemēta ponūtur: est enim in ipsis essentia stabilitas, terrea uis, qua sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq; aquea uirtus mundans: Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas supiora eis: sunt etiā in illis aer subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocātur à sacris literis, pennæ uentorum: & alibi de illis ait Psalmista: Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignē urentē.

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes, & potestates: terrei cherubin: aquei, throni, & archangeli: aerei dominationes & principatus. De ipso etiā archetypo omnium rerum opifice nōne legi, Aperiatuſ terra, & germinet ſaluatorē: nonne de eodē dicitur, fons aquæ uiuæ mūdificans & regenerans: nōne idē ſpiritus ſpirans ſpiraculū uitę: idēq; etiā Moſe & Paulo teſtibus, ignis conſumens eſt? Elementa igitur ubiq; & in omnibus reperiri ſuo modo, nemo negare poteſt: primū in iſtis inferioribus, ſed ſecultra & craſſa, in cœleſtibus aut puriora & nitida: in ſupracœleſtibus uero uimentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elemēta, in archetypo ideæ producendor; in intelligentiis diſtributę potēſtates, in cœlis uirtutes; in inferioribus craſſiores formę.

*Elemēta cœ-
li inſunt re-
bus.*

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. Caput IX.

Virtutes rerum naturales quædā ſunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exſiccare: & uocantur operationes ſeu qualitates primę, & ſecundū actū: hæ enim qualitates ſolę totā omnino tranſmutāt ſubſtantiā, quod alię qualitatū nulla faciunt: quædā uero inſunt rebus ab elementis cōponētibus tales, etiā ultra qualitates primas, ut ſunt maturatiuę, digeſtiuę, reſolutiuę, molliſicatiuę, induratiuę, ſtyptice, abſterſiuę, corroſiuę, cauſticę, apertiuę, euaporatiuę, cōfortatiuę, mitigatiuę, cōglutinatiuę, opilatiuę, expulſiuę, retētiuę, attritiuę, repulſiuę, ſtupēfactiuę, elargitiuę, lubrificatiuę, & alię plures: multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, q̄ per ſe nō operat. Et hæ operationes dicūt qualitates ſecūdarię, q̄a ſequūtur naturā & mēſurā mixtionis primę uirtutū: quæadmodū de his in medicor; libris copioſe tractat: ſicut maturatio, q̄ eſt operatio caloris naturalis ſecūdū certā mēſurā in ſubſtantiā materię: induratio operatio eſt frigoris: ſimiliter & congelatio, & ſic de ſimilibus. Et hæ operationes quādoq; agūt in mēbrum determinatū, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menſtrua, & dicūtur qualitates tertię, quę ſequuntur ſecundas, ſicut ſecundę primas. Secundū has itaq; primas, ſecundas & tertijs qualitates, multę ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiā artificialiter fiunt, quę homines ualde admirātur: ſicut eſt ignis aquā cōburens, quē uocāt ignē Græcū: cuius plures cōpoſitiones docet Ariſtoteles in tractatu de hoc ſingulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando rorat de ſuper: & ignis qui pluuiā, uel uēro, uel ſole accēdit. & fit ignis, qui uocatur aqua ardēs, cuius cōfectio notiffima eſt, qui nihil cōſumit præter ſeipſum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombustibilia, & lampades perpetuę, quę nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui poſſunt: quod penitus incredibile uidetur, niſi fuiſſet famoſiſſima illa lampas, quę in templo Veneris quōdā lucebat, in qua ardebat lapis aſbeſtus, qui ſemel accenſus reuera, nunquā extinguitur. Cō-

*Virtutes na-
turales rerū
uarię.*

*Artificioſa
multa admi-
randa.*

tra etiam præparatur lignum, uel aliud quoddam combustibile, ut ab igne lædi nō possit, et sūt cōfectiones qbus inunctis manibus possumus portare ferrū ignitū, aut mittere manū ī metallū liquefactū, seu toto corpore ire in ignē absq; ullo malo, et horū similia. Et est genus lini, quod Plinius asbestū uocat, Græci *ἀσβέστης* dicūt, quod ignibus nō absumitur, de quo Anaxilaus ait, circumdatā eo arborē surdis, et qui nō exaudiant iētibus cædi.

De uirtutibus rerum occultis. Cap. X.

Proprietates occultas cur distat.

Nsunt præterea rebus uirtutes aliæ, quæ non sunt alicuius elementī, sicut fugare uenenū, pellere anthraces, attrahere ferrū, uel quid aliud: et hæc uirtus est sequela speciei, et formæ rei huius, uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum: quod non est elementalī qualitati concessum. Nā hæc uirtutes, quia multum formales sunt, ideo cum minima materia plurimū possunt: elementalī autē uirtus, quia materialis est, ut multū agat, multā etiā desiderat materiā. Vocātur autē proprietates occultæ: quia causæ earū latentes sunt, ita quod humanus intellectus non potest eas usquequaq; inuestigare: quare philosophi maximā earū partē longa experiētia, plus q̄ rationis indagine adepti sunt. nā ut in stomacho cibus digeritur per calorē, quē cognoscimus: sic transformatur per uirtutē quādam occultam, quam ignoramus: non quidē per calorē, quia sic in foco potius apud ignē q̄ in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elementales qualitates quas cognoscimus innatæ quādā aliæ uirtutes, & ita à natura cōcreatæ, quas admiramur, ac sæpe stupeſcimus nobis ignotas, uel raro uel nusq̄ conspectas: ut de phœnicē aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Vna est quæ reparat, sese ipsa refeminat ales,
Assyrii phœnica uocant. Et alibi:

Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,

Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Matres feræ.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matres peperit: Is dicebat feram à se nutriri, quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur, quæ nam sit Matres feræ. Quis non miretur fossiles ex terra pisces, de quibus Aristoteles, Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, oīa sunt occultarū uirtutū opa. Sic auis struthio ferrū frigidū atq; durissimū coqt, & digerit in corporis sui nutrimentū: cui⁹ stomachus tradit etiā ferro ignito nō lædi. Sic pisciculus ille echeneis, ita frenat uētos, imper⁹, & domat æquoris rabiē, ut quantūcūq; etiā imperēt & sæuiāt procellæ, infinitis etiā uelis per uentum tensis, tamē usq; adeo solo tactu cōpescit & cogit stare nauigia, ut moueri nullo modo possint: sic salamādræ & pyraustæ bestiolæ uiuunt in igne: & licet quandoq; ardere uideantur, tamē non lædūtur. Simile est de quodam bitumine, quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonū, quod

nec ferro, nec igne soluitur: cū quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno: simili etiam bitumine legitur arcā Noë cōglutinatam fuisse, ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt: cuiusmodi de Satyris prodit antiq̃uitas, quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant, sermonis tamen & rationis capacia: quorū unum quēpiā beato Antonio eremitæ quondā locutum, & gentilem errorē in se animalibus colendis dānasse, cōmunemq̃; deum pro se precandū orasse, ipse refert sacer Hieronymus, eorūq̃; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis, per rationes animæ mūdi, stellarūq̃; radios: & quæ res hac uirtute magis abundant. Cap. XI.

Platonici omnia inferiora ferūt esse ideata à superioribus ideis: ideam autē definiunt esse formā supra corpora, animas, mētes, unam, simplicem, puram, immutabilem, indiuisibilē, incorporeā & æternā: atq̃; eandē idearū oīm esse naturā. Ponūt autē ideās primo in ipso quidē bono, hoc est deo, per causę modū, solū esse relatiuis quibusdam rationibus inter se distinctas: ne, quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicū: conuenire tamen inter se essentia, ne deus sit substantia multiplex. Ponunt secundo in ipso intelligibili, hoc est in anima mūdi, per formas proprias, atq̃; insuper absolutis formis inuicem differētes, ita ut ideæ in deo quidē omnes una forma sint: in anima mundi uero multæ: ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis, siue à corpore separatis, participatione iam quadam, & gradatim iam magis magisq̃; distinctæ. Ponunt in natura tanq̃; semina quædā infima formarū ab ideis infusa. ponunt in materia deniq̃; ut umbras. Accedit ad hæc, quòd totidē sunt in anima mundi rationes rerū seminales, quot ideæ sunt in mēte diuina: quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis ultra stellas etiā figuras, impressitq̃; his omnibus proprietates. Ab his itaq̃; stellis, figuris ac proprietatibus omnes specierum inferiorū uirtutes & proprietates dependēt, ita, ut quælibet species, habeat figurā cœlestē sibi conuenientē, ex qua etiā prouenit sibi mirabilis potestas in operando, qualē per rationes animæ mūdi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ nō modo causæ essendi alicuius speciei, sed etiā sunt causæ cuiusq̃; uirtutis, quæ tali speciei inest: & hoc est, quod multi dicūt philosophorū, quod uirtutibus certis, scilicet certam & stabilem rationē habentibus, non fortuitis, nec casualibus, sed efficacibus, sed potentibus & indeficientibus, nihil frustra, nihil incassum agētib; mouentur uirtutes in natura rerū existentes, quæ quidē uirtutes sunt idearū operationes: quæ non errant nisi per accidēs ex impuritate uidelicet

& inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniuntur res etiã eiusdẽ speciei magis ac minus potentes, secundũ puritatẽ uel confusionẽ materię, omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per cõfusionem & inabilitatẽ materiæ. Vnde Platonici ipsis in prouerbio fuit, secundũ merita materiæ infundi uirtutes cœlestes: de quo & Vergilius meminit ubi canit:

Ignæus est ollis uigor, & cœlestis origo

Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaq; situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis nobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiã eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur. Cap. XII.

Ndiuiduorum singulares etiã dotes plurimis insunt, tam mirabiles, quàm in speciebus, etiã à figura cœlestium siruq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cũ esse, mirabilem quandam uirtutem operandi & patiendi, rem mirabilem, etiã præter eam quam habet à sua specie, cum per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quæ quidem talis est, qualis est obedientia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quòd ad quamcunq; formam concipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrende, uel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa concipiunt, tunc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiã uirtutes diuersas, nõ modo res naturales, sed etiã quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet præexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarij effectus, inclinationes & mores, non tãtummodo à materia uarię disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: nõ quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uarie distribuuntur ab ipsa omnium prima causa deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult, cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis commissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præfidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concennu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultarum.

Caput XIII.

Mnibus notum est, uirtutem quādam magneti inesse, qua ferum attrahit: & quod adamas sua præsētia uirtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius cōfricati & calefacti paleam deducunt: lapis asbestus accensus, nunquam aut uix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites fœtus mulierum & plātārum, superpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinem cōprimit: echinēis nauem sistit: rabarbarum, cholērā depellit. Chamæleontis iecur summis regulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uisum perstringit, & gestantem inuisibilē reddit: lyncurius lapis præsētia ab oculis aufert: lipparis suffitus omnes bestias euocat: Synochitides umbras inferorum educit: anachitides diuorū imagines apparere facit: Enneētis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferūt siccarī stagna, & clausa omnia aperiri, & laticem herbā legimus à Persarum regibus dari legatis, ut quocūq; uenissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica, siue Scythica, qua gustata uel saltē in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius se à numine edoctū, multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuā uitam sibi contribuere possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines cognoscere: qui cum paruum tempus uiuētes, malis auide studeant, & nullum non scelus audeant: si prolixitatem temporis accipiant, neq; diis ipsis paruros. Verum unde nam sint hæ uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerū proprietatibus ingentia uolumina ediderūt, nō Hermes, nō Boethius, nō Aaron, nō Orpheus, nō Theophrastus, nō Thebith, nō Zenothemis, nō Zoroaster, non Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, nō Zachariās Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi fassi sunt, quod Zachariās ad Mithridatem scribit, magnā uim, & humana fata lapidū herbarumq; uirtutibus inesse. Vnde igitur hęc ueniant altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à suis sensibus & qualitatibus non discedens, hęc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire: quod forte uerum putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academicus cum suo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuūt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum específicas, huiusmodi operationes reducunt. Et quāuis hi autores sibi inuicem aduersari uideantur, nullus tamen eorū, si recte intelligatur, à ueritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectū in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutū finis & origo, sigillū idearū ministris suis præsētat intelligētis: qui tanquā fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali uirtute consignāt cœlis atq; stellis, tanquā instrumenta, materiam interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quæ in maiestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducenda residēt: easq; da-

tor formarum distribuit per ministerium intelligentiarum, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, ut omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & ceterorum omnium sit ab ipsis intelligentiis præsentibus. Prouenit itaque forma & uirtus primo ab ideis, deinde ab intelligentiis præsentibus & regentibus, postea à cælorum aspectibus disponentibus, porro ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cælorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cælis autem per uirtutes disponentes, in intelligentiis per rationes medianas, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusque rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide, sed maior in stella, ultra quam etiam ab intelligentiis præsentibus unaquaque res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonantia suo harmonico concentu, ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudantes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cæli, bestię & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaque est causa necessitatis effectuum, quàm rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas æternas, unde unaquaque res determinatum habet in archetypo particularem locum, unde uiuit & originem trahit: omnisque uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationum, & omnium quæ sunt à deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cælos in hæc inferiora operatur, nonnunquam tamen omittis his mediis, aut suspensio eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit deus, quæ opera tunc miracula uocant: nam cum primæ causæ impio & ordine, secundarię causę, quas ministras Plato & alii uocant, necessario agant, & effectus suos necessario producant, nonnunquam tamē pro libitu suo sic illas absoluit aut suspendit deus, ut ab illius imperii & ordinis necessitate penitus desistant. Et hæc maxia dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica non combussit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spatio retrocessit: sic ad Ezechie petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio defectum sol sustinuit. Et harum operationum rationes, nullæ rationis discursu, nulla magia, nulla quantumcumque occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. Cap. XIII.

Democritus autē & Orpheus, & multi Pythagoricorū, cœlestiū uires inferorūq; naturas diligentissime perſcrutati, omnia plena diis eſſe dixerunt: nec abs re, ſiquidē nulla res eſt tā præſtantibus uiribus, quæ uiduata diuino auxilio ſui natura contenta ſit. Deos autē uocabāt uirtutes diuinas in rebus diffuſas: quas Zoroaſter diuinas illices, Synecius ſymbolicas illecebras, alii uitas, alii etiā aīas nomina- bāt: & ab his uirtutes rerum depēdere dicebāt: quia ſolius animæ ſit, ab una materia extendi in res alias, circa quas operatur: ſicut homo, qui extēdit in- tellectū ad intelligibilia, & imaginationē ad imaginabilia: & hoc eſt quod intelligebant dicētes, uidelicet unius entis animā egredi, & in aliud ingredi, & fascinare ipſum, & ſuas operationes impedire: quēadmodū adamas im- pedit magnetem, ne ferrum attrahat. Cū uero anima primū mobile ſit, & ut dicunt, ſponte & per ſe mobile: corpus uero uel materia per ſe ad motū inefficax, & ab ipſa anima longe degenerans, iccirco ferunt opus eſſe excel- lentiori medio, ſcilicet, quod ſit quaſi nō corpus, ſed quaſi iam anima, ſiue quaſi non anima, & quaſi iam corpus, quo uidelicet anima corpori cōnecta- tur. Medium autē tale fingunt eſſe ſpiritum mundi, ſcilicet, quem dicimus eſſentiā quintam: quia non ex quatuor elementis, ſed quoddam quintū ſup- er illa aut præter illa ſubiſtens. Talis igitur ſpiritus neceſſario requiritur tanq̃ mediū, quo animæ cœleſtes inſunt corpori craſſiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem ſpiritus talis formæ eſt in corpore mundi, qualis in humano corpore noſter: ſicut enim animæ noſtræ uires per ſpiritum adhi- bentur membris, ſic uirtus animæ mundi per quintam eſſentiā dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod ſuæ uirtutis ſcintilla careat. Magis tamē ac maxime infunditur his, qui huiusmodi ſpiritus plu- rimū hauſerint: hauritur autē per radios ſtellarū, quatenus res his ſe reddunt conformes. Per hunc itaq; ſpiritū oīs occulta proprietas propagat, in her- bas, lapides & metalla, & in animantia, per ſolē, per lunā, per planetas, perq; ſtellas planetis ſublimiores. Poſteſt autē hic ſpiritus nobis prodeſſe magis, ſi quis illū ſciuerit ab aliis elementis plurimū ſegregare: aut ſaltem his rebus plurimū uti, quæ hoc ſpiritu plurimū abundant. Hæ ſiquidem res, in quibus ſpiritus ille minus immergitur corpori, ac minus cohibetur materia, poten- tius perfectiusq; agunt, tum etiā promptius generant, ſibi ſimile: eſt enim omnis generatiua & ſeminaria uirtus in eo: quare Alchymiſtæ nituntur eū ſpiritum ex auro argētoq; ſecernere: quem rite ſegregatum & extractum, ſi poſtea illum cuius eiſdem generis materiæ, hoc eſt, cuius metallorū adhi- buerint, aurum ſtatim argentum uē conficiant. Et nos illud facere noui- mus, & aliquando uidimus: ſed non plus auri fabricare potuimus, niſi quan- tum erat illud auri pondus, de quo ſpiritum extraximus. Nam cum ſit ille ſpiritus forma extenſa & non intenſa, non poſteſt ultra ſuam mēſurā imper- ſectū corpus in perfectū pmutare: quod tamē fieri poſſe alio artificio non inficior.

Quomodo debemus inuestigare, & experiri uirtutes rerum, per
uiam sumptam à similitudine. Cap. XV.

Atter ergo in rebus proprietates occultas non ab elementalina
tura, sed coelitus inlitas, sensibus nostris occultas, rationi uix
deniq; notas: quæ quidem à uita spirituq; mundi per ipsos stel
larum radios proficiuntur: quæ à nobis non aliter quàm ex
perientia & coniecturis indagari possunt. Vnde ò eùpiēs, qui in hoc studio
operari affectas, considerare debes, quòd unaquæq; res mouet & conuertit
ad suum simile, & inclinatur ad seipsum, secundum totum posse suum, tam in
proprietate, scilicet in uirtute occulta, quàm in qualitate, scilicet uirtute
elementali. Quàdoq; etiam in ipsa substantia, sicut in sale uidemus: nā quic
quid diu steterit cum sale, fit sal: omne enim agens cū agere cœperit, non ad
inferius seipso mouet: sed quodammodo quoad fieri potest, ad sui par & cō
sentaneum: quod etiam manifeste uidemus in animantibus sensibilibus, in
quibus cibum non in herbam, uel plantam, nutritiua uirtus trāsmutat, sed
in carnem conuertit sensibilem. Quibus igitur in rebus inest alicuius qua
litate uel proprietate excessus, ut calor, frigus, audacia, timor, tristitia, ira
cūdia, amor, odium, uel quæuis alia passio, aut uirtus, siue insit ipsis per na
turam, siue quandoq; etiam per artem uel casum, ut audacia in meretrice:
hæ res ad talem qualitatem, passionem, uirtutem, maxime mouent & pro
uocant. Sic ignis mouet ad ignē, & aqua mouet ad aquā, & audax mouet ad
audaciam. Et est notum apud medicos, quòd cerebrum iuuat ad cerebrū,
& pulmo iuuat ad pulmonem: sic ferunt, quòd ranæ dexter oculus dextro,
sinister sinistro, suspensi è collo natiui coloris panno, lippitudines sanant:
simile etiam de cancri oculis ferunt: sic pedes testudinis conferunt poda
gricis, ad alligati ita, ut pes pedi, manus manui, dextro dextro, sinistro leuius
suspendatur. Hoc modo dicunt, quòd omne animal sterile prouocat ad ste
rilitatem: & ex eo maxime testiculi, & matrix uel urina. Sic ferūt mulierem
non concipere quæ accipit omni mēse de urina mulæ, uel aliquid infusum
in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquam proprietatē uel uirtutē, quæ
ramus animantia, uel alias res, quibus talis proprietas excellentius inest, &
ex his assumamus nobis partē, in qua talis proprietas uel uirtus maxime
uiget: ut si quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod ani
mal quod maxime diligit, cuiusmodi sunt columba, turtur, passer, hirūdo,
motacilla: & ex his assumamus mēbra uel partes, in quibus maxime uiget
Veneris appetitus: quæ sunt cor, testiculi, matrix, priapus, sperma, men
struum. Atq; id fiat eo tēpore, quando hæc animalia tali affectu maxime ca
piuntur, & intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem, & inferunt. Si
mili modo ad augendam audaciam, quæramus leonē, uel gallum, & ex his
capiamus cor, uel oculos, uel frontem. Et sic intelligendum est, quod dicit
Plellus Platonius, quòd canes, & corni, & galli, conferunt ad uigiliam: etiā

philomela, & uespertilio, & noctua, atq; ex his maxime caput, cor, & oculi. Ideo dicunt, si quis cor corui, uel uespertilionis super se portauerit, nō dormitabit donec deponatur. Idem facit caput uespertilionis aridum alligatū in dextro brachio uigilantis: nam si ponatur super dormientem, fertur nō excitari, donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiūt loquacem, & ex his maxime lingua & cor: sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti, facit loqui in somnis: & cor bubonis impositū marmæ mulieris dormientis sinistræ, fertur efficere, ut omnia secreta pronunciet: idem fertur efficiere cor noctuæ, & sepum leporis positum supra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitam conferunt longæuam: & quæcunq; habentia in se uirtutem renouatiuam, conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem, quod medici se nosse multoties ostenderunt: sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notū est, quod cerui renouant senectutem suam comestione serpentum: eodem modo phoenix renouatur per rogum, quem sibi construit, & similis uirtus est in pellicano, cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur, post tres menses regeneratur ex eo pellicanus. Idcirco medici quidā quibusdā confectio- nibus ex uipera & elleboro, & ex quorundā eiusmodi animalium carnibus cōfectis, promittūt restituere iuuentutē, & restituūt quādoq; nōnunquā etiā talem, qualē Medea Peliz seni promissam restituit. Creditū quoq; est, urssi sanguinē applicato ore ē recenti uulnere haustū, hoc potionis genere corpori roboris incrementa præstari: quia id animal robustissimū sit.

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam, & sibi mutuo comunicantur. Caput XVI.

Cire debes, tantam esse rerum naturalium potētiā, quod nō modo cūctas res sibi propinquantes sua uirtute afficiant, uerum etiā præter hoc, infundunt ipsis cōsimilē potētiā, per quā hac eadē uirtute ipsæ etiā cetera afficiāt, quēadmodū in magnete uidemus: qui quidē lapis non solū annulos ferreos trahit, sed uim etiā annulis ipsis infundit: quā hoc idē efficere possunt, qualē se uidisse referūt August. & Albertus. Hoc modo fert, quod meretrix publica in qua est audacia & impudētia exterminata, hac ipsa proprietate cūcta sibi propinqua afficit quæ deinde reddūt eā aliis. Ideo dicūt, quod si qs induat uestē uel camisiā meretricis, uel secū habuerit speculum in quo ipsa se quotidie speculauerit, reddetur audax, intimidus, impudēs & luxuriosus: simili modo dicūt pānū, qui fuerit in funere, concipere ex hoc proprietatē aliquā tristitiæ & saturnalem: & laqueū suspensiuū similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius, si quis terram substernat lacertæ uiridi excæcatæ, & unā in uitreo uase annulos includat ferro solido uel auro, cum receperit uisum lacertam apparuerit, per uitrum emissā annulos contra

lippitudinem ualere. Idem quoq; in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponuntur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestiganda, & experiunda sunt. Cap. XVII.

Estat nunc uidere, quod omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile inimicum & destructiuum: contra, aliquod exultans, lætificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aqua: & aer terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus; Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habent, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes præter Saturnum: Mercurii amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autē amici sunt, Iupiter, Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habēt domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorū, quorum exaltationes oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurii. Fortissima autem est amicitia eorum qui concordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorum quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cū Venere. Et cuiusmodi sunt amicitia & inimicitia superiorū, tales sunt inclinationes rerum illis subditarū in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitia & inimicitia, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quedam rerum in se inuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illā, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariū, & horrido proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sententia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitia in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuā in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in facundiam: Simili modo naphtha trahit ignem, profilitq; in eā undecunq; uisam: similiter aproxis herbæ radix, è longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmā masculinam & fœminam: quarū cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites, ulmum, & oppium: & oliua myrtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulā

& turdum, cornicem & ardeolam, inter pauones & colūbas, turtures & psittacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et uariis albæ iunguntur sæpe columbæ,

Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est, sed etiam cū aliis rebus, ut cum metallis, & lapidibus, & cum uegetabilibus: sic feles siue catus gaudet nepeta herba, ad cuius affricationem concipere tradit, & defectū masculi supplere: & equæ in Cappadocia se flatui uentis exponunt, atq; ex eius afflatu & attractu cōcipiunt: sic ranæ, buffones, serpentes, & quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur, de qua ferunt medici, si quis comederit, ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente, comedit origanum, & confortatur per illud: & ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustela pugnatura cōtra regulum, comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia, & ars innata medicinalis: nam buffo quādo alieno morfu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa admodum morborum remedia, & rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidonium uisui salubrem herbam hirundines monstraere, quæ cū ea pullorum suorum oculis medentur: & pica cū ægrotat, lauri folium in nidum immittit, & ita conualescit. Similiter palumbi, graculi, perdices, merule lauri foliis annum fastidium purgant, quo etiam corui chamaeleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat, uorata simia cōualescit: upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur: sic dictamnnum herbam ad extrahendas sagittas urtalem cerui docuerunt: siquidem percussi telo, hoc eius herbæ pastu eiciunt: idem faciunt capræ Cretenses: sed & ceruæ paulo ante partum, purgant se quadam herba, quæ fescelis dicitur: similiter phalangio tacti, cancos edendo sibi salutem quærunt: Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu medentur: & corui cū uenenatos se sentiunt toxico Gallico, quercū, uel ut alii dicunt, coruatiam quærunt pro medela: Elephantes chamaeleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro: Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt: medentur sibi anseres, anates, cæteræq; aquaticæ aues herba fideritide: Columbæ, turtures, gallinæ, herba helxine: Grues iunco: Pantheræ contra aconitum sibi humanis stercorebus medentur: Apri hedera: Ceruæ herba cinnare.

De inimicitarum inclinationibus. Cap. XVIII.

Conuerso se habent inimicitarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturæ inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suū cōtrariū, aut propellat tanquā fugientia à facie eius. Eiusmodi

*Animalium
cū aliis reb⁹
amicitia.*

*Homines à brutis
quædam do-
dicerunt.*

*Animaliū
antipathia
atq; diffidi-
um.*

inclinationes habet rabarbarum in choleram, theriaca in uenenum, sapphi-
rus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethyſtus
in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phātaſmata: ſmaragdus,
& agnus caſtus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum cadu-
cum: corallus in atre bilis illuſiones, & dolores ſtomachi: topazius in ardo-
res ſpirituales, ut ſunt auaritiæ, luxuriæ, & omnes exceſſus amoris. Similis
eſt inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam ueſpertilionis,
& ad cor upupæ, à quorum præſentia fugiunt: eſtq; etiam origanum ſoliſu-
gis contrarium, & ſalamandris reſiſtit: & cum braſſica tam pertinaci odio
diſſentit, ut alternatim ſeſe conficiant: ſic oleum oderunt cucumeres, ut in
hamum ſeſe curuent, ne attingāt: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret
homines à loco ubi abſconditum fuerit cum quibuſdam aliis rebus: ſic ada-
mas diſſidet cum magnete, ut iuxta poſitus non ſinat ferrū abſtrahi: & apiū
raninum fugiunt oues tanq̃ mortiferum: & quod mirabilius eſt, ſignum hu-
ius mortis natura pinxit in hepaticis ouium, in quibus figura apii ranini
deſcripta naturaliter apparet: ſimiliter capræ ſic odiunt ocimum, ut nihil
ſibi ducant peſtilentius. Rurſus inter animalia diſſentiunt mures & muſte-
læ: unde caſeos, ſi cerebrum muſtelæ coagulo addatur, negant à muribus
attingi, nec corrumpi præterea uetuftate: ſic ſcorpionibus contrarius eſt
ſtellio intātum, ut uiſu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi ſudo-
ris: itaq; in oleo putrefaciunt, & interficiūt cum eo iētus inungētes ſcorpio-
num. Eſt etiam inimicitia inter ſcorpiones & mures: quare etiam muſ ſup-
poſitus puncturæ ſcorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam ſcor-
pius & ſtalabores, aſpides, & ichneumones. Fertur quoq; ſerpentibus nihil
æque aduerſari quàm caneros, ſuesq; percuffas hoc pabulo ſibi mederi. Sol
etiam cum ſit in cancro torqueri ſerpentes. etiam ſcorpium & crocodilus ſe
mutuo perimunt: & ſi quis crocodilum ibidis penna tangat, immobile red-
det: oridis auis euolat uiſo equo, & ceruus fugit uiſo ariete: fugit etiam uiſa
uipera: elephas audito grunntu ſuis, & leones uiſo gallo timēt: & pantheræ
non attingunt perunctos iure gallinarum, præcipue ſi allium ei fuerit inco-
ctum. Eſt etiā inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues
quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pi-
talles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepii & aquilæ, cerui
& dracones. Inter aquatilia etiam inimici ſunt, delphines & balenæ, ceſtris &
lupus, muræna & congrus. Itē polypum intantū locuſta pauet, ut ſi iuxta
uideat omnino moriatur. Locuſtam congrui, rurſus polypum congrui lace-
rant: pantheris quoq; eſſe in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem re-
ſiſtere, & aliquid de corio earum attingere: & ſi pelles utriuſq; cōtrarie ſuſpē-
dantur, ferunt decidere pilos pantheræ. dicitq; Orus Apollo in hieroglyphi-
cis, ſi quis hyænæ pelle ſuccinctus medios feratur in hoſtes, à nullo leditur,
& intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxiæ lupi

contra se, & horret & fugit ipsum, atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda, uel pellis, uel caput lupi supra pręsepe tristatur oues, nec comedunt aliquid prę nimio timore. Et refert Plinius, quòd esalon parua auis oua corui frangēs, cuius pulli infestantur à uulpibus, inuicē hęc catulos ipsius, ipsamq; uellit: quod ubi uiderint corui contrā auxiliantur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens, iccirco asinos odit flores spinę deuorātes, Egithus uero auis minima intantum cum asino dissentire fertur, ut sanguinem eorum constet non coire, quo etiā rudente egithi oua, & pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantū dissentire fertur, quòd si ab eadem plantata fuerit uel infructuosa perpetuo manere, uel omnino arefcere dicitur. Nihil magis timet leo, q̃ faces ardentes, neq; ulla alia re atq; his domari creditur: & lupus neq; ferrum timet, neq; hastam, sed lapidem, cuius proiectu uulnere factō gignūtur lupo uermes: reformidat camelum equus, adeo ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furēs uiso ariete mitescit. coluber nudum hominē timet, quē uestibus persequitur. taurus ferociens si ficui alligetur conflagrescit impetus eius. Electrum omnia trahit pręter ocymum & quę oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandę & experiundę sunt rerum uirtutes, quę illis à tota specie insunt, aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatę. Cap. XIX.

Insuper considerare debes uirtutes rerū inesse quibusdā secundum speciem: ut audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno, rapacitas seu uoracitas in lupo, infidiositas & fraudulentia in uulpe, adulatio in cane, auaritia in coruo & cornice, superbia in equo, ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato, libido in passere, & sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quędam uero insunt rebus secundum indiuiduum, quęadmodum sunt quidam homines, qui uehementer abhorrent aspectum cati, ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna, tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia, morientibus omnibus, quę forte mordicus illum apprehēdissent, ipso omnino illęso: & refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellā, quę araneas in escam uenabatur, eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice, timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi, quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem, confert omni ægritudini: ideo dicunt quòd os hominis mortui, qui nunquam habuerit febres, suspensum supra patientem, liberat à quartana. Insunt etiā indiuiduis singulares multę uirtutes, à corporibus cęlestibus infusę, quod superius monstrauiamus.

*Virtutes
rebus di-
pliciter
insunt.*

Quod uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris. Cap. XX.

Rursus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam precipuam suā partē, sed secundū suā totā substantiam. Sic hyēna habet secundum suam totam substantiam, quod umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundū aliquā, sed secundū oēs suas partes, non minus radice, q̄ foliis & semine: & sic de similibus. Quazdā autē uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solum in lingua, uel oculis, uel aliis quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est uirtus uiolentissima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyænæ, quæ quodcunq; animal lustrauerit, euestigio hæret, stupescit, & mouere se nō potest: similis uirtus est in oculis luporū quorūdā, qui si quē prius uiderint, stupescit, & raucescit adeo, ut si clamare uoluerit, nō habeat uocis ministeriū: de hoc Vergil. meminit, ubi canit:

Vox quoq; Mœrim

Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidere priores.

*Cur oculis
& nō alijs
partib⁹ po-
tissimum
utant fasci-
natores.*

Sic & scēminæ quazdam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quorūies quem iratæ aspexerant, interemisse ferūtur. Similiter & Telchines Rhodi populi legūtur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius cōmurauerāt, propterea à Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmodi animalium oculis in collyriis utuntur ad similes passionēs, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, nō ex capite, pede uel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur cōgregare mustelas, non cauda, uel caput: & fel caprarū uase æneo in terrā cōclusum, ranas congregat: & iecur caprinū papilionibus & tinceis omnibus cōtrariū est: & cor canis habentem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos nō attingunt qui uulpinuum iecur cōmederint. Sic habent res plurimæ diuersas uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibīlium diuersitatē cœlitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiūt nisi uitam, oculi uero uisum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimū, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mūdāti, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæc uirtutes non declarantur ratione, sed experientia.

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. Cap. XXI.

Cire præterea oportebir quasdā proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimūt uisu, quando uiuunt: post mortem uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas: si accipiat cor recenter extractū ex animali, & adhuc calens, atq; uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriā, reminiscētiā, intellectum & diuinationem. Hinc ortum est generale præceptum, quod scilicet quæcunq; colligēda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, sterces, ungulæ, hæc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiā, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, nō interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhærēte, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitatiōē mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquā, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus luscinia in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradūt. Similiter pastinace radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaq; denuo in mare demissa. Sic ferunt serpentis oculum dextrum adalligatū cōtra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruat oculus, & alligetur fronti patētis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Item dētes omnium serpentum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientē, quartanā sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuēti erepta sit, ad iudiciorū euentū pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domū: cauendū aut, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimū. Sunt adhuc proprietates post mortē remanentes: ac de his dicunt Platonici, quod res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquā mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat. Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quod sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes alias auium pēnas & plumas destruit & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles

Ab animalibus colligenda, illi uiuentibus auferri debent.

Quæ post mortem uires suas retineant.

*Tympano
rum ex di-
uersis pelli-
bus, diuer-
si effectus*

cōsumit: & pellis hyænæ destruit pelles pantheræ: & pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contractu corporeo, sed etiã quandoq; in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib, hoc est lupi, obmutescere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle Ericii marini, procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit: & fides factæ ex intestinis lupi, si cum ouinis fidibus in lyra, aut cythara tensæ fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam, manifestum est.

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus, & quomodo humanum corpus, ipsaq; hominum exercitia & mores, stellis atq; signis distribuuntur. Cap. XXII.

Manifestum est, quod omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo (ut inquit Proclus) sibi inuicem insunt, scilicet in infimis suprema, & in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena, sed sicut in causa modoq; cœlesti: & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum. Sic dicimus esse hic entia quædam solaria, quædam lunaria, in quibus sol & luna causant aliquid suæ uirtutis. Vnde res eiusmodi recipiunt plures operationes & proprietates cōfirmiles operationibus stellarum & figurarum, quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis, propter leonē solis domū, & arietē solis exaltationē: sic Martialia conferunt capiti & testiculis, propter arietem, & scorpionem: hinc quibus uino inebriatis, sensus titubant & caput dolet, missis in aquam frigidam testibus, aceto uel dilutis, præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atq; signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionē, solem præesse cerebro, & cordi, femori, medullis, oculo dextro & spiritui uitæ: linguæ uero & ori, & cæteris instrumentis siue organis sensuum, tam interioribus exterioribus: insuper manibus, pedibus, cruribus, nervis, & uirtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni, lieni, stomacho, uescicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ uirtuti: Saturnū hepati & carnosiori parti stomachi: uentri quoq; & umbilico Iouē: unde in Iouis Ammonii tēplo effigie umbilici repositā tradit antiquitas. Sūt præterea q illi etiã costas, pectē, intestina, sanguinē, brachia & dextrā manum, ac sinistram aurem, ac uirtutē naturalem attribuūt: sanguini autem & uenis, & renibus, & chyli fellis, natibus, & dorso, & decursui spermatis, & ui irascibili, præficient Martem. Item renibus & testiculis, uulua, & matrici, & genitali semini, & ui concupiscibili Venerem: insuper & carni, & pinguedini, uentri, pectini, & umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inseruiunt, ut ossi sacro, & spinæ dorfi, & lumbis: præterea, capiti & ori, quo osculū amoris pignus donat, præesse dicunt. Luna uero etsi totū corp⁹, & singula mēbra pro uarietate signorū sibi uēdicet, tamē peculiariter sibi adscribit cerebrū, pulmo, medulla spinæ dorfi, stomachus,

*Umbilici
effigies
cur in tēplo
Iouis
Ammonij.*

& menstrua, & omnia excrementa, atq; oculus sinister eum crescendi uigore. Ipse uero Hermes in animalis capite septē dicit esse foramina, septē planetis distributa: uidelicet aurem dextram, Saturno: sinistram, Ioui: narē dextram, Marti: Veneri sinistram: oculum dextrum, Soli: sinistrum, Lunę: os autem Mercurio. Singula perinde signa zodiaci sua membra curant: sic Aries caput atq; faciem regit: Taurus, collum: Gemini, brachia atq; humeros: Cancer præst pectori, pulmōni, stomacho & lacertis: Leo præst corde, & stomacho, & iecori, atq; dorso: Virgo respicit intestina, & fundum stomachi: Libra gubernat renes, & femur, atq; nates: Scorpius genitalia, & uulnam, & matriçē: Sagittarius dominatur femori atq; subinguinibus: Capricornus regit genua: aquarius crura & tibias: Pisces regūt pedes. Et sicut horum signorū triplicitates sibi *correspondent*, & conueniunt in cœlestibus: sic etiam conueniunt in membris, quod ea experientia satis constat, quoniā ex frigore pedum dolet uenter & pectus, quæ membra eidem triplicitati respondent. Vnde et medela uni apposita, alteri prodest: ut calefactis pedibus cessat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, scias, quod res quæ alicui planetarum subsunt, singularem quendam habēt aspectum, siue inclinationem ad membra eidem planetæ, et suis præcipue domiciliis et exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates, ut triplicitates, et termini, et facies in hac parum habēt. Hac igitur ratione Paxonia, citraria, gariophyllon, cortices citri, amaracus, dorycnium, cinnamomum, crocus, lignum aloës, thus, ambra, muscus, et partim myrrha, medentur capiti et cordi: propter Solem, Arietem et Leonem: sic amoglossa herba Martis, medetur capiti et testibus propter Arietem et Scorpionem: et sic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad tristitiam & melancholiam: Iouialia ad lætitiā & dignitatem: Martialia ad audaciam, rixam & iram: Solaria ad gloriā & uictoriā & animositatem: Venerea ad amorem, libidinem & concupiscētiā: Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipsaq; hominum exercitia & mores secūdum planetas distributa sunt: nam Saturnus regit senes, & monachos, & melancholias, & thesauros absconditos, & quæ longis itinibus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religiosos, prælatos, reges & duces, & lucra licite acquisita: Mars tonsores, chirurgos, medicos, liçtores, carnifices, macellarios, furnarios, pistores, milites, qui passim Mauortii dicuntur. Similiter & reliquæ stellę sua exercitia significāt, prout hæc in Astrologorum libris descripta sunt.

*Humani
corporis
partes quibus
planetae
atq; zodiaci
signis
subiunguntur.*

*Hominum
mores et
exercitia,
planetis
subiacent.*

Quomodo cognoscendum, quibus stellis res naturales subsunt, atq; quæ res sunt solares. Caput XXIII.

Væ uero res cui stellæ uel signo subsint, cognoscere, difficile est ualde: cognoscuntur tamen per imitationem radiorum, uel motus, uel figuræ superiorū: quædam etiam per colores & odores, quædā etiam per suarum operationum effectus quibusdā

Chrysolithus lapis.

Iris lapis.

Hyacinthi uirtutes.

Pyrophilos.

stellis consonantes. Sic solaria sunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus sanguis purior, & spiritus uitæ: inter sapes, qui est acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter splendorem: habetq; à Sole, quod sit cordis confortatiuum, Inter lapides uero qui aureis guttis solares radios imitantur: sicut lapis acitres aureis guttis. Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: sic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens simile pupillæ oculi, ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uisui: sic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum acreum & uaporosum: sic chrysolithus lapis habens in colore tenuem & lucidam uiriditatem, in qua quâdo Soli opponitur stella aurea emicat, cōfortat spiritualia, cōfert asthmaticis: & quâdo perforatur, & setis asini in foramen repletus, sinistro brachio alligatus, fugat phantasmata, & terrores melancholicos stultitiamq; repellit: sic lapis Iris similis in colore crystallo, qui ut frequenter, reperitur hexagonus, quâdo sub tecto pars eius radiis Solis opponitur, & pars altera in umbra tenet, colligit radios in se solares, quos proiciens reflectendo facit apparere Irim in opposito pariete. Itē heliotropius lapis uiridis ad modum iaspidis, uel smaragdi, guttis rubeis stellatus, facit cōstantē, gloriosum & bonæ famæ, cōfert ad uitæ longitudinem: & est uirtus eius mirabilis, quā habet in radios solares, quos in sanguinē cōuertere dicit, hoc est, apparere sanguineos, quasi Sol patere eclipsim, quâdo uidelicet inūgitur succo herbæ eiusdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & est alia uirtus eius mirabilior in oculos hominū, quorum aciem ita perstringit, atq; ita obæcat uisum hominum, ut uideri non permittat gestantem se, quod tamen non facit sine adiutorio herbæ eiusdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc est solsequiū. Has uirtutes & Albertus magnus, & Gulielmus Parisiensis in scripturis suis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole contra uenena, & pestiferos uapores, reddit gestantem tutum & gratum, confert ad diuitias, & ingeniū, confortat cor: retentus in ore, uehementer animum exhilarat. Itē pyrophilos lapis rubicundus permixtus, de hoc teste Alberto refert Aesculapius in una epistolarum suarum ad Octauium Augustum, quod aliquod uenenū est tantæ frigiditatis, quod cor hominis intercepti conseruat abustione, ita quod, si aliquādiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic est ille, qui uocatur pyrophilos ab igne. Habet mirabile uirtutē contra uenena, & reddit gestantem gloriosum, & formidolosum aduersariis. Præ omnibus autē solaris est lapis, quem inuenisse fertur Apollonius, nomine pantaurea, qui alios lapides ad se trahit, quemadmodum magnes ferrum, cōtra omnia uenena efficacissimus, ab aliis pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoso adsimilatur: ideo etiam Pantocrhas dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illū Euanthum nūcupat. Solares præterea sunt, topazius, chrysopassus, rubinus, balagius: Item solaria sunt auripigmentum, aureiq; colo-

ris, & luminis plurimi. Ex plātis uero & arboribus, sunt solares, quæ uertuntur ad solē, ut heliotropium, & quæ implicant in se folia reeedēte Sole, oriente uero, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculam solarē esse, & fructuum & foliorum figura testatur: Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoq; præstans uaticinium & expiationem, fugansq; cacodæmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hederæ, & uitis: & quæcūq; uenena, & fulgura repellūt, & perpetuo uiuentes hyemis algores non uerentur. Item solaria sunt mēta, mastix, zedoaria, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignum aloës, garyophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiama. Inter animalia uero solaria sunt magnanima, animosa, studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarū rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorū rex, ab Aegyptiis apud Heliopolim soli sacratus, quem ueritem nomināt: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiam Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologiis sculpebant Aegyptii. Item solares sunt inter aues, phoenix auis unica, & aquila auium regina: item uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgēti soli, & quasi aduocāt, ut gallus & coruus, accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quæcūq; colligunt solis operū similitudinē, ut uermiculi nocte lucētes, scarabeus quoq; quē felē uocāt, forma lucida, quē etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisculis autem maxime solaris est uitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & Stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti: similiter & margaræ regem habentes, exsiccati; in lapidem aurei coloris durefcunt.

Cynocephalus in hydrologiis Aegyptij cur puerum.

Quæ res subsint lunæ. Caput XXIII.

Vnaria uero sunt inter elementa terra, deinde aqua, tam maris quàm fluuiorū, & omnia humida, humores arborū, & animalium, maxime albi, ut albumina ouorū, pinguedines, sudores, pituitæ & superfluitates corporū. Ex saporibus falsus & insipidus: Inter metalla uero argentū: Inter lapides illius est crySTALLUS, argentea marcasita, & omnia alba & uirida. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habens, reddensq; eam in dies singulos crescētis, minuētis uel numero. Itē margaritæ, q̄ ex aquæ stillicidiis i cōchis generāt; similiter & crySTALLUS,

*Arbores et
plantæ lun-
nares.*

*Animalia
lunaria.*

*Aues luna-
res.*

*Pisces lu-
nares.*

& berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, & palma arbor ad singulum lunæ ortum, singulum raram emittens: hyssopus etiam species roris marini, minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostates, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulæ plantæ quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit: quæadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperit, naturā uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescētem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis mēstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexū mutans, uariisq; obnoxia ueneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt: ut castores & lutres, & quæ uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absq; manifestis feminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu et ex terræ corruptione. Inter aues, lunares sunt anseres, anates, merguli, et oēs aquatiles et piscium uenatrices, ut ardeæ: et quæ æquiuoce producuntur, ut uespæ ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum: musciliones ex uino corrupto, et scarabei ex carnibus asinorum. Maxime uero lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiēs, relinquit octo et uiginti diebus, quibus luna totum zodiacū metitur, nono autem et uigesimo die, quibus luminariū cōiunctionem futuram putat, adaperiens in aquam proiicit, unde tūc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: et quicunq; lunæ motum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia et ranæ.

Quæ subsunt Saturno. Caput XXV.

Aturnalialia sunt inter elementa terra, et etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia præter adustam: Ex saporibus acetosi, acriores, et graues. Inter metallum plumbum, et propter pondus aurū, aureaq; Marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcædonius, magnes, et omnia terrea fusca, et pōderosa. Inter plantas et arbores, aspho-

delus, serpentaria, ruta, cuminum, helleborus, silphium, mādāgora, opiū:
 & quæ stupefaciūt, & quæ neq; seruntur unquā, neq; fructus ferūt, & quæ ni-
 grantes baccas, nigros uē fructus producūt: ut ficus atra, pinus & cupressus
 arbor feralis, & non regerminans baccis, torua, sapore amara, odore uiolen-
 ta, umbra nigrata, pice acerrima, fructu superuacua, duratione incorrupta,
 funesta & diti sacra sicut apium, quo antiquitus tumuloꝝ thecas, antequā
 in illis mortuorū imponerēt corpora, sternere consueuerunt: quāobrem in
 conuiuiorum coronamentis ex omnibus passim herbis & floribus ferta ne-
 cēre fas erat præterquā ex apio: quoniā lugubre sit, & hilaritati non conue-
 niat. Animalia reptilia segregata, solitaria, nocturna, tristia, contem-
 platiua uel penitus bruta, auara, timida melancholica, multi laboris, tar-
 di motus, immundi uictus, & quæ fœtus suos deuorant. Ex istis ergo sunt,
 talpa, asinus, lupus, lepus, mulus, catus, camelus, ursus, sus, simia, dra-
 co, basiliscus, bufo, serpētia omnia & reptantia, scorpiones, formicæ, & quæ
 ex putrefactione nascuntur in terra, in aquis, in ædium ruinis, ut mures uer-
 mesq; multiplices. Inter aues uero Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli &
 grossæ uocis, ut grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ.
 Item bubo, noctua, uespertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidiosissi-
 ma. Ex piscibus uero anguilla seorsum ab aliis piscibus degens, muscipula, &
 canicula fœtus suos deglutientes. Item testudines, ostrea, conchyliā, & spō-
 giæ marinæ, & quæ ex eis sunt.

*Cupressus
feralis ar-
bor.*

*Apiū coro-
namentis
olim inter-
dictum.*

Quæ sunt Iouialia. Caput XXVI.

Ouialia sunt inter elementa ær: inter humores sanguis, & spi-
 ritus uitæ, cuncta quoque ad uitæ augmentum nutrimen-
 tumque & uegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt
 dulces & suaues. Ex metallis, stannum, argentum & aurum,
 propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus,
 iuthia, smaragdus, iaspis uiridis, & perpetuo uirides, ærei que colores. In-
 ter plantas & arbores, barba Iouis, ocymum, buglossa, macis, spica, menta,
 mastychæ, inula, uiola, lolium, hyoscyamus, populus: & quæ fœlices arbo-
 res traduntur, ut quercus, æsculus, ilex, phagus, corilus, populus, sorbus,
 ficus alba, pirus, malus, uitis, prunus, fraxinus, & cornus, atq; oliua & oleum.
 Insuper frumentum, hordeum, triticum, passulæ, liquiricia, zaccarum, &
 omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis, participās aliquid stypti-
 ci & acuti saporis, ut sunt nuces, amygdalæ, pineæ, auellane, pistacæ, radices
 prœoniæ, myrobalani, & rabarbarum, & māna. Orpheus quoq; illi attribuit
 styracem. Inter animalia sunt, quæ præferunt aliqualem dignitatē & sapien-
 tiā: & quæ sunt mitia & bonæ disciplinæ, ac bonorū morum, ut ceruus, tau-
 rus, elephas: & mansueta quæq; animantia, ut ouis et agnus. Ex auib; au-
 tem quæ sunt complexionis temperatæ, ut gallinæ et uitella ouorū. Itē
 perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha et ciconia, aues

Aquila im
peratorii
insigne, &
iustitiæ
symbolum

piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum in-
signe, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphinus,
anchia, filurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

Artialia sunt inter elementa, Ignis: pari modo adusta & acuta
omnia: inter humores cholera: Sapores autem amari, acres, &
linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla,
ferrum, æs rubeum: & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter la-
pides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus:
inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoni-
acum, raphanus, laureola, napellus, scâmonia, & omnia uenenosa ex caloris
superabundantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo
cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ co-
mesta lachrymas excutiunt, ut cepæ, ascalonia, porrum, sinapium, castoreû:
& arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autem quæ sunt
bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hir-
cus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpentes quoq; & dracones ueneno infen-
si: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, pro-
pter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, ut aquila, fal-
co, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tin-
nunculi, miluii: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiunt,
& quasi uocem stragulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæ-
teris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arie-
tem, hircû, lupum, Glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sint Venerea. Cap. XXVIII.

Enerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pitui-
ta cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet
dulcem, unctuosum & delectabilem: inter metalla habet argē-
tum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi
berillus, chrysolithus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis
aërites, lapis lazuli, corallus, omnesq; pulchri, uarii, albi uel uiridis coloris.
Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue
Valeriana quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanû, ambra, muscus,
sandalum, coriâdrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & sua-
ues, ut pira dulcia, ficus, & mala Punica, quæ poëtæ dicunt in Cypro à Vene-
re primo fata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperii etiam myr-
tus. Animalia habet luxuriosa, deliciofa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi,
fœtosæ oues, capræ, & hircus, cæteris animantibus citius generans, quæ etiã
post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, &
uitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uero cygnus, mo-
tacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amantes. Itē

Hirci fela-
citas.

corvus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus: passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii mali, quo nil æque proficuum resistit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocant, quod sit in Venerem pro-na, terdecies enim in die oppressa, si mas uocet, denuo accurrit. Ex piscibus uero Veneri sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merula ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. Cap. XXIX.

Mercurialia sunt inter elementa aqua, licet indistincte omnia moueat: similiter & humores, præcipue tamen permixtos: sed & spiritum animale regulat, saporesq; uarios & peregrinos permixtosq;: ex metallis illius sunt, argentum uiuum, stannum, marcasita argentea. Inter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figuræ uariæ à natura insitæ, aut qui ab arte factitii sunt, ut uitrum, & quæ croceum cum uiridi miscet. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, Mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in foliis sunt, mixtisq; naturis & uario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strenua, uersatilis ingenii, uelocis cursus, & facilem consuetudinem cum hominibus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrumq; sexum uicissim mutant, ut lepus, & hyæna & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psittacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus unicornis. Inter pisces uero trochus qui seipsum init, quocirca masculo fœminam uocant. Item polypus fraudulentus & colore uersatilis, et pastinaca ob solertiam: similiter et magil cauda cibum hamo excutens.

Quod totus sublunaris mundus, et quæ in eo sunt, planetis distribuitur. Cap. XXX.

Raterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia afficitur, uirtutemq; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ et Mercurio et stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor æreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio et Veneri. Simili ratione in naturæ causæ agentes sequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem et Mercurium: illum propter uehementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq; uirtutem: cunctorum autem cõtinuatio permanens Saturno dedicatur. Sed et in uegetabilium numero omne fructum

ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio, omnis autem radix à Saturno, & lignum omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non florescunt, Saturni & Iouis sunt: quæ uero florescunt, & semina, non autem fructum producant, hæc Veneris sunt atque Mercurii: quæ autem sine semine sponte producantur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisque planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, duricies à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuunt. Cap. XXXI

Pse etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atque signis distributus est: Nam Saturno cum Capricorno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana: quarum regionum multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autem subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæc regiones pro maiori parte ad Asiam interiorē pertinent. Ioui autem subiiciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & felix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Paphylia, Paphlagonia, Nafamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britanniam, Galliam, Germaniā, Barstaniā, concaua Syriæ, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem, Syriam, Comagenem, Cappadociam, Metagonitidem, Mauritaniā & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt, Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orsenii siue Orchenii. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima parua Asiæ, Cyprum, Parthiam, Mediā & Persidem. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caspiis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamite in scriptura dicti sunt. Lunam cum Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchædonia. Hæc ita ex Ptolomæi sententiâ collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia multa addi possent. Verum qui has prouinciarum partitiones supra syderalem hæc distributionem cum regentium intelligentiarum ministeriis, ac Israeliticorum tribuum benedictionibus, apostolorum sortitionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis conferre nouerit, grandia, quin & prophetica super unamquamque regionem elicere poterit, futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumque imaginibus.

Caput XXXII.

Imilis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti uolūt subiici arietem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atq; bouem terrestrem: sic Cancro cœcros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Piscium subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet urfis: Hydra serpentibus, & cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse uero Apuleius signis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quasdam herbas distribuit, uidelicet Arieti eleliphacō, Tauro peristereona orthion, Geminis peristereona hyption, Cæcro symphyton, Leoni cyclaminū, Virgini calamynthū, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiā, Sagittario anagallidē, Capricorno lapathū, Aquario draconteā, Piscibus aristolochiā. Planetis uero, Saturno semperuiuum, Ioui cupatorium, Marti peucedanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, siue callitrichum, Mercurio phlommum, Lunæ agloophotim. Verū Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelū, Ioui hyoscyamum, Marti arnoglossam, Soli polygoniam, Veneri uerbenā, Mercurio pentaphylon, Lunæ chenostacē. Iamq; etiam experientia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon contritum inter duos lapides gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetis, & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præst ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisiā. Sequuntur Pleiades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subesse sibi uolunt ex metallis argētum uiuum. Tertia Aldeboran habet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plātis tithymallum, & matrisyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapidibus, sapphirū: ex plantis, marrubium siue prasiū, mentam, Arthemisiā & mandragoram. Quinta Canis maior, hic habet ex lapidibus sub se berillum: ex plantis sauinam, Arthemisiā, & draconteam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropii & pulegii. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum Arthemisiā, & mastiche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad septentrionem, & Arthemisiā cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicitur Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadrigenum, hyoscyamus, & consolida: ex animantibus uero, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiam, trifolium, peruincam seu promarullam, Arthemisiā & mandragoram. Undecima dicitur Alchamech, præst ex lapidibus, iaspidi: ex plantis, plantagini. Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plātis præst,

*Asparagorum
satio
mira.
Scorpionū
productio.*

rorimarino, trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus, sardonius, & amethystus: ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus: ex plantis sarureia, & fumus terræ. Decimaquinta, cauda capricorni dicitur, hæc tenet ex lapidibus chalcedonium: ex plantis maioranam, Arthemisiam, nepetam, & quam calamintham dicunt, pulegio similem, & radicem mandragoræ. Illud præterea sciendum est, non quamlibet, aut lapidem, aut plantam, aut animal, aut aliud uno solo sydere regi, sed multa etiã à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, quàm coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio, cum cauda Scorpionis, & Capricorni, sapphirus autem Ioui & Saturno, & stellæ Alhayoth. Tuthia Ioui & luminaribus: smaragdus Ioui, Veneri & Mercurio, ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue, & corde Scorpionis: iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stellæ Alchamech: chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio, & stellæ quæ dicitur Vultur cadens: topazius Soli, & Elpheiz: adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba serpentaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastiche & menta Ioui atq; Soli, sed mastiche etiam cordi Leonis, & menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol. Muscus & sandali, Soli cum Venere: coriãdrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiã uitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurii, & canes domestici Mercurii sunt, & Lunæ, & iã plura ex istis in superiorib' docuim'.

De signaculis & characteribus rerû naturalium. Cap. XXXIII.

Mnes stellæ suas proprias habent naturas, proprietates, conditiones: quorum signacula & characteres per suos radios etiã in istis inferioribus producant, in elementis, in lapidibus, in plantis, in animalibus & eorum membris. Vnde unaquæq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum, seu characterem sibi impressum, illius stellæ siue harmoniæ significatiuum, ac specialem in se continentem uirtutem, ab aliis differentem, uel genere, uel specie, uel numero, præiacentis materiæ. Habet itaq; quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum, maxime ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum: & hi characteres has stellarum suarum proprias naturas, uirtutes & radices in se continent atque retinent, earumq; consimiles operationes in res alias, super quas reflectuntur, producant, & stellarum suarum influxus prouocant adiuuantq; siue planetarum, siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium, quoties uidelicet in debita materia, suo tempore debitisq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes, qui ad inuestigandas occultas rerû conditiones plurimum laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres

Res quælibet suam habet characterem.

adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plātis, & ramusculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuersis: Nam laurus, lotus, heliotropiū, plātæ solares in suis radicibus ac nodis præcis, Solis characteres ostendūt: sic & in animalium ossibus, & spatulis: unde spatularia diuinationis species processit, atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non raro inuentæ sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudētia percipi possunt, iccirco relinquentes nunc ea, quæ in plantis & lapidibus, cæterisq; rebus, & multorū animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cum sit totius uniuersi completissima imago, in seipsa omnē cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarum, cœlestiumq; influxuum signacula characteresq; abunde reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo à cœlesti natura minus sunt remota. Verum sicut stellarum numerus soli deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim ratione, partim experiētia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromantici in hominum manibus cognouerūt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq; ubilibet nationum & linguarum semper eadem atq; sibi consimiles permanentesq; quibus adinueniuntur postea multas alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostendisse undenam characteres naturæ suam ducāt originem, atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

Spatularia
unde pro
cesseris.

Inhuman and
nature of
lestin in
fluxu si
gnacula a
bude repe
riuntur.

SEQUVNTVR FIGVRAS LITERARVM
DIVINARVM.

Literæ siue characteres Saturni.

WEXM F I

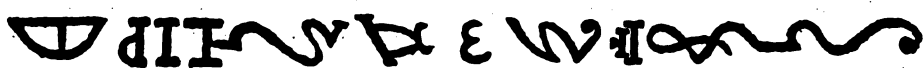
Litera seu characteres Iouis.

W3A7X#NIE# Δ ~

Literaz seu characteres Martis.

4527

d. iii

Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurii.

Literæ siue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, possu-
mus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes cor-
porum cœlestium. Cap. XXXIII.

Nunc si optas ex aliqua mundi parte stella' ue uirtutem accipe-
re, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis
influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratū
ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam re-

rum speciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter
se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratā
singulare munus ab idea infunditur per rationem animæ mundi. Dico au-
tem opportune paratā, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quan-
dam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales di-
ximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescunt sunt, quod raro opus
aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in gratio sinapis con-
tusio latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo
cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescunt: & literæ hirci adipe
lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quādo submergitur lapis aceto, pro-
deunt, & quasi sculptæ eminentes extant, atq; sicut tactus scopæ uel arbuti
rabiam suscitāt consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in matē-
ria uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestam efficit, atque ut ita
loquar, de potentia producit in actum: quando res illi sub cœlesti opportu-
nitate rite exponuntur. Exēpli gratia: si cupis uirtutē à Sole attrahere, quæ
quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia:

simile.

hæc sunt adhibenda, hæc sumēda: potissime uero quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis cōferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportune susceptos, perq; spiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem,
earumq; utilitate Caput XXXV.

Ompertum habemus in natura inferiori, non inueniri in uno quodam comprehēsas cunctas superiorum corporum dotes, sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæq; non cunctas Solis complectitur uirtutes: sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum uel mille Solis uirtutes per tot plātas, animalia et similia sparsæ fuerint, possumus has simul cōflare et in unam redigere formam, in qua dictas uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, et cœlestis: alia, per certam et artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, et secundum certas proportionales commixtionum, quales cum cœlo consentiant sub certa cōstellatione acquisita: et hæc uirtus descendit per similitudinem et habitudinē quandam rerum ad inuicem cum superioribus, in quantum sequentes uirtutes antecedētib; gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suū insuper agens accommodatur: sic ex certa quadam herbarum, uaporum et similibus compositione, cum physicè, tum astronomicè confecta, resultat quadam communis forma, pluribus syderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum et in unā formam redactum, omnium continet uirtutem, diuino propè et admirabili muscarum artificio. Quo tamen haud minus mirandum est, quod Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigātum in Libya gens quædā ex floribus cōficere nouit optimum, adeo ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio, quæ cōstat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undiq; sibi constet, neq; facile dissipetur: sicut uidemus aliquando lapides et corpora diuersa, ut quadā naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unū uideantur: sicut duæ arbores per insitionē, & ostrea cum lapidibus ui quadam naturæ occulta: uisq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneous efficere uiderentur. Sic hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tūc uarietas illinc quidē cœlestiū actionū, hinc uero potentia naturalium cōgregata, facit qdā mirabilia, per unguēta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet legūtur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis q Alchorat inscribit, & aliorū pluriū.

Duplex in
cōmixtio-
ne uirtus.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris

formæ uitæq; sensibilis Cap. XXXVI.

Ciendum uero, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa proprior est, & proprior ad recipiendum, eo etiã potior ad agendũ. Reddunt itaq; incõprehensibilia res mirabilia, quando scilicet materiis commixtis, opportunisq; tẽporibus præ-

paratis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc uitam adipisci uidemus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uero adeptæ sunt uitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum uero causa præpotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestionem perfecta, cœlestes influxus doresq; mirificas cū uita simul largit, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est cõprehensio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores cõcipiẽdas. Virtus præterea cœlestis alibi quidem sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in uiuentibus autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum: tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreatur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legum Plutonis inscribitur: quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neq; secundum leges naturę producuntur.

*variatur
crum ani
malium pro
creatio.*

Nos enim scimus, quod ex uermibus generantur culices, ex equo uestpæ, ex uitulo & boue apes, ex cãcro ablatis pedibus inhumato generatur scorpis, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta & per frusta incisa in loco humido & subterraneo dimittatur generantur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitã concipit, & trãsit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quæ & quales materiæ, siue natura siue arte inchoatæ uel perfectæ, siue ex pluribus aggregatę, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Congruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiã nullã permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum nõ ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, ut impossibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

*Materia
ad animã
mundi col-
gantia.*

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædā & uitalia dona desuper trahimus. Cap. XXXVII.

Dilecti Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatētur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi, & corruptioni subiecta. Eadem etiam esse in cœlesti mūdo, sed modo quodam cœlesti, deinde etiam in mundo intellectuāli, sed multo perfectiori, & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unumquodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuāli autem mundo spiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatuum uirtutem transcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sydera, ab illis ad eorundem intelligētiās, & inde ad archetypum unaquæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artem, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuentes Aegyptii, naturam magam uocauere, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similitudinum per similia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad seinuicem superiorum cum inferioribus, Græci *συμπάσις* uocauerunt: sic cōuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cum cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aërem, nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Sic uidemus, cum natura factus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamēto, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligētiā, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturū oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem: ignis ipse luminis est uehicula. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdā præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæc cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & isti cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipso deo, ad cuius similitudinem, & imaginem omnia creata sunt. Prima autē dei imago, mundus: mūdi homo, hominis animal, animalis zoophytū, illius uero planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; representant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cū bruto uegetatione, brutum cum homine sensu, hic cum dæmone intellectu, illi cum deo im-

*Magiam
de emanat*

Natura
mira collin-
gan:ia.

mortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intēctioni, hęc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandē rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos dispartiendo usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniāt. Sic enim inferiora ad superiora inuicem cōnexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subito tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extremum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Quomodo dona, nō solū cœlestia & uitalia, uerū etiam intellectualia quædā & diuina desuper suscipere possumus. Cap. XXXVIII

Radunt Magi per inferiora superioribus conformia, posse opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atq; sic quoq; per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus stellarū pedisse quos nobis cōciliari & insinuari. Quare certis quibusdā materiis naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superioris cōsentaneæ sunt, rite collectis, partim physicè, partim astronomicè, undiq; opportune conflatis, dona non solum cœlestia aut uitalia, uerum etiam intellectualia, quædam dæmoniacæ & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, cum tota Platoniorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit ex propriis certisq; rebus certo cuidam dæmoni congruentibus, compositam rite statuam, confestim per dæmonem cōgruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus cōspirent ac trahātur: quia una uirtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidē uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarū radios, per suffumigationes, per lumina, per sonos, per res naturales cœlestibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyænæ, sub lingua retentus, diuinationem præstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris, efficere: sic anchitide dicunt euocari imagines deorum, synochitide umbras inferorum euocatas teneri. Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atq; magos ea uti, cum uelint deos euocare, esseq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui reuocantur ad uitam. unde Xanthus historicus narrat herbam quædam nomine bali,

Magus p
manifesta,
occulta attrahit.

occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quæ draco occiderat, resuscitatum. Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an possint talia reuera fieri ui herbarum, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequentibus differemus: posse autem fieri in cæteris animantibus certum & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponantur in cineribus tepidis, reuiuiscunt: & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo neperæ, & anguilla defectu aquæ mortuæ, si corpore integro existente ponantur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies oēs recuperant uitam. Echeneim si quis in frustra discerpserit, & in mare proiecerit, paulo post partes conuenire, & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine.

*Tillonem
bæ uitæ re
stitutum.*

*Aidia ad
uitam reuo
cari pos
sunt, homo
non ita.*

Quod certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horum numinum ministros dæmones allicere possumus. Ca. XXXIX.

Emo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici posse, quemadmodum narrat Psellus Gnosticos magos consueuisse, quos pene execranda & abhominabiles turpitudines exequabantur, quales olim in sacris Priapi, & in seruitio idoli quod uocabatur Panor: cui pudendis discoopertis sacrificabatur. Neque istis dissimile est, si modo ueritas & non fabula est, quod legitur de Templariis: detestanda heresi, & similia horum de maleficis mulieribus consistant: quæ quidem anilis demencia sepe in eiusmodi flagitiis errare deprehenditur. His igitur & horum similibus mali dæmones alliciuntur, atque conspirant: quemadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: omnis, inquit, potestas satanæ illic inhabitat, & coniurationem init cum uniuersis principatibus, & pariter nos ipsi cum eo, & obedit nobis Cynops, & nos uicissim obediunt illi. Nemo rursus ignorat e conuerso bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis suppliciis & similibus, supercælestes angelos nobis conciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdam mundi materiis mundana numina quoque allici posse, uel saltem dæmones horum: numinum ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non supercælestes, nedum sublimiores. Sic legimus ueteres sacerdotes fecisse statuas & imagines futura prænuntiantes, spiritusque stellarum ipsis infudisse, non tam materiis certis cohibitos, quam eisdem gaudentes: quatenus uidelicet eiusmodi materias ipsi sibi congruas dignoscentes, semper libenterque habitant in eisdem, perque illas loquuntur efficiuntque mirabilia, non secus atque soleant dæmones humana corpora occupantes.

*Dæmones
maligni
alliciuntur
artibus.*

*Angeli boni
conueniunt
ciliantur
operibus.*

De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleant fieri. Ca. XL.

Itum est de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturalium. Restat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furum & latronum, ut in aliquo loco

*Ligatio
multiplex.*

Ligatiões
per que
fiant.

furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquam transire nō possit: ligatio nauium, ut nulla uiuentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molendini, ut nullo impetu uolui possit: ligatio cisternæ, uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile apposito fortissimo igne nō ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare uel fugere nequeant: & horum similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experiētia cognita sunt: Fiūt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguēta, potiones siue philtrea, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incantationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiōes, perq; uarias superstitiones & obseruatiōes, horq; similia.

De ueneficiis, earundemq; potentia. Cap. XLI.

Ueneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credatur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena

Ipse dedit Mæris. nascuntur plurima Ponto:

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,

Mærim, sæpe animas imis exire sepulchris,

Atq; satas aliò uidi traducere menses.

Item alibi de sociis Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis

Induerat Circe, in uultus, ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniunx,

Aurea percussus uirga, uersamq; uenenis

Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Theffala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro

Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,

Viscera non lyncis, non duræ nodus hyanæ

Defuit, & cœui pasti serpente medulla.

Non puppim retinens Euro tendente rudentes

In mediis echeneis aquis, oculiq; draconum.

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detōsos, pro Bœotii adulescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: iam uecors animi, tectum scādulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis cōmodatum, secreto colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinā, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infeliciū nauium durātibz clauis defletorum, sepulcorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosī clauī pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat uario latice, nūc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle montano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuuntur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quo nidor suarum ducebat exuiarum ueniunt, & pro illo iuene Bœotio aditum gestientes fores infiliunt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdam ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato casco statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria porterent, & hos finito opere in homines iterum restituerent.

*Hoīes subī
to in iumēta
uerfi.*

De quorundā ueneficiorū admirādis uirtutibus. Cap. XLII.

Nunc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habeat, uideamus: Nam ut dicunt, acescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsoriis eborisq; nitor perstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: & etiam contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem: in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili ueneno morsus infigitur. alui apum emoriuntur, tactisq; alucariis fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescunt. equæ si sint grauidæ, cōtacto eo aborti patiuntur: abortū etiā facit illitū prægnātibus. Asinæ nō concipiūt tot annis, quot grana hordei eo cōtacta comederint: cinisq; pannorum mēstruosorum si quis eum aspergat lauantis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantæ ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiā ignorātis: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si

*Sanguis
menstrui
uires.*

Hydropho
bi remediū

aqua porus' ue formidetur à morſu canis, ſuppoſita tantū calyci lacinia mē
ſtruo tinēta, ſtatim metum eum diſcuti. Præterea ferunt nudatas in menſe,
ſi ſegetem ambiant, erucas ac uermiculos, ſcarabeosq; ac cantharides & no
xia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente ſole faciāt, ſementē enim
areſcere. Similiter abigi grandines turbinesq;, ac contra fulgura prodeſſe.
horum plura Plinius ipſe recitat. Illud ſcias, maius uenenum eſſe, ſi decre
ſcente luna accidat: ſed uim eius maiorem eſſe, ſi in ſilente luna contingat:
ſi uero in defectu lunæ ſolis' ue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac
potentiſſimi uigoris eſſe, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in
uirginitate prima ſit, id quoq; conuenit tunc ei: nam tactis omnino poſti
bus domus, irritum in ea ſit omne maleficium. Præterea ferūt, quòd ſila ue
ſtis contactæ, nē igne quidem uincuntur, atq; ſi in incēdium proiiciantur,
non dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd ſi radix pæoniæ cum caſtoreo &
litura pannorum menſtruorum detur patienti, ſanari morbum comitia
lem. Præterea ſi ſtomachum cerui cremaueris uel aſſaueris, adiungasq; de
pannis menſtruosis ſuffitus, eo baliſtas nihil proficere ad uenationem: ca
pillos etiam mulieris menſtruosæ, ſi ſub ſimo ponantur, generari ſerpen
tes: ac etiam ſi cremētur, fugari eorum odore ſerpentes, tanta uis eius uene
ficii eſt, ut etiam uenenosis ſit uenenum. Eſt & hippomanes carūcula, inter
ueneficia haud parū famoſa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fron
te naſcentis pulli equini apparet: quam niſi ſtatim mater uorauerit, animū
à filio penitus auerſum habet, & fœtum nō alit: ob hoc maximam uim eius
ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uerſa cum amantis
ſanguine propinatur in poculis. Eſt & aliud ueneficium quod eodem nomi
ne hippomanes dicūt, uirus ſcilicet illud, quod ex equarum inguinibus de
fluit, quo tēpore ferūt in amoris furorē, cuius meminit Verg. ubi canit:

Hippoma
nes.

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt

Pastores. lentum diſtillat ab inguine uirus.

Hippomanes quam ſæpe male legere noueræ,

Miſcentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iuuenalis Satyricus:

Hippomanes carmenq; loquar, coſtumq; uenenum

Priuigno datum.

Narrat Apollonius in ſuis Argonauticis, Promethei herbam quam natam
ait ex ſanie & cruore in terrā ſtillante, dum iecur Promethei uultur in Cau
caſo laceraret ac depaſceretur: cuius ſlos, inquit, aſſimilis croco, colore co
rycto, caule gemino, cubiti menſura prominens, radix ſub terra uelut caro
recenter incifa ſuccum nigricātem tanq̃ phagi emittit: Quo ſi quis Proſer
pinæ prius re diuina peracta corpus illiniat, illum nec ferro nec igne oblā
di poſſe, tradit. Et Saxo Grammaticus ſcribit, Frotoni cuidam ueſtē fuiſſe,
qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ue

neficiis inficitur: nam, ut refert Plinius, sanguine eius tactis postibus, ferunt præstigiorum infestari artes, nec posse elici deos, nec colloqui quocūq; modo tententur. Item tali sinistri cinere decocto, cum sanguine mustelæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rursus extremā fistulam intestini contra ducum ac potestatum iniquitates administrari, & ad successus petitionum, iudiciorum ac litium euctus pollere, si omnino aliquantulum quis secum habeat, eiusdem quoq; cauerna sinistro lacerto religata, si quis mulierem aspiciat, amatoriū esse tam præsens, ut ilico sequatur: frontis uero corium fascinationibus resistere. Basilisci quoq; sanguinē, quem & Saturni sanguinem uocant, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipsum, tribuat successus petitionum à potestatibus, tum etiam à diis precum, morborumq; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, si euellatur ex aure leua canis, cui nō insit alius, q̃ niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere, nam si æger respondeat ei, qui intulerit à pedibus stante interrogantēq; de morbo, certam esse spem uitæ: moriturus uero, si nihil respondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioso morsum, habere uim discordiæ, si ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calceamento subdita pollici, præsertim si iungatur cum herba eiusdē nominis, scilicet cynoglossa. Idem fieri membranā ex secundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, esse ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, mirāda de his fieri: nam ossiculo quod est in sinistro latere, deiecto in aquam frigidam, statim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in portione: libidinem adligatū, stimulare: contra ossiculo quod est in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec postea feruere nisi exempto, quartanas cū eo sanari adligato in pellicula anguina recenti, aliasq; febres, atq; amorem libidinemq; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia quæ fiunt ex ipsis efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cū quo homo occisus sit, mirandā inter ueneficia uim habere: nam si fiant ex eo morsus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum uel ferocissimum facillime regi & superari. Et si ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipsum uelocissimum fieri, nec ullo labore lassescere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inscribi debere. Dicunt etiam, si quis gladium cum quo decollantur homines uino immergat, quicūq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicunt etiam poculum ex ursino cerebro confectum, & ex eiusdem craneo propinatum, ursinā rabiem induere, ita, ut homo ille qui biberit, se in ursam trāfiguratum putet, omniaq; uisa sub urforum specie diiudicet, & sic in illa rabie perseuerare, quousq; poculi uis fuerit resoluta, nullo alio malo in complexione sua inde percepto.

Hic ueneficia.

Basilisci, et illi sanguinis ueneficia.

De suffitibus, & earum ratione & potentia.

Cap. XLIII.

*Suffitus ad
prophetiā
conducens.*

*Suffituum
herbe.*

Vffumigationes etiam quædam ad stellas accommodatæ plurimum possunt, quatenus ærem spiritumq; uehementer afficiunt ad dotes cœlestes opportune sub stellarum radiis capessendas: spiritus enim noster ab huiusmodi traporib; plurimū transmutatur, siquidem uterq; sit uapor quidam alterius similis. Aër etiā per dictos uapores inferiorum & cœlestium qualitatibus facillime affectus, in præcordia assidue & repente penetrans, ad similes nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinatio adhiberi solent suffumigationes ad phantasmam afficiendam, quæ quidem certis numinibus consentaneæ ad diuinam inspirationem suscipiendam nos accōmodant: sic dicūt quod suffitus ex semine lini, & semine psyllii, & radicibus uiolæ & apii, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quātum uero suffumigationes in ærem possint nemo miretur, qui sentiat cum Porphyrio certis quibusdā uaporibus à propriis suffumigationibus exhalantibus, æreos dæmones statim allici & insinuari, tonitrua, & fulmina induci & similia: quemadmodum iecur chamaeleontis in summis regulis uisum, constat imbres & fulmina incitare: similiter caput & guttur, si roboreis lignis accēdatur, imbrium & tonitruum cōcussus facere. Fiunt etiam suffumigationes sub opportunis stellarum influxibus, facientes dæmonum idola in ære uel alibi protinus apparere. Sic inquirunt, si ex coriandro, & apio siue hyoscyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones statim congregari: hinc illas herbas spirituum uocant. Similiter dicunt, si ex radice cannæ ferulæ cum succo, cicutæ & hyoscyami, & rassi, barbassi, & sandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectio fiat suffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & si istis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & destruit idola illorum. Simili modo suffitus factus ex calaminto, pæonia, menta & palma Christi, omnes malos spiritus & noxia phantasmata propellit. Præterea certis suffumigiis, quædam animalia cōgregari uel fugari tradunt, sicut de lipare suffito refert Plinius, omnes bestias euocari: sic è summo gutture cerui uisus ossibus congregari serpentes, cornu uero ceruino suffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonū suffitæ. Similiter accenso pulmone asini, uenenata oīa fugere: ungula equi suffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungulā mulæ. Muscas quoq; ea fugari, si de sinistro pede fuerit. & dicunt, quod si suffumigetur domus aut locus aliquis cum felle sepia, confecto cum thymamate, & rosis, & ligno aloës, si tunc proiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de sanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut sanguinis: & si proiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autē eiusmodi corpus aliquod efficere, & uirtutē huic infundere atq; diutissime perseuerare, nō secus arbitrādū est, atq; cōtagiosus aliquis aut uenenosus pestilētiæ uapor etiā ultra bienniū in pariete dom⁹ seruatus, habitātes inficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latēs in ueste calamitas, diu postea inficit utētē. Idcirco imaginib;

Stannulis, & similibus magiæ instrumentis, & thesauris absconditis suffumigationes certæ adhibentur, quas haud parū confetre Porphyrius testatur. Sic dicunt, si quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretiosum, luna soli coniuncta in imo cœli, & suffumigauerit locum cū coriandro, & croco, & hyoscyamo, & apio, & papauere nigro, æquis ponderibus cōtusis, & cū succo cicutæ distēperatis, nūquā inueniri aut auferri poterit quod sic absconditū est, semperq; dæmones custodiēt illud: & si quis nitatur inde aliquid auferre, infestabit ab illis, & incidet in phrenesim. & dicit Hermes, quod spermæ ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloës, costo, musco, croco, thymiamate, cū sanguine upupæ distēperatis fiat suffitus, ualde cito cōgregat spiritus aëreos: & si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorū, congregat manes & umbras mortuorū. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus, suffumigamus cum solaribus: si ad lunam, cū lunaribus, & similiter de cæteris faciebant. Et est sciendū, quod sicut cōtrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiā in suffumigiis ad eodē: sic contrariātur inuicem lignum aloës & sulphur: thus, & argentū uiuum: & spiritus inducti per suffitū ligni aloës, accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere in forma leonis, obiecto gallo, mox disparuisse, quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Cōpositio quorundā suffituū planetis accōmodator. Ca. XLIII.

Itē cōficimus pro Sole suffumigationem, ex croco, ambra, musco, ligno aloës, ligno balsami, & ex fructibus lauri, cum garyophyllis, & myrrha, & thure, quæ omnia contusa & certa portione commixta, ea uidelicet quæ suauiore reddat odorem, incorporātur cum cerebro aquilæ, uel sanguine galli albi, in modum pillularum uel trochiscorum.

Lunarem uero suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri, & semine papaueris albi cū thure & camphora, quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo, uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri, semen hyoscyami, radix mādragoræ, lapis magnes & myrrha, & conficiuntur cum cerebro cati, uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini, lignum aloës, storax, gummi benzæ, lapis lazuli, & de summitate pennarum patonis, & incorporantur cum sanguine eiconiæ, uel hirundinis, uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium, bdelliū, armoniacū, radices utriusq; ellebori, lapidem magnetis & parum sulphuris, & incorporantur omnia cū cerebro corui, sanguine humano, & sanguine catti nigri.

Pro Venere cōficim⁹ fumigiū ex musco, ambra, ligno aloës, rosis rubeis, & corallo rubeo, & cōficiuntur cū cerebellis passerū & sanguine colūbarū.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastychē, thure garyophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporantur omnia cū cerebro uulpis uel mustelæ, & cum sanguine picæ.

Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herbæ thuris. Iouis suffitus, odoriferi quique fructus, ut nux muscata, ut garyophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloës. Solis omne gūmi, thus, mastychē, benzæ, storax, ladanū, atque ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, uiolæ, crocus, & cōsimiles. Mercurii omnes cortices lignorum & fructuum, ut cinnamomū, cassia lignea, macis, cortices cieri, & lauri grana, & quæque etiā odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabiliū omnium folia, ut foliū Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quod in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolēs, & pretiosum. In malo autē opere, ut sunt odiū, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse foetidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costū: Gemini, mastychē: Cācer, cāphorā: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanax: Sagittarius, lignum aloës: Capricornus, asam: Aquarius, euphorbium: Pisces, thymiamia. Potētissimum autē suffituum describit Hermes, ex septem aromatibus, iuxta septem planetarum uires conflatum: recipit namque à Saturno costū, à Ioue nucem muscatam, à Marte lignum aloës, à Sole mastychē, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyriis, unctionibus, philtis, eorumque uirtutibus. Ca. XLV.

Collyria etiā & unguenta naturalium cœlestiumque uires conspirantia circa spiritum nostrum, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam uero & transpositionem inducere potētiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquū, atque illud per radios uisuales, per fascinationes, perque cōtactus quadam simili afficere qualitate: spiritus autē noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aëreus, atque unctuosus. Idcirco conducit collyria ex similibus uaporibus conficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt spiritūque transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quādoque agnitiones, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis: similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precantem esse:

Vt cum te gremio accipiat laticemque Lyæum

Regales inter mensas, laticemque Lyæum

Et dabit amplexus, atque oscula dulcia figet,

Occultum inspire ignem, fallasq; ueneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas infigens, maxime ac plus aliis conuenit cū spiritui phantastico, quod apparet in somniis, ubi sæpius nobis uisa sese offerunt quàm audita, uel reliquæ sensationes. Idcirco collyria quando uisuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casu causatur in eo talium specierum ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones, & similia: sic fiunt collyria facientia nos dæmonum umbras in aëre uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis catti nigri, & ex quibusdam aliis rebus cōficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uel pertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quædam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiam quādoq; quæ uigilantes uix possint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusq; presentes & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniacy ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timent non timēda, & in suspensiones mirabiles, ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctantur nemine presente, timent ubi non est timor: cuiusmodi passionēs etiam magicæ confectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per unguenta, per poriones, per ueneficia, per lampades & lumina, per specula, per imagines, incantamenta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis certa harmonia constantibus, etiā per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, religiones, & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificiis eiusmodi passionēs, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipse atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Eristhionis filia narrant Poëtæ: sic Circe socios mutauit Vlyssis: & quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos uertebantur, quod dicit Plinius accidisse: cuidam Demarcho, putat idē Augustinus. Narrat etiam se dum esset in Italia, accepisse quasdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse, rursusq; cū portassent, quæ uoluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantii nomine tunc accidisse. & ipsæ sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse uirgas suas in dracones, & aquā in sanguinē, & alia quædā.

Visus purior est q̃ auditus.

Maniacy & melancholici r̃u affectio nes uide.

De alligationibus, & suspensionibus physicis.

Caput XLVI.

e iii

*Palme fœ-
mininæ ad
masculinâ
inclinatio.*

*Torpedo
stuporem
inducit.*

*Alligatio-
nes et in-
uolutiones
quomodo
fieri debe-
ant.*

Nima mundi quando per suam uirtutem omnia uel naturali-
ter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipsis
proprietas cœlestes, ad aliquos mirabiles effectus quos ope-
rantur, tunc res ipsæ nō solum applicatæ per suffumigationes,
uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiusmodi modorum, ue-
rum etiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo suspē-
duntur, uel alio quouis modo supponuntur, uel leuissimo contactu approxi-
mantur, suam nobis imprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, suspē-
siones, inuolutiones, suppositiones contactusq; corporis & animæ acciden-
tia mutantur, in ægritudines, in sanitates, in audaciam, in timorem, in tristi-
tiam, in lætitiā, & similia: & reddunt gestantes gratiosos uel terribiles, ac-
ceptos uel reprobos, honoratos & dilectos, uel odiosos & abominabiles.
Passiones autem eiusmodi per supradicta infundi non secus arbitrantur, q̃
in insitionibus arborum manifestum est, ubi uirtus uitalis transfunditur à
trunco in surculum illi insitum cum alia ligatura, qua contactus sibi inuicē
non hæcant: sic in palma fœminina quādo appropinquat ad masculinam,
rami eius declinant ad masculum & incuruantur: quod uidentes hortulani,
ligant funes de masculo ad fœminam, quæ redit erecta super seipsam, tanq̃
iam adepta sit per cōtinationem funis masculi uirtutem. Simili modo ui-
demus, quod torpedo marina etiam per longissimam uirgam procul tacta
subito manum stupefacit tangētis. Quod si quis etiam leporem marinum
attingat, aut manu aut baculo dum in morbo est, animi defectum incurrit.
Similiter dicunt, quod stella marina uulpino sanguine & clauo æreo ianua
affixa, mala medicamenta nocere non posse: dicitur etiā, quod si mulier ac-
cipiat acum, inficiatq; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanū
defossum fuerit, & secum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non
poterit uir quispiam cum ea coire q̃ diu secum habuerit. Iam his exēplis ui-
demus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel suspensioni-
bus, & quodam simplici contactu, aut per alicuius fili cōtinationē quasdā
uirtutes inde suscipere possumus. Oportet autem nosse certam alligandi &
suspendendi legem & modum huic artificio congruentem, ut scilicet fiant
sub certa cōstellatione & consona, fiantq; dictæ alligationes & suspē-
siones cum filis metallicis uel sericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis, uel seris
certorum animalium factis. Inuolutiones uero fiāt in foliis herbarum, uel
pelliculis animalium, uel certis pāniculis & similibus, quatenus res inter se
consentiant: ut si solarem alicuius rei uirtutem tibi cōciliaturus fueris, hāc
inuolutam lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel serico crocei coloris,
collo suspēdas, Sole in figura cœli regnāte: sic enim solaris uirtutis illius res
poteris euadere cōpos. Quod si Saturnalis rei alicuius uirtutē optas, hāc simi-
li mō, Saturno domināte, inuoluas pelle asini, uel pāniculo funerali, p̃sertim
si ad tristitiā oparis, & filo nigro suspēdas: Simili mō de relijs æstimādū est.

De annulis & eorum compositionibus. Cap. XLVII.

Nnuli etiā quos semper magnificet antiquitas, quando opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutem, quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristem, māsuetum uel terribilem, audacem uel timidum, amabilem uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægrotudines, uenena, hostes, cacodæmones, & cōtra quæuis alia noxia, uel nos obligāt eis dē. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna fœliciter aspecta, uel sibi coniuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulū ex metallo huic stellæ conformi fabricare, & in eo lapillum insigere herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginum, nominum, characterū, præterea suffumigationes nō prætermittere: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos, & septem planetarum uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierum nomina distinguens, quorū beneficio ipse supra annum centesimum ac tricesimū uixerit, insuper & iuuentæ nitorē semper retinēs. Simili modo Moses Hebræorū legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephū. Erat etiā, narrāte Aristotele, apud Cireneos annulus Barti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos cōtra serpentū morsus, fascinationes atq; dæmonia cōfecisse. Idē de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonē legimus Gygi Lydorū regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatę uirtutis, cuius sigillum cū ille in palmā conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscūq; sibi obstare arbitrabatur interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uide repoterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydia factus est.

*Amulorū
cōpositio.*

De locorū uirtutib; & q̄ loca cuiq; stellarū correspondēt. Ca. XLVIII.

Vnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarū illa comitantes, aut alio quouis modo aduentitiæ: Nam, ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primū audiat alitē illā, si dexter pes circūscribat, ac uestigiū id effodiatur, nō gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerē ē uestigio anguium collectum, si cū eo respergantur apes, in aluearē reuertī: similiter puluerem in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerē aut in quo se accipiter uolutauerit, si alligēt linteolo rutilo, ferūt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirūdinū lapill⁹ collectus, recreare cōfestim dicūt comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potissime

Loca Plan-
etis respo-
d n.ia.

mundi pla-
ne ge plan-
etis subiecta

si sanguini uel cordi hirundinum fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa ue-
na & ieiunus transierit super locum ubi recenter ceciderit corruens morbo
comitiali, in eum transire morbum. & narrat Plinius, quod clauum ferreum
defigere in quo loco primum caput defixerit corruens morbo comitiali, ab-
solutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuae natam collectamq;
alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem cōfestim
sedare tradunt: & herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam an-
te solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam leuo brachio, ita, ut
aeger quid sit illud ignoret. Ex locis uero quę stellis appropriata sunt, Satur-
no correspondent loca quę uis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & fu-
nesta, ut cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate ca-
duca, loca obscura, & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præter
reæ piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loca quæ uis
priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia,
scholæ, & omnia loco nitida, mūda, uariis suauibus odorem resperla.
Mars tenet loca ignea & sanguinolēta, fornaces, pistrinas, macella, cruces,
patibula, & loca in quibus bellorum strages, cedesq; factæ sunt, & carnifi-
cinas, & eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aer serenus, palacia regum, &
principū aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæq;
Venus autem incolit fontes amœnos, uiridatia prata, floridos hortulos, or-
nata cubilia, & lupanaria, (& ut Orpheo placet) cerulea, littora, & balnea,
chorearum palæstras, & muliebria cūcta. Mercurius obtinet officinas, scho-
las, tabernas, mercatorum foros & consimilia. Luna habitat deserta, syluas,
rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria,
littora, naues: dicitur quoque uarios lucos inerrans, possidetq; uias publi-
cas, & recōditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, so-
lent suæ artis instrumenta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia
per aliquod certū tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quo ex loco
illo Venerea quadā facultate adficiāt: quod nō secus fieri putāt, q̄ res q̄ stāt
in loco fœtido, efficiuntur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, sūt aroma-
tica & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos
herbam Saturnalem, uel Martialem, uel Iouiam, iubent ad orientem specta-
re, uel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse orientales à Sole: alterum,
quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius,
signa sunt meridionalia: Similiter Capricornus & Pisces. Collecturos uero
rem Veneream, Mercurialem uel Lunarem, spectare iubent uersus occide-
tem, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domi-
cilia eorū principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cancer, Virgo, signa sunt
septentrionalia: sic in opere solari spectandum est contra orientem, uel me-
ridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus,

& colores, quibus stellis, domibus & elementis distribuant. Ca. XLIX.

Vmen etiam qualitas multum formalis, & simplex actus intelligentiæ, & imago: primo à diuina mente in omnia diffusa, sed in ipso deo patre, qui est pater luminū, est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor & exuberans: in spiritu sancto ardens fulgor, superans omnem intelligentiam etiam, ut inquit Dionysius, seraphinorum. In angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia, profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos, diuersis tamē gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturā suscepta: descendit deinceps in cœlestia, ubi fit copia uitæ & efficax propagatio, etiā uisibilis splendor: In igne uero naturalis quidā uigor à cœlestibus insitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus, & rerum diuinarum cognitio, totaq; rationalis: sed & hæc multiplex, aut dispositione corporis, ut uolūt Peripatetici, aut quod uerius est, pro libito causæ largientis, qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiā, supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tandē ad sensum, maximè uero oculorum. In eo fit uisibilis claritas, porrigiturq; alternis perspicuis corporibus, in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrum, ubi radiis eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, crucians & exarsuans, adeo omnia lucis uigorem, pro eorum capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore cōnectens, tum cuncta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia. Idcirco uetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi, uel infirmi alicuius urinam cōtra solem lunam uel nudari: quia radii luminis penetrantes, subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes, traiciunt in aduersum, atq; illud eiusmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio est, cur fascinantes obseruant, ut umbra sua fascinatum contegant: sic hyæna umbræ suæ cōtactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, candelas, & eiusmodi ex certis quibusdam rebus & liquoribus, ad stellarum normā opportune electis, & ad eorundē cōgruitatē inter se compositis, quæ quando accenduntur, atq; solæ luceant, solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus, quos sæpe homines admirantur, quemadmodum ex Anaxilao narrat Plinius, equarum uirus à coitu in lychnis accensum, equinorum capitum uisum, monstrifice representare: simile fieri etiam ex asinis, & muscilionibus cum cera distemperata & accensa, faciunt uidere muscas: & corium serpentis accensum in lampade, facit apparere serpentes. Et dicunt quando uuas sunt in flore, si quis circumligarit illis phialam plenam oleo, & dimiserit ita donec fuerint mature, illuminato illo postea in lampade, facit uidere uuas. Idem uisum etiam in cæteris fructibus. Quod si centaurea permisceatur cum melle & sanguine upupæ, & ponatur in lucerna, circūstātes apparebūt solito maiores: cæsi per noctē illuminetur in sereno, uidet, quod stellæ discurrāt

Planetarū
colores.

Domorum
caeli colo-
res
Humorum
colores

adinuicem. Piscis sepiæ atramento etiam ea uis est, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq; quod candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extingatur in ore hominis recēter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circumstātibus tristitiam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos, & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrānides, & ex posterioribus Albertus, in quodā tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quædam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cœlestibus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarū lumina: secundum quos etiam fixarum stellarum naturę deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammās huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uariis planetis distribuuntur referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plūbei, fusci, Saturnum referentes. Colores uero sapphirei, ærei, perpetuo uirides, clari purpurei, obscuriores, aureiq; argēteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardētes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarii, uirides, rubicundi, aliquātulum crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; lunam. Quinetiam ex domibus cœli, prima & septima, habēt colorem album: secunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: sexta & octaua nigrū. Habent etiam elementa suos colores, per quos phisici de complexione & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido siccoq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cœruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam: nam frigus albefacit humidum, siccumq; denigrat: sub rubeus color sanguinem indicat: sed igneus, siue flammæus excandescens cholera: quæ cum propter subtilitatem suam, omnibus facile est cōmixtibilis, uarios deinceps causat colores: nam si sanguini miscetur, illo dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sanguine est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum sanguine dominante, aut subrubicundum, præualente cholera: quod si cum humore melacholico miscetur, nigredine tingit, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: si superabundat phlegma, luteum: si melācholia uincit, glaucū: si autem cum solo phlegmate miscetur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius, pallidum aut suppallidum. Sunt autem colores oēs magis potentes, quando sunt sericei uel metallei, uel in substantiis perspicuis, uel lapidibus pretiosis, & in his, quæ cœlestem similitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

De Fascinatione, atq; eius artificio, **Cap. L.**

Fascination est ligatio, quæ ex spiritu fascinatis per oculos fasci-
nati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autem instru-
mentum spiritus est, scilicet uapor quidam purus, lucidus, sub-
tilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes
sibi radios per oculos semper emittit: radii isti emissi uaporẽ spiritalẽ secũ
ferunt: uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubentibus oculis, cu-
ius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus uaporem unã secũ cor-
rupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo si-
mili laborare. Sic patefactus, & in aliquem intentus oculus cum forti imagi-
natione pro suorum radiorũ aculeis, qui spiritus uehicula sunt, ipsos in ad-
uersos oculos iaculatur: qui quidẽ lentus spiritus fascinati diuerberans ocu-
los, cũ à percutientis corde incitatur, percussu præcordia, tanq̃ regionẽ pro-
priã fortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde
Apuleius: Isti, inquit, oculi tui p meos oculos ad intima delapsi præcordia,
acerrimũ meis medullis cõmouet incendiũ. Scias itaq; hoĩes tũ maxime fa-
scinari, quando frequẽtissimo intuitu aciẽ uisus ad aciẽ dirigẽtes, oculi ocu-
lis reciproce inhiant, radii radiis copulantur, & lumina luminibus iungun-
tur, tũc spiritus spiritui iũgitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes,
sic amores acerrimi solis oculorum radiis. Accenduntur etiã uel repẽtino
quodam intuitu, ueluti iaculo seu ictu totũ corpus penetrãte: unde tũc spi-
ritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amãtem & fascinantẽ
feruntur, q̃ sanguis & spiritus uindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cæden-
tem: unde Lucretius de his amatorijs fascinationibus cecinit:

Fascinatione
quid.

Fascinationis instru-
mentũ spiritus.

Radij, uehi-
cula spūs.

Fascinatione
quõ fiat.

Idq; petit corpus mens unde est faucia amore,

Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam

Emicat in partem, sanguis quaq; icimur ictu,

Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui uapores ocu-
lorum subseruiunt. Iccirco utuntur fascinantes collyriis unctionibus, alli-
gationibus & huiusmodi, ad spiritum tali uel tali modo afficiendum & cor-
roborandum. Vt ad inducendum amorem collyriis utuntur Venereis, ex
hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus. Ad indu-
cendum timorem, collyriis utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hy-
ænæ, & similibus. Ad calamitatem uel ægritudinem, utuntur Saturnalibus.
Similis de singulis ratio est habenda.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes

producentibus.

Caput LI.

Ctus quoq; certos & obseruationes, certam naturalium uim
possidere tradunt, ut credat morbos quosdam sic uel sic aufer-
ri posse aliquando, uel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si reso-
gmina unguiũ ægri ligẽtur ad collũ anguillæ uiuæ in linteolo,

Resegmina
unguiũ
effectus.

ipsa sic in aqua remissa. Et narrat Plinius, quod ex agro resegmina unguis
 è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartana, tertiana, uel
 quotidiana febris remedium fieri, atq; sic ante solis ortum aliena ianua affi-
 gantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina un-
 guium, si ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primo coeperit tra-
 here, correptam iubet collo subnecti, atq; ita discuti morbum: & è ligno ful-
 gure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quar-
 tanis fragmētum clauis è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spar-
 tum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non attingat. Item im-
 matura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari af-
 firmat. Iræ dicunt difficiles partus statim solui, cū quis lectū in quo sit gra-
 uida transmiserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus
 interfecerūt, scilicet, hominem, aprum, ursam. Idem quoq; efficere hastam
 militarem, euulsam à corpore hominis, si terram nō attigerit, sagittas etiā
 corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt ama-
 torum esse, dicunt etiam comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occi-
 sæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negatur oculorum uiria fieri, nec
 lippiri eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus
 medentur aliqui liciū telæ detractum, nouenis septenis uel nodis adalli-
 gantes, ad singulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien
 super dolentes lienem extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remedium
 facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorii, tecto uel includi & obfi-
 gnari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis
 urina, in olla ante cubiculum dormitorii eius cui medetur suspēsa, ita quod
 æger egrediens reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta ne-
 cata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicunt: qui uero in urinam canis suā
 ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborū torporē sentire: fe-
 runt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuiq; urinam matuti-
 nis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scādens, in eius os
 si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est,
 sed experimēto facile quod narrat idem Plinius, si quē poeniteat ictus emi-
 nus cominus uel illati, & statim expuat, mediam in manū quæ percussit, le-
 uatur ilico percussus à poena, hoc delūbata quadrupede approbari, statim
 à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiam aggrauāt ictus an-
 te conatum. Simili modo saliuā manu ingesta, expuere similiter in calcea-
 mentum dextri pedis anteq̃ induatur, bonum est, cum quis transit locum,
 in quo aliquod periculū adierit. Despuimus quoq; comitiales morbos, con-
 tagia, repercutiendo: ueniam etiam à diis spei alicuius audaciorū perunt ali-
 qui in sinū despuendo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni
 medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum
 non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroq; adacto paulatim

spiritus uel
 salinis effi-
 cacia.

Lupi quōdā
 finibus ar-
 cendi.

sanguis circa fines agri spargatur, atq; ipse fodiat in eo loco, à quo coeperit primo trahi. Methanenſes Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriã ad præſeruandas uites præſentaneũ remediũ certiffimo ſemper experimẽto cõpertũ habuerunt, ſi flante adhuc uento, gallũ gallinaceũ albũ duo uiri diuorſum trahentes diſcerperent mediũ, & uterq; ſuã partẽ retinens uineta perlustrarẽt, quouſq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco, ambo ſibi obuĩ rediſſent, tũcq; eo loci gallinacei fruſta defodiſſent. Tradũt etiã ſi quis uiperam in uaporẽ baculo ſuſtineat, eum futura præcinere, baculũ quoq; quo angui rana excuſſa ſit parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipſe recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis ante gladio circunſcribere, poſtea effodere, cauere præterea contrarium uentũ. Item dicitur, quòd ſi quis meſurauerit hominem mortuum cum fune, primo à cubito ad maiorem digitum, deinde ab humero ad eundem digitum, & poſtea à capite uſq; ad pedes, faciendo ter omnes iſtas meſurationes, ſi alius quiſpiam poſtea cum eodem fune ſimili modo meſuretur, ferunt illum improſperari, & infortunari, ac cadere in calamitatem & triftitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide, quòd ſi qua mulier te ligauit maleficiis in amorem ſuum, accipe camiſiam ſuam, & per capucium, & per manicã eius dextram minge foras & diſſoluetur maleficium. Et narrat Plinius, quòd ad ſidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis peſtinatim inter ſeſe complexis, ueneficium eſſe, idq; cõpertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, ſi circa unum ambo' ue genua id fiat: Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficium eſt: ideoq; hæc in conſiliis ducum poteſtatumq; fieri uetitum, uelut omnes actus impediencia: & dicitur ſi quis ante oſtium ſtans nomine uocet cum muliere iacentem, atq; ille reſpondeat, ſi tunc aut cultrum, aut acum infigat oſtio, frangatq; acie demiffa, non poterit iacens coire cum illa, quã diu hæc ibi fuerint.

De uultu, ac geſtu, corporisq; habitudine & figura, & quæ ex his quibus ſtellis reſpõdeãt, unde phyſiognomonìa, & metopoſcopia, & chiromãtia, diuinationũ artificia, ſua fundamẽta habeãt. Ca. LII.

Vltus uero ac geſtus, corporisq; motus & ſitus, & figuræ nobis inſuper adhibita, ad cœleſtia munera capienda conducunt, noſq; ſuperis exponunt, certosq; in nobis effectus producant, non ſecus atq; in elleboro, quam quidem herbam colligens, ſiue folium ſurſum trahat, ſiue deorſum, hoc ipſo motu cauſat, ut humores ſurſum trahat, uel deorſum. Quãtum etiam uultus atq; geſtus, uiſum, imaginationem ſpiritumq; animaleſ afficiunt, nemo ignorat: ſic coeuntes ad prolem, plerunq; uultus quos ipſi tunc uel agunt, uel imaginantur, ſolent naſcituris filiis imprimere: ſic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel triftis, repẽte perterret: ſic facile miſericordiam mouet geſtus ac figura lugẽtis: ſic facile amorem excitat amabilis perſonæ

Qui ge-
stus, quos-
nā referat
planetas.

figura . Scire autem debes huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritum, atq; passionēs interiores animam. Nā quemadmodū medicinæ & passionēs animi certis cœli dispositionibus coalescūt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciam nanciscuntur . Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, ut sunt plangētus, capitis ictus: item religiosi, ut genuflexio aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rōdit,

Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Figura q-
bus plane-
tis respon-
deant.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum elcuiato tanquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroces, crudelēs, iracundi, truces, uultusq; consimiles . Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerci sunt, ut choreæ, amplexus, risus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles, strennui, lubricosi & huiusmodi, uultusq; cōsimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici, pueriles & eiuusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliis, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uero hominē significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluū, habentē oculos maiusculos, nō prorsus nigros, pupillā latā, nares, breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbā crispā, boni animi & bonorū morū. Mars hominē facit rubeū, capillitio ruffo, facie rotūda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacē, festiuū, superbū, callidum. Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamē corporis, corpore caluū, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidū. Venus hominē significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albū, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neq; nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, nō ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & longos habentē digitos, ingeniosum, subtilē inquisitorem, uersipellem & uariis

fortunis subiectum. Luna uero significat hominē colore album, mixto rubore, pulchra statura, facie rotunda, & sepe signata, oculis nō ex toto nigris, iunctisq; superciliis, beneuolum, facilem & sociabilem. Habēt etiam Signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire uelit in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationum artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia, prędicentes futuros euentus, non ut causę, sed ut signa per effectus cōsimiles, ab eadem causa causatos: & licet hę diuinationum species per inferiora & debiliora signa uaticinari uideantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia, quādo non ex superstitione, sed ex partium omnium corporis harmonica correspondētia prognosticātur. Quicūq; autē nūc natura, studio, actione, motu, gestu, uultu, animi affectib; tēporisq; opportunitate cōlestia meli' imitat, is tāq; supis illis similior, ampliores inde pōt recipere dotes.

De diuinatione auspicioꝝ, & augurioꝝ. Cap. LIII.

Vnt quędam alia diuinationū genera à naturalibus causis dependentia, quę sua arte & experientia cōstant in uariis rebus: quibus medici, agricolę, pastores, nautę, unusquisq; ex probabilibus signis prognosticāt: quorum multa tradidit Aristoteles libro de temporibus. Inter quę diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quę tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorum, quę ad publica uel priuata negotia pertinerent, inauspicatę perfecerint: populum uero Hetruscum hoc artificio maxime pręstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiose declarat. Sunt uero auspicioꝝ plures species: nam quędam dicuntur pedestria, quę uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quędam auguria, quę ex auibus: quędam cōlestia, quę ex tonitruis & fulmine: quędam caduca, ut cū in templo uel alibi, quid decidisset: quędam sacra, quę ex sacrificiis capiebantur. Horum quędam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cum hostia profugisset ab ara, uel percussa migitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quā oportet cōcidisset. His superadditur Exauguratio, quando uidelicet ē manu augurantis uirga decidisset, qua contemplari & auspiciū capere mos fuit. Michael Scōtus duodecim recitat augurioꝝ genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponēthem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, uiarā, herreham, scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quando tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo uides hoīem, uel auē, eundo uel uolando, ita quod se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonę significationis super negotiū. Feruetus est auguriū, quādo tu exiueris domū causa faciendi aliquid, & eundo prius inuenis uel uides auē, uel hoīem paulantē ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est

Romani
nil inauspicatū
fecerunt.
Auspicioꝝ
species.

Augurioꝝ
genera duodecim.

augurium, quando homo, uel auis, suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tendens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonum signum super negotio. Confer noua est augurium quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Confer uetus est augurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auem, reclinantem à dextris tuis uidere te: est tibi signum malum super negotio. Scima sarnoua auguriū ē, quādo homo uel auis post terga cōsequit te, & trāsit te, sed antequā perueniat ad te, uel tu ad eam, alicubi pauset te uidere à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scima saruetus est augurium quando uides post te hominem uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scaffarnoua est, si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam, pauset in loco te uidente: signum est tibi bonum. Scaffaruetus est, si uideris hominem uel auem prater euntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponenthem, est quando homo uel auis ueniens à sinistris, & transiens ad dextrā, euanescit à conspectu tuo absq; quod uideas repausantem: signum est tibi bonum. Hartenam auguriū est, si homo, uel auis à dextris ueniens, post terga tua trāsiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. hęc Sconus habet nus. Augurabant etiam ueteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssæa libro decimo septimo, quia putabant illa procedere ex loco sacro, uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo quicunq; mane surgenti inopinato in buccam mentem uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus, quā in auguriis significationē habeant. Cap. LIIII.

Rima quæq; auspicia in opis cuiusq; initio accipiēda sunt: ut si ueste tuā in initio opis à foricibus corrosam senseris, desine ab incœptis: si egrediens offenderis in limine, aut in uia impeggeris pedē, cōtine iter: si qd mali ominis in principio negotiorum tuorum tibi occurrerit, differ inchoata: ne, uel tota intētio frustretur, aut inutiliter cōpleat: sed expecta donec omine meliore faustā agēdis arripias horā. Videm⁹ aialia pmulta ex ui quadā ipsis à natura insita, præstigiola atq; fatidica: nōne gall⁹ cātū horas solertissime indicat: & alis aptis leonē fugat: aues cōplures cātū & garritu, muscæ acri pūctura pluuiā pnūciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tēpestates pcurrūt. Lōgū esset retexere oīa præsagia q̄ ex auibus, & animalibus didicere Phrygii, Cilices, Arabes, Umbri, Tusci, & aliis populi, q̄ auguria sequuti sūt: q̄ p illos multis expimētis & exēplis cōprobata sūt. In omnib⁹ nāq; sūt abscondita futuroꝝ oracula: maxima autē q̄q; tibi aues omniales pnūtiabūt. Hæ sunt quas ex hoīb⁹ in aues cōuersas eē referūt poētē. Itaq; quid cornix loquat diligēter ausculta, sitūq; ei⁹ sedētis, aut uolātis à dextris

Ominales
aues quæ
sint.

an à sinistris, loquax an clamosa an silens, præcedat an sequatur, transeun-
tis'ue expectet aduentum, an fugiat, quò ue discedat, omnia diligèter atten-
de. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias signifi-
cant: quoniã hoc animal duo oua parit, ex quibus marem & fœminam ge-
nerari oportet: si autẽ, quod rarissime euenit, duo mares generẽtur, aut duæ
fœminæ, iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiscẽtur: itidem
neq; fœminæ alteri mari, sed dissociatæ, solæ degunt: Ideo unicæ cornici oc-
currentes, augurantur futurum, ut uiduali uita sibi uiuẽdum sit. Idẽ etiam
portendit columba nigra: hæc enim post maris interitum, semper sola de-
git. Coruos autem non minore diligentia obseruabis, hos nanq; rebus ma-
ioribus præferri, & cornici præiudicare dicũt: & sensit Epietetus Stoicus phi-
losophus & grauis autor, si cui coruus aduersum crocitaret, uel corpori uel
fortunæ, uel honori, uel uxori, aut natis aduersa portẽdere. Deinde cygnos,
qui aquarum secreta prænoscent considerabis, eorum nanq; hilaritas non
modo nautis, sed quibusq; præterea peregrinãtib; felices præsagiunt euen-
tus, nisi fortioris superentur superuentu, ut puta aquilæ, quæ potentissima
imperii sui maiestate, omnium auium fidem, si contra loquatur, euacuat:
cunctis siquidem auibus altius uolat, profundiusq; perspicit, & ab ipsius lo-
uis arcano nunq̃ excluditur: altitudinem & uictoriam, sed per sanguinẽ por-
tendit: quia non aquam, sed sanguinem bibit. Locrensibus aduersus Croto-
nienſes dimicantibus, aquila superuolans contulit uictoriam Hieroni: ad
prima belli egredienti, aquila ex improviso residens in clypeo, regem illum
futurum prænuntiauit. Nascente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota
die supra domũ sedentes, omen duplicis imperii Asiæ & Europæ ei porten-
derunt. Eadem Lucio Tarquinio Prisco Demarathi Corinthii filio ob sedi-
tionem domo profugo, & in Hetruriam profecto Romanq; petenti, pileũ
auferens ac alte uolans rursum capiti reponens, Romanorum regnũ illi por-
tendit. Iam uero & uultures significant difficultatem, duritiẽ, & rapacita-
tem, quod in origine urbis cõdendæ experiẽtia uerificatũ est: futuræ quoq;
stragis loca ostendunt septem diebus præuenientes: & quoniam in eam par-
tem respiciunt, in qua altera pars inferior futura est, tanquã inhians occidẽ-
dorum maſtri numero, ideo solebant antiqui reges speculatores mittere,
qui renunciarent, quam in partem uersi respicerent uultures. Phœnix autẽ
singularis fœlicitatis successus pollicetur, qua uisa noua Roma, melioribus
auspiciis condita est. Pellicanus, quia filiorum causa periclitatur, significat
hominem amicitia suæ pietate subiturum discrimen. Picta auis Pictauorũ
urbis nomen dedit, ac gẽtis lenitatem colore & uoce præfigurauit. Ardea re-
rum arduarum auspiciũ est. Ciconia, concordia auis, concordiam facit.
Grues à gruere antiquo uerbo, quasi congruere dicti, semper adferũt quod
expedit, atq; inimicorum insidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinẽ in-
dicat, sola enim hæc parentibus senio confectis gratiam refert: contra Hip-

*Auguria à
maioribus
auibus sua
menda.*

A minoribus que sumantur auguria.

popotamus paricida, ingratitude meritorum & iniustitiā nūnciat. *Origis* auis inuidiosissima, inuidiā significat. Iamq; etiā ex minoribus auib; *Pica* loquax, hospites nuntiat: albanellus præteruolans, si à sinistris ad dextrā feratur, hospitii hilaritatē: si contrario, contrarium indicat. *Stryx* auis semper infausta est, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improviso aggreditur pullos, quæadmodum mors de improviso superuenit, ideo mortem prænuntiare dicitur, nonnunq; tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hoīs diligentiā & uigilantiā significat, quod residens in Hieronis hasta cōprobauit. *Bubonē* uero *Dido* dū miscrēt *Aeneæ* infaustum sensit, inde cecinit *Poëta*:

Solaq; culminibus ferali carmine bubo

Sæpe queri & longas in fletum ducere uoces.

& alibi:

Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit, quum res Romana apud *Numantiā* inferior fuit, atq; quum *Fregellæ* ob factā in Romanos coniurationē sunt dirutæ. Inquit *Almadel*, bubones & nycticoraces cum ad insolitas regiones mansionesq; diuertūt, iudicio esse earundē regionū & ædiū hoīs morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus, eaq; præsentunt: morituri aut homines, iā potestate cadauera sunt. Sed & de accipitre litis pñutio canit *Naso*:

Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis.

Lælius Pompei legatus in Hispania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter supra caput uolitans, sibi prænūtiasse dicitur. Et inquit *Almadel*, quod eiusdem speciei aues inter se pugnātes, regni mutationem significāt: si uero specie diuersæ contra seinuicem bellum gerant, & quæ amplius non uisæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. *Minutula* etiam aues, aduentu uel recessu suo familiam augeri uel minui portendūt: earum uero uolatus quanto serenior, tanto laudabilior. Vnde *Melampus* augur, ex auicularum uolatu *Græcorum* stragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla serenos ales agit cursus. *Hirundines* quoniam moribundæ pulis latebras parant, patrimonium amplum uel à mortuis legatum portendunt. *Vespertilio* fugienti occurrens, euasione significat: nā ipsa licet pennas non habeat, tamen euolat. *Passer* autem fugienti malum omen est, ipse enim accipitrem fugiens ad noctuam percurrit, apud quam atque periclitatur: tamen in amoribus boni auspicii est, siquidem libidine concitus, septies in hora coit. *Apes* regibus bona omina sunt, nam populū obsequentē monstrant: muscæ uero importunitatem & impudentiam significant, quia sapius abactæ, continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domesticæ, auguriorū nō sunt expertes, nam galli cantu suo spem & iter inchoantis promouent. Quin & *Tiberio* nascituro prægnās *Liuiæ* mater ouum gallinæ subdedit, cōusq; sinu suo fouit, donec gallus insigniter cristatus exclusus est, unde augures interpretati sunt, nasciturū puerū fore regnaturū. Et scribit *Cicero* apud *Thebaidam* gallos gallinaceos canēdo totis noctibus *Bootiis*,

Domesticarum auguria.

aduersus Lacedæmones prælagisse uictoriam: quod augures ira interpreta-
ti sunt, quoniã auis illa uicta filet, canit autẽ si uicerit. Simili ratione etiã ab
animalibus & bestiis, euentuũ omina capiuntur, nã occurfus mustelæ omi-
nifus est. Leporis occurfus, itinerati timẽdus est, nisi captũ ceperit. Mulus
quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus uero perniciosus, talis est enim
eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgior; & pugne ra-
tionem habet: Vnde apud Vergiliũ uisis equis albis exclamat Anchises:

Bellum o terra hospita portas,

Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordia iugo trahunt, pacẽ
significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario, qui cum
hostis patriæ pronuntiatus, uidit asinum oblatum pabulum spernentẽ, ad
aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxili-
arẽ amicor; turbã orauit hoc unum auxilii genus exhiberent, & se ad mare
cõducerẽt, quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ Syllæ uictoris mi-
nas euasit: ut cunq; tamen asellus in augurio occurrat, semper laborẽ, paciẽ-
tiam, impedimenta significat. Lupus uero obuius bonus nuncius est, cuius
efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eri-
piens, successum regni firmauit: tamẽ eius quẽ ante uiderit uocẽ præcludit:
P. Africano & C. Fuluius Coss. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando
Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos signifi-
cat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie: nam fides
quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerũt, uelut
lege quadam naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cũ sit hoc ani-
mal inter cætera fortissimũ, omnibus terrorẽ incutiens, bonum est: sed leæ-
nam mulieri occurrere, malum est, quia conceptũ impedit, nam leæna non
parit secundo. Ouib; & capris occurfare bonum est. Legitur quoq; in
Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portẽ
di imperatori rerum omnium cum felicitate largitatẽ: Vnde Vergilius ad
Pollionem canit:

Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti

Murice, iam cõcreto mutabit uellera luto.

Bonum etiã est occurrere bobus tritulantibus, sed melius arantibus, qui etsi
uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc hospitii gratia compen-
sant. Canis in itinere faustus est, quod Cyrus expositus in syluis, à cane ad
regnũ enutritus est: quẽ & angelus, Tobiz focius, nō est aspematus comitẽ.
Castor quia uenatoribus testiculos suos dernordens, abiectos relinquit, ma-
li ominis est, & homini sibiipso damnũ illaturũ portendit. Iamq; etiã ex mi-
nutis animalibus mures dãnũ significat: quẽ quũ in capitolio aurũ roserũt,
eodẽ die ambo cõsules iuxta Tarẽtum insidiis ab Annibale intercepti sunt.
Locusta quasi loco stare faciẽs, aut loca exurẽs, uota præpedit, & mali omi-

Ab anima.
lib^o omina
que sunt in
tur.

Minutorũ
omina ani-
malium.

nis est: contrā cicadæ iter promouent, & bonum rerum nunciant euentum. Aranea à superioribus filum ducens, spem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norunt sibi providere, & tutas parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendūt, multitudinisq; exercitum significāt. Hinc cum Tiberii Cæsaris māsuefactum draconem formicæ deuorassent, respōsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio mēbro pollet, quā ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronii Gracchi reperti sunt, dictum illi ab aruspice, si marem aut fœmellam emitteret, aut sibi aut uxori breui moriendū: ille uxoris uitam suæ præferēs, occiso mare fœmellam emisit, paucisq; post diebus uita excessit. Sic uipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum: hæc enim seorsum ab aliis piscibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia autē auspicia & omnia, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occurrentis conditionem, ætatem, sexū, professionem, situm, gestum, motum exercitium, complexionem, habitū, nomen, uerba sermonemq; omnia diligēter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa insunt præfagiorum lumina, non dubiū est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa, quod & Tullius ipse testatur inquit, humanis animis naturaliter quoddam auspiciū inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series, & causas cognoscēdas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperii præfagiuit, & monti capitolii nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet ut aduersæ rei augurium ilico trucidarēt, tamen infelicitèr pugnatū est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiere. Ipse etiam monachorum occurus uulgo ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticiniis uictitat.

Efficacissimū abhor-
mine auspi-
cium.

Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. Cap. LV.

Vspicia & auguria, quæ ex animantibus & auibus futura prædicent, Orpheum illum theologum primo monstrasse legimus, quæ de post apud omnes gentes magni habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædā lumina diuinationis descendant super quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præfagire: quod etiam sentire uidetur Vergilius ubi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Sensus natura sublimis.

Eiusmodi autem sensus naturæ, ut inquit Gulielmus Parisiensis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & prophetiæ uicinissimus uelementerque similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splendor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quemadmodum in quibusdam canibus manifeste apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, comprehendunt, in eos faucibus & dentibus irruentes. Simili sensu uultures futuras præuident strages ex præliis, & congregantur in locis ubi futura sunt, tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cognoscunt matrem suam, quam nunquam uiderunt, & relinquunt perdicem quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodem sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædam nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi sentientes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incurrit eiusdem domus habitatoribus, fortasse non omnibus, quia huiusmodi splendor non omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscondita in domo aliqua amplissima, ali quando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historiis, Heraiscum quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirum, immundas mulieres non oculis tantum sed uoce procul audita cognouisse, statimque capitis dolore eam ob rem non mediocriter affectum. Refert quoque Gulielmus Parisiensis, mulierem quandam suo tempore, uirum quem adamabat, quando adiret locum in quo ipsa morabatur, eiusmodi sensu longe à duobus miliaribus præsensisse uenientem. Refert etiam tempore suo ciconiam quandam adulterio coniectam per olfactum masculi congregata à masculo multitudine ciconiarum ac detegere ipso crimine foemelle, ipsam à tota illa multitudine tanquam omnium iudicio ream iudicatam, deplumata ac laceratam fuisse. Recitat etiam de quodam equo, qui cum ignorans cum matre sua concubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dentibus, genitalia abscidisse, tanquam uindictam in se incestum. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadam simile factum, quod cum ad mensam cuiusdam ueniens in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorum ab uno filius hospitis interceptus est, illa reuersa & cognita culpa, nec intulisse catulo, nec postea in rectum id reuersam fuisse. Iam his exemplis uidemus, quod super animantia quedam præfagiorum lumina descendere possunt, uelut signa rerum in eorum gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi constituta. Nam iuxta Platoniorum doctrinam, est rebus inferioribus uis quædam insita, per quam magna ex parte cum superioribus conueniunt, unde etiam animalium taciti consensus cum diuinis corporibus consentire uidentur, atque his uiribus eorum corpora & affectus affici, quarum nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secundum eorum

proprietates elicere præfagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas supra recitauimus, bubo quoq; quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poëta:

Fœdæq; sic uolucris uenturi nuncia luctus

Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciofa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præfagii, præsertim in auspiciis nautarum, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in auspiciis semper lætissimus ales.

osciæ
aues,

Sunt præterea osciæ aues, quæ ore cantuq; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix, unde Vergilius.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auium
latu qd cō-
siderandū

Aues uero quæ futura uolatu portendunt sunt, sicut bureones, sanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes: in uolatu nanq; considerantur, utrū tarde an festinanter uolant, si quando ad dextram, uel ad sinistram uolūt, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festināter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatem. Item quando duæ aues simul cōuolant & ferales sunt, malum portēdere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quæadmodum apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filium Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuere parentes,

Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,

Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto

Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,

Aut capere, aut captas iam despectare uidentur,

Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,

Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere.

Haud aliter puppesq; tuæ pubesq; tuorum

Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autem augurandi genus est eorū, qui audiunt & intelligūt sermones animalium sicuti apud ueteres Melāpus & Tiresias & Thales atq; quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem caluisse ferunt: de quo narrāt Philostratus & Porphyrius, quod cū olim Apollonius in cœtu amicorum confedisset, spectans ad passerem in arbore confidentes, uenisse unum aliunde passerculum garrum & uoce obstrepentem, cunctosq; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nūciauit asinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticūq; humi diffusum: his uerbis affatim permulti commoti iuere spectarū, & ita

factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrus autem Platonius libro tertio de sacrificiis hirundinē fuisse dicit. Certū enim est, quia omnis uox cuiuscūq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristici, uel iracūdi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse, hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum cōfuso sanguine serpens gignatur: quē quisquis ederet, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes, Si quis certo die kalendārū Nouēbriū egressus ad uenādum, primam auem quā ceperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint auium ceterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconū comedisent. ipseq; Proclus Platonius credidit tradiditq; cor talpæ ad præfagia cōferre. Erant etiā diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorū capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

*Animaliū
uoces, pas-
sionū aie
significa-
tiue sunt.*

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis

Finxerit illa Tages.

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebant, duobus in eo cōstitutis capitibus, quorū unū ciui, alterū hosti nūcupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronūtiabāt uictoriā, quēadmodū apud Lucanū Pōpæia non eadē, ac Cæsareanorū uictoriā exta significasse legim⁹ in his uersib⁹:

*Iecur ex-
torum ca-
pit.*

Quodq; nefas nullis impune apparuit extis,

Ecce uidit capiti fibrarum increfcere molem,

Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,

Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erāt auspicia, & piacularia dicebātur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliā quā oporteret corporis partē cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificati cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vtica immolati, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Petellius Coss. cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurū armis interiit, extis ita prædicētib⁹: quod profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momēti habitum est, quoties insolitū quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriā cum regno portēdere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color uatena, nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapientissimi
quiq; uiri illas sectarentur, imò senatus atq; reges nihil inauspicato agerēt.
Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum
abolita sunt.

De aruspicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portenta &
prodigia interpretanda sunt. Cap. LVI.

Aeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, ostento-
rumq; , & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt,
Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt
enim sexdecim cœli regiões, & cuiq; sua numina adscripta: præ-
terea undecim fulminum genera: & nouem deos qui ea iacularentur, ratio-
nes prodendo quid ex quaq; parte significēt. Portenta uero, & prodigia, ostē-
taq; quotiescunq; cōtingunt, semper aliquid magnum prænūtiare certum
est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum cō-
iectorem simul ac curiosum indagatorem, eorum quæ in tempore illo uer-
santur principum prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principū, &
populorū, prouinciarumq; ea cœlestium cura est, ut præ cæteris per astra,
per sydera, per portenta, perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;.
Quod si etiam præteritis sæculis idem aliquod, uel cōsimile quid apparue-
rit, id ipsum quoq; & quid inde secutū sit considerare oportebit, & iuxta hæc,
uel eadem, uel consimilia prædicere, quia eadem sunt signa rebus eisdem, si-
miliaq; similibus. Sic multos excellētes uiros & reges, prodigia præuenerūt
in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ
tritici grana in os coniecere, quod omen fuit magnarum diuitiarū. Sic Pla-
toni cum in cunis dormienti apes in ore consedisent, orationis suauitas
prænunciata est. Hecubæ Paridem parituræ, uisum fuit parere ardētem fa-
cem, quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit
Mercurii simulachrum sanguinem in terram effundere, quo rota domus
inundaret. Genitrici Dionysii uisum fuit parere satyris, quæ prodigio-
sa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinii Prisci uxor ui-
dēs flammam lambere Seruii Tullii caput, regnum illi prædixit. Simili mo-
do post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, ap-
paruit flamma uerticem lambens Ascanii, nullamq; illi inferens lēSIONEM:
quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit, omnes & infi-
gnes clades portentis & prodigiis præuentæ sunt. Sic legimus apud Pliniū:
M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluuisse, quod sequenti
anno pestem ualidam Romam inuasuram prænunciavit. Item in Lucanis
pluit ferrum spongiarum fere simile anno antequā M. Crassus in Parthis

interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorū magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lanapluuit circa castellum Corisānum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorum crepitus & tubę sonitus ē cœlo auditus est, & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo discessit Annibal per biduum pluit sanguis. Idem de secundo bello Punico, refert aquā sanguini permixtam de cœlo descendisse in modum pluuię, tēpore quo Annibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatē in phano Herculis arma sonuerunt, & eodē tēpore Thebis in tēplo Herculis ualuz clausę repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euentus de futilibus prognosticare cōuenit, quē admodū diuersis tēporib⁹ olim ex illis aliquid prædiuinatū est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia nō negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia quatuor elementorum diuinationibus.

Cap. LVII

Amq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocent, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia, nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est quando inquit:

Ad uerum tellus, aërq; ætherq; chaosq;

Equoraq; & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia, ex terrę motibus, crepitu, tumore, tremore, scissura, uoragine, exhalatione, cæterisq; impressionibus suis futura præmōstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantia species, quę per puncta ui quadam, aut casu terrę inscripta diuinatur, quę præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequētib⁹. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrecentias & depressiones, tempestates, & colores & similia: cui iunguntur etiam uisiones, quę in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurii effigē quę cētum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentū præ-nunciauit. Legimus etiam Numam Pompiliū hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorū imagines eliciebat, & ab illis futura discēbat. Quod artificium etiam Pythagoras lōgo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromantia species, Lecanomantia nūcupata, à pelui aquę plena: cui imponebant aureę & argenteę lamina, & lapides pretiosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptis: ad quam etiā referri potest artificii, per quod plūbo aut cera liquefactis, & in aquā proiectis, rē quā scire cupimus, manifestis exprimū im-

Geomantia.

Lecanomantia Hydromantia species.

ginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaia, & quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurum, de quibus plura in sequentibus ubi de oraculis loquemur. Verum huc etiam referri poterit Aruspicina piscium cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco qui Dina dicebatur iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excavatus, in quem consulturus de futuris assatos carnes demittens, subito locus ille aquis replebatur, magnaq; piscium multitudo ac admirabilium figurarum hominibus ignotorum apparebat, è quorum formis uates quod futurum esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorum historiis refert Athenæus. Simili modo Aëromantia prognostica præbet, per impressiones aëreas, per uentorum flatus, per irides, per halones, per nebulas & nubes perq; imaginationes in nubibus, & uisiones in aëre. Ita etiam Pyromantia diuinatur per impressiones igneas, per stellas caudatas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illū sequenti anno consulē futurū prædixit, eo quod cū quædā post peractū sacrificiū in cineribus conspiceret uellet, flamma repente exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesq; tē pestatum nuntii sentiuntur: pluuia etia, si in lucernis fungi: si flexuose uolitet flamma, uentū portendi: & lumina cū præ se flamas elidūt aut uix accendūtur: itē cū in eo pendentes coaceruantur scintilla, uel cū tollentibus ollas carbo adhærescit, aut cū contentus ignis è se fauillā discutit, scintillamue emittit, uel cū cinis in foco cōcrescit, & cū carbo uehemēter perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flammā & fumū scrutatur, eorūque colores, sonos & motus: quādo in rectū protenditur, uel in obliquū fertur, siue in orbē uoluit, quēadmodū de his legitur apud Statiū his uerbis:

Vincatur pietas, pone cia altaria uirgo,

Quæramus superos, facit illa acieq; sagaci

Sanguineos flammæ apices, genitumq; per auras

Ignem, & clara tamen mediæ fastigia lucis

Orta, docet tunc in speciem serpentis ianem

Ancipiti gyro uolui, frangi q; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nymphæis cāpis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur læta quidem, si quæ iniecta fuissent corripere: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorū reuiuiscētia, de lōgeua dormitiōe atq; inedia. Ca. LVIII.

Onueniūt philosophi Arabes, quod aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitivas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorē. Cū itaq; animæ hominū omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediūt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodāmodo sepa-

ratas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, nō secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parētis reuocatur in uitam: atq; leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniā, ut aiunt, omnia similia similibus applicata similiū naturarū efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiā agentis illius natura induitur atque connaturatur: hinc putant ad hanc uiuificationē haud parū conferre, etiā herbas quasdā & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentum exuiis confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum & multis etiā impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cōprobatum. Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiā dies reuixisse legimus, quēadmodum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tubertone. Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aescopū fabulatorem, Tindorem quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thalię filios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitā reuocatos, sicut de Aesculapio ab historiis proditum est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiā mortu⁹, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba quam draconem uocant uitæ restitutum dicunt: alii gustato mellito pharmaco reuixisse aiūt, unde ortū est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationū referens de Zachla Aegyptio ppheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiā ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientē obuersus, uel incremēta solis augusti racitus imprecat⁹, uenerabili scena facies ad studia præsentīū tantū miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corpus impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescens. Quæ si uera esse debeant, oportet moribūdas animas nonnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserāt, ita tamen, quod homo uere nondū mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tanquā mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertum est, pestilentiarum temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur in sepulchris reuixisse: multoties etiam mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Raby Moyses ex libro Galeni, quē transtulit Patriarcha, quod accidit homini suffocatio quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex qua amittitur pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortu⁹. Et dicit quod accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus,

*Suffocatio
his et ex
sissima ex
empla*

Somni diu
turni exē-
pla.

in cuius facie surgit pulvis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quod isti sint uiui licet iaceant similes mortuis, & certo moriantur, nisi succurratur illis, aut per phlebotomiam, aut alias curationes: & hæc sunt ex his quæ ualde raro contingunt. Et hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut qui serpentum ictu exanimati olim per Marforum & Pfillorum gentem uitæ restituebantur. Posse autem huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quod homo uere mortuus sit, non secus arbitrādum est, atq; in gliribus & crocodilis, & plerisque serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirant, ut uix igne reuocari queant. & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primū in bullienti aqua dissecta membra uitam commonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam hoīes quosdam longæuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodam, quem æstu & itinere fessum in specu septē & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiā Epimenidē Gnosium annis quinquaginta septē dormiuisse in spelūca. Hinc natū adagiū: Ultra Epimenidem dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticū sub fœni tumultu per totū autumnū, sequentemq; hyemē continuo dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrect⁹ tanquā semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionē ecclesiastica historia de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferunt. Est in Noruegia sub eminēti litore antrū, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos ad ipsos lædendum ingressos continuo fuisse contractos: deniq; accolas pœna præsentis cautos ab ipsorum læsione destitisse aiūt. Ipse autem inter philosophos non infimi nominis Xenocrates, longæuā hanc indormitationē, quandā naturalē pœnā, certis qbusdam animarū demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipse M. Damascenus multis rationib⁹ possibilē & omnino naturalē probat, nec absurdū putat, quod cū cæteris animantibus quibusdā cōcessum est, ut sine cibo & potu, sine excretionē, sine tabefactionē & corruptione pluribus mensibus dormire possint: id etiā homini, siue id accadat illi portione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodā sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mēsis, aut annis, secūdū intentionē uel remissionē uiriū, & passionū aīæ suæ posse cōtingere. Et narrāt medici antidota, de quibus si quis nimīā portiūculā ederit, diuturnā deinde posse pferre inediā, ceu quondā Helias certo esculcō ab angelo past⁹,

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioannes Bocatius, fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquã cibi sumpisset, quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremio duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine omni cibo uixisse cõstat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinũ quendam qui nullo sit usus potu uel cibo, præterquã lactis. Et sunt graues authores qui herbã quandam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta tradunt.

Mira ieiuniorũ exēpla.

De diuinatione, quæ per somnia fit. Cap. LIX.

ST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorũ traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exēplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autẽ dico hic, nõ quod phantasma, uel infomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habēt: sed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascuntur: quoties namq; oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius infomnio decepti. Somnium igitur dico hic, quod in spiritu phantastico, animo & corpore bene se habētibus, cœlestium causatur influxu. Huius quidem interpretandi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamẽ parũ sufficiens, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniũt, iuxta diuersam spiritus phantastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem cõmunisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesii sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus, sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similẽ sibi designauerit sententiã, passionẽ, fortunã, actionem, euentum deniq; quem admodum inquit Aristoteles, sensu confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtrẽta nascitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somniis, tum uigiliæ memoriæ cõmmentare, atq; sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatiõne, ars quædam diuinatori, & suorum cuiq; somniorum interpretandorum paulatim con-
furgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autẽ sunt somnia, quan-

Somnia.

do luna illud peruertit signum, quod fuit in nona radice natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectiois. Verissima autem atq; certissima diuination, neq; natura neq; humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit, inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat, discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur.

Cap LX.

Furor diuinationis species.

Ontigit etiam, non modo dormientes, sed & uigilantes nonnumquam soluto animo, suisq; stimulis impulsio diuinare, quæ diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquit: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitum imaginantur, facillimeq; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematis ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Amonem à naturali melancholica complexionem fuisse diuinatores atq; poëtas. Causa itaq; furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melancholicus: non quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui adeo praua horribilisq; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humor igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur: Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad scientiam nobis ac diuinationem conducentem, maxime autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, præcipue Saturni, qui cum ipse frigidus sit atq; ficcus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contemplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animam ipsam cum ab externis officiis ad intimam semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima, scientiasq; ac futuroꝝ præfagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquit, quidam facti sunt sicut diuini prædicentes futura, & quidam facti sunt poëtae. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimum extitisse melancholicos: quibus etiã Democritus & Plato attestantur asserentes melancholicos nonnullos intantum præstare ingenio, ut diuini potius quam humani uideantur. Sic melancholicos per plures primū rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerum, & Lucretium, sæpe furore subito corripiti, ac in poëtas euadere, & miranda quædam diuinaq; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligant. Vnde diuus Plato in Ione, Pleriq; inquit, uates postquā furoris remissus est impetus, quæ scripserunt nō satis intelligunt, cū tamē recte de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli harū artifices legendo diiudicant. Tantū præterea tradunt melancholici hu-

Melancholici ingenio pollent.

Melancholici humoris imperiū.

moris imperium esse, ut suo impetu etiā cœlestes dæmones in humana corpora nonnunquā rapiantur, quorū præsentiā, & instinctu, hoīes debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici diffinitione, iuxta triplicē animæ apprehensionē, uidelicet imaginatiuā, rationalē & mentalem contingere putant. Dicunt itaq; quando anima melancholico humore impulsā, nullo cohibente, habenas corporis, mēbrorumq; uinacula transgressa, tota in imaginationē trāsferatur, subito efficitur inferiorū dæmonū habitaculū, à quibus manualiū artiū sæpe miras accipit rationes. Sic uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiusq; artis euadere magistrū. Quando uero eiusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorū turbationes, temporumq; uicissitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempestatē, inundationem, terræmotū, mortalitatē, famē, stragem & eiusmodi: quemadmodū apud Aulū Gelliū legimus, Corneliū, sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Pataui furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnæ prænarrasse. Quādo uero anima tota in rationem conuertitur, mediorum dæmonū efficitur domicilium: hinc rerū naturaliū humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum uel oratorem egregiū euadere, ex futuris autē prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorū restitutiones pertinent, quemadmodū Sibylla Romanis. Cū uero anima tota in mentem assurexerit, tunc sublimiū dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana ediscit diuinorū, puta dei legem, ordines angelorū, & quæ ad æternarum rerum cognitionem animarumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouidentie adiacent, ut futura prodigia seu miracula, futurū prophetā, uel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatae sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sibyllæ recordatus, cecinit ad Pollionem:

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita, perpetuo soluent formidine terras.
Ille deum uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permixtos heroes, & ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.

& subiungit

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Manfuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscae uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamando dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara deum soboles magnum Iouis incrementum

Aspice conuexo nutantem pondere mundum

Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum,

Aspice uenturo lætentur ut omnia seculo.

O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,

Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter confinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti proximi, & senectæ debilitati, nonnunquam futura præuident, quia ut inquit Plato, in repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eo acutius intelligunt, & quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iā paululū relaxatis uinculis, nō oīno corpori amplius obnoxii sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitū, ac passionibus uoluntatis. Cap. LXI.

ST Theologorum quorundam opinio, deum ipsum hominis primæui corpus nō immediate creasse, sed cœlitum adiutorio ex elemētis composuisse atq; formasse, cui opinioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putās summum deū mundi totius deorumq; & dæmonum creatorē esse, atq; illa iccirco immortalia esse, cætera autem & mortālium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse: nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dii itaq; ex terra & igne acrēq; & aqua, portiones quasdam mutantēs ligantesq; inuicem, corpus unum ex omnibus confecerūt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentiis singulas in eo prouincias assignātes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini uterum, nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria. Diuidunt autem sensus in externos & intimos: externos deinde in quinque omnibus notissimos partiūtur, quibus pariter quinque organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiore quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt, ignis lucisq; naturæ sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, comparantur acri: tertium possident nares, mediam inter acrem aquamq; continentes: deinceps uero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum: postremo gradu tactus per totū diffusus, terræ crassitudini deputatur.

Sensus exteriores quibus elementis res spōdeant.

tur. Puriores autem sensus sunt, qui non appropinquantes sensibilibus à longinquo percipiunt, ut uisus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquantia percipit: gustus autem non nisi propinqua sentit. Tactus utroque modo se habet, nam appropinquata corpora sentit: & quemadmodum uisus per medium aërem cernit, ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum, dura, mollia & humida sentit. Verum tactus solus est sensibus omni animali communis est: certissimum autem hunc sensum homo possidet, hoc namque & gustu reliqua animalia præcellit, sed in aliis tribus sensibus à quibusdam animalibus euincitur, sicut à cane qui homine acutius uidet, audit, atque olfacit, similiter acutius multis cæteris animalibus, & homine uident lynces & aquilæ. Sensus uero interiores, ut uult Auerrois, in quatuor partiti sunt, quorum primus communis appellatur, eo quod omnes quæ per externos sensus hauriuntur imagines primus colligit atque perficit. Secundus uis imaginatiua, cuius officium est cum ipsa nihil præsentiat, imagines à prioribus sensibus acceptas retinere, easque tertiæ sentiendi naturæ, quæ phantasia existimandi atque cogitandi uis est offerre, cuius opus est, acceptis imaginibus, quid aut qualis sit id cuius illæ imagines sunt, percipere atque iudicare, atque ea ipsa quæ sic discreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit quartæ potentia, quam memoriam dicimus, seruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes sunt, discursus, dispositiones, persecutiones & fugæ, atque concitationes ad agendum. At in specie intellectualium intellectiones, uirtutes, disciplinæ ratio, consilium, electio. Hæc autem est, quæ per somnia, nobis futura monstrat: unde phantasia aliquando nominatur intellectus phantasticus: est enim ultimum uestigium intelligentiæ, quæ, ut ait Iamblichus, omnibus animi uiribus adnata, omnes figuras effingit, similitudines specierum, & operationes, uisamque, seu impressiões uirium aliarum transmittit in alias: quæ quidem à sensu micat, in opinionem excitat: quæ uero ab intellectu, secundo loco offert opinioni, sed à seipsa ab omnibus imagines suscipit, atque per suam proprietatem, secundum assimilationem proprie designat, omnes actiones anime fingit, atque externas accommodat intimis, etiam corpori impressiões imprimat. Habent autem sensus isti sua organa in capite, nam sensus communis cum imaginatione, priores cerebri cellulas possidet, licet Aristoteles organum sensus communis, posuerit in corde, cogitativa autem uirtus, supremum, & medium capitis obtinet, deinde memoria postremum. Porro organa uocis, atque sermonis, multa sunt, siquidem interni pectoris inter alia, tera, musculi, thorax, pulmo, trachea, arteria, fauces, & horum maxime, quod est cartilagosum, secundum recurrentes neruos, & plectrum linguæ, & omnes hæ particulae & musculi, qui exufflationis organa sunt. Sermonis uero organum proprium, os est, in quo plasmantur, formantur, & figurantur uerba & loquela, lingua, & gurgulione, in illo plectri obtinentibus uicem, & palato sonum faciente, dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum similitudinem referentibus naso,

Gustus et tactus habent reliqua præcellit animalia.

Sensus organa in capite.

Mentis ge-
minis natu-
ra.

Triplex in
anima ap-
petitus

insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibile ani-
mam, quæ per corporis organa vires suas explicat, supremum locum occu-
pat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum
earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressusque
perquirentem, & in veritatis contemplatione contentam, quem ideo cō-
templatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quæ agē-
da, quæq; fugienda sint consulando discernens, tota in consultatione &
actione uersatur, quem ideo actiuum intellectum uocant. Hunc itaque
ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus co-
gnosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporū, &
ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec
illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres na-
scuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædā na-
turæ in suū finē, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis q̄ se-
quitur sensus, diuisus in irascibilem & cōcupiscibilem: tertius intellectiuus,
qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illoꝝ, quæ
possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehē-
sum. Voluntas uero etsi sit per se omniū possibiliū, quia tamē libera est per
essentiam, potest etiā esse impossibiliū, qualis fuit in dæmone appetente se
esse æqualē Deo, itaq; uoluptate & dolore cōtinuo alteratur & deprauatur,
dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato ap-
petitu nascuntur in eo passionēs, quibus similiter corpus nonnunquā afficit,
quarū prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uolūtatis quædā mol-
lities atq; assentatio, qua illi quomodo sensus porrigūt suauitati libētissime
cōsentit, paret, atq; obsequit: quam ideo definiūt esse inclinationē animi
ad emolientē uoluptatē. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut
dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationē tota mētis uis atq;
intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffun-
dit & effert ad eo fruendū. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiēs, ex-
istimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione
se insolentius efferēs, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est ma-
leuolentia, uoluptas quædam ex malo alterius sine suo emolumento. Dici-
tur autē sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alte-
rius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuo-
lentia in alios: Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appe-
titu genitis, totidem contrarias passionēs generat ipse dolor, puta horroꝝ,
tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam
dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodum mi-
sericordia tristitia quædam est in alienis malis.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus.

Cap. LXII.

Passiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel disconuenientis. Apprehensiones autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passiones: nã quandoq; sequuntur apprehensionem sensitiuã, & tunc respiciunt bonũ aut malum temporale, sub ratione cõmodi uel incõmodi, delectabilis & offensiuũ, & dicuntur passiones naturales siue animales: quandoq; sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione uirtutis & uitii, laudis & uituperii, utilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu uoluntariæ: quandoq; sequuntur apprehensionem mentalẽ, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue syndæresis. Subiectũ autem passionum animæ, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in cõcupiscibilem & irascibilem, & utraq; respicit bonũ & malũ, sed diuersimode: Vis enim concupiscibilis quandoq; respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & e contrario odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malũ ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & abominatio: uel respicit bonum & malũ ut præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malũ sub ratione difficultatis ad adipiscendũ siue obtinendũ, fugiendũ uel depellendũ: & hoc quandoq; cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde uero audacia: quandoq; cũ diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoq; uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ seu læsionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus propriũ permutando accidentia, & mouendo spiritum.

Cap. LXIII

Passionum autem animæ quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habet phantasia, seu uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primo diuersimode alterat & transmutat corpus propriũ transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subito. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum sorem, & alui fluxum. Timor inducit frigus, cordis

Animi pas-
siones mor-
tem nonnisi
quam infer-
runt.

trepidationem, uocis defectum, atq; pallorem. Tristitia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam quæ tristitia quædam est, sæpe miserantis corpus male afficit, ut alterius corp⁹ uidetur affectum. Palam quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam calores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, nescunt medici, eo iudicio nomen amata in passione heroica deprehēdentes. Sic Naulistratus cognouit Antiochum amore Stratonice captum. Manifestum præterea est passionibus eiusmodi quando uehementissimæ sunt, posse mortem inferre: & hoc apud uulgos palam est, nimia lætitia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sæpe etiam morbo leuari. Sic legim⁹ Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, utrumq; accepto tragicæ uictoriæ nuntio, subito mortuos. Sic mater uiso filio è Cannensi prælio redeūte, repente obiit. Quid etiam tristitia possit, omnibus notū est. Scimus etiā canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequuntur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui præ timore nimio contremiscunt, caligāt, infirmantur, quandoq; sensus amittunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quandoq; sequuntur, quandoq; uero recedūt, quādoq; mirabiles quidam effectus proueniunt, ut in Cræsi filio, quem genitrix mutum ediderat, metus uehemens auiditasq; uocem excussit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectū, sæpe uita, sensus, motus, subito membra deserunt, ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam coniuncta magnanimi audaciæ, uehemens ira faciat, ipse ostendit magnus Alexander, qui in India prælio circumuentus, lumē & ignem ex se profundere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legitur, ita, ut scintillantes flammæ hincinde etiam cum sono profilerent. Atq; horum similia nonnunquam etiam in beluis apparēt, sicut de Tiberii equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Quomodo passionibus animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac translatione hominū, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat.

Cap. LXIII.

Passiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modū imitationis, propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transformandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel quia uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidēs aliū oscitare etiam oscitat, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiam tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui amare

erbū afferri uident, sentiūt in ore saliuā amarā. Et narrat Gulielmus Parisien-
 sis se uidisse hominē, q̄ solo aspectu medicinæ mouebatur quoties opus erat
 motu expurgatiōis: cū tñ nec substātia medicinæ, nec sapor nec odor ipsius
 ad ipsum peruenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratiōe somniātes
 se ardere, uel esse in igne, quādoq; cruciātur intolerabiliter, tanq̄ si uere arde-
 ant, cū tñ ueritas & substantia ignis apud eos non est, sed sola similitudo per
 imaginationem apprehensa. Nonnunq̄ etiā ipsa humana corpora transfor-
 mant trāsfiguranturq; & transportātur, sæpē quidem in somniis, nonnunq̄
 etiā in uigilia. Sic Cyppus qui postea electus est rex Italiæ, dū tauroꝝ pugnā
 uictoriāq; uehementius admirās meditatur, in illa cura obdormiens noctē,
 mane corniger repertus est, nō aliūde q̄ uirtute uegetatiua uehementi ima-
 ginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuante, & cornua produ-
 cente. Vchemēs enim cogitatio, dum species uehementer mouet, in illis rei
 cogitata figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt, ille nutritis à se
 imprimit membris, cum propriis, tum aliquando etiam alienis: sicut imagi-
 natio prāgnātis in fœtum imprimit rei desideratæ notā, & imaginatio mor-
 si à cane rabido, in urinam imprimit imagines canum. Sic multi subito cane
 scunt: alius è puero, unius noctis somnio, in uirum perfectum excreuit. Huc
 multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre uolūt,
 dum ille correptionem uehementer timet, alter Christi uulnera uehemen-
 tius contemplatur. Sic multi etiā transportantur de loco ad locum transeū-
 tes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quādo uidelicet uehemētis alicuius cō-
 cupiscentiæ, aut timoris, uel audaciæ species spiritibus impressæ, uaporibus
 permixtæ mouēt organū tactus in sua origine, unā cū phantasia, quæ motus
 localis principiū est. Vnde concitātur mēbra & organa motus ad motū, mo-
 uēturq; sine errore ad locū imaginatū, non quidē ex uisu, sed ex phantasia in-
 teriore. Tāta est uis animæ in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur & somni-
 at, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla
 quibus uis animæ in corpus cū admiratione explicat, quale illud scribit Aui-
 cenna de quodā, qui cū uellet, corpus suū paralyti oblædebat. Narrat de Gal-
 lo Vibio, cui hoc accidit uni, ut in insaniā nō casu incideret, sed iudicio pueni-
 ret: nā dum infanos imitat, dū ingenii lenociniū furorē putat, quā adsimula-
 bat insaniā, ad uerā redegit. Et Augustinus refert quosdā q̄ aures pro arbitrio
 mouerēt, & q̄ immoto capite uerticē totā deponerēt ad frontē, reuocarentq;
 cū uellent: & aliū quendā solitū sudare ubi uellet. Notū quoq; est aliquos fle-
 re cū uolūt, & ubertim lachrymas profundere: quosdā etiā repertos, qui cor-
 quæ deglutissent, uaria paulatim tanq̄ de sacculo, quod placuisset, proferrēt.
 Et hodie adhuc uidemus plures, qui auium, pecorū, canum hominūq; quo-
 runq; uoces sic imitantur exprimuntq;, ut discerni omnino nō possint. Iam
 uero & fœminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis narrat Plinius: si-
 milia & suo tempore accidisse testatur Pontanus, de quadā muliere cula Caie

*Mira imagi-
 nationis uis.*

*Francisci
 stigmata.*

h

tana, & altera quadam Aemilia, quæ cum utraq; nupta, post plures annos in uiros mutata sunt. Quantum autē ipsa imaginatio possit in animā, nemo ignorat: est enim substantiæ animæ uicinior quàm sensus, quare etiam plus agit in animam quàm sensus: sic mulier per introductas certis magicis artificiiis fortes imaginationes, somnia, suggestiones, sapissime ligantur in amorem alicuius arctissimū. Sic perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Sic aīa nōnunq̃ per uehementē imaginationē uel speculationē à corpore omnino abstrahitur, quemadmodū Celsus narrat de quodā presbytero, qui quoties collibuisse auferebat se à sensibus & iacebat similis mortuo, ut cum pungeretur & ureretur, non sentiret ullum dolorē, iacebatq; immotus & sine anhelitu: hominum tamen uoces, si alius inclamassent, tanq̃ ex longinquo se audisse postea referebat. Verum de his abstractionibus latius in posterioribus differemus.

Quomodo passionēs animi etiam operantur extra se
in corpus alienum. Caput LXV.

*Pauones albi
quō produ-
cantur.*

Passiones animæ quæ phantasiā sequuntur, quando uehementissimæ sunt, non solum possunt immutare corpus proprium, uerum etiam possunt transcendere ad operandum in corpus alienum, ita, quod admirabiles quædam impressiones inde producuntur in elementis & rebus extrinsecis, atq; etiam morbos quosdam animi siue corporis, sic possent auferre uel inferre. Nam passionēs animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata & uehementi imaginatione accēsa, immittit sanitatem uel ægritudinem, non solum in corpore proprio, sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicēna, quod ad imaginationem alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit, apparent in urina eius figuræ canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit, quando inficit fœtum in aluo, rei desideratæ nota. Sic multæ monstrosæ generationes prodeunt ex monstrosis prægnantium imaginibus, ceu qualē refert Marcus Damascenus apud Petram sanctam, oppidum in Pisanis confinibus sitū, Carolo Boëmiæ regi & Imperatori oblatam puellā, toto corpore feræ instar hirsutā & uillosam, quam mater religioso quodam horrore, in imaginē diui Ioannis Baptistæ, quæ ad lectulum erat, dum conciperet affecta, talem postea progeneravit. Atq; id nō solū in hominibus, sed etiā in brutis animantibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobū patriarchā, uirgis in aquā proiectis, discolorasse oues Laban. Sic pauonū aliarūq; uolucrū cubantiū imaginarię uires, pēnis colorē imprimūt: unde albos producimus pauones, cubantiū habitacula albis linteis circūpendētes. Iamq; his exēplis patet, quomodo phantasiæ affectus, ubi uehementius se intenderint, non modo corpus propriū, sed & alienū afficiūt. Sic etiā malefactorū nocendi cupiditas, fixis obtutibus q̃ perniciosissime homines fascinat. Assentiūt istis Auicēna, Aristoteles, Algazel & Galenus. Manifestum enim

est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime infici, quod in peste & lepra palam uidemus. Rursus, in uaporibus oculorū tāta uis est, quod possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus, & catablepa aspectu suo homines interimunt: & fœminæ quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aspexerant, interimebāt. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cum sit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quā uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam defunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quā alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorū atq; infœliciū hominū procul fugiendum, horū siquidem anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrā, bonorum ac fœliciū confortia, præcipiūt appetēda, quoniam sua propinquitate multum nobis profunt. Sicut enim odor ex afa fœtida, uel musco, sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid profilit in proximum, ac diu quandoq; perseverat infusum. Nūc uero si passionēs supradiçtæ tantam uim habent in phantasia, certe maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo deniq; maiorem in mente, hæc enim quādo ad beneficium aliquod, tota animi intentione erga superos defigitur, sepe corpus tā proprium quā alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiam nostræ religionis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferi⁹, ubi de religione differemus.

*Ratio excellentior
phantasia.*

Quod passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate celesti: & quā necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia.

Cap. LXVI.

Passiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt, quatenus cum cœlo consentiunt uel naturali quodā pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & similibus, nos quoq; cœlo cōsonos præstiterim⁹. Passiones enim eiusmodi spiritū nostrū ad similitudinē suam uehemēter agitāt, ac subito nos nostraq; superis exponūt eiusmodi passiones significātibus: tū etiā ob dignitatē & propinquitatē suā cū superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiūt, quā res quæuis materiales. Potest enim animus noster per imaginationē uel rationē quadā imitatione, ita alicui stellæ cōformari, ut subito eiusdē stellæ muneribus impleat, tanquā sui influxus proprium receptaculum

Mens uero cōtemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatōe, natura deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, præsēntis indagatōis non existit. Multa enim mens nostra p fide operat̃, quæ est firma adhæsiō, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantē uim ad opus, quod facere intendimus, adeo, ut fiat quodāmodo in nobis idolū uirtutis suscipiendæ, & rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igit in quouis opere & re; applicatiōe uehemēter affectare, imaginari, sperare firmissime que credere, id enim plurimū erit adiuuētō. Et uerificatū est apud medicos, firmā credulitatē, spē indubiā, & amorē erga medicū, & medicinā, ad sanitatē plurimū cōferre, etiā aliquādo uel plus q̃ medicinā. Nā cū hoc quod operatur medicinę uirtus & efficax uis, operatur etiā medici fortis animus, potēs immutare qualitatis in corpore ægroti, maxime quādo ille medico adhibēs fidē eo ipso sese disponit ad medētis & medicinæ uirtutē suscipiendā. Ideoq; oportet in magia operantē esse cōstanti credulitate, confidentē, & de cōsecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hæsitare. Nā sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiā nonnunquā in operibus falsis, sic diffidētia atq; hæsitatio uirtutē animi operantis, quæ inter utrū que extremū mediū est, dissipat atq; frangit, unde cōtingit op̃ratū à superioribus influxū frustrari atq; deperdi, q̃ sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atq; uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cum cœlestium animis & intelligentiis, atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere. Cap. LXVII.

Icūt Philosophi, maxime Arabes, animū humanū quādo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cōiungi ipsum cū stellarū animis, etiā cū intelligētis: & ita quoque coniunctū causam esse ut mirabilis quādā uirtus operib⁹

Res ois naturalē habet ad animū humanū obedientiam.

ac rebus nostris infundatur, cū quia est in eo res; omniū apprehēsiō & potestas, tū quia omnes res habēt naturalē obedientiā ad ipsum, & de necessitate efficaciam, & mouēt ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur artificii charactēz, imaginū, incantatiōnū & sermonum quorundā, & plurimorū aliorū experimentorū mirabilium ad omnem rem quā animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehemēter amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dictat animus fortissime odiētis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitum animæ & acquirūt mirabiles quasdam uirtutes, tū ab anima operantis in illa hora quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente

Animus enim noster quando fertur in aliquem magnū excessum alicuius passionis uel uirtutis, arripit sapissime ex seipso horam uel opportunitatē fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cōtra Gentiles fatetur. Sic mirandē multē uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur, & sequuntur, per grādes affectiones in rebus illis quas dicitur tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi auctori earū conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas ac si iam esset auctor illarum: & hic est modus per quem inueniuntur efficacia ipsarū. Et est generalis regula in istis, quod omnis animus qui est magis excellēs in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quēcūq; uolentē operari in magia, scire & cognoscere suā ipsius animæ proprietatē, uirtutē, mensurā, ordinem & gradum in potentia ipsius uniuersi.

Regula generalis.

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. Caput LXVIII.

Nest etiam hominum animis uirtus quēdam immutādi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur in magnum excessum alicuius passionis uel uirtutis intantū, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit, & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitur. Hac ratione res quę superiorem alicuius stellę obtinent gradum, ligāt, uel attrahunt, uel impediunt res, quę tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsencia solaris uirtutis conuenit gallo magis q̃ leoni: sic magnes trahit ferrū, quia in ordine cœlestis urfæ superiorem obtinet gradum: sic adamas impedit magnetē, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cū per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturalium ritas adhibitiones cœlestibus dotibus opportune expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutem uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel tristitiam: in Iouio ad ueneratōnem exhibendam: in Martio ad timorem uel discordiam: in Venereo ad amorem uel lätitiam: in Mercuriali ad persuasionem & obsequiū, & similia. Radix uero eiusmodi ligationis ipsa est affectio animę uehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autē uel impeditiones huiusmodi ligationis fiūt per cōtrarium effectum, & illū excellentiorem & fortiorem: nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiā soluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martē, Venerē oppone uel Iouē: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferūt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes: nam in cœlo quidem ubi ni

*Ligatio-
nis radix.*

hil deficit, ubi amore cūcta regunt, odiū seu inimicitia esse minime potest.

De sermone, atq; uirtutibus uerborum.

Cap. LXIX.

Stenſo itaq; nunc in animi affectibus magnam reſidere uirtutem, ſciendum inſuper eſt, non minorē inſeſſe uerbis rerumq; nominibus, maximam præterea in ſermonibus & orationibꝫ complexis. Quibus potiſſimum à brutis differimus & rationa-

les dicti ſumus, non à ratione quæ ſecundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiſcum habere communem, licet alia magis, alia minus: ſed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & ſermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatua qua parte cæteris animatibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & ſermonem & uerbum ſonat. Eſt autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolutum: internum uerbum eſt cōceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præſentia ſine uoce fit: quē admodum dum in ſomniis nobis loqui & diſputare uidemur, & in uigilia etiam ſilentes ſæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum aut prolutum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & ſermone linguę proferitur: in quo parēs natura corpoream uocem & ſermonem, menti & intellectui copulauit, enūciatiuam & conceptuum intellectus noſtri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum eſt. Sunt itaq; uerba aptiſſimum medium inter loquentem & audientem deferentia ſecum non tantum conceptum, ſed & uirtutem loquentis energia quadam transfundentes in audientes & ſuſcipientes, tanta ſæpe potentia, ut non immutent ſolummodo audientes, ſed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficaciz ſunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœleſtes, & tranſnaturales, cū expreſſius, tū myſterioſius repræſentant: quęq; à digniore lingua, & ſanctiori dignitate inſtituta ſunt, hæc enim ueluti ſigna quædam & repræſentationes, ſeu ſacramenta rerum cœleſtium & ſupernaturalium uim obtinent, cum ex uirtute rerum explicatarum quarum uehicularia ſunt, tum ex ui inſita illis à uirtute inſtituentis & proferentis.

Que uerba maioris ſunt efficaciz.

De uirtute priorum nominum.

Cap. LXX.

Propria rerum nomina magicis operationibus plurimum neceſſaria teſtantur ferme omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad ſenſus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac deniq; ad mentem, in qua cōcipitur quidē primo, deinde p uoces & uerba exprimitur. Dicunt iccirco Platonici in hac ipſa uoce, ſiue uerbo, ſiue noīe iā ſuis articulis formato ipſam uim rei ſub ſignificatiōis forma quaſi uitā aliquā latere: primo ab ipſa mēte quaſi p ſemina rerū conceptā, porro p uoces ſiue uerba quaſi partū æditā, poſtremo etiā ſcriptis ſeruata. Hinc dicūt Magi propria rerū noīa eſſe quosdā rerū radios ubiq; ſemp præſentes, rerūq; uim ſeruantes, quatenus eſſentia rei ſignatę in

*Propria
nomina re
rum radij
quidam
sunt.*

ipsis dominat & discernit, atq; res per illa tāq; p proprias & uiuas imagines agnoscūt. Sicut enim ex cœlorū influxibus & elemētis cū uirtutibus planetarū summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secūdū eārūdem influxuū & influentiū proprietates propria rebus nomina resultāt & imposita sunt ab eo, quī numerat multitudinem stellarū omnibus eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus: nomina uestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestiū influxus rerūq; singularū proprietates cognoscēs protoplastes, nōia rebus secūdū earū quiditates imposuit sicut scriptū est in Genesi: quia adduxit de^o cūcta quæ creauerat corā Adā ut nominaret illa: & sicut ipse uocauit rē, hoc est nomē illius, quæ quidē nōia profecto admirandas in se rerū significatarū continent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxū hārmoniæ cœlestis, secūdario per impositionem hominis, licet frequentius aliter & aliter per hanc atq; per illā: quādo autē in aliqua uoce siue nomine concurrūt utrāq; significationes, q̄ ab harmonia, & q̄ ab hominibus impositæ sunt, tūc geminata uirtute, naturali uidelicet & uolūtaria, nomē illud ad agendū redditur efficacissimum quoties debitis locis & tēporibus & solēnitatē cū intētiōe exacta in materiā dispositā, & à natura sua ab illo patibilē fuerit prolatū. Sic legim⁹ apud Philostratū, quod cū Romæ puella quzdam nuptias die mortua Apollonio oblata esset, cōtacta uirgine nomē eius accurate inq̄siuit, quo cognito aliquod occultū pronūciasse, quo puella reuixerit. Erat etiā Romanis in sacrorū ritu obseruatio, ut cū urbē aliquā obsiderēt, ei⁹ propriū nomē, nomenq; illi⁹ numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligēter exquirerēt: quibus cognitis carmine quodā tūc eius urbis tutelares deos euocarēt, urbēq; ipsam habitantesq; deuouerēt, atq; sic tādē absentib⁹ diuis deuincerēt, sicut canit Vergili⁹:

Excessere omnes, aditis arisq; relictis,

Dii quibus imperium hoc steterat.

Carmē uero quo euocabātur numina hostesq; deuuebātur cū oppugnationē ciuitas cingeretur, qui nosse uelit apd̄ Liuiū & Macrobiū requirat sed & plura illorū narrat Serenus Samonicus in libris recōditorum.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorūq; uirtutibus & astrictiōibus.

Cap. LXXI.

Utra uerborū atq; nominū uirtutes alia quoq; maior uirtus reperit in orationibus cōplexis à ueritate in eis cōtenta, q̄ maximā uim imprimēdi, immutādi, ligādi & stabiādi habet, adeo ut exagitata magis splēdeat, impugnata magis firmetur & consolidetur: q̄ ueritatis uirtus nō est in uerbis simplicibus, sed in enūciationibus, quibus aliquid affirmatur aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamēta, imprecationes, deprecationes, oratiōes, inuocationes, obrestatiōes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In cōponendis itaq; carminibus & orōibus pro attrahēda stellæ aut numinis alicuius uirtute, oportet diligēter

h iiii

considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inferere laudando, extollendo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere, deprimendo & improbando quæ solet destruere & impedire, supplicando & obtestando pro eo quod cupimus adipisci, accusando & detestando id quod uolumus destrui & impediri, atq; ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegantem, ac per articulos certis competentibusq; numeris & proportionibus debite distinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmen attinet, & per sua mirabilia siue miracula, per cursus suos & uias suas in sphaera sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatem quæ in eo est, per fortes & mirabiles uirtutes suas, & per horum similia. Quemadmodum apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquit, per frugiferam tuam dexteram constanter deprecor per latiferas messium ceremonias, per tacita secreta ci starum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatam. Pro serpinæ nuptiarum demeacula, & luminosarum filiarum inuentionum remeacula, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Attice sacrarium. Præterea cum multiugis stellarum nominibus, iubent nos etiam innocare per nomina intelligentiarum ipsis stellis præsidentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione ceterisque circumstantiis, quas norunt sapientes, adhibite fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaque carmina apte atque rite ad stellarum normam composita intellectu sensuque plenissima, uehementi affectu opportune pronunciata, tum secundum eorum articulorum numerum & proportionem, atque secundum formam ex articulis resultantem unam, atque per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atque subinde traiciunt in rem incantatam ad illam ligandam aut dirigendam, quorsum affectus sermonesque incantantis intenduntur. Instrumentum uero ipsum incantantium est spiritus quidam purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secum ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione denique conceptus: per huius itaque spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, præter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate temporis excellentissimas cœlitus concipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores & efficaciores quam spiritus & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gumis, aromatibus, suffribus, & his similibus exhalantes. Atque ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dispositam. Atque hic est notandum, quod omnis oratio, & scriptura, & uerba, si

uerba, sicut per consuetos suos numeros & proportiones atq; formam consuetos inducunt motus, ita etiam præter solitū ordinem & retrograde prolata aut scripta ad insolitos mouent effectus.

De incantamentorum mirabili potentia.

Cap. LXXII.

Incantationum itaq; siue carminum tantam ferunt esse potentiam, ut penè omnem naturā posse subuercere credantur, quēadmodū inquit Apuleius: Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uentos unanimes expirari, solem inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem tolle, noctem teneri. & de eisdem canit Lucanus:

Cessauere uices rerum, dilataq; longa

Hæsit nocte dies, legi non paruit æther.

Torpuir, & præceps audito carmine mundus.

& paulo ante:

Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,

Non satis adductus amor. & alibi:

Mens hausti nulla sanie polluta ueneni

Excantata perit. Item Vergilius in Damones:

Carmina uel cœlo possunt deducere lunam.

Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis.

Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &

Atq; fatas aliò uidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam,

Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.

Illicibus glandes cantataq; uitibus uua

Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si uera nō essent, nō tā arcte statuta pœna legibus sancitū esset contra eos qui fruges excantassent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem sydera uidi,

Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.

Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris

Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.

Cum libet hæc tristi depellit nubila cœlo,

Cum libet æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa se multum iactare uidetur apud Ouidiū cum ait:

Cum uolui ripis ipsis mirantibus amnes

In fontes redire suos, concussaq; fisto,

Stantia concutio cantu freta, nubila pello,

Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;

Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,

Viuaq; saxa sua conuulsaq; robora terra,
Et syluas moueo,iubeoq; tremiscere montes,
Et mugire solum,manesq; exire sepulchris,
Te quoq; luna traho.

Omnes præterea poetæ canunt,& philosophi non negant, posse carminibus mirāda multa effici: ut pelli segetes, cogi fulmina uel i perari, curari morbos & eiusmodi. Nā & Cato in re rustica contra bestiarū morbos quibusdā utebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonem quoque eiusmodi incantationes calluisse, Iosephus testat. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem scilicet triginta sex demones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atq; tuentur, quorū nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamentis suis uitiatas corporis partes sanitati restitunt.

De uirtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. Cap. LXXIII.

Efficiū uerborum atq; sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, uolūtatemq; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa ultima mentis expressio est, sermōis uocisq; numerus, collectio, status, finis, continentia & iteratio faciens habitum, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiā in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur nō etiā scribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum: ut sibi herbam colligat, uel pilulum, proferat ad quem usum, id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat: sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio non causet effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem præceptorum genus antiq; in usu fuisse, quod uel ipse testatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primū triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem dico. & paulo post:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto. & ibidem:
Limus ut hic durefcit, & hæc ut cæra liquefcit
Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.
De proportionē, correspondētia, reductionē literarū ad signa cœlestia
& planetas scd̄m uarias linguas cū tabella hoc indicāte. Ca. LXXIII.

Edit deus homini mentem atq; sermonem, quæ (ut ait Mercuri-
 us Trismegistus) eiusdem uirtutis, potentie, atq; immortalitatis
 præmium censentur. Sermonem uero hominum ipse omnipotens
 deus sua prouidentia in diuersas linguas diuisit: quæ quidem
 linguæ iuxta suam diuersitatem etiam diuersos ac proprios receperunt scri-
 pturæ characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constantes,
 non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio sed diuinitus sic disposi-
 tos atq; formatos, quo cum cœlestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtuti-
 busq; consentiant. Præ omnibus uero linguarum notis Hebræorum scriptu-
 ra omnium sacratissima est in figuris characterum, punctis uocalium & api-
 cibus accentuum: ueluti in materia, forma & spiritu consistens. In sede dei, Hebræorum
scriptura
sanctissima.
 quod cœlum est, siderum positione primum exarata, ad quorum figuram,
 ut testantur Hebræorum magistri, sunt formata ipsæ literæ mysteriorum cœ-
 lestium plenissime cum per eorum figuram, & formam & significata, tum
 per numeros in illis significatos, tum per earundem uariam colligantiæ har-
 moniam. Vnde secretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum
 figura & characterum formis earundemq; signatura simplicitate, compositio-
 ne, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maiori-
 tate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatione, colligā-
 tia, reuolutione literarum & punctorum & apicum, ac supputatione nume-
 rorum per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à
 prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præte-
 rea partiuntur Hebræi alphabeti sui literas, uidelicet in duodecim simplices,
 septem duplices, & tres matres: quas tanquàm characteres rerum significare
 dicunt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem,
 aquam, terram: nam aërem non elementum, sed uelut elementum & glutinum
 & spiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sic ut itaq; ex pla-
 netarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & ueri-
 tate omnia producta sunt & producuntur, ita ex his literarum characteribus
 & punctis illa producta significantibus constituuntur rerum omnium no-
 mina, ueluti sacramenta quædam & uehicula rerum explicatarum, illarum
 essentiam & uires ubiq; secum ferentes. Horum profunda sensa & sacramenta
 in characteribus illis illorumq; figuris, numeris, situ, ordine & reuolutione in-
 hærent, ut Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta
 propriam uim minime retinere: quia non retineant suam naturalem signifi-
 cationem: sola enim nomina primaria quæ sunt recte imposita, quia signifi-
 cant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non sic est de his quæ signi-
 ficant ad placitum, quæ actiuitatem non habent ut significatiua sed ut in se
 res quædam naturales. Si qua autem est lingua prima & causalis, cuius uerba
 habent naturalem significationem, hanc constat esse Hebraicam, cuius ordi-
 nem qui profunde & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabili-

ter reuoluere nouerit, cuiuscunq; idiomatis perfecte inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduz literæ fundamētum mundi & omnium creaturarum quæ sunt & nominātur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum reuolutionibus nomen, & esse, & uirtutem sortiuntur. Oportet autem illarum inuestigatorem per singulas literarum cōbinationes tam diu discurrere, quousq; pateat uox dei, & apertus sese offerat sacratissimarum literarum textus: hinc enim uoces & uerba in magicis operibus efficaciam habent: quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox est dei. Sed hæc altioris speculationis existunt quam ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres sunt uidelicet: י ו א Septem duplices, uidelicet, ח ט ק ר ל נ ש ך Reliquæ duodecim uidelicet, װ ן ם ן ם ן ם ן ם ן ם ן ם simplices sunt. Par ratio apud Chaldæos est. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ signis & planetis atq; elementis suo quodam ordine distribuuntur: Nam ex Græcis Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Ι Κ Λ septem planetis respondent, Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Ι Κ Λ Μ Ν Ξ Π Ρ Σ Τ duodecim signis zodiaci attribuuntur. Cæteræ quinque Θ Ξ Π ς quatuor elementa & mundi spiritum repræsentāt. Apud Latinos uero hæc eadem, sed alio ordine significantur: Nam uocales quinque, Α Ε Ι Ο Υ, atq; Ι & Υ consonantes septem planetis adscribuntur: Consonantes uero Β Γ Δ Ε Ζ Η Ι Κ Λ Μ Ν Π Ρ Σ Τ præsumt duodecim signis: Cæteri, scilicet Κ Ξ Π ς quatuor faciunt elementa. Η aspiratio mundi spiritum repræsentat. Υ, quia Græcus & non Latinus character est, & Græcis uerbis solum inferuiens, sui idiomatis sequitur naturam. Verum illud non est ignorandum, Hebræas literas compertum à sapientibus omnium esse efficacissimas, quia habent similitudinem maximam cum cœlestibus & mūdo. Cæterarum uero linguarum literas tantam efficaciam non habere, quia ab illis remotius distant. Harum uero dispositiones sequens tabella explicabit. Habent etiam literæ quæq; sui ordinis numeros duplices, extensos uidelicet qui quotas literarum secundum suum ordinem simpliciter exprimūt: atq; collectos, qui præcedentium omnium literarum numeros secū recolligunt, deinde etiam numeros integrales qui ex literarum nominibus iuxta uarios numerandi modos resultant. Quorum numeroꝝ uires qui cognouerit, poterit in unaquaque lingua per suas literas admiranda elicere mysteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt insuper & alia literarū cum numeris mysteriosa coniugia, sed de his omnibus in sequentibus libris abunde differētes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈	Α	Β	Β
♉	Β	Γ	Γ
♊	Γ	Δ	Δ
♋	Δ	Ζ	Ζ
♌	Ζ	Κ	Κ
♍	Κ	Λ	Λ
♎	Λ	Μ	Μ
♏	Μ	Ν	Ν
♐	Ν	Π	Π
♑	Π	Ρ	Ρ
♒	Ρ	Σ	Σ
♓	Σ	Τ	Τ
♈	Τ	Α	Α
♉	Α	Ε	Ε
♊	Ε	Η	Η
♋	Η	Ι	Ι
♌	Ι	Ο	Ο
♍	Ο	Υ	Υ
♎	Υ	Ω	Ω
♏	Ω	Θ	Θ
Terra	Θ	Ξ	Ξ
Aqua	Ξ	Φ	Φ
Aër	Φ	Χ	Χ
Ignis	Χ	Ψ	Ψ
Spiritus	Ψ		Η

AMPLISSIMO DOMI NO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMAN- manno ab Vuyda, Principi electori, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Colonienſi & Padebornēſi, Domino ſuo gratiosiffimo, Hēricus Cornelius Agrippa ab Netteſzheim. S. D.

N NVNC (PRINCEPS ILLV-
striffime ampliffimeq; præſul) reliquos occul-
toris philoſophiæ ſiue magiæ libellos, quos nu-
per me editurum fuiſſe, quando priorem illorū
in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiſerā:
ſed repentina fermē & inopinata Diuæ Marga-
retæ Auſtriacæ principis meæ obitus ſuperue-
niens, ab illo edendi ſtudio tunc me retardauit
Deinde quo minus ederentur, obſtitit nonnul-

lorum roſtratorum ſycophantarum, atq; ſcholasticorum aliquot ſophiſta-
rum improbitas, ob editam de Vanitate ſcientiarum & excellentia uerbi dei
declamationem, ſine intermiſſione contra me ſauientium, & acerba odii,
inuidiæ, liuoris & calumniarum continuatione contra me certantium, quo-
rum alii elato ſupercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in templis apud
promiſcuum populum me impietatis traducebant: alii angularibus ſuſur-
ramentis per ſingulas domos uicatim imperitorum aures mea infamia cō-
plebant: alii p publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipſum
que Cæſarem contra me inſtigabāt. Hinc hæſitare cœpi, eſſem ne reſiduos
hos libellos editurus, quum ſubdubitarem hoc ipſo me maioribus obiice-
re calumniis, & ueluti ex fumo in flammam conii cere, timorq; quidam ru-
ſticus inuaſit, ne illos edendo tibi moleſtus plus quàm officioſus uiderer, ac
etiā tuæ ſublimitati zoilorum illorum conſlarē inuidiā, pariterq; detrahen-
tiū linguis te obicerē. Quæ omnia cū me uaria deſperatione perturbarēt,
hæſitationē meā tuę intelligētix pſpicacitas, exacta diſcretio, cādor iudicii,
ſine ſuperſtitiōe religio, cæteræq; in te notiſſimę uirtutes, & maior oī exce-
ptione autoritas atq; integritas, q̄ obtrectantiū linguas facile cōtinere atq;
etiā refrenare poſſent, excuſſo timore erexerūt impulerūtq; id ruruſum au-
dētius adgredi, qđ iā propē ex deſperatiōe deſeruerā. Accipe igit nūc (Prin-
ceps illuſtriſſime) bono animo hūc ſecūdū occultioris philoſophiæ librū,
in quo cœleſtis magiæ myſteria intimam⁹, patefactis oībus atq; mōſtratis q̄
de iis pita reꝝ prodiit antiq̄tas, quęq; ad notiā noſtrā puenerūt, quo ſtudio-
ſis & horꝝ arcanorꝝ curioſis poſt naturaliū uiriū oſtēſionē, etiā cœleſtis ma-
giæ arcana (hacten⁹ neglecta & parū iuſta notiā à poſteris apprehēſa) nūc
tuo auſpicio p nos proponant: è qbus quotuquiſq; poſthac profecerit aut
aliqd fruct⁹ excerpterit, tibi referat adſcribatq; gratiā, q̄ hui⁹ editiōis occaſio
fuiſti, quodq; forib⁹ patefactis hæc è uinculis emitterent, facultatē pſtituiſti.

VALE.

HENRICI CORNE- LII AGRIPPÆ DE OCCULTIORE PHI- losophia siue de magia, Liber secundus.

De necessitate Mathematicarū disciplinarū, atq; de mirandis multis
operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. Cap. I.

ATHEMATICAE DISCIPLINAE AD
magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, ut qui hanc
absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustra q; la-
boret, minimeq; desideratum adsequatur effectū: quæ
cunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturali-
bus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensu-
ra, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: &

omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamen-
tum in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis
mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut in-
quit Plato, res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra
quædam sibiipsis cognata, ut corpora euntia uel loquentia, quæ tamen ca-
rent uirtute animali, quales fuerunt quæ apud antiquos Dædali simulachra
& ἀνθρώματα appellata sunt, & quorū Aristoteles meminit, Vulcani & Dædali
tripodes seiplos mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat
Homerus, & quos legimus in Hiabæ Gymnosophistæ conuiuio seiplos
motasse: aureasq; statuas pincernarum & structorum operam cōiuiis præ-
stasse. Leguntur etiam statux Mercurii quæ loquebantur, & columba Ar-
chitæ quæ lignea uolabat: & quæ narrat Cassiodor⁹ Boëthii miracula, Dio-
medem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues
cantilenæ dulcedinē emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geo-
metria & Optica prodeunt simulachrorum miracula, de quibus in priori-
bus, ubi de elemento æris locuti fuimus, fecimus mentionem. Sic fiunt specu-
la, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in ære, remo-
tis extra se spatiis uelut umbras uideri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius
in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pom-
peium speculum quoddam inter spolia ex oriēte Romam attulisse, in quo
armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida,
quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradia-
ta, totum circumuicinum ærem mirabilibus implent phantasmatis. Et
noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucēte sole omnia quæ
cunq; illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidē-
tissime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis & mathe-
seos, cognitisq; mediis sciētis ex his utrisq; existētib⁹, Arithmetica, Musica,

*Speculorū
mira arti-
ficia.*

Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulus & iuncturis scientiæ sunt, cognitisq; etiam mechanicis artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentissimi quique & scientissimi ualde admirentur. Nonne in hunc diem uestigia extant antiquorū operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære conflatæ, & ferreis trabibus obseratæ, ut nullo ingenio nec arte elidi possint, & Iulii Cæsaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & artes saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, perfossa saxa, ad aperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coercita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas rursusque alias restitutas continenti, quæ omnia etsi cum naturâ ipsa pugnare uideantur, tamē legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dæmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atque artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atque scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium aut mathematicarum disciplinarū sunt opera. Ut si quis ignoret uirtutem magnetis, uideatq; graue ferrum sursum ferri, aut in aëra suspendi, sicut olim Mercurii idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in mediis uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si uero cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atque hic uos scire conuenit, quod sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abstractas, mathematicas & cœlestes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem, etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uero eligere nouerit materiam dispositam & patiendi paratissimam, agensque fortissimum, hic indubios potentioresque producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actualiora: & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem

mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quam ad malum, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris eorundemque potentia & uirtute.

Cap. II.

Nquit Seuerinus Boëthius, omnia quęcūque a primęua rerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata, hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum & cœli conuersio, omniumque status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaque numeri magnarum sublimitiumque uirtutum potētes. Neque enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantę uirtutes occultę, licet manifestarum operationum, esse in ipsis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores atque efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, denique maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mente diuina commixtionem, a quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quam ob rem etiam ad dæmonica & diuina munera consequenda plurimum ualent, plusque possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum ualent atque possunt. Rursus omnia quę sunt atque fiunt, certis numeris subsistunt uirtutemque sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisque motus & actio, & omnia quęcūque temporis & motui subiecta sunt: concensus etiam atque uoces per numeros eorumque proportionem uim habent atque constant, proportionemque ex numeris ortę, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprii operibus magicis, medio existēte inter utroque appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum. Denique omnes species naturalium & eorum quę supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit quo cuncta constant, distribuit quę singulis singulas uirtutes. & Proclus ait: Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportionem, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uero & Boëthius, & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absque illis posse recte philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorum, de quo Pythagorici & Academicus, & Augustinus noster nihil curant, sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quam diuinis atque cœlestibus. Per illū habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligenda. Per illū habetur proximus accessus ad prophetiā naturalem: atque ipse abbas Isachim in prophetiis suis alia uia quam per numeros formales non processit.

Omnia certis constant numeris.

Quantas uirtutes numeri possideant in rebus cum naturalibus tum
transnaturalibus.

Cap. III.

Numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam
ad bonum quàm ad malum, non modo splendidissimi philo-
sophi unanimiter docent, sed etiam doctores catholici, præ cæ-
teris Hieronymus, Augustinus, Origenes, Ambrosius, Gre-
gorius Nazianzenus, Athanasius, Basilus, Hilarius, Rabanus, Beda & plu-
res alii confirmant. Hinc Hilarius in commentariis super Psalmos, testatur
septuaginta seniores secundum numerorum efficaciam psalmos in ordinẽ
redegerisse. Rabanus quoq; doctor præclarus, de numerorũ uirtutibus sin-
gularem librum composuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes
possident numeri, patet in herba quæ pentaphyllon, hoc est quinquæfoliũ
dicitur: hæc enim uirtute quinarij resistit uenenis, pellit dæmonia, confert
expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino sumptum, curat ephē-
meram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter feminis heliotro-
pii grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis prodesse dicuntur. Si-
mili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, si in tertianis à tertio
geniculo: in quartanis, à quarto incisa fuerit. Serpens si semel calamo percu-
tiatur, interit: si secundario, confirmatur. Hæc & eiusmodi plura apud ua-
rios autores testificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, causam certe ha-
bent, quæ est ipsa uaria uariorum numerorum ad seinuicem proportio.

*Pentaphylli
herbæ uirtu-
tes.*

*Septenarij
mirum ex-
perimentũ.*

*In numeris
hic qd con-
siderandũ*

*Numerorum
significa-
tio.*

Mirum quoq; de septenario experimentum, quod masculus omnis septi-
mus absq; femella intermedia natus, uim habet curandi strophulas, solo
tactu uel uerbo. Similiter filia quæq; septima nata, miro modo partum ad-
iuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, sed formalis ratio
q̄ est in numero. Illudq; quod supra diximus, semper mente teneatur, non
in uocalibus & mercatorijs numeris has uires esse, sed in rationalibus, for-
malibus & naturalibus, hæc dei & naturæ sacramenta distincta atq; conten-
ta. Quicunque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis
coniungere, & in eandem consonantiam temperare, hic per numeros po-
terit operari mirabilia & etiam cognoscere. Pythagorici etiam multa sese
prognosticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto
nisi magnum aliquod lateret mysterium, non dixisset Ioannes in Apoca-
lypsi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est
numerus hominis: & hic modus computandi, penes Hebręos & Cabalistas
celeberrimus est, sicut infra ostēdemus. Sed illud sciendum est, quod nume-
ri simplices significant res diuinas: denarii, cœlestes: centenarii, terrestres:
milleuarij, quæ futuri sunt seculi. Præterea cum partes animi secundum
Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem seu excessum æqua-
litatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus
differunt, secundum Geometricam mediocritatem cōpositum sit: animal

uero ipsum ex utroq; , anima scilicet ex corpore , secundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem constet , hinc est quod numeri plurimum operantur in animam , figuræ in corpora , concentus autem in ipsum animal.

De unitate & eius scala.

Cap. III.

Vnc particularim de numeris ipsis determinemus : quia uero numerus nihil aliud est quàm unitatis repetitio , primo ipsam unitatem consideremus. Vnitas enim omnem numerum simplicissime penetrat , omniumq; numerorum communis mensura , fons & origo , omnem numerum in se unice coniunctum continet , multitudinis omnis infors , semper eadem & immutabilis : unde etiam in se ipsam multiplicata , nihil producit nisi seipsam : indiuisibilis est , partium omnium expers : quod si diuidi aliquando fingatur , non secatur , sed multiplicatur , scilicet in unitates : nulla tamen harum unitatum maior uel minor est tota unitate , quemadmodum pars minor est toto : multiplicatur itaq; non in partes , sed in seipsam : ideoq; hæc alii concordiam , alii pietatem , alii amicitiam nuncupauere , quod ita nectatur , ut nō secetur in partes : sed & Martianus ex Aristotelis sententia , Cupidinem asserit nomina , tam , ex eo quod unum solum ipsa sit , & se quæri semper uelit , & ultra nihil habeat , sed expers totius elationis aut copulæ , in se proprias detorquet ardores. Vnum itaq; omnium rerum principium est & finis , neque ipsum principium aut finem habens : nihil uno prius est , nihil uno posterius. Vnum omnium rerum principium est , & usque ad unū omnia sunt , & ultra ipsum nihil est , & omnia quæ sunt , unum ipsum desiderant , quia omnia ab uno processerunt , & ut sint eadem omnia , ab illo uno participare necesse est : & sicut omnia ab uno in multa processerunt , sic cuncta quæ ad illud unum à quo processerunt redire conantur , necesse est exuere multitudinem. Vnum igitur ad summum refertur deum , qui cum ipse sit unus & innumerabilis , innumeras tamen res de se creat & intra se continet. Vnus itaq; est deus , unius dei unus mundus , unius mundi unus sol , unus quoque in mundo phoenix , rex unus in apibus , dux unus in gregibus , in armentis rector unus , & grues unam sequuntur , & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis , unum est principium à quo reliqua reguntur , siue id sit caput , siue (ut alii uolunt) cor. Vnum est elementum uincēs & omnia penetrans , ignis . Vna res est à deo creata , subiectum omnis mirabilitatis , quæ in terris & in cœlis est , ipsa est actu animalis , uegetalis & mineralis , ubique reperta , à paucissimis cognita , à nullis suo proprio nomine expressa , sed innumeris figuris & ænigmatibus uelata , sine qua neque Alchymia , neque naturalis magia , suum completum possunt attingere finem . Ab uno homine ! Adamo , omnes producti sunt : ab uno illo , omnes mortui sunt : ab uno Iesu Christo , rursus regenerati sunt :

Vnitatis nomina.

Vnitatis excellētia

In rebus unum quid sint.

& quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptisma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominum, unus altissimus creator qui sup omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Iesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum: unus deus spiritus sanctus, in quem omnia, & nos in ipsum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetipo

Iod

Vna diuina essentia, fons omnis uirtutis et potestatis, eiusq; nomen unica simplicissima littera expressum.

In mundo intellectuali

Anima mundi.

Vna suprema intelligentia, prima creatura, fons uitarum.

In mundo coelesti

Sol.

Vnus rex stellarum, fons lucis.

In mundo elementalī

Lapis philosophorum.

Vnum subiectum et instrumentū omnium uirtutum naturalium et transnaturalium.

In minore mundo

Cor

Vnū primū uiuens et ultimū moriens.

In mundo infernali

Lucifer

Vnus princeps rebelliois angelorum et tenebrarum.

De dualitate & eius Scala.

Cap. V.

Inarius primus numerus est, q̄a prima multitudo est, à nullo potest numero metiri praterquā à sola unitate omnium numerorum mensura communi: non est compositus ex numeris, sed ex sola unitate una & una coordinatus: nec dicitur numerus in compositus, sed magis propriè, non compositus: ternarius autem primus numerus in compositus dicitur: binarius aut primus unitatis germē & prima procreatio: hinc Genesis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iustitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quod duobus gaudeat pariter pōderatis: diciturq; numerus scientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & societatis, sicut dictū est à domino: Erunt duo in carnem unam. & Ecclesiasticus ait: Melius duos esse simul quā unū, habent enim emolumentū suæ societatis: si unus ceciderit, ab altero fulciatur. Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem se: & si dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiat: & si quispiam præualeat contra unum, duo resistunt ei. Et dicitur numerus connubii & sexus, duo enim sunt sexus, masculinus & fœminicus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo masculum, ex secundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; par

Binarij ap-
pellatiōes.

icipans, principiū diuisionis, multitudinis & distinctionis, & significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordiæ & confusionis, infortunii & immunditiæ. unde diuus Hieronymus contra Iouinianū inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictū, & uidit deus quoniam bonū: quia binarius numerus sit mal⁹. Hinc est etiā, quare iusserit deus omnia animalia immunda in arcā bina ingredi: quia binarius (ut dixi) numerus immunditiæ est, estq; in auspiciis infelicissimus, præsertim si res illæ à quibus auspiciū capitur, Saturniæ sint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerant ab astrologis. Fertur etiā binariū adferre occuracula umbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero dæmonem ac malū, in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binariū nō esse numerum, sed cōfusionē quandā unitatū. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatē Apollinē nuncupare: diada litē & audaciā: triada, iustitiā, q̄ est summa pfectio, neque tamē uacat multis mysteriis. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubim respicientes in propitiatoriū apud Moysen, duæ oliuæ stillantes oleū apud Zachariā, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas dei apparitiōes, uidelicet facies & posteriora, uidit Moyses, itē duo testamēta, duo præcepta charitatis, duæ primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dæmonū, boni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo æquinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam uiuentem, terra & aqua.

Binarius
malus.

In rebus
sunt duo.

SCALA BINARII

In Archetypo	Ἰ Ἰαὴ Ἐ Ἐλ		Nomina dei duarum literarum.
In mundo intellectuāli	Angelus	Anima	Due substantiæ intelligibiles
In mundo celesti	Sol	Luna	Duo luminaria magna
In mundo elementali	Terra	Aqua	Duo elementa producentia animam uiuentem
In minore mundo	Cor	Cerebrum	Due principales sedes anime
In mundo infernali	Beemoth Fletus	Leuiathan stridor dentiū	Duo duces demoniorum Duo q̄ cōminatur Christus dæmonis.

Ternarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus tres enim sunt personæ in deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quod ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus cōfert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Vergilius:

Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebātur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Vergilii:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore

Licia circundo, terq; hæc altaria circum

Effigiem duco.

Et paulopost:

Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,

Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Pliniū, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quod corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cælo, illum quasi legem uocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mūdus, Hemarmene, necessitate & ordine, hoc est, conuentione causarum adinuicem, quā pleriq; factum dicūt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota tēporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsentī, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias cōtinet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoque sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atq; hanc rationis, iracundiæ cupiditatisq; distribuit tritatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à deo disponitur mundus, numero, pondere, & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Araminim, hoc est, deum, mentem & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, ui-

*In rebus
tria q̄ sint.*

*Ternarius
idealibus
formis de
putatus.*

delicet supercœlestiū, in nouē intelligentiarū ordines: cœlestiū, in nouē orbes: inferiorū, in nouē genera generabiliū & corruptibiliū. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti septē, omnes musicæ proportiōes includunt, ut Plato & Proclus longa serie disserunt. habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentiis tres sunt angelicorum spirituum hierarchiæ. Tres sunt intellectualium creaturarum potētia, memoria, mens & uoluntas. Tres sunt ordines beatorum, uidelicet, martyrum, confessorum, innocentum. Tres sunt cœlestium signorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, communium: similiter & domorum, uidelicet cardinum, succedentium & cadentium. Tres quoq; sunt in quouis signo facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres sunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parçæ: tres iudices, tresq; furia, tricepsq; cerberus. Legimus etiam Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianæ. Tres personæ in supersubstantiali diuinitate. Tria tēpora, naturę, legis & gratiæ. Tres theologicę uirtutes, spes, fides, caritas. Trib' diebus Ionas fuit in uētre piscis: totidē Christus in sepulchro.

SCALA TERNARII.

In Archetypo	Pater	יְהוָה Sadai Filius	Spūs sctūs	Nomē dei trium literarum Tres persone in diuinis
In mundo intellectuāli	Suprema Innocentes	Media Martyres	Infima Cōfessores.	Tres hierarchie angelorum Tres gradus beatorum
In mundo cœlesti	Mobilia Cardines Diurnus	Fixa Succedentes Nocturnus	Cōmunia Cadentes Particeps	Tres quaterniones signorū. Tres quaterniones domorū Tres domini triplicitatum.
In mundo elementāli	Simplicia	Composita	Decōposita	Tres gradus elementarum.
In minore mundo	Caput i quo uiget intellectus re spondēs mundo in tellectuāli.	Pectus, ubi cor sedes uite, re spondēs mūdo cœ lesti.	Vēter, ubi gi gnitina uirtus mē braq; genitalia, re spondens mūdo ele mentāli	Tres partes respondentes triplici mundo
In mundo infernali	Alecto Minos Malefici	Megara Acacus Apostata	Ctesiphone Rhadamāt Infideles	Tres furie infernales Tres iudices infernales Tres gradus damnatorum

*Fundamen-
ta, omnia
quadrata.*

*In rebus qua-
tuor, quæ
sunt.*

Quaternarium numerum Pythagorici Tetractyni appellant, ipsumque omnibus numerorum uirtutibus præferunt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorum, unde & omnia fundamenta tam in artificialibus, quam in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infra ostendemus: significatque soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportionibus, quarum prior est, unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturque gemina processione & proportionem, uidelicet unius ad unum, & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate desinens. Quæ proportionem in eo differunt, quod iuxta arithmeticam, sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaque quadratus deo patri adscribitur, quin & totius trinitatis mysterium complectitur: nam ipsius simpla proportionem, prima scilicet unius ad unum, unitas paternæ substantiæ significatur ex qua unus procedit filius, illi æqualis, altera autem processione, etiam simpla, uidelicet duorum ad duo, notatur secunda processione ex utroque spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: æqualis utrique spiritus sanctus, processione secunda. Hinc superexcellsum deo diuinæque trinitatis nomen tetragrammaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi aspiratio He, spiritus ab utroque processione denotatur: ipsa enim He duplicata, utranque syllabam totumque nomen terminat, pronuntiatur autem Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentium ille Iouis, quæ & ueteres quatuor auribus pingebant. Unde quaternarius est fons & caput totius diuinitatis. Vocaturque Pythagorici ipsum perpetuum naturæ fontem: quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendens, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cælo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cæli & imum cæli. Quatuor sunt sub cælo elementa, scilicet ignis, aer, unda, & tellus: secundum hæc, quatuor in cælo triplicitates: quatuor sub cælo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum: ab his quatuor humores, sanguis phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus & hyems: similiter aer in Eurum, Zephyrum, Austrum & Boream, diuiditur: quatuor quoque sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parem, & primum imparē in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiam uocis

quarta: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam continet: nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitercia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; consonantia inter quaternarii limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis cōplectitur, scilicet pūcto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnem etiam physicam implet, in qua sunt naturæ uirtus seminaria, naturalis, pululatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysicam complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uirtutibus, scilicet prudentia, iustitia, fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iustitiæ: hinc quadruplex lex, scilicet prouidentia, à deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœlo: prudentia, ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potentiæ in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoq; & maximam in mysteriis uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iure iurando testabantur, tanquam summum quo fides nitatur & credulitas firmari possit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersibus sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,

Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per uniuersam ecclesiam recepta: Hebræi præcipuum dei nomē quatuor literis scriptum acceperunt: similiter Aegyptii, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen dei scribunt: ita, scilicet Theut, alla, fire, orsi, abgdi, ^{Seis}, elar, deus. Hinc Lacedæmonii summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque sunt diuini furoris species, à singulis huminibus procedentes, scilicet à musis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta Vidit quatuor animalia iuxta fluuiū Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielelem, quatuor animalia magna ascendeant de mari, & pugnabant quatuor uenti. Item Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis ante & retro, stabant in circuitu sedis dei, & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenētes quatuor uentos ne flarent super terram, neq; super mare, neq; in ullam arborem.

Nomē dei,
ubiq; scē
tetrāgrā
matron

Scala Quaternarii ad quatuor elementorum terræ
respondentiam.

h

Nomē dei quadri- literum.	ה ה ו ה				In mūdo archetypico de lex providentie
Quatuor tripli- citates siue hierar- chie intelligibiles	Scrapium Cherubim Throni	Dominationes Potestates Virtutes	Principatus Archangeli Angeli	Innocentes Martyres Confessores	In mūdo intellectuāli, unde lex fatalis
Quatuor angeli, presidentes car- dinibus cogit.	מיכאל Michael.	רפאל Raphaël	גבריאל Gabriel	אוריאל Uriel	
Quatuor prefe- cti elementorū.	שרף Seraph	כרוב Cherub	חרש Thorsis	אריאל Ariel	
Quatuor anima- lia sanctitatis.	Leo.	Aquila	Homo	Vitulus	
Quatuor triplici- tates tribuum Is- rael.	Dan Aser Nephthim	Iehuda Isachar Zabulon	Manasse Beniamin Ephraim	Ruben Simeon Gad	
Quatuor triplici- tates apostolicę.	Mathias Petrus Iacobus maior	Symon Barptolomeus Mattheus	Ioannes Philippus Iacobus minor	Thaddeus Andreas Thomas	
Quatuor euange- listę.	Marcus	Iohannes	Mattheus	Lucas	
Quatuor triplici- tates signorum.	Aries Leo Sagittarius	Gemini Libra Aquarius	Cancer Scorpius Pisces	Taurus Virgo Capricornus	In mūdo celesti & qua lex naturę
Stelle et planete ad elemēta relati	Mars ☿ Sol	Iupiter ♃ Venus	Saturnus ♄ Mercurius	Stelle fixę ☿ Luna	
Quatuor qualita- tes celestium ele- mentorū.	Lumen	Diaphanum	Agilitas	Soliditas	
Quatuor elemē- ta.	אֵשׁ Ignis	אֵר Aër	מַיִם Aqua	אֶרֶץ Terra	
Quatuor quali- tates.	Calidum	Humidū	Frigidū	Siccum	In mūdo elementali ubi lex generationis & cor- ruptionis.
Quatuor tēpora	Aestas	Ver	Hyems	Autūnus	
Quatuor cardines orbis.	Oriens	Occidēs	Septentrio	Meridies	
Quatuor mixto- rū genera pfecta	Animalia	Plantę	Metalla	Lapidei	
Quadruplicia animalia.	Progressiva	Volatilia	Natantia	Reptilia	

<i>Quae respondēt elemētis in plācis</i>	Semina	Flores	Folia	Radices
<i>Quae in metallis</i>	Aurū & fer- rum	Cuprū & stannum	Argentū uiuum	Plumbū & argētū
<i>Quae in lapidibus</i>	Lucētes & ardētes	Leues & trāspētes	Clari & cōgelati	Graues & opaci
<i>Quatuor hominis elementa</i>	Mens	Spiritus	Anima	Corpus
<i>Quatuor potentiae animae</i>	Intellect ⁹	Ratio	Phātafia	Sensus
<i>Quatuor iudiciariae potestates</i>	Fides	Sciētia	Opinio	Expimentū
<i>Quatuor uirtutes morales</i>	Iustitia	Tēperātia	Prudētia	Fortitudo
<i>Sensus respondentes elementis</i>	Visus	Auditus	Gust ⁹ & olfactus	Tactus
<i>Quatuor hūani corporis elemēta</i>	Spiritus	Caro	Hūores	Ossa
<i>Quadruplex spiritus</i>	Animalis	Vitalis	gignitiu ⁹	Naturalis
<i>Quatuor humores</i>	Cholera	Sanguis	Pituita	melācholia
<i>Quatuor complexionum mores</i>	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas
<i>Quatuor principes demonio- rum nocētes in elementis</i>	^{למלך} Samael	^{למלך} Azazel	^{למלך} Azael	^{למלך} Mahazael
<i>Quatuor flumina inferna</i>	Phlegethō	Cocytus	Styx	Acheron
<i>Quatuor principes demoniorū super quatuor angelos orbis</i>	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon

*In minore
mundo sci
licet homi-
ninc à quo
lex prudē
tia,*

*In mūdo i
fernali ubi
lex ire et
punitiōis,*

De Quinario & eius Scala.

Cap. VIII.

Vinariū numerus haud parū est potētiae, cōstat enim ex pri-
mo pari & primo impari, tanquā ex fœmina, & māsculo: impar
enim numerus mās est, par uero fœmina. Vnde Arithmetici il-
lū quidē patrē, hūc uero matrē uocāt. Igit haud parū pfectio-
nis atq; uirtutis est quinariū, q̄ ex horū numeroꝝ p̄mixtione generat: estq;
præterea uniuersi numeri, uidelicet denariū, iustissima medietas. Nā si al-
trinsecus circa quinariū, denariū diuidēdo adsumas, hinc nouē, inde uero
unū: uel, hinc octo, inde uero duo: siue septē & tria, seu sex & quatuor, una-
quaq; collectio denariū constituit, & semper eius pfectū mediū est quina-
riū, & eius æquedistans: & iccirco numerus connubii appellatur à Pytha-
gonicis. dicitur & iustitiæ, quia denarium ex æquilibrio secat. Sensus in ho-
mine quinque sunt, uisus, auditus, olfactus, gustus, tactus: quinque in anima
potestates, uegetatiua, sc̄sitiua, cōcupiscibilis, irascibilis, rationalis: quinque

*Quinariū
nomenclat-
ure,*

sunt in manibus digiti, quinq; sunt in cœlestib⁹ errâtes planete, secundū quos quintuplices in quouis signo termini. In elemētis quoq; quinq; genera mixtorū, uidelicet lapides, metalla, plātæ, zoophyta, animalia totidemq; animalū genera, puta hoīes, quadrupedia, reprātia, natātia, uolātia. Sunt & quinq; genera quibus à deo cōponunt omnia, scilicet essentia, idē, alter, sensus, motus. Hirūdo nō nisi quinq; pullos parit, quos magna pascit ægrate, incipiēs ab eo qui maxim⁹ est natu, & ita in ceteris ortus rationē habēs. Habet quoq; hic numer⁹ uim magnā in expiationib⁹: nā in sacris, pellit malos demones: in naturalib⁹, pellit uenena. Dicit^r quoq; numerus felicitatis & gratiæ, & est sigillū spūs sancti, & nexus oīa ligās, atq; numerus crucis, etiā Christi uulneribus principalibus, quorū cicatrices etiā in glorificato corpore suo seruare dignatus est, insignis. Gentiū philosophi illū Mercurio sacrū dedicarūt, cātoq; uim eius quaternario excellentiorē, quantū animatū inanimato p̄cellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiā corā domino, & p̄seruatus fuit in diluuio aquarū. In huius numeri uirtute Abrahā cētenarius ex Sara nonagenaria steriliq; fœmina, supraquā à natura concessum est, genuit filiū, creuitq; in populū magnū. Hinc in tēpore gratiæ, quinq; literis inuocat nomē diuinę oīpotētię. Nā in tēpore naturę, inuocabat nomē dei trigramatō, יהוה sadai: in tēpore legis, nomē dei tetragramaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebrēi exprimūt יהוה adonai. In tpe gratiæ, nomē dei pētagrammatō effabile יהוה Ihesu, qđ nō minore mysterio etiā trilitē inuocat יהוה.

SCALA QVINARIJ

Nomina dei pentagrammata, Nomen Christi pentagrammaton,			יהוה אלהים יהוה	Elion Elohim Ihesuh		In archetypo.
Quinq; substantie intelligibiles,	Spiritus prime hierarchie, uocati dii, siue filij dei.	Spiritus secunda hierarchie, dii intelligētie	Spiritus tertie hierarchie, uocati angeli, mittuntur	Anime corporum cœlestium.	Heroēs siue anime beate.	In mundo intellectuali.
Quinque stelle erraticæ, domini terminorum,	Saturnus,	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	In mundo cœlesti.
Quinque genera corruptibilium.	Aqua,	Aër	Ignis	Terra	Mixtum	In mundo elementalī.
Quinque species mixtorum,	Animal,	Planta	Metallū	Lapis,	Zoophytū	
Quinque sensus,	Gustus,	Auditus	Visus	Tactus	Olfactus	In minore mūdo.
Quinque tormēta corporalia,	Amaritudo mortificans,	Uolatus horriſoni.	Tenebræ terribiles	Ardor inextinguibilis.	Fœtor penetrās.	In mundo infernali.

De senario & eius scala.

Cap. IX.

Enarius numerus est perfectionis, quia perfectissimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate usque ad denarium, solus ipse adeo est perfectus, ut collectione suarum partium idem resulter, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia superflua. Nam si partes eius, mediam scilicet, tertiam & sextam, quæ sunt tria, duo, unum, congregantur, totum senarii corpus perfecte implent: quæ quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis genesi, nuptiisq; prorsus accommodatus asseritur, mundi q; signaculum appellatur: senario enim numero constitutus mundus, neq; immoderata abundantia superflua, neq; frustratus egensq; necessariis. Hinc est, quoniam die sexto perfectus est & consummatus à deo mundus: sexto enim die uidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant ualde bona. Igitur perfecti sunt cæli & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiam numerus hominis, quia sexto die homo creatus est: & dicitur etiam numerus redemptionis, nam sexta die Christus pro redemptione nostra passus est: unde illi etiam cum cruce magna cognatio. Dicitur etiam numerus laboris & seruitutis: hinc in lege præceptum erat, sex diebus faciendum opus, sex diebus colligendum manna, sex annis semina terra, & quod seruus Hebræus sex annis seruiat domino suo. Sex diebus gloria domini inclinavit super monte Sina, cooperiens eum nube: sex alæ sunt cherubinis, sex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica. sex sunt erronei planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per signiferi latitudinem ultra citraq; eclipticam discurrentes. Sex sunt in elementis substantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum opposita, obtusitas, densitas, quies. Sex sunt differentię positionis, sursum, deorsum, ante, retro, dextrorsum, & sinistrorsum. Sex sunt naturalia officia, sine quibus esse nihil potest, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, status, motus, solida etiam figura quadrati sex superficies habet. Totius harmoniæ toni sunt sex, uidelicet quinque toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui est sextus.

SCALA SENARII

In Archetypo	אל גבור אלוהים						Nomina dei sex litterarum.
In mundo intelligibili	Seraphin	Cherubin	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Sex ordines angelorum quæ ad inferiora non mittuntur.
In mundo cœlesti	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	Luna	Sex planetæ prædici latitudinē ab ecliptica aberrantes
In mundo elementalī	Quies	Raritas	Acuitas	Obtusitas	Densitas	Motus	Sex substantificæ qualitates elementorum.
In minore mundo	Intellectus	Memoria	Sensus	Motus	Vita	Essentia	Sex gradus hominis.
In mundo infernali	Affectus	Megalesius	Ormenus	Lycus	Nicon	Mimon	Sex demones calamitatum omnium autores.

*Septenarij
nomenclaturæ.*

*Septenarij
in humanis
corporibus
uires.*

Septenarius numerus uariæ & multiplicis potentia est, constat enim ex uno & sex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam gemine trinitatis: unde si singula eius membra eorumq; compagine cōsideremus, proculdubio fatebimur cum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocantque ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit, completitur enim corpus & animam: nam corpus constat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque ad animam spectat propter triplicem uim eius, scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaq; quia ex tribus constat & quatuor, animam corpori coniungit, ad genituram quoq; hominum uis huius numeri pertinet, hominemq; concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omninoq; constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septem absq; effusione permanserit, hæsisse in uitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur, fitq; ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc est, qui septimo mense nati. Post partum deinde an uicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim numerum, qui aëris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad uitam: Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tercio septenario, iam libere oculos totamq; faciem uertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium, sedet sine casus timore: post tertium septenarium, sonus eius in uerba prorumpit: post quartum septenarium, stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensium, incipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur alii ad cibum solidum aptiores, absoluiturq; integritas loquendi: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt, fitque generationis initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo in longum, ostenditque flores & lanugines, fitque genitura pollens atque robusta. Usque ad quartum septenariū, crescit homo in latum, & consummantur incrementa staturæ. In quinto, omne uirium & roboris completur augmentum: Sextus uero annorum septenarius, uires seruat collectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfectamque reddit hominum ætatem. Cum uero ad decades septenas peruenitur, ubi septenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communem uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modus, est se-

prempedum. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complent in superficiem, scilicet medulla, os, nervus, uena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quæ à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus pedesque & pudendum. De spiritu quoque & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem uita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt. Venæ quoque & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoque in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est iudiciarios uocant. Ex septenis quoque portionibus creat deus animam, ut testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoque septenario recipit corpus. Ad septimū usque gradū omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapente cum tono, diapente cum semitonio, & diapasen. Estque in cœlestibus potentia septenarii potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemque constituit, figuram omnium potentissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud non ignoretur, septenarium magnam habere in cruce cōmunionem. Simili radiatione & numero distat solstitiū à bruma, & æquinoctiū hyemale ab æstiuale, quæ omnia septenis signis fiunt. Septem præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresque. Item septem Vergiliæ quas Pleiades uocant: septem quoque planetæ: secundum illos quoque septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cæteris obseruat, motumque eius ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo conficit & implet, efficitque quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem & latitudinem emetiendo remetiendoque circumperque discurrit: similibusque dierum septenariis lumen suum sempiterna lege uariando dispensat: Primo enim septenario usque ad medietatem tanquam diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem cōtrahitur diuisum: post quartum uero septenarium ultima luminis sui diminutiōe renouatur, eisdemque septenariis maris incrementa decrementaque disponit: nam primo ab initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoque septenarius fit similis primo,

*Septenarij
in cœlesti-
bus potētia*

*Crucis fi-
gura omni-
um poten-
tissima*

k iiii

*Septenarii
nomina.*

& quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimū indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellant: quia primus est, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiā numerum parit duplicatus, qui intra denarii limites coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum: & ideo septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramenti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septem obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

O terq; quaterq; beati,

Scilicet in anima & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Moysen sabbathum appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq; ait, protinus purificandi studio marino lauacro trado, septies submergo fluctibus capite. Et leprosus quoq; mūdandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine, & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatē caro tua, & mūdaberis. & sequitur paulopost: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetae, & mundatus est. Estq; numerus pœnitentiæ & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam dicentis: & super peccatorē septuplum: septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratum septenarium dabatur plena remissio, ut in Leuitico legitur. Septem petitionibus cōsummauit Christus orationem expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia septimo anno seruus Hebræus libertatem sibi uendicabat. Estq; diuinis laudibus accommodatissimus. Vnde ait Propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitię tuę. Dicitur etiam numerus ultionis, sicut dicit scriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorum. Hinc septem nequitiz apud Salomonem, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in euangelio. Significat etiam præsentis circuli tempus, quod septem dierum circulo peragitur: estq; spiritui sancto sacer, quem septuplum iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilii & fortitudi-

nis, spiritum scientiæ & pietatis, & spiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus septem oculos dei. Septem quoque sunt angeli spiritus adstantes ante faciem dei, ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypsi, septem lampades ardebant ante thronum dei, & septem candelabra aurea, & in medio eorum similis filio hominis, & habebat in dextra sua stellas septem. Itē spiritus septem erant in conspectu throni dei, & septem angeli adstabant in conspectu dei, & datae sunt illis septem tubæ. Vidit quoque agnum habentem septem cornua, & septem oculos, & uidit librum obsignatum septē sigillis, & cum apertum fuisset septimum sigillum, factum est silentiū in cœlo. Ex supradictis omnibus apparet, septenarium inter ceteros numeros merito dici omnis efficaciz plenissimum. Haber præterea septenarius magnā cum duodenario conformitatem: nam sicut tria & quatuor septem constituit: sic ter quatuor duodecim reddunt, qui sunt numeri cœlestium planetarum & signorum, ex eadem radice resultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum est in sacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obseruatia, magnaque & multiplicia eius mysteria, quorum multa è sacris eloquiis repentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile constabit, septenarium plenitudinem quādam sacrorum mysteriorum significare. Legimus enim in Genesi, septimum diem quietis domini, septimum ab Adam Enoch, uirum sanctum & pium, & alium etiam ab Adam septimum uirum nequam & digamum nomine Lamech, item septima generatione abolitum peccatum Cain: sicut scriptum est: Septuplum punietur Cain: & septem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magister historiæ septem colligit fuisse peccata Cain. Item septena & septena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, similiter & de uolatilibus: deinde post septem dies pluuisse dominum super terram, septimoque die ruptos omnes fontes abyssi, & inundasse aquas super terrā. Item septē agnās Abraham dedit Abimelech: & septem annis seruiuit Iacob pro Lia, & aliis septem pro Rachel: & septem diebus populus Israël luxit mortem Iacob. Præterea septem boues, & septem spicas, septem annos fertilitatis & septem sterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, septimo die præcipitur sabbathum sabbathorum, requies sancta domino: quia septimo die ab opere quieuit dominus. Item septimo die cessauit orare Moses. Septimo die erit solennitas domini, septimo anno liber egredietur seruus, septem diebus bos & ouis sit cum matre sua. Septimo anno dimittetur quiescere terra seminata sex annis, septimus dies erit sanctum sabbathum & requies: septimus dies quia sabbathi est, uocabitur sanctus. In Leuitico etiam septimus dies erit celebrior & sanctior, & septimi mensis primus dies erit sabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocausta domino, septem diebus celebrabantur feriæ domini, septem diebus per

*Septenari
us omnis ef-
ficacie ple-
nissimus.*

annum legitimū sempiternum erit in generationibus uestris. Septimo mōse festa celebrabitur, & habitabit in tabernaculis septem diebus: septies asperget coram domino qui tinxerit digitū in sanguine: septies tinget in sanguine passeris mundatus à lepta: septem diebus lauabitur aquis uiuentibus qui patitur fluxum sanguinis: septies asperget digito in sanguine uituli: septies percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio septem populi terrā promissionis habebant. Legitur & septimus annus remissionis, & septem lucernæ candelabarum in australi parte erectæ. Et in Numeris leguntur septē agnas immaculatas obtulisse filii Israël, & quod septem diebus uescebantur azymis, & quod septem agnis & hirco expiabatur peccatum, & septimus dies erat celeberrimus & sanctus, & septimi mensis dies uenerabilis & sanctus, & septimus mensis scenopegiæ, & septem uirulos offerebat die septimo, & septem aras crexit Balaam, septem diebus Maria soror Aaron leprosa egreditur extra castra, septē diebus immundus erit qui tetigerit cadauer. Et in Iosue, septem sacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & septem diebus circuibant ciuitates, & septem buccinæ portabantur per septem sacerdotes, & die septimo buccinabant septem sacerdotes. Item in libro Iudicū septem annis Abessa regnauit in Israël, septem diebus fecit nuptias Sāson, & septimo die exposuit uxori problema, septem funibus neruicis ligatus est & septem crinibus capitis sui, septem annis oppressi sunt filii Israël p̄ regem Madian. Et in libris Regum septem uicibus & septima uice ecce dicit Helias nubecula parua, septem diebus filii Israël dirigebant acies, & septimo die commissum est bellum: septem annorum cōminata est fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & septies oscitauit puer resuscitatus per Helisæum, & septem uiri crucifixi sunt simul in diebus messis primæ: septem lotionibus mūdatur Naaman per Helisæum, septimo mēse occisus est Goliath, Et in Paralipomenis legitur, quod septimo mense cōpletus est aceruus fundamentorum: & in Hester legimus septem eunuchos regis Persarum: & in Tobia, septem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Daniele septem uicibus incenditur fornax Nabuchodonosor, & septem leones erant in lacu, & septima die uenit Nabuchodonosor. In libro Iob exprimuntur septem filii Iob, & septem diebus & noctibus sedisse amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, septimo non tanget te malum. In Esdra legimus septem hebdomadas annorum, septem cōsiliarios Axtaxerxis: & ibidem septimo mense clanges buccina: septimus mensis scenopegiæ sub Esdra erat, dum filii Israël erant in ciuitatibus: & septimi mensis primo die Esdras legit legem populo. Et in Psalmis septies in die laudem dicit Dauid: septuplum probatur argentum, septuplum reddit uicinis nostris in sinu eorum. Et Salomon ait septem columnas excidisse sibi sapientiam, & septē uiros loquentes sententias, septem quæ odire & detestatur dominus: septem nequitia in corde inimici, septem circumspectores, septem oculi in-

insipientes. Numerat Isaias septem dona spiritus sancti, & septem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ, & septem filios peperit mater quæ infirmata est & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam terram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei ieiunium uertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam uero & in euangelis leguntur septem beatitudines, septem uirtutes quibus septem uitia opponuntur, septem petitiones orationis dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septem uerba beatæ Mariæ uirginis, septem panes per dominum distributi, septem sportæ fragmentorum, septem fratres uxorem unam habentes, septem discipuli domini piscantes, septem hydriæ, in Cana Galilææ, septem iræ quæ dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Iræ septem annis fuit Christus profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium reguli. In epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septem discipuli electi per apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli cum septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis quæ septem habebant diademata: item septem plagæ, & septem phyalas quas habet unus de septem angelis, septem capita bestię coccinæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cum in naturalibus tum in sacris & cæremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referuntur septem dies, septem planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales totidemque mechanicæ, & totidem prohibitæ, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem paria neruorum, septem montes in urbe Roma, septem reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremiæ prophetæ, & septem sapientes Græciæ. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone. Per septem reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septem constituti sunt electores im-

perii, & septem sunt actus solennes in Imperatore coronando, septem testes requirūt leges in testamēto, septem sunt pœnæ ciuiles, & septem canonicę, & septem horę canonicę, septies salutat sacerdos in missa, septem sacramēta & septem ordines clericorum, & septem annorum puer potest ordinari ordine minori, & potest obtinere beneficiū sine cura. Septem sunt psalmi pœnitētiales, & septem mandata secundæ tabulæ, & septem horis Adam & Eua fuerunt in paradiso, & septem sunt uiri per angelum pręnuntiati antequā nascerent, uidelicet Ismaël, Isaac, Samson, Hieremias, Ioānes Baptista, Iacob⁹ frater domini, & Christus Iesus. Deniq; hic numerus & in bono & in malo

S C A L A,

In Archetypo	Ararita	אֲרָרִיטָא		
In mundo intelligibili	צִפְקִיֵּאל Zaphkiel	צִדְקִיֵּאל Zadkiel	כַּמָּאֵל Camael	רַפָּאֵל Raphael
In mundo coelesti	שַׁבְּתָאִי Saturnus	צִדְקָא Iupiter	מָרְסִיס Mars	שֶׁמֶשׁ Sol
In mundo elementalī	Vppupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrū Adamas	Olor Virul⁹ marin⁹ Leo Aurum Carbūculus
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris sinistra	Manus dextra Naris dextra	Cor Oculus dexter
In mundo infernali	Gehēna גֵּהֶנָּה	Portę mortis וְעַל מוֹת	Vmbra mortis שְׁעַר מוֹת	Putus interius בְּאֵר שְׁחִית

malo omniū est potentissim⁹: de hoc Linus uetustissimus Poëta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta absolvere cœpit

Omnipotēs pater, atq; bonis est septima & ipsa.

Est etiam rerum cunctarum septima origo,

Septima prima eadem, perfectā & septima septem:

Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum

Voluitur, & circulis totidem circum undiq; fertur.

SEPTENARIJ

Affer Eheic		אשר אהיה		Nomina dei septem literarum
רחמיאל Haniel	מיכאל Michaël	גבריאל Gabriel		Septem angeli qui adstāt ante faciē dei.
נוה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna		Septem Planetæ.
Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia Argētū uiuū Achates	Noctua Aelurus Feles Argentum CrySTALLUS		Septem aues planetarum Septem pisces planetarum Septem animalia planetarum Septem metalla planetarum Septem lapides planetarum
Pudendum Naris sinistra	Manus sinistra Os	Pes sinister (ster Oculus sinistra		Septem membra integralia planetis distributa. Septē foramina capitis planetis distributa.
Lutum fecis שט היק	Perditio אבדון	Fouea שחור		Septē habitacula inferorum, quæ describit Rabi Ioseph Castiliensis cabalista in Hortomucis.

De octonario & eius Scala. Cap. XI.

Octonarij
nomenclatura.

Octonarii
na. p. que
solitius in
rare Or-
pheus.

Octonarium uero uocant Pythagorici numerum iustitię & plenitudinis: primum, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet in quatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadem ratioe contextitur, uidelicet per bis bina bis: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iustitię sibi nomen inoleuit: alterum uero, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeę soliditatis contextum: primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutum per octo numina iurantis, sicubi diuinā iustitiam obtestari uellet, quor; nomina hæc, Ignis, Aqua, Terra, Cœlū, Luna, Sol, Phanes & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat cœlorum uisibiles sphærę: corporalisq; naturę proprietas per illum nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus est. Estq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circuncisionis, quæ Iudæis octauo die fieri præcepta est. Octo etiā erāt in uetere lege ornamenta sacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumeralē, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad aternitatē & mundi cōsummationem, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiam hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæū.

Dicitur etiam numerus salutis & cōseruationis, tot nanque animæ in arca Noë saluę factę sunt à diluuiō aquarum. Iam quoque & octo fuerunt filij Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohannis pater octauo die recepit loquelam. Hūc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucem editus est, in cuius sempiternum testimoniū Naxos insula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, ut solę Naxiæ mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtus que uitales edant, cū ubiq; fœrē gentiū omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto uersent in periculo.

SCALA OCTONARII.

Eloha Vedaath אלה ודאח Tetragrammaton Vedaath יהוה ודאח

Nomina dei offoli terrarum.	In Archetypo							
	Hereditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium
Oſto beatorū pre- mia.	Hereditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium
Oſto ceteri miſſibiles	Caelū ſtellatū	Caelum Saturni	Caelum Iouis	Caelum Martis	Caelum Solis	Caelū Veneris	Caelū Mercurij	Caelum lune
Oſto qualitates particulares	Siccitas terre	Frigiditas aque	Humiditas aeris	Caliditas ignis	Caliditas aeris	Humiditas aque	Siccitas ignis	Frigiditas ter- re
Oſto beatorū ge- nera.	Pacifici	Eſurientes & ſi- cutes	Miles	Perſecti pro pter uſitium	Mundi corde	Miſericordes	Popes ſpiritu	In amore mundo.
Oſto damnatorū premia	Carcer	Mors	Iudicium	Ira dei	Tendere	Indignatio	Tribulatio	Anguſtia
								In mundo infer- nali.

De Nouenario & eius Scala. Cap. XII.

Ouenarius numerus musis sacer, cœlestium sphaerarum diuinorumque spirituum ordini adiumento: hinc nouem sunt sphaeræ mobiles, & secundum illas nouem sunt musæ, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia: quæ quidem musæ nouæ sphaeris nouæ sunt adcommodatæ, ita ut prima referat supremam sphaeram, quam uocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinem, usque ad ultimam quæ referat sphaeram lunæ, ita scilicet, Calliope adcomodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, lunæ. Nouem quoque sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt sapphirus, smaragdus, carbunculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultum crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemque diebus antiqui mortuos funerabant, totidemque annis dicunt Minoæ in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipue observatus est, ut quando leges condendæ, aut responsa danda, aut sæuitura clades.

Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est nouenarios, in hominum ætatibus non secus atque septenarios, quos climactericos uocant, obseruāt, notabili mutatione insignes. Aliquando ramen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarii non pertingat perfectionem, sed unitate minor, citra illud deficiat, sicut super euangelio de decem leprosis interpretatur Augustinus: nec uacat mysterio longitudo nouem cubitorum

Og regis

Basan, qui typus est diaboli,

SCALA NOVENARII.

Nomina dei nouē literarum.	Tetragrammaton Sabaoth.				Tetragrammaton Zidkenu.				Elohim Gibor.		In Archety po.
	דודא צדקנו				דודא צדקנו				אֱלֹהִים גִּבּוֹר		
	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominations	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	In mundo in teligibili.	
Nouē chori ange- lorum. Nouē angeli pre- sidentes celis.	Metatron	Ophanim	Zaphkai	Zadkiel	Camael	Raphaël	Hauid	Michael	Gabriel		
Nouē sphaere mo- biles.	Primum mobile	Caeli stellati	Sphaera Saturni	Sphaera Iouis	Sphaera Martis	Sphaera Solis	Sphaera Venus	Sphaera Mercurij	Sphaera lunae	In mundo coelesti.	
Nouē lapides re- prescēdētes nouē choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysosolus	Lapis	Topazius	Sardius	In mundo limentali.	
Nouē sensus cū ex- timum intimum.	Memoria	Cogitatus	Imaginatus	Sensus communis	Arditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mundo.	
Nouem ordines cacodemonum.	Pseudobel	Spiritus mē- daci.	Vasa iniquitatis.	Vitiosus scelerū	Prefiguratores	Aëre po- testates.	Furia semina- trices matorū.	Criminatores si- ue exploratores	Tētores siue insi- diatores	In mundo in- ferali.	

De Decade & eius Scala. Cap. XIII.

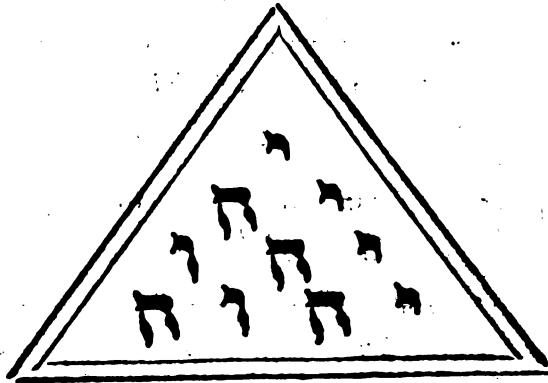

*Ceremo-
nia dena-
ria olim
diste.*

Denarius. Hic dicitur omnis numerus siue uniuersus, atq; nume-
rus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim
ultra non numeratur, nisi per replicationem: uniuersosq; nu-
meros uel intra se implicat, uel per se suosq; explicat multipli-
cando: quapropter multiplicis religionis habetur & potentia animisq; pur-
gandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, qui-
bus illos, qui expiandi aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à
certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat
illi qui sacris Isidis initiari uellet, decem dierum ieiunium indici solitum, quod
testatur Apuleius de seipso inquit: Illud plane cunctis arbitris præcepit,
decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coercerem, & neq; ullum
animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, mē-
struum, sperma, plasmaticus spiritus, massa, humores, organicum corpus,
uegetatiua, sensitiua, ratio & mens. Decem quoq; simplicia integralia ho-
minem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, ue-
na, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus
homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, ma-
trix. Præterea decem cortinae erant in templo, decem chordae erant in psal-
terio, decem instrumenta musica quibus canebant psalmi, quorum nomina sunt,
Neza, in quo canebantur odæ: Nablum, idem quod organum: Mizmor, in
quo psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo be-
nedictiones: Hallel, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones:
Asre, in quo alicuius foelicitas: Halleluia, in quo laudes dei tantum atq; cō-
templationes. Decem quoque sunt cantores psalmorum, uidelicet, Adam,
Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filii Chora,
Decem quoque præcepta legis. Et decimo die post ascensionem Christi, de-
scendit spiritus sanctus. Hic denique est numerus, in quo Iacob tota nocte
luctatus cum angelo, uicit in certamine: & oriente lucifero benedictus est,
& uocatum est nomen eius Israël. In hoc numero Iosue uicit trigintaunum
reges: & Dauid uicit Goliath & Philistæos: & Daniel pericula euasit leonum.
Hic numerus sicut unitas etiam circularis est, quia coaceruatus in unitatem
redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est & com-
plementum, & principium decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex
qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id à quo habet principium sui
fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à
qua sumptum est reuertitur: tempus redit in eternitatem à qua fluxit: mens
à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit denique omnis creatura in nihi-
lum ex quo creata est, nec nisi diuino uerbo sustentatur, in quo condita sunt
omnia, omnia que cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit
Proclus, à deo incipiunt, & in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima Mo-

nas priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum, quas Hebræi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, simul cum primitiis, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima quæque tanquam finis illi reddantur, qui principium & finis est omnium.

SCALA DENARIL

I   iiii

In archetypo	י ה ו ה י ה ו י Nomen quadriliterum collectionem decem literarum.			ואו הא Nomen quadriliterum ex-	
	אהיה Eheie כתר Kether	י יהוה Iod tetragrammaton חכמה Hochmah	יהוה אלהים Tetragramaton elohim בינה Binah	אל El חסד Hesed	אלהים גבור Elohim gbor גבורה Geburah
In mundo intelligibili	Seraphim Haioth hakados Metatron	Cherubim Ophanim Iophiel	Throni Aralim Zaphkiel	Dominationes Hasmallim Zadkiel	Potestates Seraphim Camael
In mundo cœlesti	Reschith hagalam Primum mobile	Masloth Sphera zodiaci	Sabbathai Sphera Saturni	Zedeck Sphera Iouis	Madim Sphera Martis
In mundo elementalī	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus
In minore mundo	Spiritus	Cerebrius	Splen	Epar	Fcl
In mundo infernali.	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis.	Vitiores scelerum.	Prestigatores.

NARIL.

יוד דא <i>ten sum decem literarum.</i>		אלהים צבאות <i>Nomen Elohim Sabaoth.</i>			<i>Nomina dei decem literarum.</i>
אלה <i>Eloha</i>	יהוה צבאות <i>Tetragramaton Sabaoth</i>	אלהים צבאות <i>Elohim Sabaoth</i>	שדי <i>Sadai</i>	אדני <i>Adonai melech</i>	<i>Decem nomina dei</i>
תפארת <i>Tiphereth</i>	נצח <i>Neczah</i>	הוד <i>Hod</i>	יסוד <i>Iso d</i>	מלכות <i>Malchuth</i>	<i>Decem Sephiroth</i>
<i>Virtutes</i>	<i>Principatus</i>	<i>Archangeli</i>	<i>Angeli</i>	<i>Anima beate</i>	<i>Decē ordines beatorū secundū Dionysium.</i>
<i>Malachim</i>	<i>Elohim</i>	<i>Enē Elohim</i>	<i>Cherubim</i>	<i>Iſim</i>	<i>Decē beatorū ordines iuxta tradiōes Heb.</i>
<i>Raphaēl</i>	<i>Haniel</i>	<i>Michaēl</i>	<i>Gabriel</i>	<i>Anima Meſſia</i>	<i>Decem angeli presi- dentes.</i>
<i>Schemes</i>	<i>Noga</i>	<i>Cochab</i>	<i>Leuanah</i>	<i>Holomiefodoth</i>	<i>Decē ſphera mūdi.</i>
<i>Sphera Solis</i>	<i>Sphera Veneris</i>	<i>Sphera Mercu- rij</i>	<i>Sphera Lunæ</i>	<i>Sphera elemē- torum.</i>	
<i>Leo</i>	<i>Homo</i>	<i>Serpens</i>	<i>Bos</i>	<i>Agnus</i>	<i>Decem animalia ſan- ctitatis ad ſuperos re- lata.</i>
<i>Cor</i>	<i>Renes</i>	<i>Pulmo</i>	<i>Genitalia</i>	<i>Matrix</i>	<i>Decem artus intrinſe- ci hominis.</i>
<i>Aërea poteſta- tes.</i>	<i>Furie ſemina- trices malorū.</i>	<i>Criminatores ſi- ue exploratores</i>	<i>Tētatores, ſive inſidiatores.</i>	<i>Anime prave ſc. damnate.</i>	<i>Decem damnatorum ordines.</i>

De undenario & duodenario cum duplici duodenarii Scala, Cabalistica & Orphica. Cap. XIII.

Undenarius nulla habet cum diuinis communem.

Duodenarius, numerus diuinus.

Undenarius numerus sicut transgreditur denarium, qui legis & præceptorum est, ita defecit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis est: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iussa sunt fieri undecim saga cilicina, qui est habitus pœnitentium & lugētium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœlestibus communionem, nec attractum, nec scalam ad supera tendentem: nec ullum meritum habet, sed tamen aliquādo gratuitam gratiam percipit à deo, sicut ille qui ad undecimā horam uocatus fuit in uineam domini, acceperitq; mercedem illorum, qui portauerunt onus diei & æstus. Duodenarius autē numerus est diuinus, & quo cœlestia metiuntur: est enim signorum cœlestium spirituumq; principatui adiumento. Duodecim enim sunt in zodiaco signa, quibus præsunt duodecim angeli præcipui, subfulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter cursum suum perficit, & luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ sunt iuncturæ, scilicet in manibus, cubitis, spatulis, femore, genibus & uertebis pedum. Magna insu-

insuper in diuinis mysteriis duodenarii uis est. Elegit deus duodenam familiam Israël, illisq; præfecit duodecim principes: totidē lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terrā promissionis, totidem Christi apostoli duodecim tribubus præfecti, duodecim milia numerantur populi signati & electi, duodecim stellis cœli regina coronata: & in euangelio, ex crescētibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præsident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fecundissimi, duodecies in anno generant, pariunt que: & camela totidem mensibus fœtum gerit, & pavo duodecim oua ponit.

Nomina dei duodecim literarum			הוה Sanctus	ברוך Benedictus	קדוש ipse	
Nomē magnum in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה	יהוה
Duodecim ordines beatorum spirituum.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes
Duodecim angeli praesidentes signis.	Malchidiel	Asmodei	Amriel	Muriel	Verchiel	Hamaiel
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iuda	Manasse	Aser	Symeon
Duodecim prophetae	Malachias	Aggeus	Zacharias	Amos	Oseas	Micheas
Duodecim Apostoli.	Matthias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas
Duodecim signa zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim plantae	Eleliphacos	Peristercon orthios	Peristercon hyptios	Symphylus	Cyclaminus	Calaminthus
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedonius	Iaspis	Smaragdus
Duodecim membra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter
Duodecim gradus damnatorum & demoniorum	Pseudotheri	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis	Vitiores scelerum	Præstigiatores	Aëreæ potestates

אב בן דוד הקדוש Pater, filius et spiritus sanctus.						In Archetypo.
דוד	יהודה	דוד	דוד	דוד	דוד	
Principatum	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Confessores	In mundo intelli- gibili.
Zurid	Barbiel	Adnachiël	Hanaël	Gabriel	Barchiel	
Isachar.	Beniamin	Nephtalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Ionas	Abdias	Sephonias	Naum	Abacuk	Iobcl	
Barptolomeus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Matthæus	Iacobus minor	
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundo celesti.
September	October	November	December	Ianuarus	Februarius	In mundo elemē- tali.
Scorpiuros	Artemisia	Anagallis	Lapathum	Dracontes	Aristolochia	
Berillus	Amethystus	Hyacinthum	Chrysopasus	CrySTALLUS	Sapphirus	
Reues	Genitalia	Anche	Gemma	Criera	Pedes	In minore mūdo.
Furie, semina- trices malorū.	Criminatores si- ue explorato- res.	Tētatores, siue insidiatores.	Malefici	Apostata	Infideles	In mundo infer- nali.
						m

SCALA DVODE-

Duodecim numi- na.	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres
Duodecim si- gna zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim mēses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim sacre auces	Noctua	Colomba	Gallus	Ibis	Aquila	Passer
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Cervus	Porca
Duodecim sacre arbores.	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus
Duodecim homi- nis mēbra signis distributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter

NARII ORPHICA.

Vulcanus	Mars	Diana.	Vesta.	Iuno	Neptunus	In mundo intelli- gibili.
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mundo cœlesti
September	October	November	December	Ianuarus	Februarius	In mundo elēmē- tali.
Anser	Picus	Cornix	Ardea.	Pavo.	Cygnus	
Asinus	Lupus	Cervus.	Leo.	Ovis	Equus	
Buxus	Cornus	Palma	Pinus	Rhamnus	Vitis	
Reies	Genitalia	Anche	Gemma	Cura	Pedes	In minore mūdo.

De nūeris q̄ supra duodenariū sunt, eorūq; potentia & uirtutibus. XV.

Eligui etiā ultra duodenariū numeri multis & uariis effectibus decorati sunt, quorū uirtutes ex origine partibusq; eorū deprehēdere oportet, quatenus ex simpliciū aggregatiōe uaria, aut multiplicationis ductu constituunt: nōnunquā etiā ex diminutiōe

xiii.

xiiii.

xv.

xvi.

xviii.xx.

xxii.

xxviii.

xxx.

xxxii.

xl.

aut supergressiōe alterius præcedētis, præcipue p̄fectioris, significata eorū resultāt, tū etiā ex seipsis mysteriorū quorundā sacramēta cōtinēt: sic tertius supra decimū nūer⁹ apparitiōis Christi ad gētes mysteriū indicat: decimo tertio nāq; post eius natalē diē, stella duce magis facta est. Decimus quartus & ipse Christi typū gerit, qui decima quarta luna primi mēsis pro nobis immolatus, quo die & filii Israel Phase domino, hoc est transitū celebrare iussi sunt. Hūc numerū tā solícite obseruat Matthæus, ut quo posset illū in generatiōibus Christi ubiq; retinere, nōnullas generationes prætermiserit. XV. nūerus spiritaliū ascensionū symbolū est, ideoq; canticū graduū in quindecim psalmis illi adaptatū est, cui etiā XV. anni additi regi Ezechie deputant: & decimus quintus dies septimi mēsis erat uenerabilis & sanctus. XVI. numerū ex quadrato æquilatero & parēte denarii cōpositū, iccirco Pythagorici numerū felicitatis appellāt: ipse etiā ueteris testamēti prophetas oēs, tū noui testamēti apostolos & euāgelistas cōplectit. Numerū XVIII. & uigesimaliū, utrūq; infauitū interpretant theologī: nā in priore seruiuit Israël Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uēditus est Ioseph. Deniq; inter poly-poda nullū est quod uiceniū pedū numerū excedat. Nūerus autē XXII. plenitudinem sapientiē significat, totidē siquidē sunt Hebraicarū literarū characteres, totidēq; libris totū uetus testamētū continet. Numero autē uicesimooctauo lunæ fauor designatur, eius enim motus distans à cursu aliorū syderū, quasi solitarius uicesimooctauo die complerur, quo redit ad idē punctū zodiaci unde processit. Hinc & uiginti octo mansiones lunæ, singulari uirtute & influētia pollētes, in cœlestibus numerātur. Tricesimus numerus multis mysteriis memorabilis est, quo dominus noster Iesus Christus appetiatus, qui ipse quoq; tricesimo suæ ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnū dei. Ipse etiā Ioannes Baptista tricesimū annū agebat, cū incēpisset prædicare in deserto, & præparare uias domini. Ipse q; Ezechiel eadē annorū ætate incēpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere, à Pharaone accepit Aegypti principatū. Tricesimū secundum numerum Hebræorum doctores sapientiæ adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo descriptæ semitæ sapientiæ: Pythagorici uero hunc numerum iustitię appellant, quia semper diuisibilis in partes æquales usq; ad unitatem. Quadrageharius numerus ueteres magna obseruatione cœlebant, de quo & festum celebrabant tesseracoston. Fertur ad parturitionem efficere, totidem diebus semen aptari & transformari in utero, quousq; in corpus organicū perfectū, suis debitis & harmonicis mēsu-

ris conducatur dispositum, ad suscipiendum animam rationalem. Totidem diebus mulieres post partū grauiori morbo conflictari, quousque adaptetur muliebria in partu commota, antequam purificentur: totidem etiā diebus infantes risum continere, morbosos esse, magnoque discrimine uiuere: estque hic numerus in religione expiationis & pœnitentiæ, magnorumque mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuii tempore pluit dominus super terram: quadraginta annis filii Israël habitauerunt in deserto: quadraginta dies dilatata est subuersio Niniuæ. Idemque numerus sanctorum ieiuniis sacer habitus est: siquidem per quadraginta dies Moyses, Elias & Christus ieiunauerunt. Quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mansit Christus in Bethlehem antequam offerretur in templo: quadraginta mensibus publice prædicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadraginta simo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia non sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse nostri tradunt theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorum & seruitutis liberatisque significatiuus: secundum legem enim quinquagesimo anno remittentur debita, & reuertebatur unusquisque in possessionem suā. Hinc per Iubilæi annum atque per pœnitentiæ psalmum, indulgentiæ atque pœnitentiæ sacramentū ostendit. Lex quoque & Spiritus sanctus in eodē declarant: nam quinquagesimo die post exitū Israël de Aegypto, lex data est Moysi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionē descendit Spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur Spiritui sancto. Erat & sexagenarius numerus Aegyptiis sacer: nam crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemque diebus foueat: tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eodem numero habere: denique totidem diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua mysteria, nam totidem annis ignis sacrificii in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat: totidem annos prædixerat Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica, totidem annis cōplebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta palmæ erant in loco ubi castrametati sunt filii Israël: septuaginta animabus descenderunt patres in Aegyptum: septuaginta reges amputatis manuum & pedum summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech: septuaginta filii egressi sunt de femore Ioas, septuaginta uiri omnes filii Ieroboam: septuaginta pondera argenti dabantur Abimelech: totidem uiros occidit Abimelech super uno lapide. Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta milia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ. Septuagesies septies iudicatum est de Lamech: septuagesies septies peccata do-

Quinquagenarius.

LX.

LXX.

CXXXVIII

Centenarius.

Millenarius.

Numeri
duo præter
ceteros in
signes.

nantur delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimum totidem linguarum sermonibus, totidem Synagogæ senioribus, totidem ueteris testamenti interpretibus, totidemq; Christi discipulis insignis. habetq; cum duodenario magnam communionem: hinc in cœlestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septuaginta duo quinarii, quibus præsident totidem angeli, & totidem influunt nomina dei, & quilibet quinarium uni præest idiomati, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Physiognomi cognoscere queant cuius idiomatis quisque fuerit oriundus: respondent istis etiam totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum & pedum habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiam de sinistra transit ad dexteram, sacrus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectionem. Complementum uero omnium numerorum millenarius est, qui est cubus denarii, significans consummatam & absolutam perfectionem. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbat, quibus ciuitatibus magnæ mutationes portenduntur: hi sunt duodenarii quadratus, & eiusdem cubus uidelicet quadragesimus quartus supra centenarium, & septingentesimus uicesimus octauus supra millenarium, qui numerus fatalis est: ad quem cū ciuitas quæuis siue respublica peruenerit, cōpleto cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationem subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc, sed imprudentia collabi poterit: atq; hæc de numeris particularim dicta sufficiant.

De Numerorum notis in certis gesticulationibus constitutis. Ca. XVI.

Egi sæpiissime in magicis libris eorundemq; operibus & experimentis mirabiles quosdā, & quales mihi uidebantur ridiculas gesticulationes, & putabam illa esse occulta quadā demonum pacta, propter quod respuebam & proieci ea: sed postquā rē profūdus examinaui, tunc primū intellexi in illis magicis gesticulationibus, non demonum fœdera, sed numerorum delitescere rationē, qua ueteres per manuum & digitorum uarios inflexus & reflexus numeros representabant: quorum gesticulatione magi, ineffabiliū uirtutū uocabula, sono ignota, numeris uaria, iugatis alternatisq; digitis tacitus inclamant, ueneranturq; sacro silentio mundi præsules deos. Eius ritus meminit etiā Martianus de Arithmetica, inquiens: Digi uero uirginis recursantes, & quadā incōprehensæ mobilitatis scaturigine uermiculati, quæ mox ingressa, septingētos decem & septē numeros cōplicitis digitis, Iouē salutabunda surrexit. Tum Philosophia, ut Tritonidē propter adstabat, quid numero tali Arithmetica intulisset, exquirat. Cui Pallas: Proprio, inquit, Iouē noīe salutauit. Ut ergo hæc melius intelligant, placuit illa ex traditione Bedæ hic subiungere, inquit itaq; Cū dicis unū, minimū in leua digi

tum inflectens, in mediū palmæ locum figes: cū dicis duo, secundū à minimo inflexū ibidem impones: cū dicis tria, tertium similiter inflectes: cū dicis quatuor, itidē minimū leuabis: cum dicis quinque, secundū à minimo similiter eriges: cū dicis sex, tertiū nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in mediū palmæ fixo: cū dicis septem, minimū solū supra palmæ radicē, cæteris interim leuatis, impones, iuxta quē cū dicis octo, medicū: cū dicis nouē, mediū ē regione cōpones: cū dicis decē, unguē indicis in medio friges articulo pollicis: cū dicis uiginti, summitatē mediū digiti inter nodos pollicis & indicis arcte figes: cū dicis triginta, ungues indicis & pollicis blādo, cōiunges amplexu: cū dicis qudraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus dūtaxat erectis: cū dicis quinquaginta, pollicē exteriore articulo instar Græcæ literæ gāma, curuatim ad palmā inclinabis: cū dicis sexaginta, pollicē ut supra curuatim indice circūflexo diligenter à frōte præcinges: cū dicis septuaginta, indicē ut supra circūflexū, pollice in longū tenso implebis, ungue illius dūtaxat erecto trans mediū indicis articulū: cū dicis octoginta, indicē ut supra circūflexū pollice in longū extenso implebis, unguē uidelicet illius in medium indicis articulū fixo: cū dicis nonaginta, indicis inflexi unguē radici pollicis erecti configes. Hactenus in leua. Cū tum uero in dextra, quomodo in leua decē facies, ducenta in dextra, quomodo uiginti in leua sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in leua, &c. usq; ad nouē milia. Porro decē milia cū dicis, leuā in medio pectoris supinā appones, digitis tantū in cœlū erectis: uiginti milia cum dicis, eandē pectori expansam late superpones: triginta milia cū dicis, eadem pronā sed erecta, pollicem cartilagini mediū pectoris immittes: quadraginta milia cū dicis, eandē in umbilico erectam supinabis: quinquaginta milia cum dicis, eiusdem pronā, sed erecto pollicē umbilico impones: sexaginta milia, eadem pronā femur leuū desuper comprehendes: septuaginta milia cum dicis, eandē supinā femori superimpones: octoginta milia cum dicis, eadem pronā femori superpones: nonaginta milia cum dicis, eadem lumbos comprehendes, pollice ad ima uerso. At uero centū milia, ducenta milia, & cætera usq; ad nonaginta milia, eodem modo quo diximus ordine in dextra corporis parte cōplebis. Decies autem centena milia cum dicis, ambabus sibi manibus confertis, inuicē digitos implicabis. Hæc ex Beda adnotata hactenus sufficiant. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

Lucas de
S. Sepulchro

De uariis numerorum notis apud Romanos obseruatis.

Caput

XVII.

Vmerorum notæ apud uarias gentes diuersimode pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

m iiii

^{Unum.}
I.

^{Quinq.}
V.

^{Decem.}
X.

^{Quinquaginta.}
L.

^{Cetum.}
C.

^{Ducta.}
CC.

^{Quingeta.}
D.

^{Mille.}

M. S. T. CXO.

^{Quinque milia.}

ICD. ICC. V.

^{Decem milia.}

CCICD. CMO. OMC. IMI. X.

^{Quinquaginta milia.}

ICDD. DDD. L.

^{Centum milia.}

CCICDD. . . CM. C.

^{Ducenta milia.}

S. CC.

^{Quingenta milia.}

DM. qO. D.

^{Mille milia.}

CMO. CqO. M. S.

Sunt alia numerorum nota, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitata, quae iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, o: quae licet numerum nullum significet, alios tamen aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum haec in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quae lineam transuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quae lineam contingat, non autem fecer: unitatem uero per eam, quae seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: significat decem: significat decem & quinque: significat sexdecim: decem & septem: orbiculus uero denotat centum, sic scilicet o, seorsum positus: coniunctus uero, totidem quot numeris apponitur centenarios indicat, ut sic, oo, uel sic II o, ducenta, sic ooo, uel sic III o, trecenta: quingenta: decies centena, siue mille. Atq; haec nota frequenter in magicis characteribus adiecta conspiciuntur.

De notis Graecorum.

Cap. XVIII

Otis numerorum utuntur Graeci literis alphabeticis, idq; tribus modis, primo singulis elemētis secundum alphabeti serie loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quaeq; litera sortita est, eiusdem numerum representat, ut hic uidere licet:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
A.	B.	Γ.	Δ.	Ε.	Ζ.	Η.	Θ.	Ι.	Κ.	Λ.	Μ.
13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.
Ν.	Ξ.	Ο.	Π.	Ρ.	Σ.	Τ.	Υ.	Φ.	Χ.	Ψ.	Ω.

Et hic est primus ordo numerorum apud Graecos. Secundario diuidunt Graeci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à

Rho, est centenariorum: & hic ordo à posterioribus Græcorum ita ad Hebræorū imitationē institutus est. Quia uero Alphabetum eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras adfigere, & literis intercalare, quibus uidelicet sextum, nonagesimum & noningentesimū numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

1 Α.	2 Β.	3 Γ.	4 Δ.	5 Ε.	6 Ϛ.	7 Ζ.	8 Η.	9 Θ.
10 Ι.	20 Κ.	30 Λ.	40 Μ.	50 Ν.	60 Ξ.	70 Ο.	80 Π.	90 Ϛ.
100 Ρ.	200 Σ.	300 Τ.	400 Υ.	500 Φ.	600 Χ.	700 Ψ.	800 Ω.	900 Ͱ.

Quod si alicui harum literarum subfignetur uirgula toni acuti, tunc totidē millenarios significat, ut in his exemplis:

1000. Α	10000. Ι	100000. Ρ
------------	-------------	--------------

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci utūtur, uidelicet Ι, pro unitate: κ, pro quinario, quia caput est dictionis πέντε, hoc est quinque: Δ, pro denario, à δέκα: Η, pro centenario, ab εκατόν: Χ, pro millenario, à uoce χίλις: Μ, pro decē milibus, à μυρία. Ex quibus sex literis suo modo usq; ad quatuor numero iunctis, uel aliis adiunctis, cæteros numeros formant, præter quæ non multiplicatur, nec sibi iūgitur, sed semper aliorum quinariorum significatur, in sequentibus exemplis patet:

1 Ι.	2 ΙΙ.	3 ΙΙΙ.	4 ΙΙΙΙ.	5 Η.	6 ΗΙ.	7 ΗΙΙ.	8 ΗΙΙΙ.	9 ΗΙΙΙΙ.
10 Δ.	11 ΔΙ.	12 ΔΙΙ.	13 ΔΙΙΙ.	14 ΔΙΙΙΙ.	15 ΔΗ.	16 ΔΗΙ.	20 ΔΔ.	21 ΔΔΙ.
50. Ϛ	60. ϚΑ.	100. Η.	200. ΗΗ.	5000. ϚΗ	1000. Χ.	5000. ϚΧ	10000. Μ.	50000. ΜϚ.

De notis Hebræorum & Chaldæorum, & quibusdam aliis Magorum notis.

Caput XIX.

Ebreorum etiam literæ numerorum notas habent, sed longè excellentius quàm ulla aliarum linguarum, cum maxima lateant in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, quā Notariacon uocāt. Sunt aut Hebræorū literæ numero uiginti duæ principales, quarū quinque alias quasdam diuersas figuras in fine dictionis sortiuntur, quas iccirco quinque finales uocant: quæ superioribus additæ, uiginti septem constituunt: quæ deinde in tres gradus partiuntur, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ uero in tertio gradu sunt, cētenarios significant: quælibet autē illarū, si grandi de pingatur charactere, totidem significat millenarios, ut hic:

3000. ל	2000. כ	1000. ק
------------	------------	------------

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9.	8.	7.	6.	5.	4.	3.	2.	1.
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90.	80.	70.	60.	50.	40.	30.	20.	10.
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900.	800.	700.	600.	500.	400.	300.	200.	100.
ק	ר	ש	ת	י	ח	ז	ו	ה

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt:

1000.	900.	800.	700.	600.	500.
קת	קח	קז	קו	קד	קב

Et ex istis simplicibus figuris earum combinatione & cōpositione reliquos omnes compositos numeros describūt, ut undecim, duodecim, centum & decem, centum & undecim, addendō denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo modo. Tamen decimum quintum numerum, nō per decem & quinque sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet טו, idq; ob reuerentiam diuini nominis יו, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti contingat. Habentq; & Aegyptii & Aethiopes, & Chaldaei & Arabes suas numerorum notas, quæ & ipse sæpissime inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse uelit, apud harum literarum peritos requirat. Chaldaei nanq; alphabeti sui literis numeros, Hebræorum more, signant: eorum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegantissimas numerorum notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autē in utroq; uolumine tales:

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Γ	⋈	⋈	Υ	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈

Istis autē notis in sinistris latus conuersis, cōstituuntur denarii, hoc modo:

10.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.	90.
⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100.	200.	300.	400.	500.	600.	700.	800.	900.
⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈	⋈

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000.

Atq; ex harum notarum compositione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compositi numeri elegantissime exeunt, sicut hoc in his paucis facile deprehendi potest.

1510.

1511.

1471.

1486.

3421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compositis procedendum est: atque hæc de notis numerorum hætenus satis sint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eosdem. Caput XX.

Radunt Pythagorici, adfentiunt Aristoteles & Ptolemæus; ipsa literarum elementa certos quosdam diuinosq; possidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in summā collectos, de rebus occultis futurisq; eliciamus sententiam.

Vnde hanc diuinationis speciem Arithmātiā uocant, quia uidelicet per numeros fit, sicut de illa meminit Terentianus in his uersibus:

*Arithman
tia, diuina
tionis spec
ies.*

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa sint minutis,
Quandoq; subibunt dubiæ pericla pugna:
Maior numerus qua steterit, fauere palmam:
Præfagia læti minima patere summa.
Sic & Patroclum Hæctorea manu perisse,
Sic Hæctora tradunt cecidisse mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impositiuorum nominum imparem uocalium numerum, clauditates oculorum uel orbitatem, ac similes casus, si sint dextris adsignare partibus: parem uero numerum leuis: docuitq; Alchandrinus philosophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorū horoscopia dominatricesq; stellas inuenire poterimus, quisq; inter uirum & uxorem prior moriturus sit aut superuicturus, cæterorūq; operum nostrorum prosperos infœlices uel euentus, eiusque traditiones hic subiungere libuit etiam à Ptolemæo astrologo non improbatas. Sed qui numeri singulis literis deputentur, superius in Græcis & Hebraicis ostendimus, diuiso Alphabeto in tres classes, quarum prima est unitatum, secunda denariorum, tertia centenariorum. Cumque in Romano alphabeto ad complementum uigintiseptem characterum desint quatuor, illorum locum suppleant i & u. consonantes simplices, ut in Iohannes &

Valentiniarius nominibus: deinde hi & hu consonantes aspirata, ut in Hieronymus & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici w utantur, Itali uero & Galli in suo uulgari g cum u coniunctum loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus & Guilhelmus.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 20. 30. 40. 50. 60. 70. 80. 90.
A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S.

100. 200. 300. 400. 500. 600. 700. 800. 900.
T. V. X. Y. Z. I. V. HI. HV.

Planetarum
numeri.

Signorum
zodiaci nu
meri.

Quod si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomen suum & utriusque parentis sui per singulas literas secundum numerum superscriptum, collectamque totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterque solē indicat: si uero binarius aut septenarius, uterque signat lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinquarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notant, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ & patris sui, & summam totam collectam diuide per duodenarium: si restabit unitas, Leonem notat: si lunonia dias, aquarium: si ternarius Vestalis, capricornum: si quaternarius, sagittarium: si quinquarius, cancrum: si Venerius senarius, taurum: si Palladius septenarius, arietem: si Vulcanius octonarius, libram: si Martius nouenarius, scorpium: si denarius, uirginē: si undenarius pisces: si Phœbeus duodenarius, geminos repræsentabunt: & horum rationes etiam alibi redditæ sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominū multa prognosticari posse, cum testibus Pythagoricis philosophis & Hebræorum cabalisticis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere creauit altissimus, à quibus & literarum & nominum ueritas originem ducit, quæ non casu sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum ac diuersi gentium ritus, pro locorum causis cultibusque hominibus imposuerunt, sed quæ nascēti cuilibet ab ipso cælo sydereâ compositione inspirata sunt, quæque ex cuiusque genesi elicere Hebræorum Mæcubales atque Aegyptiorum sapientes olim docuerunt.

Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. Caput XXI.

Unitas.

Am uero etiam & elementis & cælestium numinibus sacros numeros Pythagorici dedicauerunt: nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignauerunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex

est, in quo posuit deus tabernaculum suum: hanc etiam Iouis esse, idealis illius intellectualisq; speciei uis causatiua testatur, qui idem caput & pater est decorum, sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uero datur lunæ, quæ secundum luminare est, & animam mundi figurat, uocaturq; Iuno, quod inter eam & monadem prima coniunctio est, consortiumq; cōsimile. Datur & Saturno & Marti, duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius cōpetit Ioui, Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Vestæ & Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt,

Tergeminam Hecaten, tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata est huic uirgini, quam dicunt cœlo Ereboq; potentem.

Quaternarius ipse Solis est, qui eo numero cœli cardines constituit, temporaq; discernit: deputatur etiam Cyllenio, quod quadratus deus solus habetur.

Quinarius ex primo pari & primo impari, uelut ex fœmineo & masculo utroq; sexu constans, adsignatur Mercurio: etiam mundo cœlesti attribuitur, qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriusq; sexus commixtiōe, à Pythagoricis genesi nuptiisq; accommodatus, p̄tinet ad Venerem & Iunonem.

Septenarius quietis numerus, Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq; dispensat, ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum possidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignat, quod à nullo nascit: Palladi quoq; uiragini, quæ ex numeris tā masculis q̄ fœmineis cōstat.

Hūc Plutarchus etiā dat Apollini. Octonarius ob iustitiæ sacramentū Iouis est: dicatur etiā Vulcano, nā ex primo motu & diade quæ Iuno est, in se bis ducta, constat: etiam matri deum Cybelæ attribuitur, cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illū Baccho seu Dionysio adsignat, qui ipse octauo mēse natus dicitur: alii, quoniā octimestres partus uitales non sunt, Saturno atq; Parcisi illum constituerunt.

Nouenarius ad lunam omnium cœlestium influxuū uirtutumq; ultimum receptaculū pertinet, non minus & nouē Musis dicatus, tum etiā Marti, à quo finis omnium rerum.

Denarius numerus circularis, ea ratione qua monas ad Solem spectat, datur etiam Iano, quia primi uersus finis, secundæ monadis implet auxilium: insuper etiam mundo adsignatur: similiter & duodenarius, quia sol duodecim signa permeās annū duodecim mēsis distribuit, mūdo & cœlo & soli attribuitur. Vndenarius uero, quia semicircularis est, attribuitur lunæ, & deputatur etiam Neptuno.

De Planetarum mēsulis, earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur, diuina nomina, intelligētiæ & dēmonia. Cap. XXII.

Raduntur insuper à magis quædam numerorū mensulæ, planetis septem distributæ, quas planetarum sacras tabulas uocāt multis admodum magnisq; cœlestium uirtutibus insignitas, quatenus repræsentāt diuinā illam cœlestiū numerorum rati-

Dualitas.

Ternarius

Quaternarius.

Quinarius.

Senarius.

Septenarius.

Octonarius.

Nouenarius.

Denarius.

Duodenarius.

Vndenarius.

*Saturni ta-
bula.*

*Iouis tabu-
la.*

*Martis ta-
bula.*

onē à diuinę mētis ideis per rationē animę mundi cœlestibus impressam, il-
lorumq; suauissimā cœlestiū radiorū harmoniā, secundū effigierū propor-
tionē, intelligentias supra mundanas consignificantīū, quę aliter exprimi
nō possunt, quā per notas numerorū & characterum: nihil enim materia-
les numeri & figurę possunt in mysteriis rerū abditarū, nisi representatiue p
numeros & figuras formales, quatenus reguntur & informantur ab intelli-
gētis & numerationibus diuinis, quę necesse est extrema materię atq; spiritus
ad uoluntatē animę eleuatę, per magnū affectum operātis cœlesti uirtute,
potestatē accipiēs à deo, per animam uniuersi & cœlestiū cōstellationū ob-
seruationēs in materiam applicatā ad formā cōuenientem, dispositis mediis
solertia & sciētia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicandas pro-
peremus. Harum prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario cōstat, cō-
tinēs numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaquersum, &
per utrūq; diametrum constituētes quindecim: tota autem numerorū sum-
ma, quadraginta quinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiūtur, prædictos
numeros implentia nomina, cum intelligētia ad bonū & dæmonio ad ma-
lū: eliciturq; ex eisdem numeris signaculū siue character Saturni & spiritū
eius, quales inferius suę tabulę adscribemus. Dicūt hanc tabulā fortunato
Saturno in lamina plumbea sculptā, adiuuare partum, reddere hominē tu-
tū & potentē, atq; p̄stare successus petitionū apud principes & potestates: si
uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plātationes & cōsimilia
hominū, deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, &
dispergere exercitus. Secūda dicitur tabula Iouis, quę cōstat quaternario in
se ducto, continēs numeros, particulas sexdecim, & in quauis linea atq; dia-
metro quatuor, cōstituentes triginta quatuor: omniū autē summa centūtri-
ginta sex. Et præfunt illi nomina diuina cum intelligētia ad bonū, cū dæmo-
nium ad malū, & elicitur ex ea character Iouis & spiritū eius. Ferūt illam si
Ioue potente dominātēq; argēteę laminę fuerit impressa, conferre lucrum
& diuitias, gratiā & amorē, pacem & cōcordiā hominū, & placare inimicos,
confirmare honores & dignitates & consilia: & dissoluere maleficia, si in co-
rallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martē spectat, quę quinario quadra-
to cōstituit, cōplectens nūeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro
quinq;, qui faciūt sexaginta quinq;: & oīm sūma est CCCXXV. Et præfunt il-
li nōia diuina cū intelligētia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicit ex ea cha-
racter Martis & spiritū ei. Hęc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense
sculpta, potentē facit in bello, & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduer-
sariis suis, & uictoriā præstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta
sit, stringit sanguinē & mēstrua: si uero infortunato Marte sculpatur in la-
mina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potētes à dignitatibus & honoribus
& diuitiis, generat discordiā & lites & odia hominum & bestiarū, fugat apes
& columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat cunctes ad uenati-

ones & prelia, & generat sterilitatem in uiris & mulieribus & ceteris animantibus, aduersariisq; omnibus timorem incurit, & ad reuerentiam exhibendam compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario constituta est, & continet numeros triginta sex, quorum sex in quolibet latere & diametro, producunt centum & undecim, & summa omnium sexcentum sexaginta sex. Præ sunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malū, & eliciuntur ex ea characteres solis & spirituum eius. Hæc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestantē gloriosum, amabilem, gratū, potentē in oībus operibus, & cōparat hominē regibus & principibus, eleuās eum ad sublimia fortunę fastigia, impetrare faciēs quicquid uoluerit: sole autē infortunato, facit tyrannū, superbū, ambitiosum, inexplēbilē, & malo fine terminantē. Quinta tabula Veneris est, constans septenario in se ducto, numeris uidelicet quadragintanouē, quorū septē in omni latere & diametro constitunt centū & septuagintaquinq;: & summa omniū mille ducēta uiginti q; . Et præ sunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicit ex ea character Veneris & spiritū eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat concordia, dirimit lites, largit amores mulierū, confert ad conceptū, pellit sterilitatē, reddit potētes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacem generat inter uirū & mulierē, & quorūcunq; animalū & pecorū greges copioso partu fecundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduersus omnes ægrotudines melancholicas, & generat lætitiā, & gestata fortunat itinerantes: quod si infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis cōtraria facit. Sexta tabula Mercurii est, ex octonario in se ducto resultās, numeros cōtinēs sexagintaquatuor, quorū octo in quouis latere & per utrūq; diametrū faciūt ducēta & sexaginta: & summa oīm duo milia octoginta. Et præ sunt illi nomina diuina cū intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū, & elicit ex ea character Mercurii & spiritū eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argēto uel stāno, uel ære citrino, uel inscripta in pgameno uirgineo, reddit gestantē gratū, fortunatū ad impetrandū quicquid uoluerit: cōfert lucrū & pellit inopiā, cōfert memoriā & intellectū, & diuinationē, & notitiā occultorū per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunæ est, constans ex nouenario in se multiplicato, habēs numeros octoginta & unū, in quolibet latere & diametro nouē, producentes tercētum sexaginta nouem: & omniū summa est, tria milia trecenta & uiginti unū. Et præ sunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malum: & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spiritū eius. Hæc fortunata Luna in argento sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, & profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunq; loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lami-

Solis tabula.

Veneris tabula.

Mercurij tabula.

Lunæ tabula.

na plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitātes & conuerſantes in eo: ſimiliter naues, fontes, flumina, molēdina: & infortunat omnem hominem, aduerſus quem rite facta fuerit, faciens illum profugum de terra & patria ſua, & è loco mansionis ſuæ ubi ſubhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscuque homines in officio ſuo cōtra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciantur ſignacula & characteres cū ſtellarum tum ſpirituum ex iſtis menſulis, ſagax ſcrutator, & qui harum mēſularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina reſpondentia numeris Saturni.

3.	Ab.		אב
9.	Hod.		הד
15.	Iah.		יה
15.	Hod.		הד
45.	Tetragrammaton extenſum.		יד הוה וואו הוה
45.	Agel.	Intelligentia Saturni.	אגיל
45.	Zazel.	Demonium Saturni.	זזזל

Nomina diuina reſpondentia numeris Iouis.

4.	Abba.		אבא
16.			הוה
16.			אדני
34.	El Ab.		אל אב
136.	Iohphiel.	Intelligentia Iouis.	יהופיאל
136.	Hiſmael.	Demonium Iouis.	הסמאל

Nomina reſpondentia numeris Martis.

5.	He litera nominis ſancti.		ה
25.			יהי
65.	Adonai.		אדני
325.	Graphiel.	Intelligentia Martis.	גראפיאל
325.	Barzibel.	Demonium Martis.	ברזאבאל

Nomina reſpondentia numeris Solis.

6.	Vau, litera nominis ſancti.		ו
6.	He extenſum, litera nominis ſancti.		הא
36.	Eloh.		אלה
111.	Nachiel.	Intelligentia Solis.	נכיאל
666.	Sorath.	Demonium Solis.	סורת

Nomina reſpondentia numeris Veneris.

7			אהא
49.	Hagel.	Intelligentia Veneris.	הגאל
157.	Kedemel.	Demonium Veneris.	קדמאל
1252.	Bne Seraphim.	Intelligentia Veneris.	בני שרפים

Nomina reſpondentia numeris Mercurii.

8.	Asboga. Oſtonarius extenſus.		אזכנת
64	Dim.		דן
64	Doni.		דני
260.	Tiriel.	Intelligentia Mercurii.	פיריאל
2080.	Taphtharath.	Demonium Mercurii.	תפתרת

LIBER SECVNDVS.
Nomina respondentia numeris Lunæ.

CXLIX.

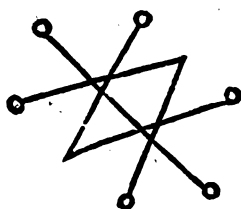
9	Hod	הד
81	Elim	אלים
369	Hasmodai, Demonium Lune.	חשמודאי
3321	Schedbarschemoth Schartathan, Demonium demoniorum Lune. Intelligentia intelligentiarum Lune.	שדברשחמעתשחתן
3321	Malcha betharsifim hed beruah schebakim,	מלכא בתרשיתים עד ברוח שתקים

Tabula Saturni in abaco.

4	9	2
3	5	7
8	1	6

Saturni.

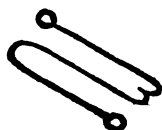
Signacula siue characteres,
Intelligentie Saturni.

In notis Hebraicis.

ר	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Demonij Saturni.

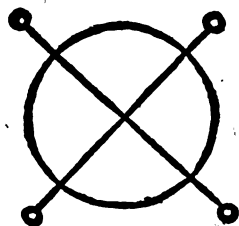

Tabula Iouis in abaco.

4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

Iouis.

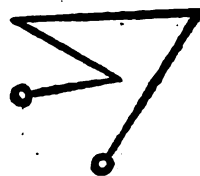
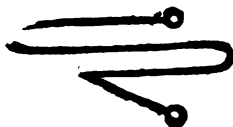
Signacula siue characteres
Intelligentie Iouis.

In notis Hebraicis.

ר	ד	ש	א
ט	ז	ו	יב
ה	א	י	ח
י	ב	ג	יג

Demonij Iouis.

n iii

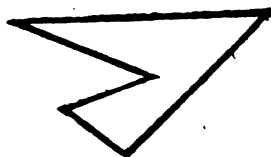
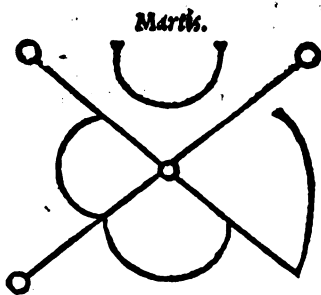
Tabula Martis in abaco.

11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

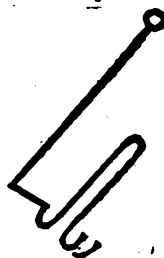
In notis Hebraicis.

מ	כ	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יה	א	יד	כב
גכ	ו	יט	ב	יח

Signacula siue characteres,
Intelligentie Martis.

Demonij Martis.

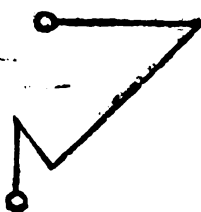
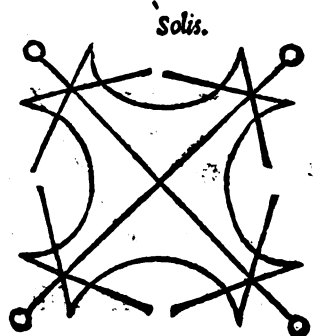
Tabula Solis in abaco.

6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

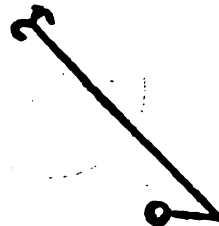
In notis Hebraicis.

ו	לב	ג	ד	לה	א
ז	מ	כז	כה	ח	ל
יט	יד	יז	יה	בג	ט
יה	כ	כב	כא	ו	יג
סה	כש	י	ט	ס	יב
לו	ה	גל	ד	ז	לא

Signacula siue characteres
Intelligentie Solis.

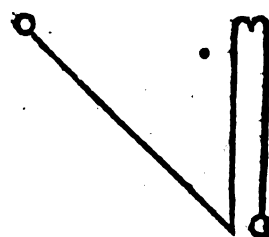
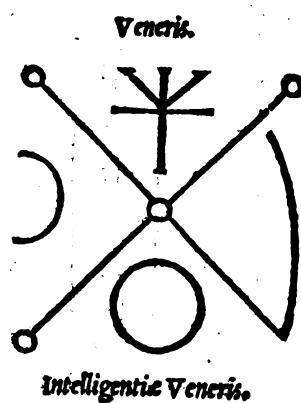
Demonij Solis.

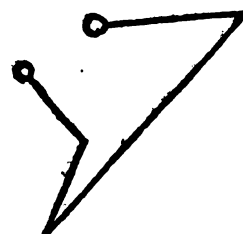
LIBER SECVNDVS.
Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
15	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28
Tabula Veneris in notis Hebraicis.						
כב	טז	יז	מא	י	לה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יש	לז
לה	יד	לב	א	כו	מד	כ
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
טו	יה	ם	ש	לד	ג	כח

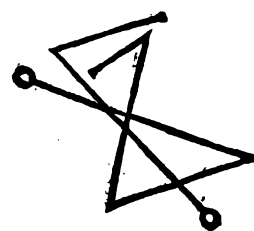
CLL
Signacula sive characteres

Demonij Veneris.

Intelligentiarum Veneris.

ת ויח

Tabula Mercurij in abaco.

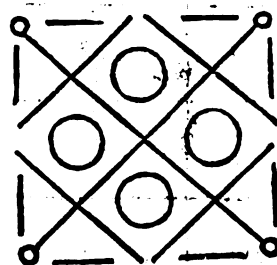
8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

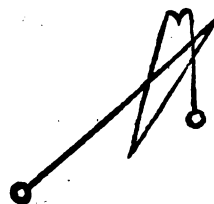
ח	נח	גט	ה	ר	סב	סג	א
מט	יה	יר	גב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מר	מה	יט	יח	מח
לב	לר	לה	כט	כח	לח	לט	כה
ם	כו	כו	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כר
ט	נה	נר	יב	יג	נא	נ	יח
סר	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נו

Signacula siue characteres

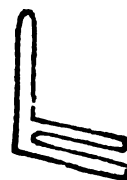
Mercurij.

Intelligentie Mercurij.

Demonij Mercurij.

LIBER SECVNDVS.

Tabula Lune in abaco.

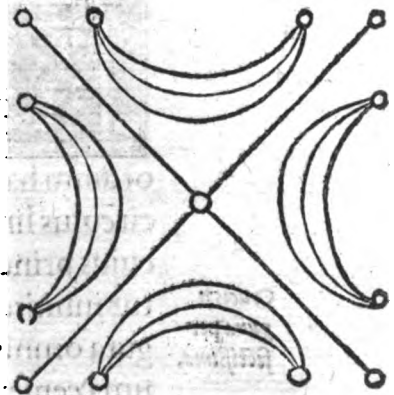
37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	43	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Tabula Lune in notis Hebraicis.

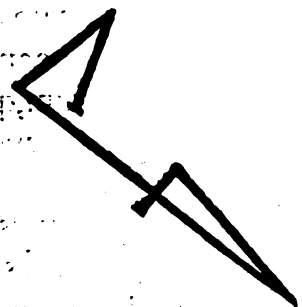
ה	מ	ה	כ	א	ע	כ	ח	ל
מ	י	כ	ע	א	ל	ח	י	ו
י	נ	כ	ע	א	ל	ח	י	ו
ט	כ	ר	ס	ל	ב	א	מ	י
כ	ה	ס	ל	ע	ב	א	מ	י
ס	ו	ל	ר	ע	ב	א	מ	י
ל	ה	ע	כ	א	י	נ	י	ו
ו	י	כ	ע	א	ל	ח	י	ו

CLIII.

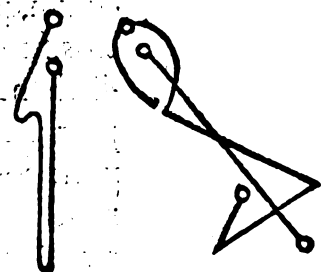
Signacula siue characteres
Lune.

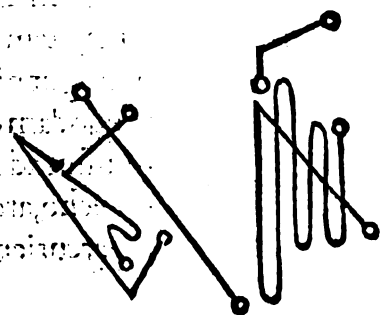
Demonij Lune.

Demonij demoniorum Lune.

Intelligentie intelligentiarum
Lune.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia pol-
leant, & quæ quibus elemētis conueniāt atq; cælo. Caput XXIII.

Figuræ etiam Geometricæ ex numeris orta, non minoris potē-
tiæ putantur. Ex his imprimis circulus respondet unitati atq;
denario, nam unitas omnium rerum centrum atq; circunferē-
tia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua ex-
ordium habuit, numerorum omnium finis & complementum: diciturque
circulus linea infinita, in qua nō est terminus à quo, nec terminus ad quem,
cuius principium & finis est in quolibet pūcto: unde & motus circularis dici-
tur infinitus, non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis fi-
gura omnium amplissima & perfectissima, ligationibus & exorcismis aptis-
sima censetur. Vnde qui malos dēmones adiurant, circulo sese communicare
solent. Ipse etiam pentagonus cum uirtute quinarīi numeri mirandum in
malos dēmones habet imperiū, tum ex lineatura sua qua habet intus quin-
que angulos obtusos, & extra quinque acutos, quinque triāgulorum hexagono-
rum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se continet myste-
ria, quod ita etiam de cæteris figuris, triangulo, quadrangulo, hexagono, he-
ptagono, octogono & reliquis inquirendum & intelligendum est, quarum
plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus constituuntur, di-
uerfas etiam nanciscuntur significationes atq; uirtutes, iuxta diuersimodum
linearum numerorumq; ductum & proportionem. Figuram autem crucis
Aegyptii atq; Arabes summam potentiam habere confirmabant, quodque
sit omnium cœlestium uirium atq; intelligentiarum firmissimum recepta-
culum, quia ipsa sit figura omniū rectissima, continens quatuor angulos re-
ctos, sitq; prima superficiei descriptio, habens lōgitudinem & latitudinem:
dicebantq; eam cœlestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo
per rectitudinem angulorum atq; radiorum resultat: suntq; stellæ tunc ma-
xime potentes, quando in figura cœli quatuor obtinent cardines, atq; radio-
rum suorum in seinuicem projectione crucem constituunt. Habetq; præ-
terea (quod supra ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario poten-
tissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptiis etiam sacerdo-
tibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit, uitam futuræ salutis
apud eos allegoricè significans. Fuit etiā Serapidis pectori impressa, & apud
Græcos magna ueneratione habita. Verū quod hic ad religionem attinet,
discutiemus alibi. Illud aduertendum est, quicquid mirificum operantur fi-
guræ, quando à nobis in chartis, uel laminis uel imaginibus inscribuntur, id
non agūt nisi per uirtutem ipsis acquisitam à figuris sublimioribus, ex amo-
re quodam quem naturalis aptitudo aut similitudo cōparat, quatenus ada-
mussim ad illas, configurantur, quemadmodum ex opposita pariete causa-
tur echo, atq; in speculo concauo collectio radiorum solarium, quos postea
repercutiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud combustibile, pro-

Crucis fi-
gura per-
fectissima.

Crucis fi-
gura po-
tentia.

tinus comburat: siue quemadmodum cithara causat reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis & consimilis è cōspectu sit posita, siue ut duæ in lyra fides æquo interstitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando pulsatur una, subito tremitt & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq; concipiunt uirtutes figurarum cœlestium, quatenus dominantibus illis opportune fuerint rebus impressæ aut rite fabricatæ, tanquam conspiret figura ad consimilē figurā atq; exigat. Et sicut hæc de figuris dicta sunt, ita pariter etiā de Geometricis corporibus intelligenda sunt, quæ sunt sphaera, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; uero prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti Timæus Locrus atq; Plato, elemētis & cœlis adsignarunt: nam terræ primū cubum, octo angulorum solidorum & uiginti quatuor planorum & sex basium, quadratum in forma tesseræ dederūt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorum tribuerūt. Aëri autem cōstituerūt octocedronem, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uiginti quatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedronem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedronem, ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maxime quidē in speculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longissima distantia.

Elementorum & cœli figura.
Terra.
Ignis.
Aëris.

Aquæ.
Cœli.

De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia. Caput XXIII.

Musicalis etiam harmonia non est syderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omnium potētissima: quæ cum corpora cœlestia opportune insequitur, cœlestem influxum mirificè prouocat, omniumq; audientium affectus, intentiones, gestus, motus, actus atq; mores immutat, & ad suas proprietates subito prouocat, ut ad lætitiā uel lamentationem, ad audaciā uel tranquillitatem & ad similia, ipsas quoq; bestias, serpentes, uolucres, delphines ad auditum suæ modulationis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur. eisdem capiuntur cerui. Pisces in stagno Alexandria crepitu detinētur. Fides delphinis hominum amicitias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organica uoces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudēt. Halesius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabundus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia quæ Nymphæ: insulæ nuncupant, quæ ad cantum tiliarum in medium stagnum à continenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertunt. Eas

L. AM. CAN.
SUA.

M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabilia: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxum quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musica. Ipsa quidem animū mulcet, mentē erigit, praeliatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq; solat. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicunt Arabes, quod cameli onera portantes confortantur canentibus ductoribus. Simili modo ferentes onera graua cantant, & abilitantur atque alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & abilitationem, iracundos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorum rabiē temperat, uanas cogitationes dissipat: hinc est quod morbos aliquos corporis & animi sic uel curari uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmant. Sic legimus Terpandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis uexatos, concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concētibz atq; sonis mira quædā facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpentes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuios, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tāta ui homines in amentię furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq; regis iussu præstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatæ seueritatis concentu edito, prima specie audientes ueluti mœstitia & stupore cōpleuit, deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucundiorē mentis statum petulantioresq; corporis motus gesticulationesq; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentię spiritum concitauit, ut furor ad rabiem usq; & temeritatē processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalāgio tacti sunt, stupefcere, exanimesq; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum ac cōualefcit, atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad saltum. Et creditū est (Gellio teste) ischiacos cū maxime dolēt, tibiæ modulis minui dolorē. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarū morsibus adhibitū tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tibiæ concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinam.

De sono atque concentu, & unde illis mirabilitas in
operando. Caput XXV.

Sic præterea in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus cœlū harmonica compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare ac efficere: cantus quā instrumentalis sonus plus potest, quatenus præter harmonicum concentum, ex mentis cōceptu ac imperioso phrāsia cordisq; affectu proficiscēs, simulq; cū aëre fracto ac temperato aëreum audiētis spiritum, qui animę atq; corporis uinculū est, motu facile penetrans, affectum animūq; canentis secū trāsferens, audientis affectū mouet affectu, phantasiā afficit phantasia, animū animo, pulsatq; cor, & usq; ad penetralia mentis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet præterea membra atq; sistit, corporisq; humores. Hic in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut non modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferāt. Necesse est autem omnes concentus ex conuenientibus fundamentis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant conuenire. Neque enim rugitum leonum, mugitum bouum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis conuenire faciet: nec ex lupi & agni neruis factę fides in consonātiā aliquam deduci possunt, quia eorum dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominū uoces uarięq; quia unicum secundum speciem est ipsis fundamentū. Conueniunt & multę aues, quia unicum illis propinquum genus & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta & cum uocibus naturalibus, quia utrobiq; similitudo, aut uera & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus & spiritus animatus, sermo est spiritus cum sono & uoce aliquid significāte prolatus, cuius spiritus cum sono & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocem ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, quā neruis obfitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, utroque & uitalibus cæteris, quod faucium angustias pulsante formantēq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce & sono & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeò necessarius sit auditui aër, tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim uisus uidet illum nisi coloratum, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi oīetem, nec gustus nisi sapidum, nec tactus nisi calidum aut frigidum aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitę spiritus nostri sensitiui existit aër, & nō est naturę alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem

*Musica in
quibus posita
est.*

uiuificare sibi cōiunctū, & in uiuificato & cōiuncto spiritui aëre sentire species obiectorū in actu positos, idq; in aëre uiuo: sed in diaphano & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorū sensuū.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus quiq; soni singulis stellis respondent. Caput XXVI.

Aeterum nunc scias, quòd ex planetis septem Saturnus, Mars atq; Luna plus uocis habent quàm cōcentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad cœtrum coartatos sonos: Mars uero asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas: inter has Luna obseruat medias. Iupiter uero, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter concentus graues, cōstantes, intentos, suaues, hilares & iucundos: Sol uenerabiles, intētos, puros, & cum gratia dulces: Venus autē lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circumferentia dissolutos dilatatosq;: Mercurius uero habet cōcentus remissiores, multiplices, & cum quadā strenuitate lētos & iocundos. Ex particularibus uero concentibus & proportionatis, tonus musis nouem obtēperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ simul & quintę, scilicet diapason cum diapente: Sol obtinet octauæ uocis melodiam, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason: Venus tenet gratiam uocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inuentore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor est, quorum hypate terrā, parhypate uel mese aquam, nete uel diezeugmenon aut hypboleos ignem: paranete uel synemmenon aërē resignare uoluerūt. Deinde uero Terpāder Lesbicus septimā chordā inueniēs, illas planetas numero æquauit. Præterea qui elementorū numerū secuti sunt, quatuor musicę genera illis simul atq; quatuor humoribus cōuenire dicebant, & Dorium aquæ & phlegmati, Phrygiū cholere & igni, Lydiū sanguini & aëri, mixolydium atræ bili & terræ cōsonare putabant. Alii ad cœlorū numerum uirtutemq; respicientes, Doriū Soli, Phrygiū Marti, Lydiū Ioui, mixolydium Saturno, hypophrygiū Mercurio, hypolydiū Veneri, hypodoriū Lunę, hypomixolydiū cœlo stellato cōtribuerūt. Præterea cū his cōcentuū modis etiā musas & chordas ad cœlos referebār, sed nō eo ordine quo inter numeros & cœlorū aīas de nouē musis narrauimus: nā Thaliā musam dicunt concentū nō habere, silētio & terrę eā adscribētes: Clio autē cū Luna hypodoriū modū & chordā proslābanomenos mouēt: Calliope & Mercuri⁹ hypophrygiū modū & chordā hypatchypaton possidēt. Terpsichore cū Venere hypolydiū & parhypatchypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanos hypaton coaptatur. Erato cū Marte Phrygiū & hypatemefen custodiūt. Euterpe & Ioui Lydius & parhypate meson cōueniūt. Polymnia & Saturn⁹ mixolydiū & lichanos meson seruāt: Vranix ac cœlo stellato hypmixolydius modus atq; me-

ses chorda adscribunt, quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,

Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.

Persephone & Clio spirant, hypodorus ergo

Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.

Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa

Calliope, interpres parturit ipse decum.

Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,

Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.

Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui

Dicitur in quarto Dorius esse loco.

Vult Erato quintum Phrygio perscribere neruum,

Mars quoque non pacem, prælia semper amans.

Lydius Euterpes Iouis & modulamen habebit,

Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.

Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,

Principium mixolydius unde capit.

Vranix octauam dum perscrutatur amicam,

Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cælorum concentus ex eorundem adinuicem distantia rimantur: nam id spatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet cētum & uiginti sex milia stadiorum Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriū dimidium illius spatii facit semitoniū: tantundem ab illo ad Venerem facit aliud semitoniū: inde uero ad solem triplum quasi tonū & dimidium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciens diatessaron: à sole uero ad Martem rursus tantū est interualli, quantū à terra ad lunam, faciens tonum: inde ad Iouem dimidiū illius aliud faciens semitonium: tantundem ab illo ad Saturnū etiam constituens semitoniū: à quo ad stellatum orbem iterum semitonii spatium interiacet. Est itaque à sole ad cælum stellatum diastema diatessaron duorum tonorum cum dimidio: à terra autem perfectum diapason sex tonorum integrorum. Iam uero etiam ex proportione motuum planetarum adinuicem, & cum octauo cælo resultat harmonia omnium suauissima. Est autem proportio motuum Saturni ad Iouem dupla sesqui altera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerē & Mercuriū, qui pariter iter perficiunt, proportio dupla: illorum ad lunam, duodecupla: Saturni uero ad stelliferum orbem millecupla & ducetupla, si uerum sit quod ait Ptolemæus, cælum illud moueri contra primū mobile in cētum annis gradu uno. Motu itaque proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonū facit stellato orbi, qui omnibus tardior, sonum grauissimū facit: sed motu uiolento qui est primi mobilis, omnium uelocissimus est & acutissimus: lunaris uero tardissimus & grauissimus, quæ motuum proportio & reciprocatio

suauissimum concentum edit. Hinc nulli cātus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouēdis affectibus hominū & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quā qui ex numeris & mensuris & proportionibus ad instar cœlestiū componuntur. Elementorū etiam concentus ex corū basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignē & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursusq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason & diapente. Inter aëre & aquam proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapente: in angulis uero dupla, unde iterum diapason: inter aquā autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitercia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uero sesquialtera iterum constituens diapente. Porro inter terram & ignem proportio est in basibus sesquialtera, faciēs diapēte: in angulis uero dupla, constituēs diapason. Verū inter ignē & aquā, atq; inter aëre & terrā deficit quodāmodo cōsonātia: siquidē inter hęc est plena qualitatū cōtrarietas: cōuenit autē p̄ intermediū elementū.

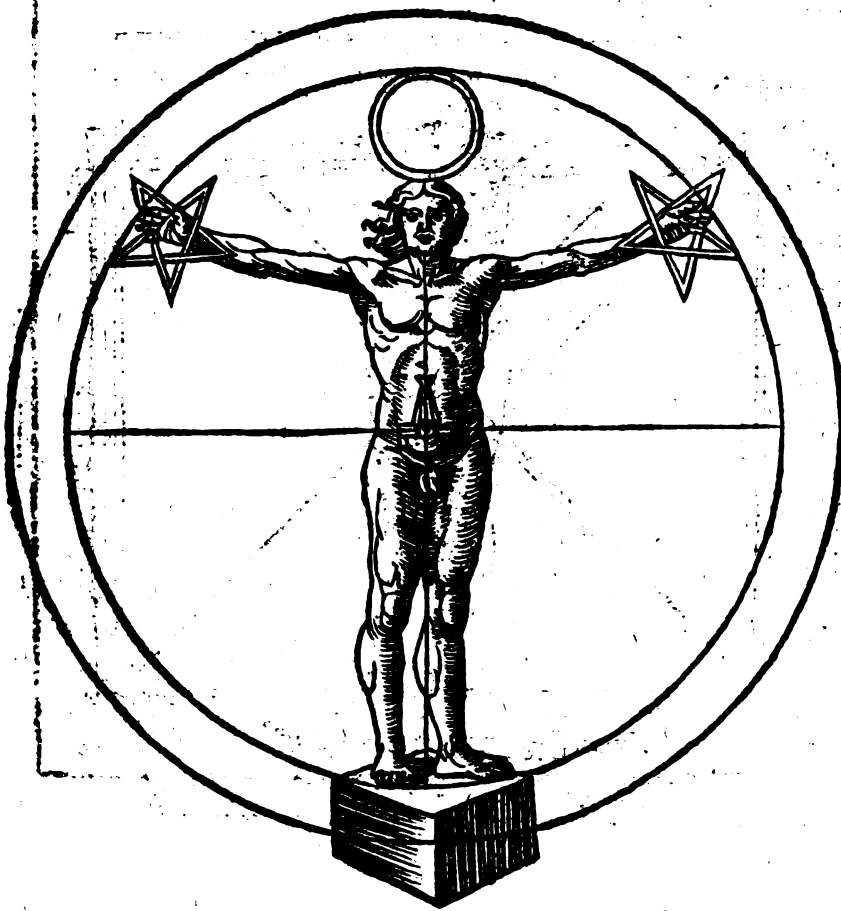
De humani corporis proportionē & mēsurā
harmoniaq; Caput XXVII.

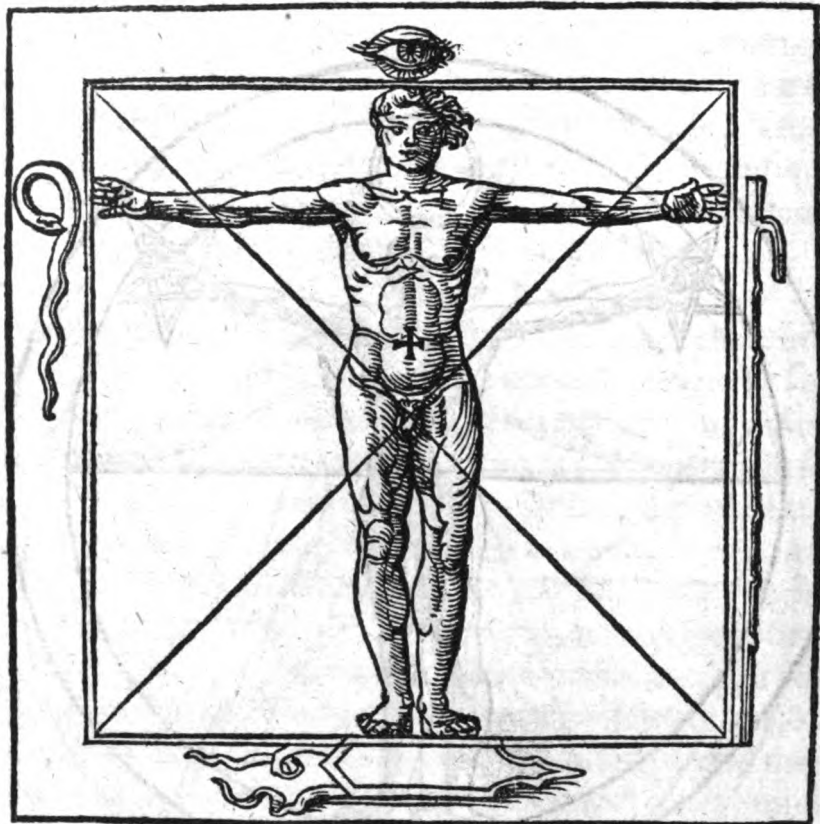
Omo quoniā pulcherrimū absolutissimūq; dei opus & imago, & minor mundus, ideoq; etiā perfectiore cōpositione ac suauiori harmonia, sublimioriq; dignitate oēs numeros, mēsuras, pōdera, motus & elemēta, cēteraq; omnia illū cōponentia, in se continer ac iustinet, omniaq; in eo uelut in supremo artificio, supremā quandam fortē ultra communē consonantiā quam habēt in aliis cōpositis, consequuntur. hinc antiqui oēs, digitis olim numerabant, & digitis numeros indicabāt, ex ipsisq; humani corporis articulis, oēs numeros, mēsuras, proportiōes ac harmonias inuētas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hāc corporis cōmensurationē, tēpla, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcūq; artificii genus, & artificiorū ædificiorūq; quēcūq; sunt partes & mēbra, puta colūnas, epistylia, bases, antes, stilobates & huiusmodi cētera omnia partuntur, atq; ex hūano corpore deducūt. Quin & ipse deus docuit Noē fabricare arcā ad humani corporis mēsurā, ut qui ipse totā mundi machinā humano corpori symmetrā fabricauit: unde ille magnus, hic uero minor mūdus nūcupatur. Hinc microcosmologi nōnulli, humanū corpus per sex pedes, pedē uero per X. gradus, & gradū quēq; per minutias V. metiūtur: unde numerātur LX. gradus, qui faciūt minutias CCC. quibus æquiparantur totidē cubiti geometrici, qbus descripra est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecētorum minorum, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arce fuit cubitorum trecētorū, latitudo quinquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobique longitudinis ad latitudinē fescupla proportio, ad altitudinē decupla, latitudinis ad altitudinē supparties duas tertias: pariq; modo oīm mēbrorum cōmensurationiōes sunt pro-

Ex humanis
articulis nu-
meri & mē-
suræ ceptæ.

portionata & consonantes, & cum mundi membris atque archetypi mensuris sic conuenientes, ut nullum sit in homine membrum, quod non respondeat alicui signo, alicui stellæ, alicui intelligentiæ, alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est, & à rotunditate proueniens, ad ipsam rendere dignoscitur.

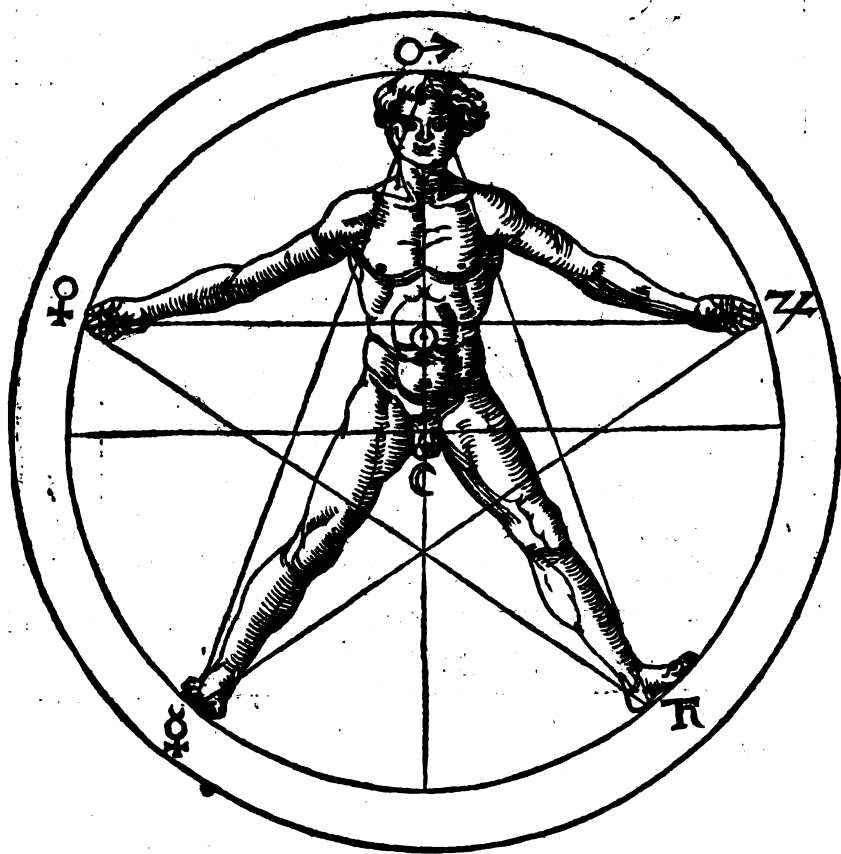

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum:quippe statuatur expansis brachiis in conuinctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

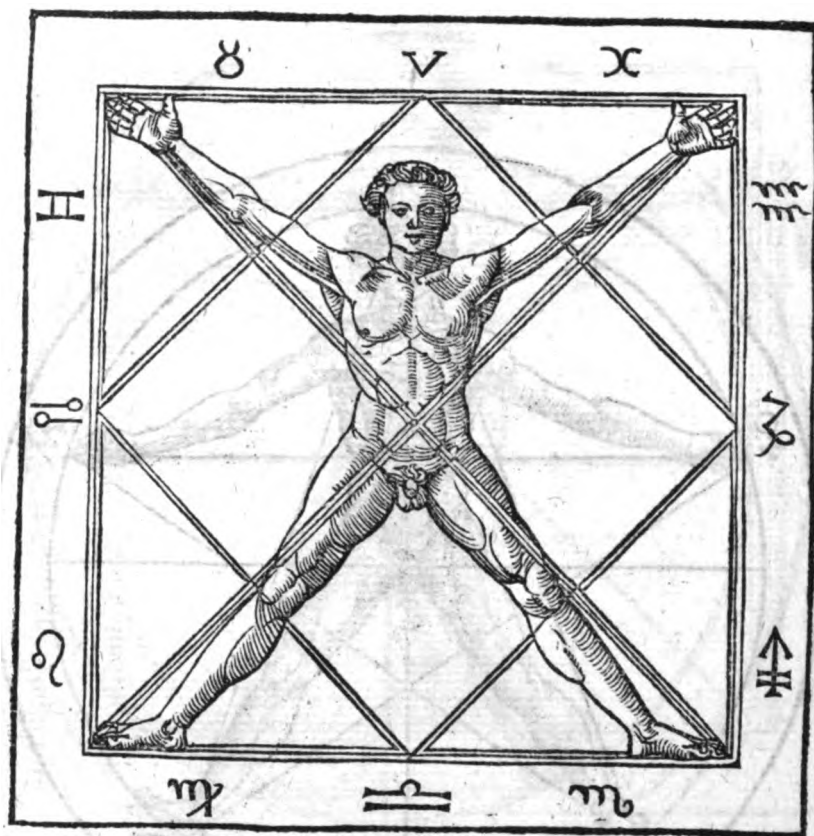

Quod si super eodem cētro circulus fabricetur per summum caput, demissis brachii quousque extremi digiti circuli illius circumferentiam contingāt, passiq; pedes in eadem circumferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum, in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extrem tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

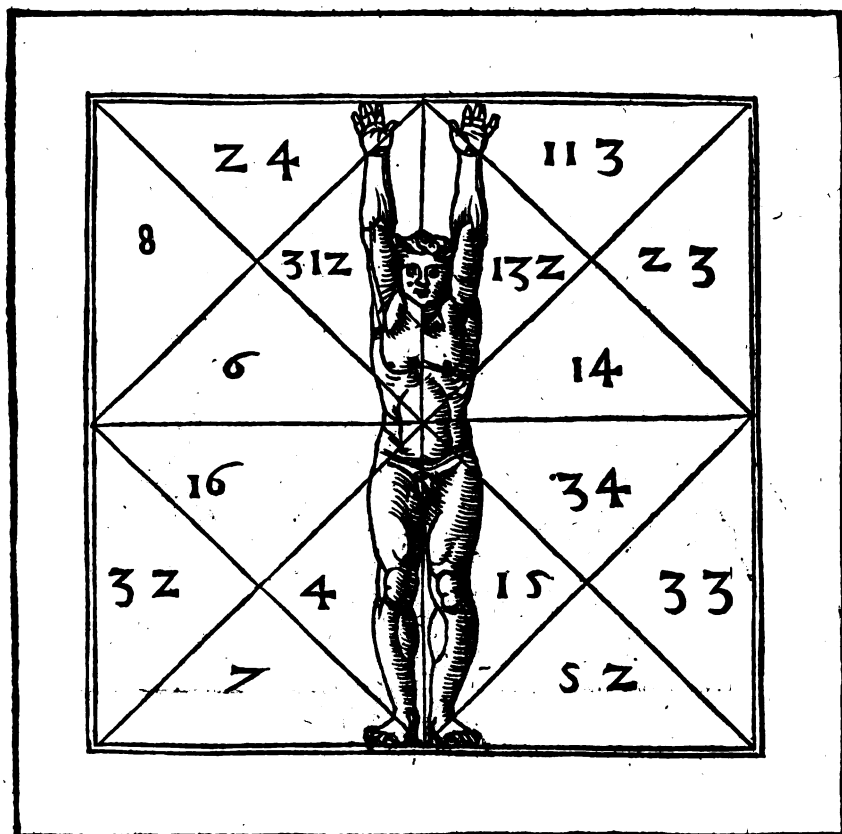

Quod si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsum que in utrunq; latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuum que digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis,

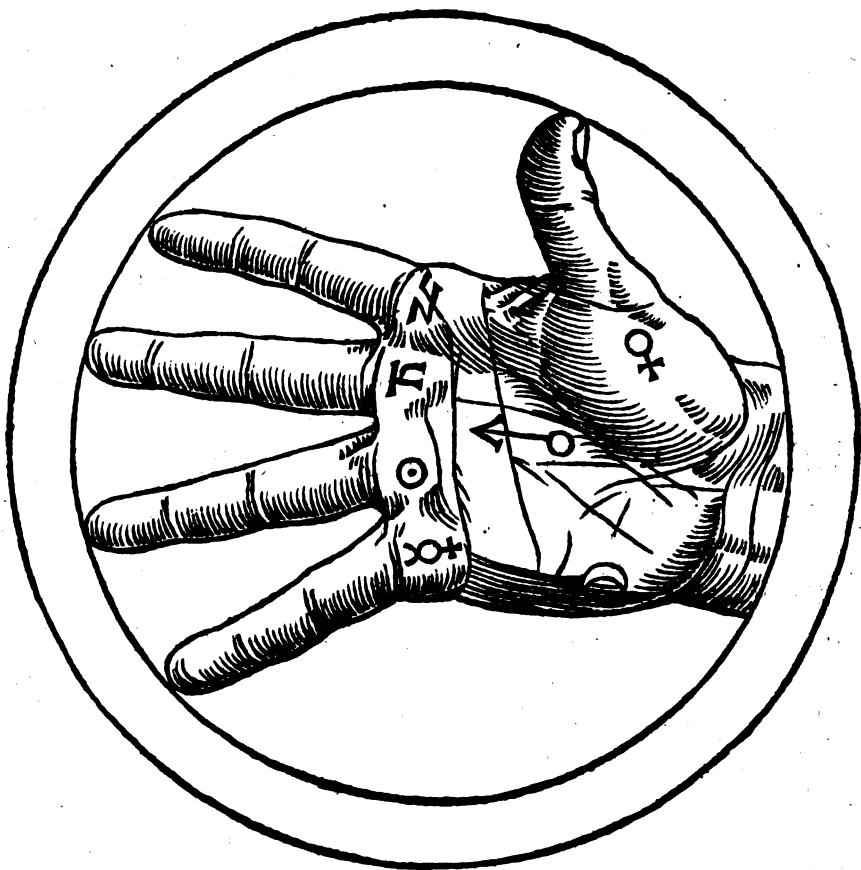
Quod si manus supra caput quàm altissime extendantur, cubitus æquabūt uerticem: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum equilaterū locetur, per extrema manuum & pedum conductum, cētrum illius quadrati in umbilico erit, qui idem medium est inter summum uerticem & genua.

Sed iā ad particulares mēsuras pueniamus. Circuitus hoīs sub alis, medietatē suā cōtinet lōgitudinis, cuius mediū est in imo pectine: ab inde uero sursum ad mediū pectus inter utraq; mamillas & à medio pectore in summū uerticē, utrobique pars quarta: similiter ab imo pectine usq; sub genua, & inde ad extremos talos, pars hoīs quarta. Eadē est latitudo spatularū ab uno extremo in alterū: eadē est longitudo à cubito in extremū longioris digiti, ideoq; hic cubitus dicitur: hinc quatuor cubiti constituunt longitudinē hominis: latitudinem uero quā in spatulis est, cubitus unus: quā uero in cinctura est, pes unus, cubitum autem constituunt palmi sex: pedem uero quatuor, & quatuor digiti palmum, totaq; hominis lōgitudo palmorum uiginti quatuor, pedum sex, digitorum sex & nonaginta. Ab imo pectinis ad summum pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremum frontem & radices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec potest Varrone & Gellio testibus, humanum corpus proceritatem septem pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in

interiorem plicaturam cubiti spatium est : & quod à pectore usq; ad utraq; mamillas sursum ad suprema libra, siue deorsum usque ad umbilicum est, quodq; est inter extrema ossium supremi pectoris gulā cingentiam, & quod à planta pedis ad finē lacerti, & exinde in mediam genu rotulam, omnes hæ mēsuræ sibi coæquales sunt, & septimā totius altitudinis constituūt. Caput hominis ab imo mento in summū uerticē, pars longitudinis octaua: totidē à cubito in finem spatularum : tantus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per supremū frontem & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintam: tantundem etiam præstat latitudo pectoris. Hominem quadratum & compactum constituunt facies nouem, procerum uero decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à supremo fronte usq; in extremum mentum, una est: deinde ab imo gutturis siue supremo pectoris ad summū stomachum, altera: abinde ad umbilicum, tertia: ab hoc ad imū femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitē, constituūt duas: abinde usq; ad nodum pedis crura continēt duas alias, quæ omnes partes sunt octo. Porro arcus à summo fronte ad summū uerticem, & quod est à mento ad summū pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria spatia coniuncta constituunt nonam. In latum quoq; pectus habet partes duas, & utraq; brachia septem. Quod uero corpus decem facies constituunt, ipsum est proportionatissimum. Huius itaq; prima portio est à summo uertice ad imas nares: abinde ad supremum pectus, secunda: & consequenter ad supremum stomachum, tertia: ab eo ad umbilicum, quarta: & inde ad imū pecten quinta, ubi est medium humanæ longitudinis: à quo usque in extremas plantas, sunt quinque aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne mensura proportionatissima commensuratur: nam facies hominis ab imo mento ad summum frontem & radices imas capilli est, quanta pars una decima. Manus hominis à restricta usque ad extremū longioris digiti, etiam pars una: similiter inter utraq; mamillarum puncta, pars una: & ab utrisq; ad imam gulam, triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab una aure ad alteram, latitudo est partis unius: totius autem pectoris latitudo, uidelicet à supremo pectore ad iuncturas spatularum, utrobique partis unius, quæ faciunt duas. Circulus capitis trāsuersus ab interstitio superciliorum per supremum frontem usque in finem occipitis ubi terminatur capillitium, etiam partium duarum: ab humeris extrinsecus ad iuncturas articulorum manus, & intrinsecus ab ascellis ad confinia palmæ & digitorum, partes tres: circulus capitis per medium frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robusto homine: in delicatiori corpore, partes tres cum dimidia, seu, quātum est à summo pectore in imū pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinque, uidelicet quātum longitudinis totius mediū. A summo uertice ad nodum gulæ, sunt to

tius altitudinis duæ decimæ tertiæ: eleuatis in altrū brachiis, cubitus accedit summo uertici. Cæterū nunc quæ adhuc reliquæ commensurationes sibi æquales sunt, spectemus. Quantum est à mento ad summū pectus, tanta est latitudo colli: quantum à summo pectore ad umbilicū, tanta est colli circulatio: quantū à mento in supremū uerticē, tanta est latitudo cincturæ: quantum est ab interciliis ad summas nares, tantū à iugulo distat productio mentis: quantūq; à summis naribus ad mentū, tantū à iugulo ad imā gulā. Item oculoꝝ ab interciliis ad interiores angulos cōcauatos, ac summaꝝ narium prominentia, & quod ab imis naribus ad extremū supremi labri interstitiū est, hæc tria sunt inter se æqualia. A summo ungue indicis ad imā eius iun-

cturam, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoq; à summo ungue medii usq; in imā iuncturā, & abinde ad restrictā manus, omnes hæ portiones inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinē frontis æquat: residui duo, ad extremū unguē æquant nasum ab interciliis uidelicet in summas nares primus & maior articulus medii æq; pollet illi spatio quod est ab imis naribus in extremū mentū: & secundus medii tantus est, quantū ab imo mento ad supremū inferioris labri: tertius uero, quantū ab ore ad inferiora nariū: tota autē manus, quantus totus uultus.

Maior pollicis articulus dat oris operturam: & quod est ab imo mēto ad supremum inferioris labri: minor uero quantum à supremo imi labri ad imas nares, omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris, per supremum labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini: quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularum æquant os opertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spatii illius quod est inter utranque extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus intermedius excipit. A summo uertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, medium designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri, eiusdem autem distantie pars tertia, dat ab imis naribus labrum superius. Sunt præterea omnes istę mensuræ per proportionem multiplices & harmonicos concentus sibi inuicem consonantes: nam digitus grossior qui pollex dicitur, ad brachium in extremo lacerti apud pulsum & iuncturam manus, in circulari mensura, est in proportionem subdupla sesquialtera: continet enim illam bis & mediam, sicut quinque ad duo. Eiusdem uero ad armum brachii in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachii, est proportio sexquialtera, sicut trium ad duo: similisq; proportio colli ad tibiæ est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitercia: pectoris à collo usque ad umbilicum ad lumbos uel aluum usque ad finem trunci, dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademq; ad pernam & petasone. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinem & circumferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportionem, aut superpartientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit tres diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elementa, qualitates & complexionem & humores sunt proportionata: nam homini sa-

no & bene cōposito hęc humor & complexionū pondera adsignātur: uide-
licet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholere, duo: melācholie, unū: ut
utrobique per ordinē sit proportio dupla: sed primi ad terciū, & secūdi ad quar-
tum, quadrupla: primi autē ad ultimū, octupla. Dioscorides tradidit cor ho-
minis in primo anno pōd⁹ habere drachmarū duarū: in secūdo, quatuor: &
inde pro cursu pari in annū quinquagesimū habere centū drachmarū por-
tus, à quo decremēta rursus ad equilibriū supputētur, quæ ambitu peractō
ad metā redeant eandē, nec superesse spatia uitæ eius uisceris dilapsu: ex qua
ratiōe centū annorū hoīm uitā circumscripsit. & hanc etiā Aegyptiorū hęc
sim fuisse testatur Plinius. Ipsi etiā humanorū membroꝝ motus, cœlestibus
motibus correspōdēt, & habet quisq; homo in se motū cordis sui, q̄ solis mo-
tui respondens, per arterias in totū corpus diffusus, & annos, & mēses, & dies,
& horas, & momēta nobis certissima regula indicat. Compertus p̄terea est
per anatomistas neruus quidā circa michā, qui tractus sic cūcta hoīs mēbra
mouet, ut singula propriis motibus moueātur: cuiusmodi tractu putat Ari-
stoteles à deo etiā mundi mēbra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in
iugulo ubi scindūtur, caput subeunt: q̄bus foris ualide apprehēsis, mox col-
labūtur hoīes sensibus ereptis, quouiq; reuertātur. Ipse itaq; mūdi æternus
opifex, missurus animū in corpus uelut domiciliū, prius id atq; eo dignū me-
titur hospitium, nobilissimūq; animū etiā specioso corpore condonat: quod
tūc etiā animus ipse diuinitatis suæ cōsciū, pro habitu suo sibi adfingit atq;
adornat. Hinc Aethiopū populi, qui Gymnosophistarū sapiētia regebantur,
quod testat Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi & opulentis-
simi essent, creabāt, sed eos tantū, qui forma essent pulcherrimi atq; prætian-
tissimi: q̄ppe quoniā animoꝝ magnidecētiam ex corporis effigie sese uicis-
sim intueri posse arbitrabant. Quod cōsiderantes multi admodū tū ueteres
tū recentiores philosophi, qui abditarū in ipsa naturæ maiestate causerū se-
creta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullū corporis uitiū euenire, nullāq; dis-
proportionē corpori inesse, quæ nō etiā animi uitiū intēperantiāq; sequat:
q̄a certū sit, alterū alterius officio uicissim crescere & coalescere atq; operari.

De animæ humanæ compositione &
harmonia. Cap. XXVIII.

Icut consonantia corporis constat debita membrorum men-
sura ac proportionē, sic animi consonantia cōstat debito tem-
peramento proportionēq; suarum uirtutum & operationum,
quæ sunt concupiscibilis, irascibilis & ratio, quæ sic compor-
tionantur: nam ratio ad concupiscentiam habet proportionē diapason, ad
irā uero diatessaron: irascibilis autē ad cōcupiscibilem habet proportionē dia-
pēte. Quando itaq; cū proportionatissimo corpore etiam proportiōatissi-
ma coniūgitur anima, cōstat talē hominem etiā in donorū distributione fe-
licissimā sortiri sortē, prout anima cū corpore in naturaliū dispositiōe cōue-

niunt, quæ quidem conuenientia reconditissima est, tamen à sapiētibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animæ harmoniam properātes, oportet illā nos à mediis illis per quæ ad nos transitū habent, inquirere, hoc est, à corporibus sphaerisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarū responderēt, ex his quæ superius dicta sunt, earundē inter se cōcentus facile cognosceremus. Luna enim crescēdi & decrescēdi uires regit: phāstica uis atq; ingenium à Mercurio pendet: concupiscibilis uirtus à Venere, uitalis à Sole, impulsua quæ & irascibilis dicit, à Marte: naturalis à Ioue, receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirum ductrix ad libitum, ipsaq; cum intellectu superiori iuncta, semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: non tamen ipsam mouet, sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat, aliquando tamen excæcata errore, & ui animæ impellente, malum eligit, credēs illud esse bonum: ideoq; definitur liberum arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis, qua bonū eligitur gratia assistente, & malum, ea deserente. Ipsa itaq; gratia, quam etiam charitatem siue amorem infusum uocant Theologi, est in uoluntate sicut primū mouens, qua absente uniuersus cōcentus labitur in dissonantiā. Præterea anima correspondet terræ, per sensum: aquæ, per imaginationem: aëri, per rationem: cœlo, per intellectum. exitq; anima in illorum harmoniam secūdam quod tēperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscentes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas, iuxta diuersitatē complexionum hominū, nō frustra usi sunt musicis & cantibus, cū ad conseruandā corporis sanitatē & amissam restituendā, tum etiā ad conducendum animos ad salutiferos mores, quousq; hominē cœlesti harmoniæ contēperent, reddantq; totū cœlestem. Nihil præterea pulsandis malis demonibus musicali harmonia efficacius, ut q ab harmonia illa cœlesti collapsi, cōcentum aliquē uerū tanquam sibi inimicū nequeūt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulū spiritu nequam furentē, Dauid cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus, qui hæc harmonica sacramenta cognouerūt, cantus & musici soni sacris officiis illati sunt.

Liberum arbitrium.

De obseruatione cœlestiū, in omni opere magico necessaria. Cap. XXIX.

Quoniam uirtus naturalis multo quidē agit mirabiliora, quādo nō solū proportiōe physica cōponitur, sed etiā opportuna ad hoc cœlestiū obseruariōe electa (uidelicet quādo uis cœlestis fortissima ad talē effectū quē desideramus, esse probatur, tū etiā cœlestibus multis adiuta) informatur, inferiora cœlestibus tanq̃ proprias feminas suis maribus foecūdandas passim subiiciendo. Sunt itaq; obseruāda in quo uis ope situs & motus, & aspectus stellarū & planetarū in signis & gradibus, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinē & latitudinē climatis: ex hoc

Quæ in quo uis ope ob seruanda.

*Planeta quo
modo obser-
uandi.*

*Luna quomo-
do obseruan-
da.*

*Mercurius
diligenter ob-
seruandus.*

enim uariatur qualitates angulorū, quos describūt radii corporum cœlestiū super figurā rei, secundū quos infundūtur uirtutes cœlestes. Sic quoties operaturus fueris quā ad planetam aliquem pertinent, oportebit te cum in suis dignitatibus collocare fortunatum & potentem, & in die, & hora, & in figurā cœli dominantem: nec solum significatorē operis expectabis potentē, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directā: nihil enim sine lunæ beneficio perfeceris. Quod si plures habueris operis patronos, oēs obserua potētes, & amicabili aspectu se inuicem contuentes: quod si nequeas eiusmodi aspectū habere, cōuenit tibi saltē angulares accipere. Lunā uero obseruabis, quādo uel ambos intuet, uel iūgitur uni & aspicit alterū: uel quādo à coniunctione siue aspectu unius transit ad coitum uel ad aspectū alterius. Illud etiam neutiq̃ credo omittendū, quin Mercuriū in omni opere diligēter obserues: hic enim utrorumq; inferū & superū deorum cōmeator, quando cōgreditur bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorū malitiam influit. Infortunatū autē dicimus signū uel planetā, p Saturni uel Martis aspectū, maxime oppositū uel quadratū: hi enim aspectus sunt inimicitie: coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitie: inter hos fortior est cōiunctio: uel si per trinū iam aspiciēs, planeta etiā suscipiatur, æstimat quasi iā coniūctus. Solis uero coniunctionē oēs planetę timēt, aspectu gaudēt, trino & se

Quando planetę sunt potentioris influentię. Cap. XXX. (xtili.

Otētes uero habebimus planetas, qñ sunt in domicilio, uel exultatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra cōbustionē directi, in auge & in figura cœli dñantes, scilicet qñ sunt in angulis, maxime oriētis, uel decimę, uel in plagis mox succedētib; uel ī suis gaudiis. Cauēdū autē, ne sint in finibus uel sub dñio Saturni uel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis, uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascendētis & decimę & septimę sint fortunati, & ascendētis dñs, & locus solis, & locus lunę, & locus partis fortunę, & eius dñs, dñs cōiunctionis uel pręuentionis pręcedētis: planetę uero maleuoli cadant infortunati, nisi forte operis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utilestibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tūc enim minime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem, si sit in domicilio suo, uel exultatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus operum conuenienti, atq; si mātionem ex uiginti illis & octo sibi & operi competentē obtineat: nō sit in uia combusta, nec tarda cursu: nō sit in ecliptica, nec cōbusta à sole, nisi forte sit in unitate cū sole, non descendat in latitudine meridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumine minuatur, non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic longius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in Astrologorum uoluminibus sufficienter tradita sint.

Luna quando potens.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis. Cap. XXXI.

Imilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septem planetarum: sed quædam sunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotiescunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmētatur: quod si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius naturæ uincet in significatione, ut puta si sit de natura Martis & Veneris, si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uero Venus cū ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscuntur autē naturæ stellarum fixarū ex coloribus earum, quemadmodū illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores uero planetarū sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oriatur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero candēs, uespero refulgens: Mercurii radians, Lunæ blondus. Scias quoq; stellas fixas quantò maiores & lucidiores sunt & apparent, tantò maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secundæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatē, quæ sunt Umbilicus Andromedæ, in uigesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurii: alii Iouiam atq; Saturniam dicunt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdē gradu uicesimosecundo, sydus natura Lunare, & complexione Martiū. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Marti & complexione Veneris: sed Hermes hanc locat in uigesimoquinto Arieti. In eorundem Geminorum gradu decimotertio Hircus, de natura Ioui & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Veneris: in eiusdem decimosextimo Canis minor, Mercurialis natura, & complexione Martius: in uigesimoprimo gradu Leonis est stella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda ursæ maioris, Veneris & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdem decimotertio, Ala sinistra, utraq; de natura Saturni & Martis: in eiusdē gradu decimosexto Spica, Veneris & Mercurialis: in eiusdem gradu decimosextimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cum luminare bene aspexerit, illi cum ex cōtrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarii gradu tertio, Cor scorpionis, de natura Martis & Iouis: in Capricorni gradu VII. Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Veneris: in XVI. gradu Aquarii, Cauda capricorni, de natura Saturni & Mercurii: in Piscium tertio, Humerus equi, de natura Ioui & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; stellarū propria dona sperare ipsa domināte: impediri uero, ipsa infortunata & opposito modo se habēte, quod superius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infor-

*Stellæ fixæ,
planetarum
naturas forti
untur.*

*Stellarum fixarum naturæ unde dino
scantur.
Planetarum
colores.*

*Stellæ fixæ
lucidiores.*

tunate sunt affecta, eatenus & nos & nostra opa, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attribuuntur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quacunque superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorūq; magicis rationibus. Caput XXXII.

*Solis præstā
tia.*

Ocelorum, & omniū quæ sub cælo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementaliū omniū uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunā uitam cūctis infundi, quos iccirco Orpheus uiuificos cæli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cælo & aëre, sed etiā in terra & intimis profundis abyssi, quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cælestis luminis fontē appellat: & multi Platonicoꝝ mūdi animā in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globū Solis totū implēs, radios suos undiq; quasi spiritū effūdīt per omnia, uitā, sensum & motū ipsi uniuerso distribuēs. Hinc ueteres physici Solē ipsum cor cæli appellauerūt: & Chaldæi illū mediū planetaꝝ posuerunt. Aegyptii etiā illū in medio mūdi collocarūt, puta inter duos mundi quinarior, nempe supra Solē planetas quinq; collocant, sub Sole autē Lunam & quatuor elemēta. Ipse inter reliqua sydera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cælestis, uera lux, atq; ipsius dei exactissimū simulacrū, cuius essentia, patrem: splendor, filiū: calor, spiritum sanctū resignant, adeo, ut non habeant Academicici aliquid per quod diuinā essentiā expressius monstrare possint. Tanta consonantia deo responder, ut Plato eū uocet conspicuū dei filiū: & Iamblichus illū imaginē diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illū perspicuā dei statuā uocat. Ipse tanq; rex sedet in meditullio alioꝝ planetaꝝ, luce, magnitudine, pulchritudine oēs excellens, oēs illuminans, uirtutēq; illis ad inferiora quēq; disponēda distribuēs, gressusq; eorū regulans & disponēs, adeo, ut inde motuseoꝝ dicant diurni uel nocturni, meridionales uel æquilonares, orientales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiā quascunq; tenebrarū potestates, de quibus legitur in Iob: Cum primū apparuerit aurora, arbitrant umbram mortis. & Psalmista loquens de catulis leonis querētibus à deo deuorandi licentiā, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exhibet homo ad opus suū. Sol itaq; cum mediam mūdi regionem teneat, atq; ut in animātibus uniuerso corpori ipsum cor, sic cælo & mūdo præest Sol, in ipsum uniuersum mundū, & quæ in eo sunt, imperium habēs, ipse temporū autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteraq; temporū qualitates: & ut ait Ptolemæus, cum in alicuius stellæ locū deuenit

rit, illius uim excitat quā in aëre habet: ut, cum Marte calorē, cum Saturno frigus, ipsumq; hominis spiritum animūq; disponit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planearū princeps ac moderator adferat. Luna autē terris finitima, receptaculū omniū cœlestiū influxuū, cursus sui pernitate singulismē sibus Soli cæterisq; planetis & stellis coniungitur, & uelut stellarū omnium uxor facta, stellarū fecundissima, Solis ceterorūq; planetarū atq; stellarū radios & influxus quasi fœtū suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimā suscipientem, quę deinceps omniū superiorū influxus inferioribus cōmunicat, terrisq; refundit: manifestiusq; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum, & tanq̃ medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus cōmunicat: ideoq; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium cōceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus uarie explicat, pro uaria sua complexione, motu, situ & aspectibus ad planetas cæteraq; sydera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potissime tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu cōplexionem mutuatur: nam in prima quarta, ut tradūt Peripateti, calida est & humida: in secūda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit syderum infima, superiorum tamen cōceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series, quam Plato uocat catenam aureā, qua unaquęq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quod absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorū attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

Luna in inferiori uires

Luna motus diligēter obseruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mansionibus Lunæ, earundēq; uiribus. Cap. XXXIII.

T quoniam Luna uigintiocto dierum spatio totum zodiacū metitur. Hinc est quod Indorū sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunæ concesserunt, quæ in octaua sphaera fixæ, à diuersis earundem syderibus & stellis quę in eis continetur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atque uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquęq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uigintifex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earūdem initia in zodiaco octauæ sphaeræ sunt hæc: Prima uocatur Alnath, hoc est cornua Arietis. Initium eius est à capite Arietis octauæ sphaeræ. Facit ad itinera & discordiā. Secunda dicta est Allothaim siue Albochan, hoc est, uēter Arietis: & initium eius

ab eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimo primo, secunda uigesima secunda cōpletis. Cōfert ad inueniendos thesauros, ad retentionē captiuorū. Tertia uocat Achoamazonē siue Athorayē, id est pluuias siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uiginti quinque, minutis quadraginta duobus, & quinquaginta unum secundis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymia. Quarta mansio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est oculus tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIII. secunda decima septima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorū, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generandum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initiū eius est post Tauri gradū uicesimū primum, minutum uicesimum quintū, secunda quadraginta tria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorū: confirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiā. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sydus parū lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimum septimum minutum, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obsidionē urbium, & uindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operā medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorum decimo septimo, minuto octauo, secunda XXXIII. & durat usque in finem signi. Confert lucrū & amicitia: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita cōpleta est in istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarū numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quod in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septē mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est nebulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societate itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id est oculus Leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiā & auxilium contra hostes. Undecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptione captiuorū. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autē pro seruis & captiuis & sociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiā, lucrum, itinera, messes & liberationē captiuorum. Decima quarta dicit Achureth uel Arimet, ab aliis Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est spica uirginis, uel spica uolās. Valet ad amorē con

fugatorum, ad sanandum infirmos, prodest nauigantibus, sed obest itineri-
 bus per terram: & in istis cōpleta est secunda quarta cœli. Sequuntur aliæ se-
 ptem, quarum prior incipit in capite librę, māsis uidelicet decima quinta, &
 nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc est, cooperta uel coopertū uolās.
 confert pro extrahendis thesauris, pro fodiēdis puteis. facit ad diuortiū, dis-
 cordiam, & ad destructionē domorū & inimicorum, & impedit itinerantes.
 Decima sexta dicitur Azubene uel Ahubene, hoc est, cornua Scorpii, impedit
 itinera & coniugia, messes & mercimonia, ualeat ad liberationē captiuorum.
 Decima septima dicitur Alchil, id est, corona scorpii. facit ad melioratiōem
 iniquioris fortunæ, ad amorem durabilem ad firmanda ædificia, & cōfert na-
 uigantibus. Decima octaua dicitur Alchas uel Altob, id est, cor scorpii. facit
 ad discordiā, seditionem & coniurationē cōtra principes & potētes, & ad uin-
 dictā de inimicis: sed liberat captiuos, & cōfert ad ædificia. Decima nona dici-
 tur Allatha uel Achala, ab aliis Hycula uel Axala, id est, cauda scorpii. Valeat
 ad obsidendū ciuitates & ad capiendū urbes & ad expellendū homines de lo-
 cis suis & ad destructionem nauigantium & perditionem captiuorū. Vicesi-
 ma uocatur Abnahaya, hoc est, trabs: facit ad cicurationē ferarum, ad cōfir-
 mationem carcerū, destruit diuitias sociorum, cōpellit hominem uenire ad
 locum aliquē. Vigesima prima uocatur Abeda siue Albeldach, quod est de-
 sertum. facit pro messibus, lucro, ædificiis & uiatoribus & pro faciēdo diuor-
 tio: & in hac completa est tertia cœli quarta, restant ultimæ septem mansio-
 nes ultimam cœli quartam complentes, quarum prior quæ est in ordine ui-
 cesima secunda, incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zo-
 deboluch uel Zandeldena, hoc est, pastor: promouet fugam seruorum &
 captiuorum ut euadant, & ualeat sanandis morbis. Vigesima tertia uoca-
 tur Sabadola uel Zobrach hoc est glutiens: facit pro diuortio, pro libera-
 tione captiuorum & sanatione ægrotorum. Vicesima quarta dicitur Sada-
 bath uel Chadezoad, quod est sydus fortunæ: ualeat pro beneuolentia con-
 iugatorum, pro uictoria militum. nocet obeundis magisteriis, & impedit
 ut non compleantur. Vicesima quinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia;
 hoc est, papilio sine expansorium: facit ad obsidionem & uindictā. destruit
 inimicos, facit diuortium, confirmat carceres & ædificia, accelerat nuncios:
 facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunque membrum
 hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesima sexta dicitur
 Alpharg uel Phrtagal Mocaden, id est, hauriens primus: facit pro unione
 & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres & ædifi-
 cia. Vicesima septima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad, id est, hauriēs se-
 cundus: auget messes, merces, lucrum, sanat infirmitates, sed impedit ædi-
 ficia, prolongat carceres, facit periclitari nauigantes, & adiuuat ad infe-
 rendum mala cui uolueris. Vicesima octaua & ultima uocatur Albo-
 tham siue Alchalh, id est, pisces: auget messes & mercimonia. securat iti-

nerantes per loca periculosa, facit ad gaudium cōiugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis uiginti octo mansionibus latēt multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in omnia quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerunt singulis mansionibus sua si mulacra, & imagines & signacula, & præfidentes intelligentias, & operabātur in uirtutibus illorum uariis modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruādo, ac de ratione horarum planetariarum. Cap. XXXIII.

Vicūq; ad cœlestē opportunitatē opaturi sunt, utrūq; aut duos; alterū obseruare oportet, stellas uidelicet motus, aut tēpora, motus inquā, quādo sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus, siue essentialibus siue accidentalibus. Tēpora autē dico, dies & horas illarū dominiis distributas: de omnib⁹ his abūde satis in astrologorū libris docetur. Sed duo nobis hoc loci præcipue pēsītanda sunt & obseruāda: unū ut obseruemus motū stellarū ascensionesq; & cardines, quemadmodum in ueritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos contingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis. nam astrologi fere omnes omnē ab ortu solis in occasum temporis intercapēdinem in duodecim æquales partes diuidunt, uocantq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequitur tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, uocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundū ordinem successionis eorum, dādo primam semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem usque in finem uiginti quatuor horarū. Et in hac distributione adsentiunt illis Magi, sed in horarū partitione dissentiunt aliqui, dicentes quod ortus occasusq; intercapēdo in æquales partes diuidenda non est, quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt, quia diurnæ ad nocturnas inæquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnæ singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialibus quæ semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unā constituunt horam artificialem, ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim graduū in ecliptica constituunt unam horam planetariam siue inæqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarum uniuscuiusque regionis.

Quomodo res quæq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq; uirtutē aliquā sortiātur à corporibus cœlestibus.

Cap. XXXV.

Antea est cœlestiū magnitudo, uirtus & potestas, quod non solū res naturales, uerum etiā artificiales, quādo superis ritē sunt expositæ, subito patiuntur ab agente potētissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutē cœlestem sæpe mirificā largitur, quod Diuus Thomas Aquinatus doctor sanctus, ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiā uestes & ædificia & quæcūq; artis opera, certā à syderibus suscipere qualitātē. Sic magi nō modo mixtione & applicatione rerum naturalium, sed etiā imaginibus, sigillis, annulis, speculis & quibusq; aliis instrumētis, opportunē scilicet sub certa constellatiōe fabricatis, cœlestē quandam illustrationem capi, & mirādum aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestiū enim corporum radii animati, uiui, sensuales, dotes mirificas, potentiāq; uehementissimā secum ferentes, etiā repentino momēto ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires, etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes, si non ex qualibet, sed certa materia fabricetur, cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cōueniat, figurāq; imaginis similis sit figurę cœlesti: talis nanq; imago, cū propter materiā naturaliter operi ac cœlesti influxui congruā, tum propter figurā cœlesti figurę similē, paratissima est ad actiōes & uires cœlestiū corporum & figurarū capiendas: & cœleste munus subito in se cōcipit, tum agit assidue in alterū, & res alię per obedientiā sese inclinant ad illā. Vnde inquit Ptolemæus in Cœtī loquio, quod res inferiores obediūt cœlestibus, nō solū illis, sed etiā earū imaginibus: sicut non solū scorpiones terreni obediūt scorpioni cœlesti, sed etiā imagini scorpions illius, q̄ fuerit opportunē sub eius ascēsu ac dñio figurata. De imaginib⁹ Zodiaci, q̄s īsculptę à suis stellis cōcipiāt uirtutes C.XXXVI.

Magines aut cœlestes, ad quas similitudinem huiusmodi imagines cōfigurant, in cœlis sunt q̄ plurimę: quędā uisibiles & conspicuę, quędā saltē imaginabiles, ab Aegyptiis, Indis, Chaldeisq; perspectę & designatę. partesq; earū sic se habēt, ut ipse etiā figurę quędā sint ab aliis distinctę. Hac ratiōe ponūt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales, ad numerū signorū: harum itaq; arietē, leonē, sagittariū, triplicitatē constituentes igneā & orientālē, ferūt prodesse cōtra febres, paralytim, hydropisim, podagram, & cōtra oēs infirmitates frigidas ac phlegmaticas, & reddere gestantē, gratum, facundū, ingeniosum, & honoratū: quia domicilia sunt Martis, Solis & Iouis. Faciebant quoq; leonis imaginē contra phātasmatā melācholica, hydropisim, pestē, febres, & ad expellendū morbos, hora solis primo gradu faciei leonis ascēdente, quæ quidē facies ac decanatus Iouis est, sed cōtra calculū & cōtra renū morbos, ac contra nocumenta bestiarum: faciebant eandem quando sol in corde leonis medium cœli obtinebat. Rursus nunc Gemini, libra & aquarius, quia triplicitatem constituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurii, Veneris, & Saturni, dicuntur morbos effugare, & conducere ad amicitiam & con-

cordiam, ualere contra melancholiam, & conferre sanitatē: & præcipue aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item cancer, scorpius atq; pisces, quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem, ualent contra febres calidas & siccas, item cōtra ethicam & omnes passionēs cholicas. Scorpius uero, quia inter membra obseruat genitalia, prouocat ad luxuriam. Cōfigurabāt aut̃ ad hoc ascendente eius facie tertia, quę est Veneris: & faciebāt eandem contra serpentes & scorpiones, uenena & dæmonia, ascendente facie eius secunda, quę est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestantem etiā reddere sapientem, & colorem, efficere bonum. ferturq; imago cancri efficacissima cōtra serpentes & uenena, quādo sol & luna in eo coniuncti, ascēdunt in facie prima uel tertia. hęc enim est facies Veneris, decanatus lunę, decanatus Iouis. Dicūtur etiā torqueri serpentes, cum sol sit in cancro. Itē taurus, uirgo & capricornus, quia triplicitatem constituunt terream & meridionalem, curant infirmitates calidas, ualent contra synocham: reddunt gestantes, gratos, acceptos, faciēdos, deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris, Mercurii & Saturni. Fertur etiā capricornus reddere homines in columes, & loca tuta efficere, quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierū earumq; uirtutibus, atq; de his quę extra Zodiacum sunt imaginibus. Cap. XXXVII.

Vnt præterea in zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerum facierū, de quibus (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus, uetustissimus mathematicus, post quē scripserunt de illis etiā Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascēdere nigri hominis simulachrum, stantis quidē, & alba ueste induti præcinctiq; magni corporis, ruffis oculis, ualidis uiribus, atq; irato similis: & est imago significans & faciens audaciam, fortitudinem, altitudinem & inuercundiam. In secunda facie ascendit forma mulieris, indutæ exterius quidem ueste rubra, & subtrus alba, alterum protendens pedem: & facit hęc imago ad nobilitatem, altitudinem regni & magnitudinem domini. In tertia facie oritur figura hominis albi, pallidi, ruffo capillo, & rubra ueste induti: qui altera manu auream armillam gestans, & ligneum baculum proferēs, inquietus & irato similis est, quia præstare nequeat bona quę uelit. Confert hęc imago ingenium, mansuetudinem, gaudia & pulchritudinē. In prima facie tauri ascēdit uir nudus & spiculator siue arator, & proficit ad seminandum, arandum, ædificandum, populandum, diuidendum terras, & ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus, tenens in manu clauem. confert potentiam, nobilitatem, dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir, in cuius manu serpens & sagitta. & est imago necessitatis & utilitatis, atq; etiā miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorum ascendit uir, in cuius manu uirga, & ipse tanquam alteri seruiens, & confert sapientiam & scientiam numerorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in

cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram, & significant agilitatem, infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præstigiatorum, & significat labores & inquisitiones cum labore. In tertia facie ascendit uir querens arma, atq; uir stultus, in dextrâ auem tenens, & in sinistra tibiam. & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trufarû, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis, pulchris ornata uestibus, coronam gerentis in capite. præstat acuitatem sensuum, subtilitatem ingenii & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus, siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes. confert diuitias, hilaritatem, lætitiâ & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educens canes ad uenadum. significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, uenadi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans. & significatio eius est audaciæ, uiolentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & uir super cuius caput corona, & forma uiri irati & minabundi, in dextra habens gladium euacuatû, & in sinistra clypeum. & sunt significationes eorû super rixas occultas, & uictorias ignotas, & per uiles homines, & super occasiones litium & præliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis in cuius manu scutica, & uir uehemētis tristitiæ, & turpis faciei: & significatio eorum est amoris & societatis, & demittendi de suo pro uitâdis rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellæ bonæ, & uir iaciēs semina, & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi uictum, arandi, seminâdi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger, indutus ex corio, & uir habens comam, & tenens oculos: & significatio eorû est ad lucrum & congregationem substantiæ, & ad auaritiâ. In tertia facie ascendit mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo. & significatio eius est ad debilitatē & infirmitatem, & damnamentum membrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula, & forma uiri in libro legentis. & operatio eius in iustitia & auxilio miserorum & debiliû contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri fæuientes & irati, & uir ornato uestitu in cathedra sedens. & significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietē & securitatem uitæ cum bonorum ubertate. In tertia facie ascendit uir uehemens, arcum tenens: & ante illum uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens, altera uini cyathum. significatio istorum est ad libidinem nefandam, cantus & iocos & gulam. In prima facie scorpii ascendit mulier bonæ faciei & habitudinis, ac duo uiri se percutientes. & operatio eorum est ad decorem, & pulchritudinem, & ad rixam, insidias, deceptiones, detractiones & perditiones. In secunda facie ascendunt uir nudus & mulier nuda, & uir in terra sedens, & ante illû duo canes se mordētes. & operatio eorum est ad im-

prudentiam, deceptionem & sycphantiam, & ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascendit uir curuatus super genua sua, & mulier percutiens illum baculo. & significatio eius est ebrietatis, fornicatio num, iracundiæ, uiolentiæ & litis. In prima facie sagittarii ascendit forma uiri armati lorica, gladium nudum in manu tenentis. & operatio eius ad audaciam, militiam & liberratem. In secunda facie ascendit mulier plorans & pannis cooperta. & operatio eius est ad tristitiam, & timorē de corpore suo. In tertia facie ascendit uir similis in colore auri, siue uir ociosus, ludens cum baculo. & significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, & pertinacia in illis, & in agilitate ad res malas, & rixas, & res horribiles. In prima facie capricorni ascendit forma mulieris, & uir niger gerens plenos oculos. & significatio eorum est ad spatiandum & gaudendum, ad lucrandum, & perdendum cum debilitate & uilitate. In secunda facie ascendūt duæ mulieres, & uir respiciens auem in aëre uolantem. & significatio eorum est in postulando quæ fieri nequeunt, in inquirendo quæ sciri nō possunt. In tertia facie ascendit mulier pudica in corpore & sapiens in opere, & nummularius pecunias in mensa colligens. & significatio eius est in prudentia gubernandi, & in cupiditate substantiæ, & in auaritia. In prima facie Aquarii ascendit forma uiri prudentis, & forma mulieris nentis. & significatio eorum est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate & uilitate. In secunda facie ascendit forma uiri cum prolixa barba. & significatio eius est intellectus mansuetudinis, modestiæ, libertatis, & bonorum morum. In tertia facie ascendit uir niger & iratus. & significatio eius est in detectione, insolentia & impudentia. In prima facie piscium ascendit uir onera portans super dorso suo, bene indutus. & significatio eius est in itineribus, & mutatione loci, & sollicitudine inquirendi substantiam & uictum. In secunda facie ascendit mulier boni uultus, & ornata. & significatio eius est petendi, & intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascendit uir nudus uel uir adolescēs, & iuxta illum puella pulchra, cuius caput florib⁹ ornatū. & significatio eius est ad quietē, & ociū & delictationem, et ad fornicationem et amplexus mulierum. Et hæc de facierū imaginibus hætenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecētę et sexaginta imagines, ad numerum graduum: quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales, quas descripsit nobis Hyginus et Aratus: et plurimæ particulares, pro facierum et graduum numero ibidem existentium, de quibus omnibus dicere nimis longum esset. ex his tamē magis principales habentur, Pegafus qui ualet contra morbos equorum, et cōseruat eq̃tes in bello: deinde est Andromacha, quę cōciliat amorē inter uirū et uxorē, ita quod dicitur etiam reconciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit, et mēbra roborat. Serpentarius fugat uenena, et curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq; ur̃sa reddūt hominem astutum, ingeniosum, fortem, diis et hominibus pla-

centem: Hydra confert sapientiam, & diuitias, & resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & longævam senectutem. Ara conseruat castitatē, redditq; gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudentem, terra mariq; felicem, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatem in aquis. Lepus ualeat cōtra deceptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentia, & tutum reddit à bestiis & feris. Orion cōfert uictoriam. Aquila largitur novos honores, ueteresq; conseruat. Cygnus liberat à paralyfi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficiis, & præseruat à fulgure & tempestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hætenus dicta sufficiant.

DE imaginibus Saturni.

Caput XXXVIII.

AEterum nunc quas imagines planetis attribuebāt, quibus de his amplissima uolumina apud antiquos sapiētes habeant conscripta, ut nō sit opus illas hic narrare, tñ pauculas eas recitabo. Faciebāt enim ex operibus Saturni, ipso ascēdente, in lapide, qui magnus dicitur imaginē hominis, ceruinū uultū & cameli pedes habētis, super cathedrā uel draconem sedētis: in dextra falcē, in sinistra sagittā tenētis: quam quidē imaginem sperabant sibi ad uitæ longitudinē profuturam. Saturnum enim ad uitæ longitudinē conferre probat Albumasar in libro Sadar, ubi etiā narrat quasdā Indiæ regiōes Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuios ualde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliā ad uitæ longitudinem Saturni imaginē, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente uel feliciter constituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedrā sedens, habens manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemum, caput rectum habens panno nigro uel fusco, & omnes uestes eius nigrae sint uel fusca. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cum tertia facie Aquarii. Faciebāt quoq; ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir senex baculo innixus, habens in manu falcem decurua, nigris indutus uestibus: faciebant quoque imaginem ex ære fusam, Saturno ascendente in ortu suo, scilicet primo gradu arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu capricorni: quā quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atq; Mercurii imaginem ex metallo fusam, ad pulchri hominis formam, quam futura prædicere pollicebantur, faciebantque eam die Mercurii hora tertia scilicet Saturni, ascendente Geminorum sydere Mercurii domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio coniunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus extrino aspiciat ascendentem, ac luna similiter, & Sol cōiunctionis locum aspiciet. Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à so-

le comburatur, sed nō aspiciat Saturnum neq; Mercurium: Dicebant enim, quòd splendor potentiarum stellarum illarū diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabit eis utilia.

De imaginibus Iouis. Caput XXXIX.

X operibus Iouis faciebant ad uitæ longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendente, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habens tanquā missurus eam in caput aquilæ uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tanquā deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. Caput XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie arietis, in lapide Martiali, præcipue in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonem equitans, in dextra habens ensē nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominem potentē in bono & in malo, ita quòd timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuūt ei uim fascinandi, ita quòd terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliā Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. Caput XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginē hora solis, prima facie Leonis cū Sole ascēdēte: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedēs, coruū habēs in sinu, & sub pedibus globū crocea ueste indutus. Ferunt hanc imaginem reddere hominē inuictum & honoratū, & incepta deducere ad finem, ac somnia uana pellere, ualere etiam contra febres & pestem: faciebantq; eandem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliam solis imaginem in lapide adamante, hora solis, ipso in sua exaltatione ascēdēte: cuius figura erat mulier coronata cum gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculū uel clypeū, in sinistra baculū super pectus innixū,

flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominē fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie leonis, contra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione lunæ.

De imaginibus Veneris. Cap. XLII.

EX operibus Veneris faciebant imaginem, quæ cōueniebat ad gratiam & beniuolentiam, hora Veneris: ipsa ascendente in piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascēdēte in tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculum habēs in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenēs eam per catenam: dextra uero eius aptans capillos: sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer paruus alatus, ensē uel sagittam tenens. Faciebant aliam Veneris imaginem prima facie tauri uel libræ uel piscium cum Venere ascendente, cuius figura erat puella diffusis capillis, lōgis & albis induta uestib' laurū, uel pomū, uel flores in dextra tenēs: in sinistra pectinē. Fertur efficere hominem placidum, iucundum, robustū, alacrem & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurii. Cap. XLIII.

EX operibus Mercurii faciebant imaginem hora Mercurii, ipso ascendente in Geminis, cuius forma erat adolescēs pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceum, uidelicet, uirgam, in qua inuolutus sit serpens: in dextra gerens sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginē hāc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam, in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliā Mercurii imaginem, ipso ascendente in uirgine, ad beneuolentiam, ingenium & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedram, uel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens uel ignem.

De imaginibus Lunæ.

Cap. XLIIII.

EX operibus Lunæ faciebant imaginem pro itinerantibus contra lassitudinem, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascendente, cuius figura erat homo super baculū incumbens, habens in capite auē, & ante se arborē floridā. Aliā faciebant Lunæ imaginē pro augmēto terræ nascentiū, & cōtra uenena, atq; infirmitates puerorū, hora Lunæ, ipsa ascendente in prima facie cancri: cuius figura erat mulier cornuta, equitās supra taurū, uel draconem septicipitē, uel cancrū, habeatq; in dextra sagittā, in sinistra speculū, uestibus induta albis, uel uiridibus: habensq; in capite duos serpentes cornibus circūuolutos: & cuilibet brachio unum habēs serpētem circumuolutū: & cuilibet pedi unū similiter. Et hæc de figuris planetarū dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. Cap. XLV.

Aciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum æreum & igneum serpentis effigiem, cum capite accipi ad istar Græ quando Iupiter eum capiebat, quam quidē imaginum multum conferre ac eam imaginē bonum ac re: uolebātq; eum per serpentis imaginem figurare: hūc enim Aegyptii atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinam naturam celebrāt: quia in eo super cetera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cū ex illo celeri gressu ostenditur, sine ullis pedibus manibusq; uel aliis instrumentis, tum quod ætatem subinde cum eximiis renouat ac iuuenescit. Caudæ uero imaginem faciebant consimilem, quando luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte male affecta: faciebantq; illam ad anxietatē & infirmitatem & infortuniū inducenda: & uocabant illā malum genium. Talem imaginē Hebræus quidā incluserat aureo geminatoq; baltheo quem Blancha ducis Borbonii filia marito suo Petro Hispaniarum regi eius nominis primo (siue conscia siue ignorās) dono dedit: quo cū ille cingeretur, serpente succinctus sibi uidebatur: cōpertoq; deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiavit.

De imaginibus Mansionum lunæ. Cap. XLVI.

FAciebant etiam imagines in singulis mansionibus Lunæ. In prima ad destructionem alicuius faciebant in annulo ferreo imaginem hominis nigri induti cilicio & præcincti, dextra lanceolam iaciētis: sigillabantq; in cera nigra & fumigabant storace liquida & imprecabant. In secunda cōtra iram principis & pro recōciliatione illius sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebāt imaginem in annulo argenteo, cuius mēfura erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta sedens in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabant & fumigabāt cum moscho, camphora & ungula aromatica. hanc prosperitatem fortunæ & omne bonum elargiri asserabant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo infidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea & storace. In quinta pro gratia regum & officialium & bona receptione, sigillabāt ex argēto, caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba, duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirendum omne bonū, sigillabant ex argento, imaginē hominis bene uestiti, manus ad cælum pro

rendentis, tanquam orantis, & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octauo ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno, imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad adiuuandum partum, & ad sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amantium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & assa fœtida. In decima tertia pro concordia coniugatorum & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusque imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloës & ambra. In decima quarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decima quinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decima sexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decima septima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decima octaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idemque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decima nona ad facilem partum & pro uocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabant ex stanno imaginem sagittarii semihominis & semiequi, & fumigabant cum capite uulpis. In uicesima prima pro destructione alicuius, faciebant imaginem hominis cum duplici uultu ante & retro, & fumigabant cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesima secunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesima tertia ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco ubi nocere præterdebant. In uicesima quarta ad multiplicandum greges armentorum accipiebant cornu arietis, uel tauri, uel

hirci, siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes, imaginem mulieris lactantis filium: & suspendebant ad collum illius armenti, quod erat dux gregis: uel sigillabant in cornu illius. In uicesima quinta pro salute arborum & messium, sigillabant in ligno fici, imaginem hominis plantantis: & fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesima sexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba & mastiche, imaginem mulieris abluentis & pectētis capillos suos: & fumigabant cum rebus bene redolētibus. In uicesima septima ad destruendum fontes, puteos, thermas, & balnea, faciebāt ex terra rubea imaginem hominis alati, uas uacuum & perforatum in manibus tenentis: & cocta imagine, ponebant in uase assam foetidam, & storacem liquidam: & demergebant aut sepeliebant in puteo, aut fonte, quem destruere uolebant. In uicesima octaua ad congregandum pisces, sigillabant ex ere imaginē piscis, & fumigabant cum corio piscis marini, & proiiciebant in aquam, ubicunq; pisces congregare uoluerāt. Præterea unā cum imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum, & characteres eorum: & inuocabant, & imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. Cap. XLVII.

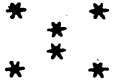

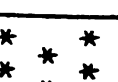

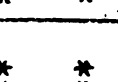
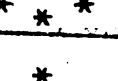
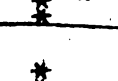
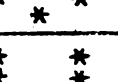
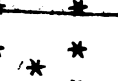
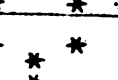
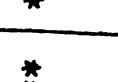
Aeterum nunc ex operibus stellarum fixarum, ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebant imaginē, cuius figura erat caput hominis cum longa barba: habens collum sanguinolentum. Ferunt conferre euentus petitionum, reddere gestantem, audacē, & magnanimum: conseruare membra corporis illæsa, conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos & incantationes malas in aduersarium. Sub sydere pleiadum faciebāt imaginem puellæ uirginis, uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum, aggregare demones, citare uentos, reuelare secreta & abscondita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei, uel hominis uolātis: confert diuitias & honorem. Sub hirco faciebant imaginē, cuius figura erat tanquam homo uolens lētari in instrumentis musicis. efficit gestantem, gratiosum & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus, & confert contra dolorem dentium. Sub cane maiore faciebant imaginem canis leporarii, uel puellæ uirginis. Confert honorem & beneuolentiā & gratiam hominum, & spirituum aereorum: & dat potestatem pacificandi & concordādi reges & principes & alios homines. Sub cane minori, faciebāt imaginem galli, uel trium puellarum. Cōfert gratiam deorum, spirituum & hominū: dat posse contra maleficia, & conseruat sanitatem. Sub corde leonis, faciebant imaginem leonis, uel cati, uel figuram hominis honorati, sedētis in cathedra. Reddit hominem temperatum, aufert iram, & dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris, faciebant imaginem hominis cogitabundi, uel tauri, uel figuram uituli. Valet contra incantationes, & reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala corui faciebant imaginem corui, uel colubri, uel

hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundū, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones & congregandi. Proficit contra malitiam hominum, & dæmonum, & uentorum. Sub spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias: facit uincere lites: aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebant imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert bene uolentiā & amorem hoīm, & dat castitatē. Sub corde Scorpiōis faciebāt imaginem hominis armati & loricati, uel figuram Scorpionis. Dat intellectu & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebant imaginē uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda capricorni faciebant imaginē cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatē, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres mediæ sunt, & earundem tabula. Caput XLVIII.

Vnt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros stellarumq; situs fabricatæ, atq; cum elemētis, tum planetis atq; signis adscriptæ, quas geomanticas uocant, eo quod geomantici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipse etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatemque concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarum naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes & apotelesmata, qui examussim scire desiderat, apud geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quàm sexdecim, quorū nomina & themata sunt hæc:

FIGURA.	NOMEN.	ELEMENTVM.	PLANETA.	SIGNVM.
	Via Iter	Aqua	♄	♄
	Populus Congregatio	Aqua	♄	♄
	Coniunctio Coadunatio	Aër	♄	♄
	Carcer Constrictus	Terra	♄	♄
	Fortuna maior Auxilium maius. Tutela intrans	Terra	♄	♄
	Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens	Ignis	♄	♄
	Acquisitio Comprehensio intus.	Aër	♄	♄
	Amisio Comprehensio extra.	Ignis	♄	♄
	Letitia Ridens Sanus Barbatus.	Aër	♄	♄
	Tristitia Damnatus Transuersus	Terra	♄	♄
	Puella Mundus facie	Aqua	♄	♄
	Puer Plauus Imberbis	Ignis.	♄	♄
	Albus Candidus	Aqua	♄	♄
	Rubeus Rufus	Ignis	♄	♄
	Caput Limen intrans Limen superius	Terra	♄	♄
	Cauda Limen exiens Limen inferius	Ignis	♄	♄

De imaginibus, quarū figura est non ad similitudinem alicuius figure cœlestis, sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operantis.

Cap. XLIX.

ST & adhuc alius imaginum modus, non secundum similitudinem figurarum cœlestium, sed secundum similitudinē illius quod desiderat animus operantis, cuius sunt effigies & uestigia: sic ad amorē fabricamus imagines se inuicem amplectētes, ad discordiam se percutiētes, ad inferendam uero calamitatem uel destructionem, uel impedimentum, uel homini, uel domui, uel urbi, uel alteri rei, conficimus imagines distortas, contrafactas in membris & partibus, ad similitudinem & figuram eius rei, quam destruere uoluerimus uel impedire: & iubent Magi in fundendis uel sculpendis imaginibus, inscribere sibi nomen sui effectus: & hoc in dorso quando malus, ut destructio, in uentre: quando bonus, ut amor. præterea in fronte imaginis nomen speciei uel indiuidui quam designat imago, uel propter quem, siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi uel faciei ascendentis, & eius domini: etiā, characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubent præterea in fabricanda imagine imprecationem illius effectus ad quē conficitur, debere nō taceri: quæ quidem omnia etiā Magnus Albertus in Speculo suo affirmat. Confectis uero imaginibus secundū diuersas eius uirtutes, ipsis diuersimode utuntur: aliquādo enim suspendunt uel alligantur corpori: aliquādo sepeliuntur sub terra uel sub flumine: aliquādo suspenduntur in camino super fumū, uel ad arborē ut moueātur à uento: aliquādo capite sursum: aliquādo deorsum: aliquando in aquā feruentem mittuntur, uel in ignē. Dicūt enim quōd quatenus imaginū operarii ipsam imaginem afficiunt, catenus illā similes passiōes inferre his, quibus adscriptæ sunt, prout illud animus operantis dictauerit: quēadmodum legimus Nestanabū Magum nauīū imagines cereas eo modo & artificio confecisse, ut cum ipse imagines mergebat in aquā, hostium suarū naues in mari simili modo mergebantur, atq; periclitabantur. Constellationes uero ad huiusmodi imagines & cōsimiles obseruādas, docet nos ea pars astrologiæ, quæ de electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus, & practica quarundam eiusdem imaginum.

Cap. L.

Odo narrabo tibi obseruationes corporum cœlestium, quæ requiruntur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquē, conficimus imaginē in qua hæc fortunata sunt, scilicet illius significator uite, uitæq; dadores, & signa, & plāta. fortunemus præterea ascendens, & medium cœli, & eorum dominos. Itē locum Solis, & locū Lunę: partē fortunę, atq; dominū coniunctionis uel preuentionis ante suā natiuitatem factę, planetas maleuolos deprimēdo. Si uero ad calamitatē imaginē fabricare uoluerimus, ecōuerso agemus: atq; quæ

hic fortunata, ibidem infortunata locemus, stellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro destruendo, uel impediendo aliquo supradictorū, fiat imago sub ascensione illius rei, quam destruere, uel impedire uolueris, & infortunabis dominum domus uitæ illius, dominum ascendentis, & lunam, dominum domus lunæ, & dominum domus domini ascendentis, & domum decimam, & dominum eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in ascēdente eius: & in domo prima, & decima, & secūda & octaua, fortunabis dominum ascendentis, & dominum domus lunæ. Ad fugandum uero animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel persistere non possint, fiat imago sub ascensione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad similitudinem illius: ut si fugare uelimus scorpiones ab aliquo loco, fiat imago scorpionis, ascendente signo Scorpionis, cum luna, & infortunabis ascendens, & dominum eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dominum ascendentis in octaua: & iungantur aspectu maleuolo, opposito, uel quadrato: & inscribatur in imaginem nomen ascendentis, & domini eius, & lunæ nomen, & nomen domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiusdem, & sepeliatur ibidem imago, capite deorsum, imprecando siue proferendo, hæc est sepultura scorpionū, ut non ingrediātur istum locum: & sic de similibus. Item pro lucro fiat imago sub ascēdente natiuitatis hominis, uel sub ascensione illius loci, cui lucrum addicare uolueris, fortuna ascendens, & dominum eius: & facias dominū domus secundæ, quæ est domus substantiæ, iunctum cum domino ascendentis in trino, uel sextili: sitq; inter eos receptio, fortunabis undecimam, & dominum eius, & octauam: et si poteris, pone partem fortunæ in ascēdēte, uel secunda: et sepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrū addicare uoluerimus. Item pro concordia et amore fiat imago in die Iouis, sub ascendente natiuitatis illius, quem uis amari, fortuna ascendens, et decimā: et absconde malos ab ascendente: et habeas dominum decimæ et undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino ascēdētis, ex trino uel sextili cū receptione: deinde fac aliam imaginem, uidelicet pro illo quem uis incitare ad amandum: cōsidera si sit amicus, uel sodalis illius, quem uis amari: & si sic, fiat imago sub ascensione domus undecimæ ab ascendente primæ imaginis. Si uero fuerit uxor uel maritus, fiat sub ascensione septimæ. Si frater uel soror uel consanguineus, fiat sub ascensione tertiæ: & sic de similibus: & pone significatorem ascendentis secundæ imaginis, iunctum significatori ascendentis primæ imaginis: sitq; inter eos receptio: sintq; cetera fortunata, ut in prima imagine, post iunge simul ambas imagines in amplexum, uel pone faciem imaginis secundæ, ad dorsum imaginis primæ: et inuoluantur in sindone & deferantur, uel spoliētur. Item ad successus petitionum, & pro adipiscēda re dene-

gata, siue ab alio accepta uel possessa fiat imago sub ascendente illius qui petit rem: & fac dominum secundæ iunctum cum domino ascendentis, à trino uel sextili: sitq; inter eos receptio: & si fieri potest, sit dominus secundæ in signis obediētib; & dñs ascendētis in imperantibus, fortuna ascēdens, & dñm eius: & caue ne sit dñs ascendētis retrogradus, uel combustus, uel cadēs, uel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo: non sit impeditus à malis, sit fortis, & in angulo: fortunabis ascendens & dominū secūde, & lunam: & fac aliam imaginē pro eo apud quē est quod petitur: & incipe eā sub ascendente pertinenti ad eum: ut si sit rex uel princeps, incipe sub ascendente decimæ domus, ab ascendente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius, sub quinta, & sic de similibus: & pone significatorem secundæ imaginis iunctū cum dño ascendentis primæ imaginis, à trino uel sextili: & ipse recipiat eū, & pone utrosq; fortes & fortunatos absq; impedimento: fac omnes malos ab eis cadentes: fortunabis decimā & quartā, si poteris, uel aliquid eorū: & cum fuerit perfecta secunda imago, iunge eam cum prima, facie uersus faciē, et inuolue in linteo mūdo, et sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus septentrionē, uel potius uersus locum ubi moratur ille apud quē est quod petitur: uel si contingat petentē pergere ad eum, apud quem est res petita, deferūt imagines secū, quousq; pergit. Et fit etiā imago somniorū, quę posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de quacūq; re animus iā antea deliberauerit, figura illius, est figura hominis dormiētis in sinu, quam facies ascendente leone, sole in ariete nonam domum tenente, tum in pectore hominis inscribes nomē desiderati effectus, in capite autem angeli, nomen intelligētię solis. Fit eadē imago ascendēte uirgine, Mercurio in ariete in nona domo fortunato, aut ascēdētib; geminis Mercurio fortunato, & in aquario nonā tenēte: sitq; à Saturno felici aspectu receptus: inscribiturq; nomē spiritus Mercurii. Fit eadē etiā ascēdēte libra Venere in geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribendo angelū Veneris: & fit adhuc eadem imago ascendente aquario, Saturno in exaltatione sua, quę est in libra, nonā feliciter possidente: & inscribitur angelus Saturni. Fit adhuc etiam ascendēte cācro, luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spūs lunę: & fiunt etiam annuli somniorū mirabilis efficacię: & sunt annuli solis & Saturni & constellatio eorū est, quādo Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt: & quando luna Saturno iungitur in nona domo: & in eo signo quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus solis uel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidimus. & hęc de imaginibus dicta sufficiant, nam plura eiusmodi nunc per teipsum inuestigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificētur ita quod ipsis aut naturalis aut cœlestis

*Somniorum
imago.*

Annuli somniorum.

aut heroica, aut animastica, aut demoniaca uel angelica uirtus insit, aut adfi-
stat. At quis modo animā dabit imagini, & uiuificabit lapidē, aut metallum,
aut lignū, aut cerā? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ? Certē nō pene-
trat hoc arcanū ad artificē duræ ceruicis: nec dare poterit illa, qui non habet.
Habet aut nemo, nisi qui iā cohibitis elementis, uicta natura, superatis cœlis,
progressus angelos, ad ipsum archetypū usq; transcendit, cuius tūc coopera-
tor effectus, potest omnia, sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus qui ad cœlestium normā imitatio-
nemq; fabricati sunt, & quomodo ex Geomanticis figu-
ris deducuntur cum eorundem tabula.

Caput LI.

 Haraçteres etiā habent communitatem suā ex radiis cœlestium, se-
cundum certum numerum in seinuicem peculiari quadam propri-
etate coniectis, quę quidem cœlestia, sicut in diuersis radiorum suo-
rum ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus, diuersas conspirant uirtu-
tes: sic etiā characteres, iuxta diuersas eiusmodi radioꝝ concursus aliter atq;
aliter protracti, diuersas subito nanciscuntur operationes: sepe etiā multo ef-
ficaciores, q̃ physicalium commixtionum proprietates. Veri autem characte-
res cœlorum, ipsa est scriptura angelorum, quę apud Hebræos uocatur scri-
ptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omnia, cui-
libet scienti legere. Sed de his in posterioribus. Iam uero etiam characteres
ex Geomanticis figuris fabricant, uario modo singularū puncta inter se col-
ligantes, & iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fue-
runt, planetis atq; signis illis attribuentes, horumq; fabricam sequens tabu-
la exponet.

CHARACTERES LVNAE.

Ab uia.
A populo.

CHARACTERES MERCVRII

A cōiūctiōe

Ab albo

Ab amiſſiōe

A puella

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna
maiore.

A fortuna
minore.

CHARACTERES MARTIS.

A rubeo

A puero

CHARACTERES IOVIS.

Ab acquiſi-
tione.

A letitia

CHARACTERES SATVRNI.

A carcere.

A triſtitia

Characteres capitis Draconis.

Characteres caudæ Draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam
abstrahuntur. Caput LII.

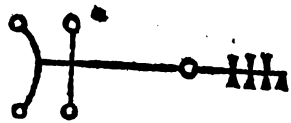
Characteres
quid.

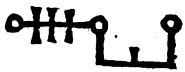
Iximus superius esse quendam imaginum modum, non ad si-
militudinem imaginum cœlestium, sed secundum emulationē
eius quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiam de
characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem ni-
hil aliud characteres huiusmodi, quàm imagines malæ dearticulatæ, habentes
tamen quandam probabilem similitudinem cum imagine cœlesti, aut
cum eo quod cupit animus operantis, siue id sit à tota imagine, aut à certa
aliqua illius nota totā imaginem exprimente. Quemadmodum caracte-
res Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales. ♈. ♉. Geminorum ab am-
plexu. ♊. Cancrī à progressu & regressu. ♊. Leonis, Scorpionis & Ca-
pricorni, à cauda. ♏. ♐. Virginis à spica. ♍. ♎. Libræ, à bilance,
♏. Sagittarii à sagitta. ♐. Aquarii, ab undis. ♒. Et Piscium à piscibus. ♓.
Simili ratione character Saturni tractus est à falce. ♄. Iouis à sceptro. ♃.

♂. Martis à dardo. ♂. Solis à rotunditate & aureo fulgore ☉. ♀. Veneris,
à speculo. ♀. Mercurii à caduceo. ☿. ♀. Lunæ à crescentis & decrecentisq;
cornibus. ☾. Ex istis deinceps iuxta mixtiōes signorū & stellarū naturarūq;
constituuntur etiam characteres mixti, ut triplicitatis igneæ. ♁. ter-
reæ, ♁. aëreæ, ♁. aqueæ, ♁. Similiter iuxta centum & ui-
ginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi chara-
cteres multiplicibus figuris resultant: ut Saturni & Iouis, sic scilicet. ♄. ♃.

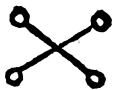
♄. uel sic: ♄. uel sic: Saturni & Martis. ♄. uel sic: ♄. ♃.
Iouis & Martis, ♄. uel sic: ♄. Saturni Iouis & Martis, ♄.
uel sic: ♄. Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiam de
reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratione cæterarum imaginum
cœlestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentium characteres
ad similitudinem imaginis quàm cōpendiose protrahendi sunt, sicuti in his
quæ secundum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operan-
tis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtæ, seinuicem complectentes, sibiinuicē
obedientes: ad odiū uero contrariō, seinuicem auercentes, impugnantes, di-
spares & dissolutæ. Cæterum nunc quos characteres Hermes adsignauerit
stellis fixis & beheniis, non pigebit huc adpingere, sunt autem tales:

Caput Algol,

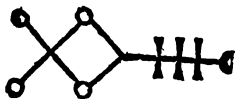
Pleiades,

Aldebaram,

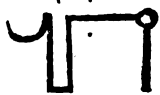
Hircus,

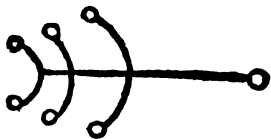
Canis maior,

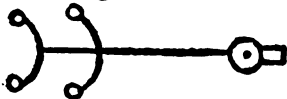
Canis minor,

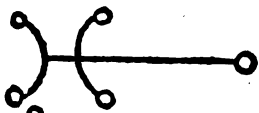
Cor leonis,

Cauda ursæ,

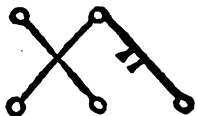
Ala corui,

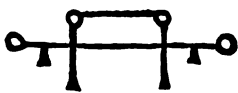
Spica,

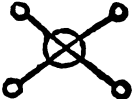
Alchameth,

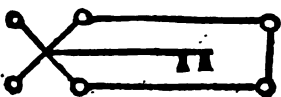
Elpheia,

Cor Scorpii,

Vultur cadens,

Cauda capricorni,

Quòd nulla diuinationo sine astrologia sit perfecta. •

Caput LIII.

Oquuti sumus in præcedentibus, de uariis diuinationum generibus: sed illud animaduertendum est, omnia hæc astrologiæ usum canonesq; sibi deposcere, ueluti clauem ad omnium arcanorum notitiã pernecessariam: omniaq; diuinationũ quarumcunq; genera: sic in ipsa astrologia suas radices & fundamēta habent, ut absq; hac parum aut nihil uideantur adferre: ipsa tamen astrologica dominatio, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quęcunq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstrationes: de quibus plura dicere hic locus non exigit: cū de hac scientia, ab antiquis, ingētia uolumina scripta sunt: & palā omnibus extant. Itaq; siue corpus, siue uultū, siue frontem, siue manū, inspiciat physionomus, siue somniū, siue auspicium, cōiectator scrutatus fuerit, si rectū futurum sit iudiciū, cœli figura pariter scrutanda erit: ex cuius indiciis, unā cū similitudinum signorūq; coniecturis, ueridice significatorū nascantur opiniōes. Quòd si etiā prodigium aliquod apparuerit, cœli figura erigenda erit: scrutanda etiā quæ præcesserūt in reuolutionibus annorū, ex magnis cōiunctionibus & eclipsibus: deinde etiā considerandæ principū, gentium, regnorū, urbiū, ubi hæc apparuerint natiuitates, origines, intronizatiōes, foundationes, reuolutiones, profectiōes, directiōes, & quæ ex eis sunt: atq; in quē cuiusq; locū cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem & uerisimilimam harū rerum uenemur significationem: eadē serie, minori tamen labore etiā in somniorum expositionibus, incedendum esse perhibēt. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra horum uel inferiora instrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptanda sunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscū Vatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq; calentes

Fibrarum, & motus errantis in aere pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam uictimam, post inspecta extra, tandē ex cœlestium syderū dispositionibus, prolatā fuisse sententiā. Iam uero etiā ipsa geomātia sortilegiorum accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiē, uel casu, uel ui quadam inscripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœlestes: uidelicet ad eas sesdecim quas superius nominauimus: ex eorum proprietatibus & rationibus, astrologico more iudicium forma. Atq; huc spectant, quęcunque naturalium sortilegiorum diuinacula: quorum uis aliunde esse non potest, q̃ à cœlo, atq; ab animo illa operāris. Siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitur & producit, necesse est superiorum motus influxus que imitari, ad quos

uelut ad radices, & causas, atq; signa, cum reductum fuerit, eorundem nobis tunc ex astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tesserae, tetracedron, hexacedron, octocedron, dodecacedron, icocedron, certis numeris, signis, atq; stellis, oportunis temporibus sub coelestium influxibus fabricate, & inscriptae mirandam diuinandi praedicendiq; suis iactibus obtinent uirtutem, ceu qualẽ Prænestinae illae tesserae, in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte, & quando, ac unde illi diuinationis uirtus contingat. Cap. LIIII.

Quocunq; per sortem diuinationes, ac euentuum humanorum fiunt praedictiones, praeter sortem, causam certè aliquam sublimẽ & latentem & occultam habere necesse est: quæ quidẽ non erit causa per accidens, qualẽ Aristoteles fortunam descripsit. Siquidẽ in serie causarum, cum secundum Platonicos causa per accidens nunq̃ possit esse prima & sufficiens causa, oportet nos altius speculari, & inuenire causam, quæ effectum ipsum cognoscat, atq; intendat. Hanc autẽ nõ in corporea natura, sed in substantiis immaterialibus & incorporeis, quæ re uera sortem administrant, & ad ueritatis indicium dispensant, collocare necesse est: ut in humanis animis, aut separatis spiritibus & dæmonibus, aut in coelestibus intelligentiis, uel in ipso deo. Quod autẽ in humana anima esse possit sufficiens potestas & uirtus, ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet, quia inest animæ nostrae diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerum apprehensio & potestas. Et sicut in libro primo diximus, omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam: & de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio: & omnes uirtutes & operationes rerum naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in imaginum excessum sui desiderii: & omnes sortes cuiuscunq; generis, tunc adiuuant talis animæ appetitum: & acquirunt sibi mirabiles praesagiorum uirtutes: cum ab illa, tũ ab oportunitate coelesti in illa hora, qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maxime inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omnium astrologicarum quaestionum: quoniã anima eleuata in alicuius desiderii excessum, arripit ex se horam & oportunitatem magis conuenientem, & efficacem: super qua fabricata cœli figura, potest tunc astrologus in ea iudicare & planè cognoscere de eo quod querens, ipse scire cupit, atq; desiderat. Quia uero nõ semper humano animo, sed etiã quod diximus aliorum spirituum ministerio sortes nonnunq̃ diriguntur, nec semper dispositus est uatis animus ad eũ quem diximus passionis excessum, hinc apud ueteres mos erat ante sortis projectionem sacra quædam præmittere, quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem recte dirigendam aduocabant. Quantulumcunq; ergo praesagii sortes huiusmodi portendunt, non ex casu & fortuna sit oportet, sed ex causa spirituali, cuius ui mouetur phantasia, aut manus sortem mittentis tra-

hentis'ue, siue illa tuis prodeat ab anima operantis per imaginū affectus sui excessum, siue ab influxu & oportunitate cœlesti : siue à numine quodā aut spiritu altrinsecus adstante atq; mouente : siue hæ sortes fixæ sunt in talorum iactu : siue in tesserarum impulsu : siue in occurſu uersiculorum, quales erant olim sortes Homericæ & Vergilianæ, quibus legimus apud Aeli-um Spartianum, olim Hadrianum quæsisse, quo animo in se esset Traianus Imperator, & obueniſſe illi hos Vergilianos uersus :

Macro.

Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ
Sacra ferens, nosco crines lucanāq; menta :
Regis Romani primam qui legibus urbem
Fundauit curibus paruis & paupere terra,
Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperii, non frustra euasit. Similiter & apud Hebræos, & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam theologis, sortes ex Psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera, & sunt sortes humanæ, quæ nihil habent diuinationis apud ueteres & apud nos obseruatæ, etiam legibus commendatæ in deligendis magistratibus, inuidiæ uitandæ causa : de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit : sed illæ nostri propositi non existunt. Quæ uero diuinæ ac sacræ sortes sunt ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro differemus : modo illud uos admoneam, quantumcunque præſagii, diuinationis, aut uiaticum, sortes habere comperiantur, non propter hoc quod sortes sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operationis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium, iuxta traditiones poëtarum & philosophorum. Cap. LV.

OE lum corpora q; cœlestia cum ipsa uim habeant & influxum ac manifestam operationem in ista inferiora, necesse est ea esse animata : siquidem operatio à puro corpore prouenire minime potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corpora q; cœlestia similiter, & illam quidem intelligētem, omnes nobilissimi tum poëta, tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit :

Manilim.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membra q; naturæ diuersa condita forma,
Aëris atq; ignis, terræ pelagi q; iacentis,
Vis animæ diuina regit : sacro q; meatu
Conspirat deus, & tacita ratione gubernat.

Lucanus.

Item Lucanus:

Aëre libratum uacuo, qui sustinet orbem,
Totius pars magna iouis.

Et Boethius:

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cælum.

Boethius.

Et Vergilius omnis philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit:

Principio cælum & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumq; genus, uitæq; uolantum:
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo:
Seminibus quantum non noxia corpora tardant.

Mara.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum non modo habere spiritum & animam, sed etiā mentis diuinę esse participem, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq; ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; peripatetici fatentur atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione.

Caput LVI.

Abet mūdus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animam, cū qua causant animā, in istis inferioribus atq; mixtis. Habent etiam spiritū ut in priori libro diximus: qui mediante anima sua adest corpori: nam cum mundi corpus totum, quoddā est corpus, cuius particulæ sunt omniū animantium corpora, atq; quanto totū partibus ē pfectius & nobilius, tāto mūdi corpus pfectius nobiliusq; ē singulorum animantium corpore, absurdum foret, quod imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & uilissima quæque animalcula, muscæ & uermiculi uita digna sint, uitā possideant, animam habeant, mundū ipsum integrū, perfectissimū, totale ac nobilissimū corpus, neq; uiuere, neq; animā habere. Non minus absurdū est, cœlos, stellæ, elemēta, quę singulis uitā animāq; largissime prębēt, ipsos uita animaq; carere: sitq; plāta, uel arbor quęuis, nobilioris conditionis, q̄ cœlū, q̄ stellæ, q̄ elementa: quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim nisi uitæ inors, terrā & aquā neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neq; enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq; carerent. Dicent forte ali-

r v

qui, uiuentia eiusmodi non ab anima terræ uel aquæ, sed ex cœlestiū animarum influxibus progigni. His respondent Platonici, non posse accidens generare substantiam, nisi forte ut instrumentum proximę substantiæ subiiciatur. Dicunt aut proximæ substantiæ, quia instrumentum ab artifice remotum, non mouetur ad artis effectum: Sic etiam cœlestes illi influxus, cū sint accidentia quædam à suis uitalibus substantiis siue ab ipsa uita longe remota, uitalem substantiam in istis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quem de communi inscripsit, inquit: Totum est in mundo, aut crescendo aut decrescendo mouetur. Quod autem mouetur, id propterea uiuit: & cum omnia moueantur, etiam terra, maxime motu generatiuo & alteratiuo ipsa quoq; uiuit. Si quis aut cœlos dubitet uiuere inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: & qui negat cœlum animatum esse, ita ut motor eius non sit forma eius, totius philosophiæ fundamēta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, & sensum: siquidem uitā dat plantis, quę ex semine non gignuntur: & sensum præbet animalibus, quæ non gignuntur per coitum.

Quod anima mundi ac cœlestes animæ sint rationales,
ac mentem participant diuinam.

Caput LVII.

QUOD etiam animæ quas diximus rationem habeant, ex eo patet, Nam cum uniuerſa dictarum animarum opera perpetuo quodam ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigāt & perducant. Neceſſe est enim terram rationes habere terrenorum, & aquā aqueorum: similiter in ceteris quibus singula suo tempore, loco, & ordine procreantur: & sæpe læsa recreantur. Non ergo terræ animam, ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent philosophi, sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cum nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuerſi, suorum rationes non habere. Quod si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quā optimus effici poterat, est effectus, erit certe non solum uitæ, sensus, & rationis, sed etiam intelligentiæ mētisq; particeps. Siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorē habet animā. Neceſſe ergo est, cum cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeant animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes: quod Platonici etiam ex ordinis tenorisq; eorundē perseuerantia comprobāt: quia motus cum sit natura sua liber, præuaricari facile potest, ac uicissim peruagari, nisi intellectu mēteq; regatur: & ea quidem perfectā, electissimā uiam, atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissime adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporū cœlestium & elementorum, procul dubio ordinatissime & perfectissime ad

scriptum sibi opus gubernat. Siquidem potentissimę animę corpora non resistunt, & mens perfecta non uariat consilium. Est itaq; anima mundi, uita quędam unica omnia replens, omnia perfundens, omnia colligans & cōnectens, ut unam reddat totius mūdi machinam: sitq; uelut unum monochordum, ex tribus generibus creaturarum, intellectuāli, cōlesti & incorruptibili reboans, unico flatu tantummodo & unica uita.

De nominibus animarum cōlestium, eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum, uidelicet hominem. Cap. LVIII.

Nimarum autem cōlestium nomina, multa admodū sunt atq; diuersa, pro multiuga earum in ista inferiora potētia atq; uirtute: à quibus diuersa nomina sortita sunt, quibus ueteres in eorū hymnis & inuocatiōibus usi sunt. Circa quod aduertendū, quod unaquęq; eiūsmodi animarū, iuxta Orphicam theologiam, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoscēdo positam, alteram in uiuificando & regendo corpus suum esse sitam. Hoc modo in sphæris cōlestibus, priorem illam uirtutē, uocat Orpheus Bacchum: alterā appellat Musam. Hinc non inebriatur per aliquem Bacchum, qui suę Musę prius copulatus nō fuerit. Itaq; nouem Bacchi, circa nouem Musas designātur: unde in nona sphæra ponit Orpheus Bacchum Cribroniū, & Musam Calliopē: in cōelo stellato Picionium & Vraniam. In cōelo Saturni Amphictū & Polyhymniam. In cōelo Iouis, Sabasium & Terpsicorem. In cōelo Martis, Bassarium atq; Clio. In cōelo Solis Trietericum & Melpomenen. In cōelo Veneris Lysium & Erato. In cōelo Mercurii, Silenum & Euterpen. In cōelo Lunę, Bacchum Lyęū, & Thaliā Musam. Similiter & in sphæris elementorum, animas nominat hoc modo. In igne ponit phanetā & aurorā. In aere fulminatorē Iouē & Iunonem. In aqua oceanum, & Thetym. In terra Plutonē, & Proserpinam. Animam uero mundi siue totius uniuersi, uocant magi Iouem mundanū: mentem uero mundi Apollinem nuncupant: naturā mūdi Mineruam. Pręterea in igne Vulcanum: in aqua Neptunum: & nominabant ipsos diuersis nominibus. In syderibus quoq; zodiaci, duodecim ponebant Pythagorici particulares deos, siue animas in cordibus eiūsmodi syderum fitas: atq; exinde totū sydus regentes: scilicet in corde arietis, Pallas particularis: in corde tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: cancri, Mercurius: leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: librę, Vulcanus: Scorpionis, Mars: sagittarii, Diana: capricorni, Vesta: Aquarii Iuno particularis: in corde pisciū Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uersibus:

Manilius.

Lanigerum Pallas, taurum Cytherea tuetur,
Formosus Phœbus geminos, Cyllenius cancrum,
Iupiter & cum matre deum regit ipse leonem.
Spiciferę est uirgo Cereris, fabricatāq; libra

Vulcano, pugnans Mauorti scorpheus hæret.
 Venantemq; Diana uirum: sed partis equinæ
 Atq; angusta fouet capricorni sydera Vesta.
 Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est.
 Agnoscitq; suos Neptunus in æquore pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria nomina, respectusq; & officia adsignans: singulaq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hæc malorum & decipientium dæmonum nomina esse: sed naturalium diuinarumq; uirtutum, à uero deo in ministerium & utilitatem hominis qui eis uti sciuerit, mundo distributarum: ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: ut puta aurem memoriæ: quam & Vergilius Phœbo dedicat inquiring: Cynthius aurem Vellit & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentum fit, Numa Pompilius narrante Liuiο fidei consecrauit: digiti sub Mineræ tutela sunt, & genua misericordiæ data. Hinc ea flectunt ueniam precantes, Umbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedicant. Alii qui omnia membra ad ipsum ueluti cœtrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. Hinc in Iouis Hammonis templo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ueteres, etiam minima quæq; membra, & articulos, suis numinibus adscribentes, quæ si recte intelligantur, & uera his præsentia cognoscantur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum, cum & sacra eloquia testentur membra omnia nostra à supernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in sequenti libro dicemus, nec membra solummodo, sed & quæcunq; hominum exercitia, suis numinibus distributa sunt, ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuum, sunt tympana curæ,
 Fœminicq; chori, dura atq; horrentia bella
 Pallas amat, nemora & saltus uenatibus apti
 Dianam capiunt, Iunoniq; humidus ær
 Debetur, Cereriq; seges, perquirat Osyrim
 In latis Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorundemq; uariis nominibus, magicis sermonibus deferuentibus. Cap. LIX.

Ræterea septem illos mūdi gubernatores (ut uocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & Lunam, uariis nominibus & epithetis nuncupabant inuocabantq; Saturnū uidelicet uocātes Cœlium, falcigerum, patrem deorū, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, intelligētem, ingeniosum, reuolutorem longi spācii, senem magnę profunditatis, arcanę contēplationis autorem, in cordibus hominū cogitationes magnas impri-

mentem uel deprimentem, omnia destruentem & conseruantē, uim & potestatem subuertentem, & cōstituentem absconditorū custodem & ostensorē, facientē amittere & inuenire autorē uitę & mortis. Sic Iupiter dictus, quasi iu *Iupiter* uans pater, rex cœlicolum, magnanimus, tonās, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotens, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonę uoluntatis, honestus, mundus, bene ambulans & in honore, dominus lætitię & iudiciorum, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientię. Mars ipse dicitur Mauors, belli *Mars* potens, cruentus, sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, indomitus, generosus, fulmineus, fortis potentię & impetuosę festinationis, contra quem nemo defendere se potest si ei obstare uelit: q̄ fortes & potentes destruit, & reges de suis sedibus deponit: dominus caloris & potentię, dominus igneę calefactionis & planeta sanguinis: qui corda litigantium incendit, eisq̄ audaciam pręstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, *sol* Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo.

Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas.

Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat,

Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardēs, igneus, aureus, flammiger, radiosus, ignicomus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multiuidus, omnitenens, creator lucis, rex stellarum, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mundus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gubernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfusans, comburens & superans, tamen ex lumine & splendore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: uocaturq̄; in nocte Dionysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoq̄; Athenienses illum Alexicaon & Homerus Vlioni uocauerunt, hoc est malorum expulsores. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus constat. Dicitur autem sol, quia omnium stellarum lucem continēs: hinc ab Assyriis *Adad*, quod solum significat: & ab Hebræis שֶׁמֶשׁ Schemesch, quod proprium interpretatur. Venus uocatur domina, alma, formosa, syderea, candida; pulchra, placida, multipotens, fecunda dñā amoris & pulchritudinis, seculorū *Venus* progenies hominumq̄; parens initialis, quę primis re; exordii sexuū diuersitatem geminato amore sociauit, & æterna sobole hominū animaliumq̄; genera quotidie propagat, regina omniū gaudiorum, domina lætitię, amicabile ductrix, amica, misericors & bonę receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcē matris affectionē miserorū casibus tribuens, humani gñis sospitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficiis uacuum

nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciens humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coequans: uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens. Solis annos, ducens ad lucem, & uocatur Hesperus: quando solem subsequitur, & uocatur Phosphorus quasi per omnia conducens quantumcunq; ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpretis superum, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorumque deorum superum & inferum commeator, masculus cum masculis, femina cum feminis, utroq; sexu fecundissimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpretis, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt: Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, Noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorum dearumq; regina manuum, elementorum omnium domina, cui respondent sydera, redeunt tempora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugum parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarum uarios meatus cohibens, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tempestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutrens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimens, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferum deplorata silentia nutibus suis dispensans: regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatem perhorrescunt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto nantes. Ceterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos reuera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos dependentiarum gradus ascendit in mundum intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus.

Caput LX.

O Elestes aīę uirtutes suas corpibus cœlestibus influūt, q̄ deinde illas huic sensibili mūdo trāsmittūt: Non enim ab alia causa q̄ à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniūt. Hinc Magus p̄ illas opaturus, utitur inuocatiōe astuta superiorū, uerbis mystēriosis & locutiōe quadā ingeniosa, trahēs unū ad aliud, uī tamē naturali per quandā cōuenientiā inter illas mutuā, qua res spōte sequūtur, siue quādoq; trahūtur in uitē. Hinc dicit Aristotel. li. vi. Mysticę philosophię. Quod ubi aliqs ligādo aut fascinādo inuocet solem alias ue stellas, orās ut cooperentur operi desiderio, nō sol aut alię stelle sermonem illū audiūt, sed mouentur aliquo modo ex colligātia quadā naturali & mutua serie, qua partes mūdi sunt sibi mutuo subordinatę, habētq; cōsensum mutuū, propter magnā unionē earūdē. Sicuti in corpore hūano, membrū unū mouetur percipiendo motū alterius: atq; in cithara, mota una chorda, mouetur & altera. Sic quādo aliqs mouet aliquā partē mūdi, mouētur & alię percipiendo motū illatū. Cognitio itaq; dependētię res se se subsequentiū, est fundamētū omnis mirabilis operatiōis, q̄ necessario requiritur ad uim attractiōis superiorū uirtutū exercendā. Verba autē hoīm res quēdā sunt naturales: & q̄a partes mūdi naturaliter se inuicē trahūt & in se muto agūt, idcirco Magus inuocās per uerba, operatur per uires naturę aptas, quēdā amore unius ad aliā dūcēdo aut trahēdo propter sequelā unius rei ad alterā: aut repellēdo, propter odiū unī ad aliā, ex rerū contrarietate & differētia, uirtutūq; multitudine: quę licet sint cōtrarię aut differētes, perficiūt tamē partē unā: quādoq; etiā dñio quodā cogit res uirtute cœlesti, quoniā nō est alienus à cœlo. Hō ergo, si q̄s recipit imp̄ssionē alic⁹ ligatiōis aut fascinatiōis nō recipit secūdū animā rōnalē, sed sensualē: & si q̄ parte sui patit̄, secūdū aīalē submūdanāq; patit̄. Nō. n. ratiōe cognoscētē & intelligētē trahere possunt, sed tantū sensu illā imp̄ssionē & impetū cōcipientē, q̄tenus cœlestiū influxu, & res mūdanarū cooperatiōe, spirit⁹ aīalis hōis afficitur ultra dispositionē suā pristinā aut cōnaturalē: quēadmodū fili⁹ mouet patrē ad labores etiā uel inuitū seruādi alēdiq; illius gratia, q̄uis fatigetur: & appetit⁹ dominādi mouet ad iracūdiā aliosq; labores adipiscēdi dominii causa. Et indigētia naturę, & timor paupertatis, mouēt ad optādū diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq; incitāmētū est ad illius concupiscētiā. Et harmonia prudētismu fici uariis passiōibus mouet audiētes: quorū alii spōte sequūt cōsonātiā artis, alii etiā gestu se cōformāt, etiā inuitē, q̄a sensus illorū captiuatus est, rōe se se ad hęc nō intēdente. Sed has species fascinationū & ligationū nō admirat̄ uulgus nec detestatur, ob cōsuetudinē: admiratur autē alias phycas, quoniā ignorat, & nō cōsueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturā aut cōtra illā esse, qd ē à natura & secūdū illā. Sciēdū igit, quod unūqdq; superius mouet suū proximū inferius, in suo gradu & ordine, nō solū in corporibus, sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: & anima rationalis agit in sensualem, & illa in uegetabilē: & quęlibet pars mundi agit in aliā, & unaquęq; est apta moueri ab alia: & quęlibet pars mun

di huius inferioris patit à cœlis secundū naturā aptitudinēq; suā, uelut pars una corporis animalis patitur ab alia. Et mūdus superior intellectuālis, mouet omnia infra se, quandoquidē continet omnia eadē entia à primo ad postremū quæ mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementaris mundi, cōposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrū, per essentias superiores perpetuasq; & spiritales pendentes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & uirtute à deo per uerbum eius insita, quod uerbū Chaldæi Babylonīæ sapientes, uocāt causam causarum, quoniā ab eo producūtur entia, etiā ipse intellectus agēs ab eo secūdus. Id autē propter unionē uerbi huius cum autore primo, à quo omnia existētia uerē producūtur. Verbum igitur id, est simulacrū dei: intellectus agens, est simulacrū uerbi: anima est simulacrū intellectus: uerbū autē nostrū est simulacrū animæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniā natura opus illius est. Et unūquodq; istorū pficit suū subsequēs sicut pater filiū: & nullū posterius existit sine priore: sunt enim inter se dependētia, dependētia quadā ordinata, ita quod quando corrūpitur posterius, reuertitur ad proximū prius, donec pueniat ad cœlos, deinde ad animā uniuersalē, postea ad intellectū agentē, quo oēs alię creature existūt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbū creans, ad quod tandē omnia reuertūtur. Oportet igitur animā nostrā uolentē operari aliqd opus mirandū in istis inferioribus, speculari suū principiū, ut ab illo roboretur, illustretur, uimq; agēdi recipiat per singulos gradus ab ipso autore primo. Igitur dāda est opera, ut magis contēplemur animas stellarū q̃ corpora: magis mundū supercœlestē intellectuāle, q̃ cœlestē corporeū: quoniā ille est nobilior, q̃uis etiā hic insignis & præliminaris ad illū existat: & sine quo medio, non possit superioris illius influxus cōsequi. Verbi gratia: Sol rex stellarū luce plenissimus, recipit illā à mundo intelligibili super oēs alias stellas, quoniā anima sua illius intelligibilis splendoris capacior existit. Quapropter, qui Solis attrahere cupit influxū, oportet illū cōtemplari Solem, non tantū speculatione exterioris luminis, sed etiā interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animū Solis, euadatq; illi assimilis, uisq; intellectuāli cōprehēdat illius intelligibile lumē, sicuti oculo corporeo sensibile lumen: hic nāq; illius splendore implebitur, & lumē eius qd̃ est hypotypus à supno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratiōe indutus, uerē illi par, & tanq̃ subleuamēto adiutus, supremā illā claritatē, oēsq; eius participes formas pro uoto intellectus consequetur. Cūq; hauserit lumen gradus supremi, tūc anima illius accedet ad illius perfectionē, assimilabiturq; spiritibus Solis, attingetq; uirtutes & illustrationes uirtutis supernaturalis, illarūq; potestate fruetur, si nacta fuerit fide in autore primo. Imprimis igitur implorare oportet opē & assensum ab ipso autore primo: neq; id ore tantū, sed & cū gestu religioso & supplici animo, etiā abūde, incessanter & integre orātes, ut ille illustret mentē, dimoueatq; tenebras animabus superexcrecentes propter corpus.

Quid speculandum ei, qd̃ opus mirandum uult operari.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DO

MINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO AB
wyda, Principi electori, westphaliæ & Angariæ Duci, Domi-
no & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domi-
no suo gratiosissimo Henricus Cornelius
Agrippa ab Netteszheim.

ST VETERVM MAGORVM NOBILIS
admodum sententia (Princeps Illustrissime) nul-
la in re nobis in hac uita magis elaborandum esse,
q̃ ut ab animi nobilitate, quo deo proximè accedi-
mus diuinamq; induimus naturam, minime de-
generemus, nequando inani otio torpescens ani-
mus, ad terreni corporis fragilitatem carnisq; ui-
tia resoluatur, illumq; tāquā proiectū per per-
uerfarum cupiditatum tenebrosa præcipitia per-

damus. Quare nos ita animum instituere decet, ut ipse per semet dignitatis
suz nobilitatisq; memor, dignum aliquod seipso & cogitet semper & faciat
& operetur. Hoc autem solum & maxime præstat nobis diuinæ scientiæ no-
tio, quādo eius maiestatis recordatione diuinis semper studiis occupati, res
diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione con-
templamur, & per singulos creatorū gradus ad ipsum usq; archetypum ascē-
dentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quā qui
negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo confidētes, hi solent ua-
riis sæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonibus sæpissime fal-
li. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diui-
nam, uirtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium
dæmonum fraudes & obstacula longe propellit, illosq; simul imperio no-
stro subiicit, etiam bonos angelos & uniuersas mundi uirtutes in nostrū mi-
nisterium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operum nostrorū uir-
tute, ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obe-
dire, totusq; nos sequitur cœlestium chorus. Nam (ut inquit Homerus) Nul-
lus deorum ausit in suis sedibus permahere throno Ioue: Statimq; tunc regit
(ut ait Aristophanes) per aliquem deorum, cui iussa capeßere phas est, qui
tunc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum ita
q; (Princeps Illustrissime) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui
cum diuinæ prouidentia benignitas, proclue fatum, & naturæ liberalitas te
taliter dotarunt, ut mentis acuminē, & sensuum incolumitate, rerum natura-
lium amœna spectacula sublimesq; cœlorum ædes difficilimosq; rerum di-
uinarum adytus intueri, scrutari, contemplari, discernere, & diiudicare ualea-
as: tantarum uirtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, eti-

am quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictiōe didici, ueris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiam eorū non abscondere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldaei Babyloniorum prisca uates, atq; Cabalistsæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorū profundissimi philosophi, tum Indorum Bragmani, Aethiopum Gymnosophistsæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderunt, & qua uerborum ui, qua signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationum carminibus, qua obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine uelut Cimmeriis tenebris huc usq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenum igitur nunc & integrum his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore, cum maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen plane arduissimum. Quare hanc unam ueniam me præfatum uolo, ne orationis gratiam sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atq; nunc nō orationis contextum sed sententiarum seriem dumtaxat recognouimus: minus enim elegantiæ sermonis studuimus, succedente in eius locum uberrate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quæ de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra præstiterimus, & à munere tibi debito conscientiam nostram liberauerimus. Sed cum nullum mihi dubium sit, conspiraturos contra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se dei nepotes diuinitate plenissimos iactant, & de Sybillæ foliis sibi iudicium arrogant, qui hæc nostra (cum ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaracinum, tum etiam ex olim cōcepti aduersum me odii scintillis ægre sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquàm quicquàm eorum legerint aut omnino recte perceperint. Iccirco (Princeps Illustrissime sapientissimeq; antistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectum, insuper tuę censuræ subiicimus, & protectioni tuæ commendamus, ut si improbi & perfidi sophistsæ, crassa liuoris & calūniandi insania illud arroderere uelint, ipsum tuæ discretionis perspicacia, ac iudicii candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale felicissime.

De necessitate, uirtute & utilitate Religionis.

Caput primum.

EMPVS EST NVNC AD ALTIO-
ra nos conuertere, & ad eā Magiæ portionē, quę
nos docet callere & scire leges religionū: & quo-
modo ueritatem religione diuina debeamus adi-
pisci: & quomodo animum et mentem qua sola
possumus ueritatē cōprehendere, rite debeamus
excolere. Est enim Magorum uulgaris sentētia,
quod nisi mens atq; animus bene ualuerint, cōr-
pus bene ualere non posse. Tunc autem esse ho-

minē uere sanū, quando anima et corpus ita copulantur et inter se conueni-
unt, ut firmitas mentis et animi, corporis uiribus non sit inferior. Firmam
autem et robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde pos-
sumus, quā a uitæ integritate, a pietate, a diuina denique religione. Reli-
gio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam naturam, nat-
uralesq; roborat uirtutes, quemadmodum medicus corporis iuuat sanitatē,
et Agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicunque uero religione relicta natu-
ralibus tantum confidunt, solent a malis dæmonibus sæpissime falli. Ex in-
tellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur uitiorum, & con-
tra malos dæmones tutamentū. Denique nil deo gratius & acceptius, quā
homo perfecte pius ac uere religiosus: qui tam homines cæteros præcellit, q̃
ipse a diis immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidem purgatos
offerre & commendare diuinæ pietati & religioni, & tūc diuinum illud am-
brofianum nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinū
germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudantes
& adorantes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum & sacerdo-
tū antistitē, regnationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poetæ,
a quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quę secreta in reli-
gione sunt.

Caput II.

Vicunq; igitur nunc in hac sciētia studere affectas, tam sacrum
dogma intra secreta religiosi pectoris tui penetralia silētio regi-
to, & cōstanti taciturnitate celato. Sermonem enim tanta numi-
nis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ

s ii

mentis est multorum conscientię publicare:& diuinus Plato præcepit, non esse populo inuulgāda, quę sacra & arcana in mysteriis sunt. Pithagoras quoq; & Porphyrius sectatores suos silentio religioso consecrabant. Orpheus etiam ab his quos sacrorum ceremoniis initiabat, silentii iusiurandum cū terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo sacro canit:

Orpheus.

Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
 Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.
 Contrā qui sacras leges contemnitis, hinc uos
 Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
 Tu uero qui diuina specularis, & alta
 Mente capis Musæ, uoces complectere, & illas
 Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
 Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
 Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
 Quem nos præsentī quis sit, sermone docemus.

Macro.

Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:

Aduentante dea, procul o, procul este prophani:
 Conclamat uates: totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusine Cereris celebrandis, initiati solum admittebantur, agēte hoc præcone, qui procul esse prophanum uulgus acclamabat, & apud Esdram legimus idem præceptum, de Hebræorū Cabalistis arcanis, his uerbis explicatum. Tradas eos libros sapientibus de populo, quorū corda scis capere posse, & seruare secreta hæc. Iccirco religiosa Aegyptiorū uolumina & ad ceremoniarum arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata cōficiēbantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras uocant. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis, eiusmodi scripta nosci possent, quod etiā Apuleius testatur his uerbis: Peraçto inquiring sacrificio, de opertis adyti, profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animalium, concepti sermonis, compendiosa uerba suggerētes: partim nodosis, & in modū rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorū, lectione munita. Silentes igitur & occultantes quæ secreta in religiōe sunt, erimus eius sciētiae digni discipuli. Silēti enim fides (ut inquit Tertullianus) religionibus debet: qui uero secus agūt, periculo sunt proximi. Vnde Apuleius, de arcanis sacrorū: Dicerem si dicere liceret, cognosceres si liceret audire, sed parem noxam contraherent aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodorum tragædiarum poetam, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysteriis, ad fabulam quandam referre uellet, luminibus priuatum, Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina transferre in Græcam linguam, turbatione mētis quadam & animi ilico perculsus est: unde postea

Tertullianus.

Macro.

Apuleius.

magnopere deū orans, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somniū, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicū promulgaret. Numenius etiā quidam occultorū curiosior, offensam numinū contraxit, quod Eleusina deā sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertū lupanar prostantes, quod cū admiraret, irate responderūt, ab ipso se aditu pudicitie suæ ui abstractas, & passim adeū tibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deorū numine inuulgandas esse. Ideo antiquorū studiū semper fuit, dei & naturæ sacramenta inuoluere, & uariis enigmatibus obtegere: quā legem sic obseruarūt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persæ, Aegyptii. Hinc Mercurius, Orpheus, oēsque antiquares, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarūt. Hinc Plotinus, & Origenes, ceterique Ammonii discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatione & disciplina Plotini, iurarūt ne Magistri dogmata ederēt: & quia Plotinus, uiolato iureiurando Ammonio præstito, sacramenta publicauit, in transgressiōis poenā, ut nonnulli adserūt, horrendo pediculorū edulio consumptus est. Ipse etiā Christus dū adhuc in terris ageret, ea lege & ratione loquitur est, ut tantūmodo secretiores discipuli intelligerēt mysteriū uerbi dei, ceteri autē solas parabolas sentirēt: præcipiēs insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut non peccet tibi. Non decet itaque arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabit, si multa ea quæ potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt reseremus, atque uos ab huius libri lectione non abeat, mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunt, qua Dionysius adstringit Timotheum, uidelicet ut ab his qui percipiunt, indignorum non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodiantur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quod quæ admodum ipsa numina detestantur publica, atque prophana, amantque secreta, sic experimentum omne magicum, fugit publicum, quærit occultari, silentio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructum inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neque opus suum, neque locum, neque tempus, neque desiderium, neque uoluntatem suam propalare, nisi aut præceptor, aut coadiutori, siue socio qualē etiā oportebit esse fidelē, credentē, & taciturnū, & à natura, aut institutione dignificatū. Siquidē ipsa etiā focii loquacitas, incredulitasque, atque indignitas, in omni operatione effectū impedit atque disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum, & mirandorum operatorem.

Cap. III.

• iii

Irca principiū primi libri huius operis, loquuti sumus qualē oporteat esse magum: nunc uero narrabimus rem arcanam, necessariā, & secretam, unicuique qui in hac arte operari affectat, quæ est principium & complementum & clavis omnium magicarum operationum: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem uirtutem ac potestatem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationem: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorū operator: qui cū fuerit nimio carnis demersus cōmercio, & circa sensibile corporis animā occupatus, nullū meretur diuinarum substantiarum imperiū: ideoq; multi frustra hanc artē prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantam celsitudinem nitimur, duo potissimū meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passionem deseramus. Alterū qua uia, & quo modo, ad purum ipsum intellectū, decorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquā ad rerum secretarū scrutinia, atq; ad mirabilium operationum uirtutem scandere possumus. In his enim tota consistit dignificatio, quam præstant natura, meritū, & ars quædam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organorūq; optima dispositio, animā ipsam nulla crassitudine obscurās: nec ullo tumultu, aut humore preueniens: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporum, animarumq; cœlestiū, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum nona domus per Saturnū, Solem, Mercuriūq; fortunata est. Mars etiā in nona domo, spiritib⁹ imperat. Sed de his copiose tractatur in libris astrorū. Qui uero talis non fuerit, necesse est ut naturæ defectum, educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero usu, reconpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca completus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uirgine, à menstruata: quod sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia: sitq; integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naso deformi. Et Apulcius in Apologia sua dicit puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumem, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundū, ut in eo diuina potestas quasi bonis ædibus uersetur: atque ipse pueri animus cito expertus, ad diuinitatem suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerū cognoscere. Oportet ergo sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublati impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam conuertere. Inest enim nobis ipsis rerum omniū apprehensio & potestas. Prohibetur autem quo minus his fruamur, per passionem ex generatione nobis obstātes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quibus expulsis, subito adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, nō minorem efficaciam sortitur, quæ

sæpe etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tanta enim est uirtus sacrorum operum rite factorum exhibitorumq; ut etiam licet non intellecta, pie tamen & integre obseruata, stabiliq; fide credita, non minorē habeant efficaciam, nos diuina potestate decorare. Quæ uero arte religionis acquiri dignitas, ipsa religionis quibusdā ceremoniis, & expiationibus, consecrationibus, sacrisque ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuū, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atque potestatis. quem uocant diuinum consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum confors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui pie constantissimeq; de religione sentias, & sine hæsitacione credas, fuerisq; talis cui autoritas sacrorum, naturaq; præ cæteris contulerint dignitatem, quæ numina minime contemnant, poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autem præter autoritatem officii, absq; sanctitatis & doctrinæ merito, præter naturæ educationisq; dignitatē aliquid in magicis operari præsumplerit, sine fructu laborabit, ac se simul & credentes sibi, decipiet: ac numinum indignationē cum periculo incurret.

De duabus ceremonialis Magiæ adminiculis,
religione & superstitione.

Cap. IIII.

DVO sunt quæ regunt omnem ceremonialis Magiæ operationē, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorū assidua contemplatio, piisq; operibus cum deo diuinisq; numinibus religatio, per quam reuerēti famulari, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniarq; diuini cultus rite exercentur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorum sacrorum ac ceremoniarū, per quam rerum internarum & spiritualium, tanquā per signa quædam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quā rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicūq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut supradiximus) tantūmodo confidunt, solēt à malis dæmonibus sæpissime falli. Idcirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborē plātant, nec uineā inserunt, nec modicū quoduis opus absq; diuina inuocatione adgrediuntur, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentiū, inquiēs: Quæcumq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Iesu Christi facite, gratias illi agētes & deo patri per ipsum. Religionis igit uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantū abest à culpa, ut non adiungere, sit impiū scelus. Hinc in libro senatorū ait Rabi Henitia: Quicūq; omīssa bñdictione, aliqua creaturarum fungit, hāc ueluti furto & rapina, à deo & ecclesia

s iiii

usurpasse creditur: de quo scriptum est per Solomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui posce dit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legem matris tuę. Nihil deo magis displicet, quàm negligi, quàm contemni: nihil placet ma gis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturam religio nis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precantur (ut inquit Proculus) hymnisq; concinnant ad ordinis sui duces. Sed alia quidem natu rali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidē intellectuāli: & omnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt dño. Religionis autē ritus, ceremoniæq; pro temporū regionumq; uarietate, diuersi sunt: & una quæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorē dirigitur: & licet unam solam Christianā religionem deus approbet, cæteros tamē eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non æterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltē minus punit: impios uero & penitus irreligiosos, tanq̃ hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorū impietas, q̃ eorum qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea, quæ non aliquid sa pientiæ contineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summū hominis offi cium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram autē religionem homo per seipsum peruenire non potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis ita que cultus qui à uera religione alien⁹ est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum q̃ uera religio, etiam superstitio est. Si militer & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo nō debet. Cauendū est igitur summopere, ne quādo peruerso aliquo su perstitiōis cultu, summo ac omnipotēti deo, sacrisq; sub illo numinibus fiat iniuria: hoc enim & nefariū esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaq; licet à uera religione aliena sit, nō tamē tota, aut oīs reprobata est, quo niam in multis etiā toleratur, & à religiōis antistitibus obseruatur. Dico au tem superstitionem eam maxime, quæ est similitudo quædā religionis, quę quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramentis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cæteris, haud paruam inde nancisci tur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constans credulitas, in primo libro dictū est, & apud uulgus palām notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quemad modum religio fidem. Tanta siquidem potest cōstans credulitas, ut etiam miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissime credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis: eaq; operetur, quæ ratio & natura non discernunt. Hæsitatio autē credulitatis, & diffidentia, omne opus, non mo-

Lactantius.

do in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitum, licet fortissimorum experimentorum eneruant. Quomodo autem superstitione imitetur religionem, ista tibi exempla ostendunt: uidelicet, quando excommunicantur uermes & locustæ, ne noceant frugibus: quando baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uero prisci illi magi, & qui eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldei, Aegyptii, Assyrii, Persæ & Arabes, quorum religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata, cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac scientia, si uos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & me uobis non pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quæ est affinis ueritati, & imitationis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igitur ex illorum erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidē non nisi profundæ intelligentiæ, integræ pietatis, difficilis & laboriosæ diligentie, existit opus: & sapientia, que de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum, usum eorū quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumenta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. Cap. V.

TRES sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usque perducunt, & qui religionē totam gubernant: in quibus tota consistit, scilicet amor, spes, atque fides. Amor enim uehiculum animæ, omnium præstantissimus, supernè ab intelligibilibus usque ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostrā congregat atque conuertit: nos quoque in omni operatione cōseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutē supplicationibus nostris subministrās: sicut apud Homerum legitur, Christen Apollo supplicantē exaudiuit, quia multū sibi amicus erat: & de Maria Magdalena legitur in Euangeliiis: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit suspensa, quando indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim oīa sistens. Fides uero uirtus omnium superior, quatenus non humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat: nam cum ipsa superne à primo lumine descendat, atque illi uicinior existat, longe est nobilior atque excellentior, quàm sciētia, & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam, ad intellectum nostrum accedentes. Denique per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis: eademque potestate fruatur. Hinc Proclus ait: Sicut fides quæ est credulitas, infra scientiam est, *Proclus*

sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos deo immediate coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionem uirtutemq; Sic legimus Daniele leonum pericula euasisse, quia credidit deo suo, & Hemorroisse ait Christus: Fides tua te saluam fecit: & à cæcis petentibus lumē, fidē req̄siuit dicēs: Creditis quod possum uos illuminare? sic Pallas apud Homerū his uerbis consolatur Achillem:

Veni ego pacificatura tuam iracundiam si credideris.

Linus. Iccirco Linus poeta canit credenda esse omnia, quia facilia deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uero de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circumstantibus Iudeis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESV dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum scio: uos autē qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat demonium pessimum, & dominatus amborū, inualuit contra eos: ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. Cap. VI.

Ens itaq; nostra pura atq; diuina, religioso amore flagrans, spe decorata, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatem attrahit, omnesq; rerum tam mortaliū quàm immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur, subito comprehendens. Hinc prouenit, quod nos in natura constituti, ea quæ supra naturam sunt cognoscimus, ac inferiora quæque intelligimus, atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quæ longe post futura sunt, assidue recipimus oracula. Præterea non solum in scientiis, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quibus obediant manes, turbentur sydera, cogantur minima, seruiant elementa: sic homines deo deuoti, ac theologicis istis uirtutibus eleuati, imperant elementis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuisse, canunt poætæ, recitant historici: atq; ea ipsa fieri posse, splendidissimi quique philosophi unā cū Theologis confirmant: sic prophetæ, sic apostoli, sic cæteri uiri maximis claruere potentiis. Sciendum ergo, quod sicut per primi agentis inflexū,

sape producitur aliquid sine cooperatione mediarum causarum, sic etiam per solum opus religionis, fit aliquid sine applicatione naturalium coelestiumq; uirtutum: sed nemo potest operari per puram & solam religionem, nisi qui totus factus est intellectualis. Quicumq; autem sine admixtione aliarum uirtutum, per solam religionem operatur, si diu perseuerauerit in opere, absorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicumque autem non purificatus accesserit, superinducit sibi iudicium & traditur ad deuorandum spiritui nequam.

Necessariam esse Mago ue ridei cognitionem, & quid de Deo ueteres senserunt Magi atq; philosophi.

Caput VII.

Voniam omnium rerum esse atq; operari, à summo deo omnium creatore dependet, deinde etiā à cæteris numinibus, quibus etiā fabricandi creandiq; potestas data est, non quidem principaliter sed ratione instrumentali in primi creatoris uirtute (res enim omnium principium, prima causa est: quod aut à secundis causis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & secundarum causarum productrix est: quos ideo secundarios deos nuncupamus) necesse igitur est magum quenq; ipsum deum omnium productorem & primam causam ceterosq; deos siue numina (quas secundas causas dicim⁹) cognoscere: & quo cultu, q̄ ueneratione, quibus sacris, uniuscuiusq; conditioni conformibus colendi sunt singuli, nō ignorare. Quicumq; enim inuocatis diis, illos nō proprio honore prosequitur, nec illis quod cuiq; congruit rite distribuit, illorum presentiam & optatos ab illis effectus nō adsequitur: quemadmodū in harmonia, si una chorda frāgatur, tota subito dissonat: nonnunq̄ etiā periculū cū pœna incurrit, sicut scriptum est de Assyriis, quos transtulit Salmanasar in Samariā, quia ignorabant legitima dei terræ, immisit in eos dñs leones, qui interfecerunt eos, eò quod ignorabant ritum dei terræ. Nunc igitur quid ueteres magi & philosophi de deo consonū senserint uideamus. Legimus enim qd Nicocreonte tyrāno Cypriorum quondam quis summus deus foret interrogāte, Serapidis illi respondisse oraculū, illū pro maximo deo habendū cuius caput cælum esset, uenter maria, pedes terra, aures in ipso æthere locarentur, oculi præfulgentis solis lumen: cui haud absimile cecinit Orpheus in his uersibus:

Sydereaq; domus rex est & Iupiter ipse,
Principium atq; ortus: uerum uis una deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & ær:
Nox simul atq; dies, sapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelsi: ceruicem nanq; uidebis,
Cæli suspiciens reuerentia magnaq; tecta.

Orpheus

Hoc caput auricomum, flauī de uertice crines
 Stellarum rutilant radii, dehinc aurea pandit
 Cornua bina caput capitisq; similima tauri.
 Vnum est ortus ipse occasus. & aliud:
 Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
 Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
 Præscia uenturi mens constat regius æther
 Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
 Arcanum ue potest, penetratq; per omnia uictrix.
 Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
 Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lara.
 Est ær, alas quoq; uentis possidet ille.
 His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
 Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
 Venter, & ex altis confurgit montibus ingens:
 Quem medio pontus subcingit rite sonorus.
 Vltima præterea terrarum limina, & ampli
 Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
 Esse pedum, maghi constat rectoris Olympi.
 Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
 Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Sophocles. Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrantur: atq; sane ipsius mundi men-
 te quæ in seipsa mundū continens produxit: unde Sophocles, in ueritate in-
Euripides quit: Solus unus est deus, qui cœlū hoc & terrā capacem condidit. Et Euripi-
 des inquit: Vides ne excelsum, qui illū infinitū ætherē, & terram undiquaq;
 cōplectitur ulnis? Hūc crede Iouē, hūc arbitrare deū. Vnde Ennius poëta ca-

Ennius. Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes (nit:
 Iouem.

Porphyrius Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex ani-
 malibus, deus ex diis constitutus. Iupiter autem est in quantum intellectus
 est à quo uniuersa producantur, cuncta creans intelligendo. Hinc Orpheus
 de uerbo sacro canit.

Orpheus. Vnus perfectus deus est, qui cuncta creatuit:
 Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
 Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
 Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam
 Quem præter non est alius. Et paulo post:
 Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
 Priscorum hæc nos docuerunt omnia uates:
 Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine,

Mundi

Ingentem autorem solum, interitūq; carentem.

Zoroastes quoque in sacra historia de rebus Persicis sic deum definit: *Deus quid,* *Deus quid,* us est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt, primus: in genitus, nec interiturus unquàm, partium expers, sibiq; ipsi similimus, bonorum omnium auriga & autor, rerum pater omnium, optimus ac prudētissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuentor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileum, hoc est regem, totius rerum naturæ causam, rationem, & originem initialem, summū animi genitorē, æternum, animantiū sospitatore, sine propagatiōe genitorē, neq; loco, neq; tēpore, nec ulla uice comprehensum, eoq; paucis cogitabilē, nemini effabilem. Hinc itaq; summū deum Euripides Iouē præcipit nominādum: per cuius caput cecinit Orpheus uniuerſa in lucem processisse: cæteras aut potestates, ministras esse cōſendas: quæ uidelicet extra deum sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi dei ministri, & intelligentiæ separatæ, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultū religiosum deberi dicunt: cæteris uero numinibus non deberi nisi propter ipsum.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. Cap. VIII.

Vgustinus atq; Porphyrius testātur, Platonicos, tres in deo personas posuisse, quarum primam uniuerſitatis patrem appellāt: secundam, filium atq; primam mentē uocant: etiā à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam

Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem.

Dei filium, primam mētem, diuinum scilicet intellectum, tradunt Plotinus & Philo, à deo patre manantem, quemadmodum abs loquente uerbum: uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splendor dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se unico & nunquàm interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicissitudine, intelligit summum bonum: prolē & filium in se progenerat, quæ est plena intelligentia, plena sui imago, & plenū mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbū nominant, siue sermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladem ex Iouis capite natam, hoc est sapientiam. Hæc est altissima dei parentis imago, quādā tamē relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquàm genita distincta à generāte, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cum patre unum & eundem in essentia deum esse testatur Iamblichus, deū uidelicet suipsius patrem filiumq; nominās. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit monadem, & in se suum reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege gra

tia ac de regeneratiōis mysterio) ait, regeneratiōis autor est filius dei homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus fecunditate plenissimū. Similiter Indorum philosophi adserunt mundum esse animal partim masculum atq; fœminā: & Orpheus naturam mundi Iouemq; mundanum marem simul appellat & fœminam: adseritq; utrūq; diis sexum inesse. Hinc in Hymnis Mineruam sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es. Et Apulcius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iupiter & mas est & fœmina, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquit, canit:

Maro.

Descendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti deus abfuit.

Et Tibullus canit:

Tibullus.

Qui Veneris magni uiolau numina uerbo.

Et Carenus populus deum Lunam mirifica ueneratione coluisse legitur. Ex hac plena summæ fecunditatis intelligentia, amor producit, ligans intelligentiam cum mente: & eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est q̃ aliæ proles cum eorum parentibus, quæ est tertia persona, scilicet spiritus sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldæorum oracula, ponētia in deo paternam potestatem: Intellectus à patre emanationem amorēq; igneum à patre filioq; procedentē, eundemq; deum. Hinc apud Plurarchū legitur, gentiles deum descripsisse; esse ipsum spiritum intellectuale & igneum, non habentem formam, sed transformātem se in quodcunq; uoluerit, & coæquantem se uniuerfis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephesus cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, deum in ignea essentia habitare posuit, intelligens uidelicet, inenarrabile dei in seipso splendorem, & circa seipsum amorem. Et apud Homerū legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit:

Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

Æth. id.

Dicitur autem æther iuxta Græcorum grammaticam, ab ætho, quod significat ardeo, & ær spiritus, quasi æthaær, id est, ardēs spiritus. Hinc Orpheus æthera appellauit pyripnon, id est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocantur à theologis tres personæ: quas etiam Orpheus in adiurationibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus est primū, quando mundum uniuersum suis firmauit consiliis. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineræ & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Ie

nis partum his uerbis enuncians: Primam certe filiam cæsis oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producit enim à Ioue & Minerva pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuerſitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquiring:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus

Mens agitat molem.

Est igit deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quæ omnia. A patre enim tanq̃ à primo fonte emanant omnia: in filio uero tanq̃ in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctum uero explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides.

Caput IX.

Ecceuerunt doctores catholici populusq; fidelis, ita sentiendum ac profitendum esse, quod unus sit solus uerus deus, increatus, immensus, omnipotens, æternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ, sibi inuicem coæternæ & coæquales: una tamen essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hæc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separâtes. Pater ab æterno genuit filium, suamq; illi dedit substantiâ: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamē personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transtulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarum. Filius quoq; hic licet patri coæternus sit, ex substantia patris ante secula genitus, tamen nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rōnali & hūana carne subsistēs: cui nihil humanū defuit, præ peccatū. Necessarium est igitur credamus, quia dñs noster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ naturæ. Ante secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitam restaurauit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descendit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutem propriam tertia die, ascen-

dit in cœlos, & misit spiritum suum paracletum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eius que aduentum omnes homines resurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alii attributa, Gentiles, deos & numina nuncupabāt: de quibus decem Sephiroth ac decem sacratissimis dei nominibus illis præfidentibus, eorundemque interpretatione.

Caput X.

Eus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentię sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebræorum magistri Numerationes, nos attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercurium: formę fœturam, quam Saturnum: uim productricem, quam Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidam uitam, quem Solem siue Apollinem: uniuersi mundi rationem, quem Panam nuncupant: animam uero, ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.

Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusque

Progenitor genitrixque; deum deus unus & omnis.

*Plinij de deo
sententia.*

Ita prudentissimi illi gentium theologi sub uariis nominibus numinibusque; sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisque coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fidei opus erat Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapientia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoque nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, deus autem unus à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus deus, inquit, idemque numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam

mundi siue uniuerſi, ſic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, ſub uariis colitur numinibus. Oportet ergo ſcire ſenſibiles proprietates, per uiam ſecretioris analogiæ, perfectè intellectualizare. Quicūq; hymnos Orphei, & ueterum magorū ſane intelligere debeat: ita nanq; comperiet hæc ab cabaliſticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, minimū differre. Nam quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionyſius poteſtates appellat: cabaliſtæ illos numerationi pahad, hoc eſt timori diuino appropriant: ita quod eſt enſoph in cabala, Orpheus noctē uocat: idem eſt Typhon apud Orpheum, qui Zamaël in cabala. Verum Hebræorum mecubales, rerum diuinarum eruditiffimi, decē principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, ceu dei membra acceperunt, quæ per decem numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, ſiue inſtrumenta, uel exemplaria arche typi, influūt in omnia quæ creata ſunt, per ſingula ſuperiora, uſq; in inſima ordine tamen quodam. Nā primo & proxime influūt in nouem angelorum ordines, & animarum beatarum chorū: & per illos in cœleſtes ſphæras & planetas, & homines: à quibus deinde res ſingulæ accipiunt uim atq; uirtutē, Primum horum eſt nomen Ehie, nomen diuinæ eſſentiæ. Numeratio eius uocata eſt cether, quod interpretatſe corona, ſeu diadema: & ſignificat eſſe ſimPLICIſſimū diuinitatis: & uocatur, quod oculus nō uidit: & attribuitur deo patri: & influit per ordinē Seraphim, uel ut uocāt Hebræi Haioth Hacadoſch, hoc eſt, animalia ſanctitatis: & exinde per primū mobile, omnibusq; eſſendi munus largitur, ipſum uniuerſum per totam circunferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nuncupatur metatron, hoc eſt princeps facierum, cuius officium eſt introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus eſt dominus Moyſi. Secundum nomen eſt Iod, ſiue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius hochma, hoc eſt ſapientia: & ſignificat diuinitatem plenam idearum, & primogenitum: & attribuitur filio, & influit per ordinem cherubin, ſiue quem uocāt Hebræi Ophā, hoc eſt formæ, uel rotæ: & exinde in cœlum ſtellatum, totidem illic fabricās figuras, quot in ſe continet ideas, ipſum chaos creaturarum diſtinguens, per intelligentiam particularem nomine Razielem, qui fuit præfectus Adam. Tertium nomē uocatum eſt tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc eſt prouidentia, ſeu intelligētia: & ſignificat remiſſionem, & quietem, iubileum, pœnitentialem conuerſionem, tubam magnam, redemptionem mundi, & uitam uēтури ſeculi: & adtribuitur ſpiritui ſancto, & influit per ordinem thronorum, ſiue quos Hebræi uocant Aralim, hoc eſt angeli magni, fortes & robuſti: atq; exinde per ſphæram Saturni, formam fluxæ materiæ miniſtrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligentia Iophiel, præfectus ſeni: & hæ ſunt tres numerationes ſummæ & ſupremæ, ueluti ſedes ditinarum perſonarum, quarum iuſſu

iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequunt, quæ iccirco dicunt numerationes fabricæ. Est itaque quartum nomen El, cuius numeratio hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem dominationū, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per sphæram Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahamæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est deus robustus, puniens culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium sinistrum: & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadrilaterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem uirtutum, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & uitam donans: & exinde metalla produciens: & intelligentia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Isahac, & Tobia iunioris, atq; angelus Peliel, præfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra: & significat æternitatem, & iustitiam dei ulciscens: & influit per ordinem principatuum, siue quem uocant Hebræi Elohim, hoc est dei, in sphæram Veneris, Zelum & amorem iustitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauum nomē dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & adtribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinem archangelorum, siue quæ Hebræi uocant Bne elohim, id est filios deorum, in sphæram Mercurii, ornatus elegantiam & consonantiam, producens animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc est omnipotens & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est fundamentum, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in sphæram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominumque genios & custodes

curat atque distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai melech, hoc est, dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium: & significat ecclesiam, & templum dei, & ianuam: & influit per ordinem animasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Issim, hoc est, nobiles, heroës & principes: suntq; Hierarchiis inferiores: & influunt filiis hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (ut alii dicunt, intelligētia Matatron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mundi, & præfectus Mosæ.

De Diuinis nominibus, eorumdemq; potentia & uirtute.

Caput XI.

Eus ipse licet sit unitissimus, sortitur tamē diuersa nomina, nō quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdam proprietates ab eo emanantes, per quæ nomina, in nos, & ea quæ creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam distillāt. Horum nominum decem superius descripsimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellā numerat: Dionysius quadragintaquinque, tum dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorū mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuaginta duo cum angelorum tum dei nomina deducunt, quod nomen septuagintaduarum literarum, & Schemhamphoras, hoc est expositorium, uocant. Alii ulterius progredientes, ex singulis scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ significant, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ supra memorauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie אֱהִיָּה, quod Plato transtulit ὤμ. Hinc deum uocant ὤμ, alii ὤμ. Est aliud nomen Hu הוּ, reuelatum Esaia, diuinitatis abyssum inuens: quod Græci traduxerunt τανϑυ, Latini idem ipsum. Est & aliud nomen Esch, אֶשׁ, à Mose receptum, quod ignem sonat: & est nomen dei Na נָא, in perturbationibus & molestiis inuocandum. Est etiam nomen Iah יָה, & nomen Elion אֱלִיֹן, nomen Macom מַכּוֹם, nomen Caphu כַּפִּי, nomen Innon, יִנּוֹן, & nomen Emeth אֱמֶת, quod interpretatur ueritas: & est sigillum dei. Et alia duo nomina, Zur זֶר, & Aben אֶבֶן, quorum utrumq; solidam petram significat, & alterum illorū patrem cum filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahuntur multa nomina dei & angelorum ex sacris scripturis, per artem Cabalisticam, Calculatoriam, & Notariacam, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אֶגְלָא ex hoc S. scripturæ uersiculo: אֶתְּהָ נִבְרָא וְעוֹלָם אֶרֶץ hoc est, t iiii

Tu es fortis in æternū deus. Similiter nomen Iaia ^{יהיא}, ex illo uersiculo ^{יהוה} hoc est deus deus noster deus unus. Similiter nomē Iaua, ^{יהוא} ex illo uersiculo. ^{יהי אור ויהי אור} hoc est, fiat lux & facta est lux. Similiter nomen Ararita ^{אראריתא} ex hoc uersiculo, unum principium unitatis suæ, principium singularitatis suæ, uicissitudo sua ^{אור ראש אוריתון ראש ייהודין} Est & aliud nomen Hacaba ^{הקבה} extractum ex hoc uersiculo, ^{המדרת אור} hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomē Iesu ^{ישו} cōperitur in capitibus istorum duorum uersiculorum uidelicet, ^{יבא שלוחו} hoc est, Quousq; ueniat Messiah: Et alius ^{יתן שמו וית} id est, permanet nomen eius. Similiter hoc nomē Amē ^{אמן}, ex hoc uersiculo. ^{אריכלך גמון} id est, dominus rex fidelis. Quandoq; extrahuntur hæc nomina à finibus dictionum, sicut idem nomen Amen ex hoc uersiculo, ^{לא כן הרשעים} hoc est, non sic impii, sed trāspōsitis literis. Sic in finalibus huius uersiculi ^{לך מה שמוטה} id est, mihi quid? nomen eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton: in his omnibus, litera ponitur pro dictione & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahuntur illa septuaginta duo dei nomina, ex illis tribus uersiculis qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus. ^{ויבא ויסע} primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistram conscriptis, sed medio cōuersim à sinistra ad dextram, sicut in posterioribus ostendemus: & sic quandoq; extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah ^{משח}, ex Iismah. ^{ישמה} & Michaël ^{מיכאל}, ex ^{מלאכי} Malachi. Quandoq; autem per alphabetariam cōmutationem, quam Cabalistę Ziruph ^{צירוף} uocant, sicut ex nomine tetragrammaton ^{יהוה}, eliciuntur nomina. ^{מזפזץ} Mazpaz. ^{כוזן} kuzu: nonnunq̃ etiam per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Matatron, ^{מטטרון} pro Sadai ^{שדאי} utrunq; enim facit tercentum decem & quatuor. Eadem ratione nomen liai ^{ליא}, æquipollet nomini El ^{אל} per numeri æqualitatē, utrunq; enim facit triginta & unum. Atq; hæc sunt arcana abscondita de quibus difficilimum est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri possunt. Verum cum diuina nomina (ut ait Plato in Cratilo) habita sunt à barbaris, q̃ habuerūt à deo sine quo nullatenus quis capere potest ueros sermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quæ à deo sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotētiæ sacramenta atque uehicular, non ab hominibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & figura sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmoniam spirantia, diuinaq; assistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colūt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorum religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuo-

uocatio, uirtutem nobis magnam præstât, deificamq; unionem, atq; etiam supra naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis quidē illa ulla unquam ratione fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suis ipsis characteribus incorrupte conseruanda: & Zoroastes etiam uetat barbara & antiqua uerba mutari: nam ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à diis primum, uel ab antiquitate, cuius initiū haud facile scitur, uel à barbaris prodita sunt. Iāblichus quoq; similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentem seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum diis conciliandi, atq; uniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi: in Numero- rum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum super filios Israēl, & ego benedicā eis. Iccirco diuinus Plato in Cratylo & in Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusq̃ delubra statuasq; diuinas: quia expressior dei imago atq; uirtus sit in officio mentis, præsertim afflata diuinitus, quā in manuum operibus reseruata. Verba itaq; sacra, nō iam ex se ipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum per illa operante in animis eorum, qui illis secundum fidem hærent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquā per uehicularia in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores, & per inuocationes diuinorum facti sunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorum influxuum. Quicunq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit & efficiet quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos

Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorum antiqui doctores præ ceteris obseruarunt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiam demonstrarūt, tam animi quā corporis morbos uerbis quibusdam mirifice curantes. Sic etiam legimus Orpheum cum esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam uerbis quibusdam auertisse. Simili modo Apollonium, quibusdam uerbis secreto prolatis, puellam mortuam Romæ resuscitasse, & aliis à quibusdam uerbis manes Achillis euocasse, narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo templa deæ quam Perficam uocabant, sacra, quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram imponēs, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam uerba ex libro quem manu tenebat pronūtiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flammam uidebantur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta medicinæ, quòd si scribatur hoc nomen

Diuina nomina quo potius ueneranda,

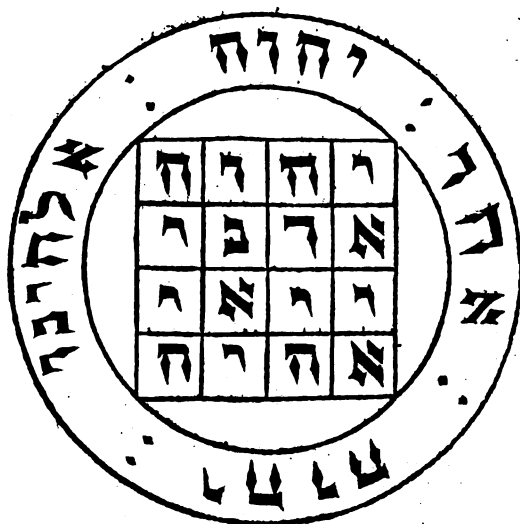
Orpheum,

Abracadabra, uidelicet diminuēdo literam post literam, iuxta ordinem regressionis, ab ultima usq; ad primam, sicut hic ostenditur, quicumq; æger hemitriteo laborans, siue alia febris, hanc schedam alligatam & à collo suspensam gestauerit, ualere illi contra aduersam uoletudinem, morbumq; paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominum aduersas uoletudines, & quacumq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculū cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circumferentiali circulo continet inscripta, à tergo autē inscribit nomen septiliterū Araritha, & circumscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus à quo extractum est, quemadmodum hic depictum uides.

PARS ANTERIOR.

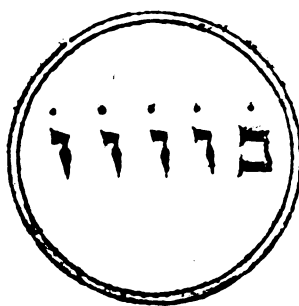

Oportet autem hæc omnia fieri in auro purissimo, aut in uirginea membrana, tanquàm syncera, munda & immaculata, etiã incausto ad hoc formato, ex fumo sacrati cerei uel incensi, & aqua sacrata, atq; hæc ab auctore purgato & expiato, infallibili spe & constanti fide, ad deum altissimum mente eleuata, si diuinam hanc obtinere debeāt ac præstare possint uirtutē. Simili ratiōe contra terriculamenta & nocumēta malorū dæmonū atq; hominū, & contra quæcunq; adeunda pericula, siue itinerum, siue aquarum, siue hostium, siue armorum, modo quo supradictum est, inscribunt hos characteres ab uno latere, בּוּרִי : & hos à tergo, צַמְרָבִי, qui sunt capita & fines primorū quinque uersuum Geneseos, & totius mundanæ creationis symbolum, eaq; ligatura aiunt hominem, modo firmissime speret in deum uniuersitatis conditorem, fore omnium malorum emunem.

IN PARTE ANTERIORE.

A' TERGO.

*Verū dei no
mē soli deo
notū est.*

Neque uero diffidat quispiam, miretur uerba sacra, quibus deus omnipotens condidit cælum & terram, alligata plurimum posse, siquidem experimēto compertum est, ut ait Rab Costa Ben Luca, plures alias res nō phycas, posse quamplurimum: sicuti experientia comprobatum est, digitum abortiui à mulieris collo suspensum, impedire conceptum, quamdiu collo illius hēserit. Præterea in uerbis quibusdam sacris & nominibus diuinis, uim esse magnam atq; diuinam, quæ sit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroastes, Orpheus, Iamblichus, Synesius & Alchindus, & quique splendidissimi philosophorum testantur, & Artephius magus atq; philosophus, de uirtutibus uerborum atq; characterum singularem librum conscripsit. Origenes splendidissimis quibusq; philosophis non inferior, adserit contra Celsum, in quibusdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem: & in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod est *ꝰꝰꝰꝰ*, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiēs mirabilia. Verum autem dei nomen, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli deo, nec antè publicabitur (ut testatur sacre literę) quàm dispositio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullo autem nomen dei est apud nos (ut inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significās cum participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton, quod est sanctum, significans substantiam creatoris significatione pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neque exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idioma supernum, quod est dei, & fortassis etiā angelorum. Simili modo sunt etiā angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos, Cætera autem illorum nomina, omnia ab officiis & operibus illorū sunt decisa, quę non sunt tantę efficacię, ideoq; magi illos ueris suis nominibus cient, illis uidelicet cœlestibus, quę in literis sanctis continentur.

De influxu diuinorū nominū per singula media in hæc inferiora.

Caput XII.

Vmmus creator & prima causa, & si omnia regit & disponit, curā tamen exequendi uariis ministris distribuit, beneficis & maleficis, quos in Apocalypsi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocentes: de quibus alibi canit propheta. Moratur angelus domini in circuitu timētium eum, ut eripiat eos, & alibi describit immisiones per angelos malos: Quodcunq; autem per angelos tanquam per ministros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & stellas, sed tanquam per instrumenta, ut hoc modo omnia cooperentur in ministerium: ut sicut quælibet cœli portio, & quodq; astrum, certam terrę plagam locumue, & tempus, & speciem, & indiuiduum decernit: sic etiam angelicā illius portionis astriq;

uirtutem, eisdem loco, tempori, speciei accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quæstionum: Vnaquæq; (inquit) res uisibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi præpositam. Hinc Origenes in librū Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsent exercitibus terrenis, regnis, prouinciis, hominibus, bestiis, animalium natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæteris que rebus, eam uirtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis qui præsent operibus sanctis, uirtutibus & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines, & unumquodque etiam minutissimum ad locum suum, tanquam membra huius mūdi concinna, in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissime disponens inhabitat, non contentus aut circumscriptus, sed continens omnia, sicut Iohānes in Apocalypsi describit cœlestem illam ciuitatem, cui à duodecim portis præsent duodecim angeli, influentes in eas, quæ à diuino nomine suscipiunt duodecies reuoluto, & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum, & agni: nam sicut in lege, in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctæ per Ezechielem descriptæ, inscripta erant nomina tribuum Israël, & dominabatur illis nomen quadrilaterum: sic in Euangelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina apostolorum, qui stant pro tribubus Israël in ecclesia, super quos influit nomen agni, hoc est nomen Iesu, in quo est omnis quadrilateri uirtus: siquidem tetragrammus ille pater, dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiunt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine dei & Iesu, cuius uirtus prima est in deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & consequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, Iohan. 14. dabit uobis. & resurgens ait: In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequuntur: ut ultra necessarium non sit quadrilaterū nomen, cuius tota uirtus translata est in nomen Iesu, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut Marc. 16. inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quod nominando Iesum polluto ore, tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula: sed oportet illud inuocare in spiritu sancto, mēte expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præuia, sine qua non fit exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam Psalm. 90. eum, quoniā cognouit nomē meū. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestibus, nisi interueniat autoritas, fauor, adensus nominis Iesu. Hinc Hebræi & Cabalistsæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post Christum in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorū patres. Et iā experimēto cōprobatū est, nullū malū dæmonē, nullā inferorū uirtutē ex his que

uexant aut obsidēt homines, posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genu flectāt, & obediant: quando nomē Iesu debita pronūtiatione illis proponitur uenerādum: nec solū nomen sed etiam illius signaculum crucē, pauent: nec solū terrestrium, cœlestiū, infernorum gēna flectūtur, sed etiā insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, qñ ex fidei corde, ore ueridico, nomē Iesu pronūtiatur, & crucis salutiferū signum manus imprimunt innocentes. Neq; uero in uacuū dixit Chrūs discipulis:

Mar. 16. In nomine meo dēmonia eiiciēt, & quę sequunt: nisi uirtus quādā esset in nomine illo expressa, super dāmones & infirmos, serpētes & uenena, & linguas, & huiusmodi: quā uirtus cū insit nomini illi, tū à uirtute dei instituētis, tū à uirtute illius qui hoc noīe exprimitur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eam, non nunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dāmones astringunt & alia quādam magna operantur.

De membris dei, & de eorum in nostra membra influxu. Cap. XIII.

Mēbra dei, quę.

Vestimēta dei, quę.

Egimus in uariis sanctę scripturę locis, uaria dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra dei, uires quādam multiplices & simplicissimē in ipso deo permanentes, per sacra dei nomina inter se distinctę: uestimenta autem dei & ornatus, sunt tanquam uia quādam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quemadmodū de hēmorrhōissa

Luc. 8 clamauit Iesus: Tēgite me aliquis: nam sensi de me exire uirtutem. Sunt itaq; in deo hęc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideę & exemplaria, quibus si membra nostrā rite conformemus, tunc in eandem imaginem translati, ueri efficiamur filii dei, deoq; similes, agentes & operantes opera dei. De membris itaq; dei multa in scripturis deprompta sunt: nā de capite eius legitur in Canticis: Caput tuum sicut Chermel, & comę capitis tui sicut purpura regis: significat autem hic Chermel, non montem illum in maritimis Syrię, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebrę eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & gustu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogasti. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege sępe repetitur) odoratur sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium domini cui reuelatū est: & regius uates canit: Manus tuę domine

Cantic. 7
Chermel qd.
Oculi domini.

Nares domini.

fecerunt me, & plasmaverunt me. Et: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in euāgeliis, ad quam collocabunt damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quòd inuenerit deus Dauid uirum secundum cor suum. Habemus & in euāgelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana cōcepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & nō faciem ostendam eis in die perditionis eorum. Et ad Moysen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem: simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamēta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicens: Expandi amictū meum super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circumdabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legit gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamentis diuinis, non dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad præliū, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri non peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus, ac figuras, in nobis multis modis referatas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruantia. Vnde dicunt Hebræorum Me cubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculum propriaque sedes euadit, ita, ut si circa id membrū de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Dextera & sinistra, cor, pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cetera domini.

Hebræorum Me cubaliū opinio.

Psal. 90

De diis gentium, & animis cœlestium corporum,
& quibus numinibus, quæ loca olim
sacra fuerunt. Cap. XIII.

u ii

Osuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorum intelligētes, mentem participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uero subesse substātiās separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquam corporibus suis cohiberi, quemadmodum animæ nostræ corporibus nostris, sed ubiq; uelint esse, & simul dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solitudine corpora sua regere & mouere, & una his mouēdis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarunt eisdem, & diuerso cultu uenerabātur. Et hi sunt dii, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus præcepit Moses in Deuteronomio inquit: Ne fortè eleuatis oculis ad cœlum, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quibus attributi sunt oēs populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autem tulit dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hæreditarium. Et in eodem uolumine capite decimo septimo, solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorū doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamū filiis concubinarum largitum esse munera, uidelicet Shemoth steltonia, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hæredem omnium quæ possederat: dicunt, filios concubinarū in benedictione Abrahæ nō esse attributos deo tetragrammo & summo creatori, sed alienis diis & numinibus: Isaac autē & semen eius adsignatū ipsi omnipotēti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributum alienis. Vnde impropèratur illis in Deuteronomio, quia seruiuerunt diis alienis, & adorauerūt eos quos nesciebāt, & quibus nō fuerunt attributi. Quin & Iesus Naue post introductū populū in terram promissionis, & superatos hostes, & distributas sortes possessionū Israēl, optionē dedit populo, ut eligerēt numen quod colerent, inquit: Optio uobis datur eligere hodie quod placeat, cui seruire potissimū debeatis, utrum diis quibus seruiuerūt patres uestri in Mesopotamia, an diis Amorrhæorū, quorum terrā habitatis: Respondente autē populo, seruiemus dño tetragrammo, & ipse erit deus noster, dixit illis Iesus: non poteritis: quia dñs deus tetragrāmus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerāte autē populo ut seruirent tetragrāmo, ait illis: Testes uos estis, q̃a ipsi eligeritis uobis dñm ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & inclinate corda uestra ad dominū deum Israēl. Erexirq; lapidem prægrandē, dicēs: Lapis iste erit uobis in testimoniū, ne fortè postea negare uelitis, & mētiri dño deo uestro. Erāt itaq; dii quibus attributæ erāt ceteræ gētes, sol & luna, duodecim signa, ceteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: nō tamen secundū quòd corpora, sed quatenus eis inheret anima, uniuersaq; militia cœli, & quā uocat Hieremias reginā cœli, hoc est, uirtutē quā cœlū regit, uidelicet animā mūdi, de qua inq̃t Hieremias: Filii colligūt ligna,

& patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, ut faciant placentulas reginæ cæli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cælestium animarum cultus Dulic, illis prohibitus erat: sed Latriæ tantum, quem qui adhibuerunt, reprobati sunt à domino. Nomina uero istarum animarum, deorumue in præcedentibus narrauimus. Verum quibus regionibus, & populis, & urbibus, tanquam proprii, & tutelares dii adscripti fuerint, partim referunt nobis Origenes, Tertullianus, Apuleius, Diodorus, & plerique alii historici: Coluerunt itaque singuli populi propriis ceremoniis, suos deos: Beotii, Amphiarum: Aphri, Mopsus: Aegyptii, Osirim & Isidem: Aethiopes, qui Meroën habitant, Iouem & Bacchum: Arabes, cum Baccho Venerem: Scythæ, Mineruâ: Naucratis, Serapim: Syrii Atargatis: Arabes, Diapharen: Aphri, Cælestus: Norni, Tiberenum. In Italia quoque, municipali cōsecratione Crustumensius deus erat, Deluentinus: Narnensis, Viridianus: Aesculanus, Aucharia: Volfinensium, Nursia: Otricularum, Valentia: Sutrinorum, Nortia: Phaliscorum, Curis cum primis celebres fuere. Coluerunt summa ueneratione Latii, Martem: Aegyptii, Isidem: Mauri, Iubam: Macedones, Cabirum: Pœni, Vranus: Latini, Faunum: Rhomani, Quirinum: Sabini Sangum: Athenæ, Minervam: Samos, Iunonem: Paphos, Venerem: Lemnos, Vulcanum: Naxos, Liberum: Delphis, Apollinem, & quos canit Ovidius in Fastis:

*variari
ge
tiū uarij tu-
telares dij.*

Pallada, Cecropidem: Minoia Creta, Dianam:

Vulcanum, tellus Hypsipylea colit:

Iunonem, Spartem: Pelopeiadesque Mycenæ,

Pinnigerum: Fauni Menalis ora caput:

Mars, Latio uenerandus erat: quia præsidet armis.

Colebant Saturnum, Carthaginenses & Leucades: Iouem, Creta, Pyreus, Homole, Ida, Elis & Libya, ubi eius erat oraculum: Epirus, Latium, Gnidus, Lycia, Pisa Macedonia: Martem, Thermodonii, Scythæ, & Thracia: Solem, Scythæ unicum deum uenerabatur, equum illi immolantes: eundemque colebant Heliopolitæ, Assyrii: & sub Apollinis nomine Rhodii, & Hyperborei, & Milesii: Erantque sibi sacri Parnasus, Phaselus, Cynthus, Soraete montes, atque Delos, Claros, Tenedos insula & Mallois locus in Lesbo, & Gryneum nemus, seu opidum: Præterea Patara, Chrysa, Tarapnas, Cyrrha, Delphi, Arrephnia, Entrosi, Tegyra ciuitates. Erant etiam illi sub Bacchi & Dionysii nomine sacra, Thebe & Naxos insula, Nisa urbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: Item Parnasus & Cytheros montes Beotiæ, in quibus alternis annis Bacchanalia fiebant, etiam Thamaritæ populi, Hircanis uicini, propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt, deinde Paphii in Cipro, & Phœnices, & Cytheræi: quos, Agæo autore, secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur Armatha: & Delphis, Venus Epytibia. Colebatur etiam à Cois, & in Amatho Aegei maris insula, & in Mæphi urbe Aegypti, & in Gnido, & Sicilia, & Idalio nemore, & Hypæpa urbe, &

Eryce Siciliae monte, & Calydonia, & Cyrene, & Samis: nullumq; (Aristoteles teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremoniis frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maxime colebant, Teutatem illum appellantes: præterea Arcades & Hormopolitæ, Aegyptii & Mēphitæ. Lunā sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat, & in Epheso illi laudatissimum templum erat, & in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulacrum, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiam à Magnesiis Thessaliæ populis, & in Pisa Achaia urbe, & in Tybure, & Auētino Rhomano monte, & in Perga Pamphylia oppido, & in Agras Atticæ regione, & Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erant & reliquorum numinum sacra, ut Palladi quæ & Minerva sacra erant Athenæ, & Pyreus & Aracynthus mōtes, Tritones fluuius, & Alcomeneum Bæotia oppidū, & Neoua Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catania: urbes Siciliae, & Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula, & in Imbros insula Thraciæ, & Therasia insula Vulcano sacra, etiamque Sicilia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidemque tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ mōtes, & Reatum Vmbria oppidum. Item Bercynthus mons, & Pessinum Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Mycenæ ciuitates, & Samos insula, & Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bæotia, & Tenarus Laconia promontorium, & Træzenii populi, & urbs in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dii gentium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuteronomio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, non alios significans, quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt

Theologi. Cap. XV.

Sic igitur cœlos corpora que cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poëtarum philosophorumque sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorumq; adfertio: nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expresse fatetur: similiter Origenes in suo libro de principiis, sentire se scribit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnibus: Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas omnino consensisse aduertitur Iob, ita enim legitur: Stellæ quoque in conspectu eius mundæ non sunt, id quod ad corporis fulgorem utique referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis, atque Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus uero Alber-

tus Magnus, in libro de quatuor coæqueis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Dulæ cultu uenerari, earundemque suffragia auxilia que implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quod uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quod si quis istis omnino aduersari uelit, & tãquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secundo contra Gentiles, & in Quodlibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem, in Summa de uniuerso, unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quod ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & ueluti dii gentium quisque suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumque cognomentis uariis, deq; infernis & subterraneis dæmonibus.

Caput XVI.

Vnc consequenter de intelligentiis, spiritibus & dæmonibus nobis est differendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonumque natura. Dico aut dæmones hic non illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uero secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atq; mentes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, deum unum tanquam ipsorum firmissimam stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupant, propter diuinitatis participationem quãdam: quia semper sunt deo pleni, diuinoq; nectare ebrii. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsumt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proxime sequuntur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinum cultū mūdi sphæris accommodatos, unicuiq; cœlorum & stellarum præidentes, unde eos in totidē distribuunt ordines, quot in mūdo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabant alios Saturnios, q præessent cœlo Saturni & ipsi Saturno; alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis & ipsi Ioui; similiter pro aliarum

*Intelligentia
quid.*

*Dæmones
hic, qui sint
& quot illorum genera*

stellarum tam nomine quàm uirtute uarios dæmones cognomināt: & quia ueteres astrologi quinque supra quinquaginta adferebant motus, hinc totidē illis adinuenerunt intelligentias, siue dæmones: posuerūt quoque in cœlo stellato dæmones qui præessent signis, & triplicitatibus, & decanis, & quinariis, & gradibus, & stellis: nam licet unicuique orbi stellarū unam solam intelligētiam tota schola philosophorum etiam Peripateticorū adsignet, tamen cū unaquęque stella & cœli particula suam propriam & differentem habeat uim & influxum, necesse est ut & ipsa suam habeant præsentem intelligentiam

Demonū numerus & officia.

quæ uim conferat & agat. Posuerunt itaque duodecim dæmonum principes, qui præessent duodecim signis zodiaci, & triginta sex, qui præessent totidē decuriis, & septuaginta duos, qui præessent totidem cœli quinariis, & hominum linguis & gentibus, & quatuor qui præessent triplicitatibus & elementis, & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas, & posuerūt omnibus nomina, & signacula, quos uocāt characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarū operationum instrumentis, imaginibus, laminis, seculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de cæteris. Tertio ponunt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdam uirtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponēda credita sunt: sepe enim nemini conspiciui, itinera & negotia nostra quæcunque dirigunt, sepe etiam præliis interfunt, clandestinisque subsidiis opratos amicus præbent successus, quippe conciliare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuūt, ut alii ignei, alii aquei, alii ærei, alii terrei, quæ quidem quatuor dæmonum species, iuxta quatuor cœlestium animarum uires, mentem, rationem, imaginationem, naturam scilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, unde ad sublimiora contemplanda concurrunt. Aerei autem rationem sequuti, rationali fauent potentiæ, eamque à sensuali uegetabili; quodammodo segregantes, seruiunt igitur uitæ actiue, quemadmodum ignei contemplatiue: Aquei uero imaginationem sensumque sequuti, uitæ seruiunt uoluptuose: Terrei naturā sequuti, uegetali naturæ fauēt. Præterea distinguunt etiam hoc dæmonū genus, in Saturnios & Iouiales, iuxta stellarum cœlorumque nomina. Præterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrionales. Denique nulla mundi pars est propria horum dæmonum adfistētia destituta, non quia ibi solum sunt, sed quia ibi maxime regnant, sunt enim ubique, quamuis alii alibi potissimum operantur atque influunt. Neque uero ita intelligenda hæc sunt, quasi influxibus syderum subiecti sint, sed ut respondeant supramundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet, unde sicut uariis stellis, sic etiam uariis locis, &

Demonū distinctio.

temporibus hi dæmones adaptantur: non quod tempore aut loco coarctentur, quemadmodum nec corporibus quibus præfides statuuntur, sed quia sic sapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, stellis, plus fauent atque patrocinantur: sic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: simili modo, alios uocant syluestres, alios montanos, alios campestres, alios domesticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Amadryades, Potamides, Hinnides, Agaptæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Parcæ, Musæ, Aonides, Castalides, Heliconides, Pegafides, Meonides, Phebiades, Camæncæ, Charites, Genii, Lemures, & eiusmodi: quos appellant plebem superum, alii semideos deas uel. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresque sunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorum instructione putat Platon homines sæpe miranda efficere præstigia, quemadmodum instructione hominum bestiarum nonnullæ nobis propinquiore, ut simiæ, canes, elephantes: mira sæpe supra suam speciem operantur. Et qui res Danorum & Noruegiorum scripserunt, testantur uarii generis dæmones in illis regionibus hominum seruituti subiectos. Præterea ex illis aliquos esse corporeos, mortalesque, quorum corpora gignantur & intereant: uita tamē longæuos. Aegyptiorum opinio est Platonicoꝝque; præsertim à Proclo cōprobata, Plutarchus quoque & Demetrius philosophus Aemilianusque; rhetor, idem affirmant: testantur enim, ex multis sui temporis prodigiis, Pana magnum dæmonem, pluresque; alios ciulasse primum, deinde etiam obuisse. Horum itaque dæmonum tertii generis, ut Platonicoꝝ sententia est, totidem ferunt esse legiones, quot in cælo sunt stellæ: totidem quoque quot stellas cælum ipsum complectitur, in qualibet legione esse dæmones, uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanasius) sunt, qui ad numerum hominum, nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alii duntaxat nouē partes putant, iuxta parabolam de decem drachmis: alii æqualem cum hominibus angelorum numerum censent, quia scriptum sit: constituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa scripsere: Verum recentiores theologi secuti magistrum sententiarum, Augustinum & Gregorium, facile se absoluunt, dicentes, quod bonorum angelorum numerus omnem humanum captum transcendit, quibus contra respondent innumeri spiritus immundi, tot existentes in mundo inferiori, quot mundi spiritus sunt in mundo superiori, ut adserunt aliqui theologi, se ab oraculis accepisse: sub his ponunt genus dæmonum subterraneum siue tenebrosum, quos uocant Platonici desertores angelos, scelerum & impietatis ultores, iuxta iustitiæ diuinæ sanctionem: uocantque; malos dæmones & spiritus nequam: quia etiam ultrò plerumque lædunt atque nocēt: horum etiam plures computant legiones, ipsos simili modo iuxta stellarum ac elementorum nomina ac mundi partes distinguentes, ponuntque; ipsis reges, & princi

pes, & præfidentes, & eorundem nomina. Ex his præfunt cæteris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alii plures dominantur principes legionum, multi quoque priuatorum officiorum. Hinc Gorgones, statenoctæ, furia. Hinc Ctesiphone, Alecto, Megera, Cerberus: De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius: Locum incolunt terræ vicinum, imò intra ipsam terram. Nullum est malum quod perpetrare non audeant. Habent omnino uiolentum & male sanum morem: ideoque uehementes repentinaeque insidias plurimum machinantur moliunturque: ac dum agunt incurfiones, partim latere solent, partim uero inferre uiolentiam, omnibusque rebus inique discorditerque factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias. Caput XVII.

*Angelorum
distinctio
triplex.*

Heologi uero nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harum quamlibet in tres diuidunt ordines, ut uidelicet sint tres distinctiones, nouem ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaque in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tanquam supercælestes dæmones, diuinæ prouidentie ordinem contemplantes: primi, in dei bonitate: secundi, in essentia dei tanquam forma: tertii, in sapientia. In media hierarchia ponunt Dominationes, Virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrant cælos, nonnunquam ad miracula facienda conspirant: tertii arcent quæ diuinam legem perturbare posse uidentur. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiam Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curanda descendunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi uiginti uno diebus, & Iesus filius Sirach testatur unicuique genti præpositum esse rectorem angelum: quod etiam indicare uidetur Moses Deuteronomii cantico inquit: Cum diuideret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerum angelorum dei. Secundi sacris intersunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigunt, precesque hominum & sacrificia coram diis offerunt: Tertii minora quæque disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntque ex ipsis etiam qui minutissimis herbis & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutem subministrant, quibus multa cum deo, multa cum hominibus sunt communia, suntque mediantes ministri. Verum Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos deo proximos, illique indefinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificantes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uocat militiam cæli. Horum Primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli inquit: Veni ut docerem te quæ uentura sunt populo

*Athanasii
de angelis
opinio.*

tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo tutelaris, de quo etiam in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de Principibus uenit in adiutoriū meum. & ibidem: In tempore illo consurget Michaël Princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam Iuniorē. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mētio est in libro Iob, ubi legitur: si fuerit pro eo angelus loquēs, deprecabit dominum, & placabilis ei erit: & de eisdem exponitur etiam quod scriptum est Ecclesiastici decimo sexto capite circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsarum distinxit partes illorum, & initia eorum in gētibz suis: ornauit in æternum opera illorum, nec esurierunt nec laborauerunt, & non destiterunt ab operibus suis, unusquisq; proximum suum nō angustiat usq; in æternum. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nonne omnes sunt administratorii spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis? Post hos est ordo Auxiliaris, de quo apud Esaiā legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorū centū octogintaquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinū Abrahæ. & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiant in æterna tabernacula. Porro est ordo Adfistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui adfistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq;: nam supremo loco sunt quos uocant *רוח הקודש* id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus *אֱלֹהִים* effendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim *אופנים* id est formæ, seu rotæ, per quos deus *יְהוָה* chaos distinguit: Tercio loco sunt Aralim *אֲרָלִים* angeli magni fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiat, siue tetragrammus cum he coniuñcto. *יהוה* formam fluxu materiæ ministrat: Quarto loco sunt Hasmalim *חַשְׁמַלִּים*, per quos El *אֵל* deus, corporū effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim *שֵׁרָפִים*, per quos deus Elohim Gibor *גִּבּוֹר אֱלֹהִים* elemēta depromit. Sextus Malachim *מַלְאָכִים*, id est angelorum, per quos deus Eloha *אֱלֹהִים* metalla producit: Septimus Elohim *אֱלֹהִים* id est dii, per quos deus tetragrammus Sabaoth *יְהוָה צְבָאוֹת* producit uegetabilia: Octauus Bne elohim *בְּנֵי אֱלֹהִים*, id est filii deorum, per quos deus Elohim Sabaoth *אֱלֹהִים צְבָאוֹת* procreat animalia: Nonus & infimus Cherubim *כְּרֻבִים*, per quos deus Sadai *שַׁדַּי* genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Issim *אִישִׁים* id est heroës, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai *אֲדֹנָי* prophetiam largitur.

Tutelaris
ordo.Procuratori
us ordo.Ministeria
lus ordo.Auxiliaris
ordo.Animarum
receptiuus
ordo.Adfistenti
um ordo.Hebræi angelorum
ordines
quomodo manent

De ordinibus malorum dæmonum, eorundē

q; casu, & naturis uariis.

Cap. XVIII.

*Primus dæ-
monū ordo.*

Vnt etiam ex theologorū schola qui malos dæmones in nouē gradus distribuunt, ueluti ipsis nouem angelorum ordinibus aduersantes. Horum itaque primi sunt, qui pseudothei, hoc est falsi dii nuncupantur, qui dei nomen usurpantes, pro diis coli

uolunt, sacrificia & adorationes expetunt, sicut dæmon ille qui ait ad Christum: Si cadēs in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & similis ero altissimo. qui ideo uocatur Beelzebub, hoc est, uetustus deus. Hos secundario sequuntur spiritus mēda-

Secundus.

ciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum Achab: & horum princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in euangelis, quæ Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus & prædictionibus hominibus illudit, quo usque decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ & uasa iræ dicuntur:

Tertius.

hi sunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit: ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit, de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in

Psal. 7.

Esa. 13.

Ier. 50.

consilium eorum non ueniat anima mea: quos P salmista uocat, uasa mortis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa interfectionis & interitus: & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo siue inobediens, præuaricator, & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum

2. Cor. 6.

Quartus.

Quintus.

& princeps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudicium. Post hos quinto ordine ueniunt præstigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euā seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quod seducit uniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cælo descendere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in terra, propter

Sextus.

signa quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæc se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpentes aërem, pestilētiis & alia mala inducentes: e quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorū dictus Meririm: hic est dæmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furens in meridie, quæ Paulus ad Ephesios uocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentia. Septimam mansionem tenent furia, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum: quorum princeps in Apocalypsi uocatus est Græce Apollion, Hebraice Abaddon, hoc est exterminās

Septimus.

Octauus.

& uastans. Octauo loco stant criminatores siue exploratores, quorum prin-

ceps Astaroth, hoc est, explorator, Græcè dictus diabolus, hoc est criminator uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante cōspectum dei nostri die & nocte. Porro ultimum locum habent tentatores siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter astruunt in hoc infimiori mundo uagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos uocant, de quibus ait Augustinus libro primo de Incarnatiōe uerbi ad Ianuarium inquiring: De diabolo quoque & angelis eius contrariis uirtutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hæc: quæ autē sint, aut quomodo sint, non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quā plurimos angelorum secū declinare persuaferit, qui & nūc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Græcia non omnes damnatos putat, nec hos qui dem omnes esse ex proposito malos, sed quòd ab condito æuo rerum dispē- satio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricum carnificina dele- gata sit. Cæteri theologi dicūt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bono- rum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorū ca- sum non solum nostri & Hebræorū theologi docent, sed etiam Assyrii, Ara- bes, Aegyptii & Græci suis dogmatibus cōfirmāt. Pherecydes Syrus casum dæmonū describit, & Ophin, hoc est, serpentem dæmoniacū, caput fuisse re- bellantis exercitus. Eundem casum Trismegistus in Pimandro, & Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de scœnore, Empêdoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoq; dæmones multoties casum suum confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hāc Dæmonū uaria studia. uallem miserię, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrant: alii la- cus, fluuios & æquora habitant: alii terras, terrestria territant, & qui puteos & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamē- ta concutiunt, nec homines modo, sed & animalia uexant: alii solo risu & illu- sione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alii ultra proceri- tatem giganteo corpore sese sustollentes, nūc sese accliuos ad pygmæorum paruitatem submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbant: alii mendaciis student & blasphemiiis, qualem unum in 3. Reg. 22 tertio Regum libro legimus, inquentem: Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum Achab. Pessimum autem dæmonum genus eorum, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effu- sione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam transire iam nullus audebat. Iam uero nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones scriptura cōmemorat: & alios nequitie spiritus uariis uocabulis describit, quales apud Esaiam Esaiam legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, sirenes, lamias, ululas, stru- Esaiam

thiones:& in Psalmis,aspides,basiliscos,leones,dracones:& in euāgelio scorpūs legitur & mammoma,& princeps huius mūdi,& rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beelzebub,quem scriptura prauitatis principem appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Plutō à Græcis nominatur:tum & præst illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis,aëre,aqua,terra uersatur,perniciosissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elementis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea,itemq; triceps,mis̃sa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq; trinaq; signa,
Quæ terna & simulacra fero, terræ,aëris,ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Origenis placitum de dæmonibus.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem uenerunt, ad dei uisionem postliminio redeant, liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus:tunc que genua deo curuanda omnia,cœlestium,terrestrium & infernorum,ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Ireneus probat Iustini martyris sententiam,qui dixerit:Satanam nusquā ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquā aduenisset in terras dominus, eo quod nō dum cognosceret damnationem suam. Esse autem plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia, ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis uenerata: atq; ex Brandani legenda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas uel hoc argumento adserunt, quod in euangeliiis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac concessisse illis quod ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostrā supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus, ubi nos legimus coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur: Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est aërei spiritus cum adorabūt, ut Cabalistsæ adserūt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ. & alibi dicit propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistsæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant, quod etiam sensisse constat Originem.

Dæmones an saluandi.

De corporibus dæmonum.

Caput XIX.

E corporibus dæmonum magna est recentiorum theologorū cum philosophis dissentio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quādoq; corpora, quibus mox exuātur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos constanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones ærea atq; ignea dicuntur animalia: quia corporum æreorum natura uigent, nec per mortem dissoluntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendū aptius quā ad patiendum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse ærea, ex puriore superioreq; æris parte formata, ad agendum idonea, non ad patiendum: eaq; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in æris crassioris qualitatem, ut etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dæmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tennes & æreos atque puros. Cōsentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidē in libro de dæmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonū, qui semper à corporeis cōpedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verū Psellus Platonius & Christianus, dæmonum naturam non putat esse sine corpore: nō idem tamen angelicum & dæmonicum corpus, nā illud omnis expers materia: Dæmonicum uero quodammodo materiale sicut umbrarum corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicias cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectū, coit rursus recreatq; sicut ær & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timēt aciē fieri, & tela, & enses. Hinc apud Vergiliū Sibylla ait Aeneæ:

Tuq; inuade uiam, uaginaq; eripere ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensē consecratum. Genera dæmoniorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum constat, sed uisum non patitur, quos igneos & cœlestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis ærisq; mixtione contemperatum, unde ætherei & ærei nuncupantur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nūcupantur, eosq; iam magis conspicuos, nostrisq; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum, ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerant: filis adeo texta sunt splēdidis & usq; adeo tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splēdore reuerberent, & subtilitate frustrentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei æreiq; dæmones, quia corpora eorū neq; tantū ignis habent ut sint perspicua, neq; tā-

Varia demoniorū corporū genera

In demoni-
bus nullus se-
xus.

eum terræ, ut soliditas eorū tactui renitatur, totaq; eorū compago ex ætheris ferenitate & ære: is liquore connexa, indissolubile coagmentauit superficiem. Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neque ita incommodi, nec inuisibiles semper, interdum conspiciui, in diuersas conuertuntur figuras, ex anguiū quoque simulachrorū umbraticas formas induūt, obesi corporis illuuiem trahētes: habentq; nimiam cum sylua (quā malignā animā ueteres uocabant) cōmunionem, atq; ex uicinia terræ & aquæ, etiā terrenis uoluptatibus ac libidine tanguntur: cuius generis sunt lamie, & incubi, & succubi, è quorū numero fuisse Melusina forte non absurda est coniectio: nullus tamē (quod Marcus arbitratur) dæmonū, alius mas censendus, alius fœmina: cū hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, dæmonū uero corpora simplicia sint: neq; tamen unumquodq; dæmonū genus omnes figuras pro libito perficere potest, sed igneis & æreis facilis ea suppetit facultas, sese in omne id deformare, quod illorū concipit imaginatio: subterranei aut tenebrofi dæmones, quia eorū phantasticū crassū & inagilis corporis angustia cēcluditur, eā nequit efficere diuersitatē figurarū quam cæteri. Aquei aut & q̄ humidā supficiē terrę habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimū adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: q̄ uero in aquosa & arida incolūt, corporibus aridiorib⁹ sese mares exhibēt, aut Satyros, aut Onoscelos asminis crurib⁹, Faunos, Sylvanos & incubos, de quibus August. multos tradit experientia magistra didicisse, illos sæpe improbos extitisse mulierib⁹, earūq; appetisse & pegisse cōcubitū: & quosdā dæmones, quos Galli Dufios nūcupāt, hāc assidue tētare libi-

De infestatione malorum dæmonum, & custodia nobis (dinem. adhibita bonorum dæmonum. Caput XX.

ST theologorū cōmunis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquā pastoribus seu rectoribus commēdaui, ut nos quotidie adiuuēt, dæmonesq; malos arceant, cōpescant & religēt, ne noceant nobis quantū uellēt, quemadmodū legitur in Thobia, Quod apprehēdit Raphaël dæmoniū noīe Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto superioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decē mille sunt super terra uiuentes pascente immortales Iouis custodes mortaliū hoīm, q̄ utiq; obseruēt iustitias & miserāda facta, ærē induti, ubiq; eūtes super terrā: nullus enim principū, nullus magnatū incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hoīm in hac ignoratiē ualle ad constitutū sibi à deo finē perueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adfisterent: uel si mali dæmones malis hominū uolūtatibus satisfacere permetterētur. Sicut igit ex bonis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborans spiritū hoīs ad bonū: ita ex malis aliq; demittit hostis, p̄fidens carni & prurui eius, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnem:

homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu cōsiliū sui, cui uult uictoriam præstat: non possumus ergo angelos accusare, si gentes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem & religionē non deducant, & in errores & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarunt, adhærentes spiritibus erroris, uictoriam dantes diabolo, in manu enim hominis est cui uelit adhærere, & quem uelit uincere, à quo si semel superatus hostis dæmon est, eius seruus effectus est, uictusq; alium ultra impugnare nequit, uelut uespa amisso aculeo: cui sententiæ adstipulatur etiā Origenes in libro Periarchon concludēs, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones & uincentes, eorum minuunt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem querit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinū cum aqua: bonus quidē per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo transmutat, sicut de Ioāne Baptista scriptū est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam. de qua transmutatione & unione, alibi scriptum est, qui adhæret deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est: & hoc est quod ait Hermes, quando dæmon in humanā influit animam, semina propriæ notionis inspergit, unde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnans, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia: bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam, extollit eam ad sapientiæ lumen: malus uero dæmon, in prauam transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectissime purgant, exhibent insuper alii nobis alia, ipsi præsentēs dant corpori sanitatem, uirtutem animo, menti securitatem, quod in nobis est lætiferum delent, calorem fouent, efficaciorēq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili mēti lumen semper infundunt. An autem multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contendunt theologi, nos plures putamus, dicte propheta. Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uis tuis: quod teste Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocunq; homine locum habet. Omnes itaq; homines diuersorū spirituum ministerio reguntur, ducunturq; ad quæcunq; gradum uirtutū, meritum, & dignitatis, qui se illis dignos præstiterint: qui uero indignos, hi à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miseriæ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunque autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferuntur: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis sub-

Gentium malitia angelis non imputanda.

Malac. 3

Iohan. 6

Psalm. 90

*Augusti ge-
nius, M. An-
tonij genio
prestansior*

iiciunt ui quadam occulta, quam & si neuter illorum percipit, sentit tamen subditus, iugum quoddam præsidentię, à quo facile se absolucere nequit, imò timer & reueretur uim illam, quam superioribus, superiores angeli influunt, & terrore quodam inferiores in præsidentię timorem inducunt. Hoc sensus se uidetur Homerus ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuisas semper comites assistere, perq; illas fieri eos uenerabiles & Augustos. Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpe unà ludere solitos: Verum cum semper Augustus uictor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi o Antoni cum adolescente isto. Fuge illum & uita: nam & si tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurimum imperator bella multa exantlasti, tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblāditur: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo est cæteris hominibus similis: quomodo eū timerent & reuererentur cæteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuererentur: quare nitendum nobis est, ut expurgati recte agendo, sublimiaq; sequēdo, etiam tempora & loca oportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorū gradu cōmittamur, qui de nobis curam gerentes, aliis merito præferamur.

De obsequendo proprio genio, eiusque natura indaganda.

Caput XXI.

Id unaquæque regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi i præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligentiam, præsidentē atque tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiritibus siue dēmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filii Elohim sabaoth בְּנֵי אֱלֹהִים צְבָאוֹת, hoc est, filii dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem populiq; subactionem delibet altissimus in istis inferioribus, tunc non secus atq; hæc in terris uentura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit dominus exercituū super exercitum excelsi in excelsis, & super reges terræ in terra, de quo spirituum ac præsidum cōflictu, etiā apud Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de principe Græcorum, de principe populi Israël, eorundemq; adinuicem conflictu. De quo etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit:

Danic. 10.

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cum sæua alterni ruerent in prælia diui:
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo.
Aduersus Martem certabat Pallas Athene.
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.

Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones, illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunare, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequimur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, uarii sese offerant sequantur que rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores, ubi uidelicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorum ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue prouinciam, longe ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodioresque ibi suos habituri sunt duces siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiā præter opinionem & suarū uiriū mensum ad felices exirus perducuntur. Hinc est, quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis se ad sui genii naturam & instinctum, exercitet, habitet & frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nonnumquam nominis mutatio: nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt, tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc scriptura sacra non sine causa introducit deum, dum benedicturus esset Abrahamo & Iacob, eorum nomina immutasse, & uocasse hunc Abrahamum, illum Israël. Naturam autem genii uniuscuiusque hominis antiqui sapientes ex syderibus & influxu eorum, eorundemque aspectibus, qui in Genesii cuiusque uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis & dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cælorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quærit: Maternus uero, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alii autem & Hebræorum multi, ex aliquo cælorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alii bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocant: malum autem geniū à sexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaque cum laboriosa & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genii nostri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quæ expurgata mente ab inanibus curis & finistris affectibus, amotisque impedimentis suggerit animus, dicat naturæ instinctus, cælumque inclinatur. Hæc proculdubio genii suadelæ sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens & persuadens, quò nos illius sydus inclinat.

Genius ad loci mutationem mutatur.

Nominis mutatio nōn minus quam conducit.

Genii natura unde dinosci possit.

Triplicem uniuscuiusque hominis custodē esse, & à quibus singuli procedant.

Caput XXII.

Sacer dæmō

*Genitura
dæmon, ge-
nium.*

*Professionis
dæmon.*

Riplex unicuique homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidem sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, nō ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dæmonum præside deo, descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturā. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminando, quāuis non semper animaduertimus, sed quando purgati sumus, atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis communicat uocem, antea silentio præsens, studetq; assidue ad sacram nos adducere perfectionē. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mire nos ab eo iuari, tum somniis, tum signis, mala auertēdo, bona anxius sospitando: quare concinentes Pythagorici, Iouem precari consueuerunt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonū id possit præstari monstraret. Dæmon autem genituræ, qui & genius dicitur, hic à mūdi dispositione syderumq; circuitibus qui in generatione uersantur descēdit. hunc sunt qui opinantur animam iamiam in corpus descensurā, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hūc duce, quā uicissim etiam ab illo optari in tutelā, hic exequitor uitæ, atque custos, eam corpori cōciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascētem cœlestia deputarūt. Qui cunque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperantes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uero professionis, hic datur à syderibus quibus talis professio uel secta, quam homo aliquis professus fuerit subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latēter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adfunt nobis professionis dæmones, qui successiue curant hominem, qui aliū & alium sibi indies comparat professionis custodem, prout conscēdit de uirtute in uirtutem. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atque cum genio concors adest professionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla, fœlix atq; prospera: quando uero professionē genio subimus dissimilem uel contrariam, uita nobis redditur laboriosa, & discordantibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua sciētia, aut arte, aut ministerio, exiguo tēpore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla scientia, nulla ars, nulla uirtus, sit contemnēda, tamen ut prospere uiuas, fœliciterq; agas, imprimis cognosce geniū

rium bonū, & naturā tuā, & quid tibi boni promittat dispositio cœlestis, atque horum omnium distributor deus, qui distribuit singulis ut uult: horum exordia sequaris, hæc profitearis, in ea uirtute uersare, ad quam te summus distributor eleuat atque conducit, qui Abrahamum iustitia & clementia, Isaac timore, Iacob robore, Moſen mansuetudine & miraculis, Iosue bello, Phineen zelo, Dauidem religione & uictoria, Solomonem sciētia & præconio, Petrum fide, Iohannem charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia, Magdalenam cōtemplatione, Martham ministerio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere senties, ad eius apicem cōscendere cures, ut in uno præstes, qui in omnibus non potes: in cæteris tamen quantū uales proficere ne contemnas: quòd si concordēs habueris naturæ & professionis custodes, geminū naturę & professionis senties profectum & augmentū: si uero dispares fuerint, sequere meliorem: nam melius aliquando fomentū percipies egregiæ professionis quàm natiuitatis.

De lingua angelorum, eorumque cum inter se tum nobiscum colloctionibus.

Caput XXIII.

Vbitare possemus, si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus, sermone aliquo uocali aut lingua, cum inter se, tum ad nos utātur, nisi Paulus alicubi diceret: Si linguis hominū loquar & angelorū: sed quis sit iste eorū sermo, quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uersatur. Putant enim plerique, si aliquo idiōmate utantur, ipsum esse Hebræū, quia hoc omniū fuit primū, emanauitque de cœlo, fuitque ante exortā in Babylone confusionē linguarum, in quo data est à deo pater lex, & à Christo filio prædicatum euangelium, & per spiritum sanctum data in prophetis tot oracula: & cum omnes linguæ passę sint & continuo patiātur uarias immutationes & corruptiones, hæc sola semper perseverat inuiolata. Præterea opinionis huius euidentis signum est, quòd cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant sermonem exerceant, scientibus tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiōmate, sed in illo solo loquuntur. Quomodo autē angeli loquuntur, occultū nobis est, sicut & ipsi: nobis autē ut loquamur, lingua necessaria est cū ceteris instrumētis, quæ sunt fauces, palatū, labia, dētes, guttur, pulmo, spiritalis arteria, & pectorales lacerti, qui motionis eius ab anima principiū obtinēt. Verū si quis procul alteri loquatur, uehementiori clamore indiget: sic propinquus in audientis aurē susurrat: & si posset cū audiēte strictiori spiritu copulari, nullo prorsus sono sermo eius indigeret: sed sine strepitu audienti, uelut imago oculo aut speculo, illaberetur. Sic animę à corpore egressę, sic angeli, sic dæmones loquuntur: & quod hō facit sensibili uoce, ipsi faciunt imprimēdo sermonis cōceptū, in his quibus loquuntur, meliori modo, quā si per audibilē uocē exprimeret. Sic dicūt Platonici Socratē suū dēmonē sensu quidē pcepisse, sed nō corporis huius, sed sensu ætherei corporis intra hoc delitescētis: quæ

Angelorum
sermo quic.

Angelorum
sermo nobis
occultus.

AA.1.

item ratione ab prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicenna: illudq; instrumentum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritum, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpiissime tamen etiam sensibilem uocem emittunt, ut in ascensione domini clamantes, uiri Galilæi, quid statis spectantes in cœlū? & in uetere lege cum multis patribus sensibili uoce loquuti sunt: sed hoc nō nisi in adsumptis corporibus. Verū quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; uideant ceremonias penitus ignoramus. Est enim spiritale dæmonum corpus, magna parte ubiq; & undique sensile natura, ita quod absq; medio tangit, uidet, audit, nihilq; illis impedimento esse potest: nec tamē ea ratione qua nos discretis organis sentiunt, sed forte ueluti spongiæ aquā, sic toto corpore suo sensibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia sensoriis eisdem sunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione, ignoramus.

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis.

Caput XXIIII.

Pirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorū, soli deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorū nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atq; admodū pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verum Hebræorum magistri putant spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam ut nominaret illa: & quocunq; uocauit rem, hoc est nomen illius. Hinc putant Hebræorū mecubales unā

Homo spiritibus nominā imponere potest.

Vnde spiritibus nomina imponantur.

cum Magis, esse in potestate hominis, & spiritibus nomina imponere: sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutē diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia uero nequit ulla humana uoce componi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentia uirtutem exprimere possit, ideo ab operibus nomina spiritibus plurimū imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atq; oblationes & sacrificia diis deuota, efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spirituales aliquam substantiam desiderati effectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentem in charta uirginea nomē & signaculum spiritus cuiusdam in hora lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquā, mox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundē inscriptū

alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, id'que coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribilia que tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Razel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ sonant, uisio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsentium planetis atque signis, Saturno Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël, Soli, Raphaël: Veneri, Haniel, Mercurio, Michaël, Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem, qui semper adstāt ante faciē dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe lunę est. Hi enim (ut dicūt secretiores theologi) omnia regunt uicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius iccirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentiis, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quod Saturno præsit intelligentia nomine Oraphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel, & horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni: post quam per ordinem regnant intelligentiæ Veneris, Iouis, Mercurii, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturque deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis spirituales tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionē inde elicere potest. Ex signis uero duodecim præsunt Arieti, Malchidaël: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Haniel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De istis spiritibus præsentibus planetis & signis, meminit etiam Iohannes in Apocalypsi, de prioribus in fronte inquires: Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni dei sunt, quos reperi præsidere etiam planetis: in calce autem uoluminis, ubi supernæ ciuitatis fabricam describit, testatur quod in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus uiginti octo angeli, qui dominantur in uiginti octo mansionibus lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Eneziel, Amixiel, Azariel, Gabiel, Dirachiel, Scheliel, Aninediel, Barbiel, Ardefiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Egediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, Kyriel, Bethnaël, Ge-

Angeli, plures
netus præsi-
dentes.

Abbas Tritemij
Tratatus.
Angeli, duo
decim signis
præsidentes

Apoc. 1.

Apoc. 21.

Angeli mansionibus
lunæ.

Ventorum
quatuor, an-
geli totide.

Elementorum
angeli.

Telchines

liel, Requier, Abrinaël, Aziel, Tagriel, Alheniel, Amnixiel. Sunt etiã quatuor angelorum principes, qui præfecti sunt super quatuor uentos & super quatuor partes mundi, quorum Michaël præfectus est super uentum orientalem: Raphaël, super occidentalem: Gabriel, super borealem: Noriel, qui ab aliis Vriel dicitur, super australem. Adsignantur etiam elementis, aëri, Cherub: aquæ, Tharsis: terræ, Ariel: igni, Seruph, aut iuxta Philonem, Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est, & habēs potestatem multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus, annis, mensibus, diebus & horis, & in suis elementis, & partibus mundi, & uentis: & unusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus, eadem ratione, in malis spiritibus præsumt cæteris quatuor reges potētissimi, iuxta quatuor partes mundi, quorum nomina appellantur, Vrieus, rex orientis: Amaymon, rex meridiei: Paymon, rex occidentis: Egyn, rex septentrionis, quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samaël, Azazel, Azael, Mahazaël: sub quibus plures alii dominantur principes legionum, & præfides: innumeri quoq; priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Græcorum uetusti Theologi sex dæmones numerant, quos Telchines uocant, alii Alastores appellant: qui hominibus malefici, stygis aquam manibus haurientes, in terras spargūt: ex quo calamitates, pestes & fames cōsequuntur: Hiq; fuisse perhibentur Aëteus, Megalesius, Ormenus, Lycus, Nicon, Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorum distincta nomina, officia, loca, tempora exacte noscere cupit, illa in rabi Symonis Templorū uolumine requirat, ac in eiusdem libro Luminū, atq; in tractatu de Magnitudine staturæ, & in tractatu Tēplorum rabi Ismaëlis, atq; in omnibus ferè commentariis libri Formationis de istis copiose scriptum inueniet.

Quomodo Hebræorum mecubales sacra angelorum nomina è sacris scripturis eliciant, atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei, cum tabulis Ziruph, & commutationum literarum & numerorum.

Caput XXV.

Regula generalis.

Canō extra

Vnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituum ad singula officia deputata sacra nomina, prædictis illis multo ualidiora, quæ ex sacris scripturis secundum artem quam de istis tradunt Hebræorum mecubales extrahuntur, sicut etiam quædam nomina dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est, quod ubicunq; in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur, ex eo loco diuinum nomen rite colligi potest: ubicunq; uero in sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur, ibi ministerium quod illi nomini subiacet, perpende. Vbicunq; ergo de spiritus alicuius boni uel mali ministerio uel opere scriptura loquitur, ex eo loco eiusdem spiritus nomen siue boni siue mali extrahi potest, hoc obseruato immobili canone, ut ex bonis bonorū, ex malis ma-

lorum spirituū accipiamus nomina: nec albo nigrū, nec diem nocti, nec lucem tenebris cōfundamus: quod ex istis uersiculis ueluti exemplo elucescit. *dæmonis spirituum.* Sint tanquā puluis ante faciem uenti, & angelus dōmini propellens eos. Sint uia illorum tenebræ & lubricum, & angelus domini persequens eos:

יהו כמון לפני רוח ומלאך יהוה רדה
יהו דרכם תשך ודלק לקות ומלאך יהוה דרפם

Psalmo tricesimoquinto apud Hebræos, apud nos tricesimo quarto, è quibus angelorū illorū nomina extrahuntur: מִיִּדְאֵל Midael & מִיִּרְאֵל Mirael de ordine Militantium. Sic ex uersiculo, Constitues super eum impium, & Satan stet à dextris eius. Psalmo centesimonono apud Hebræos, apud Latinos autem centesimo octauo: הַמִּקְרָא עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן אָמַר אֵל יָמִינוֹ extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שְׁחִי, quod dæmonem machinatorē designat. Est certus textus in Exodo, tribus uersiculis contentus, quorū quilibet septuaginta duobus scribitur literis, incipientes: Primus V a i s a וִיִּסְעָ: Secundus, V a i a u וִיבֹא: Tertius, V a i o r וִיט: qui unam in lineā extensi, uidelicet primus & tertius à sinistra in dextram, medius uero cōuerso ordine à dextra incipiens terminetur in sinistrā, tunc singulæ tres literæ sibi subalternatę constituunt unū nomē, quæ sunt septuaginta duo nomina, quæ Hebræi Schemhamphoras uocant: quibus si in fine addatur nomen diuinū El אֵל, uel iah, יְיָ, producunt septuaginta duo angelorum nomina trisyllaba, quorum quilibet fert magnum nomē dei, sicut scriptum est: Angelus meus præcedet te: obserues eum, est enim nomen meum in illo. Et hi sunt qui præsident septuaginta duobus quinariis cœlestibus, totidemq; nationibus & linguis, & humani corporis artubus, cooperanturq; septuaginta duobus synagogæ senioribus, totidēq; Christi discipulis: & nomina eorum secundum extractionem quam faciunt Cabaliste, patent in hac sequenti tabella, secundum unum modum quē diximus. Sunt aut & alii plures modi ex eisdem uersiculis fabricandi schemhamaphoras, ut cum omnes tres recto ordine sibi subalternatim à dextra in sinistram scribuntur, præter illos qui per tabulas Ziriuph, & tabulas commutationum extrahuntur, de quibus in superioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inseruiunt, ideo illas etiam huic capiti subiungemus.

Hii sunt septuaginta duo Angeli, deferentes nomen Dei
Schemhamphoras.

γ

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143	144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231	232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262	263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359	360	361	362	363	364	365	366	367	368	369	370	371	372	373	374	375	376	377	378	379	380	381	382	383	384	385	386	387	388	389	390	391	392	393	394	395	396	397	398	399	400	401	402	403	404	405	406	407	408	409	410	411	412	413	414	415	416	417	418	419	420	421	422	423	424	425	426	427	428	429	430	431	432	433	434	435	436	437	438	439	440	441	442	443	444	445	446	447	448	449	450	451	452	453	454	455	456	457	458	459	460	461	462	463	464	465	466	467	468	469	470	471	472	473	474	475	476	477	478	479	480	481	482	483	484	485	486	487	488	489	490	491	492	493	494	495	496	497	498	499	500	501	502	503	504	505	506	507	508	509	510	511	512	513	514	515	516	517	518	519	520	521	522	523	524	525	526	527	528	529	530	531	532	533	534	535	536	537	538	539	540	541	542	543	544	545	546	547	548	549	550	551	552	553	554	555	556	557	558	559	560	561	562	563	564	565	566	567	568	569	570	571	572	573	574	575	576	577	578	579	580	581	582	583	584	585	586	587	588	589	590	591	592	593	594	595	596	597	598	599	600	601	602	603	604	605	606	607	608	609	610	611	612	613	614	615	616	617	618	619	620	621	622	623	624	625	626	627	628	629	630	631	632	633	634	635	636	637	638	639	640	641	642	643	644	645	646	647	648	649	650	651	652	653	654	655	656	657	658	659	660	661	662	663	664	665	666	667	668	669	670	671	672	673	674	675	676	677	678	679	680	681	682	683	684	685	686	687	688	689	690	691	692	693	694	695	696	697	698	699	700	701	702	703	704	705	706	707	708	709	710	711	712	713	714	715	716	717	718	719	720	721	722	723	724	725	726	727	728	729	730	731	732	733	734	735	736	737	738	739	740	741	742	743	744	745	746	747	748	749	750	751	752	753	754	755	756	757	758	759	760	761	762	763	764	765	766	767	768	769	770	771	772	773	774	775	776	777	778	779	780	781	782	783	784	785	786	787	788	789	790	791	792	793	794	795	796	797	798	799	800	801	802	803	804	805	806	807	808	809	810	811	812	813	814	815	816	817	818	819	820	821	822	823	824	825	826	827	828	829	830	831	832	833	834	835	836	837	838	839	840	841	842	843	844	845	846	847	848	849	850	851	852	853	854	855	856	857	858	859	860	861	862	863	864	865	866	867	868	869	870	871	872	873	874	875	876	877	878	879	880	881	882	883	884	885	886	887	888	889	890	891	892	893	894	895	896	897	898	899	900	901	902	903	904	905	906	907	908	909	910	911	912	913	914	915	916	917	918	919	920	921	922	923	924	925	926	927	928	929	930	931	932	933	934	935	936	937	938	939	940	941	942	943	944	945	946	947	948	949	950	951	952	953	954	955	956	957	958	959	960	961	962	963	964	965	966	967	968	969	970	971	972	973	974	975	976	977	978	979	980	981	982	983	984	985	986	987	988	989	990	991	992	993	994	995	996	997	998	999	1000	1001	1002	1003	1004	1005	1006	1007	1008	1009	1010	1011	1012	1013	1014	1015	1016	1017	1018	1019	1020	1021	1022	1023	1024	1025	1026	1027	1028	1029	1030	1031	1032	1033	1034	1035	1036	1037	1038	1039	1040	1041	1042	1043	1044	1045	1046	1047	1048	1049	1050	1051	1052	1053	1054	1055	1056	1057	1058	1059	1060	1061	1062	1063	1064	1065	1066	1067	1068	1069	1070	1071	1072	1073	1074	1075	1076	1077	1078	1079	1080	1081	1082	1083	1084	1085	1086	1087	1088	1089	1090	1091	1092	1093	1094	1095	1096	1097	1098	1099	1100	1101	1102	1103	1104	1105	1106	1107	1108	1109	1110	1111	1112	1113	1114	1115	1116	1117	1118	1119	1120	1121	1122	1123	1124	1125	1126	1127	1128	1129	1130	1131	1132	1133	1134	1135	1136	1137	1138	1139	1140	1141	1142	1143	1144	1145	1146	1147	1148	1149	1150	1151	1152	1153	1154	1155	1156	1157	1158	1159	1160	1161	1162	1163	1164	1165	1166	1167	1168	1169	1170	1171	1172	1173	1174	1175	1176	1177	1178	1179	1180	1181	1182	1183	1184	1185	1186	1187	1188	1189	1190	1191	1192	1193	1194	1195	1196	1197	1198	1199	1200	1201	1202	1203	1204	1205	1206	1207	1208	1209	1210	1211	1212	1213	1214	1215	1216	1217	1218	1219	1220	1221	1222	1223	1224	1225	1226	1227	1228	1229	1230	1231	1232	1233	1234	1235	1236	1237	1238	1239	1240	1241	1242	1243	1244	1245	1246	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	1255	1256	1257	1258	1259	1260	1261	1262	1263	1264	1265	1266	1267	1268	1269	1270	1271	1272	1273	1274	1275	1276	1277	1278	1279	1280	1281	1282	1283	1284	1285	1286	1287	1288	1289	1290	1291	1292	1293	1294	1295	1296	1297	1298	1299	1300	1301	1302	1303	1304	1305	1306	1307	1308	1309	1310	1311	1312	1313	1314	1315	1316	1317	1318	1319	1320	1321	1322	1323	1324	1325	1326	1327	1328	1329	1330	1331	1332	1333	1334	1335	1336	1337	1338	1339	1340	1341	1342	1343	1344	1345	1346	1347	1348	1349	1350	1351	1352	1353	1354	1355	1356	1357	1358	1359	1360	1361	1362	1363	1364	1365	1366	1367	1368	1369	1370	1371	1372	1373	1374	1375	1376	1377	1378	1379	1380	1381	1382	1383	1384	1385	1386	1387	1388	1389	1390	1391	1392	1393	1394	1395	1396	1397	1398	1399	1400	1401	1402	1403	1404	1405	1406	1407	1408	1409	1410	1411	1412	1413	1414	1415	1416	1417	1418	1419	1420	1421	1422	1423	1424	1425	1426	1427	1428	1429	1430	1431	1432	1433	1434	1435	1436	1437	1438	1439	1440	1441	1442	1443	1444	1445	1446	1447	1448	1449	1450	1451	1452	1453	1454	1455	1456	1457	1458	1459	1460	1461	1462	1463	1464	1465	1466	1467	1468	1469	1470	1471	1472	1473	1474	1475	1476	1477	1478	1479	1480	1481	1482	1483	1484	1485	1486	1487	14

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש

ח	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א
ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת
ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש
ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק
פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ
ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ
ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע
נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס
מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ
כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל
י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ
ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט
ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח
ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז
ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו
ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה
ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר
ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב

ALIA TABVLA AVERSA DICTA IRRATIONALIS.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

אל	בח	גש	רר	הק	וצ	זפ	הע	טס	יג	כמ
אב	גח	רש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כג	למ
אג	רת	הש	ור	זק	חצ	ספ	יע	כס	לג	במ
אר	בג	הח	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מג
אה	בר	וח	זש	חר	טק	יצ	כפ	לע	מס	גג
אז	בה	גר	וח	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	גס
אז	בו	גה	חת	טש	יר	בק	לצ	מפ	נע	רס
אח	בז	גו	רה	טח	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
אט	בח	גז	רו	ית	כש	לר	מק	נצ	ספ	הע
אי	בט	גח	רו	הו	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אכ	בי	גט	רח	הז	לת	מש	נר	סק	עצ	ופ
אל	בכ	גי	רט	הח	וז	מת	נש	סר	עק	פצ
אם	בל	גכ	רי	הט	וח	נת	סש	ער	פק	זצ
אנ	בם	גל	רכ	הי	וט	זה	סת	עש	פר	צק
אס	בג	גמ	רל	הכ	וי	זט	עת	פש	צר	חק
אע	בס	גנ	רמ	הל	וכ	זי	חט	פת	צש	קר
אפ	בע	גס	רנ	המ	ול	זכ	חי	טח	קש	צר
אצ	בפ	גע	רס	הנ	ומ	זל	חכ	טי	קח	רש
אק	בצ	גפ	שע	הס	ונ	זמ	חל	טכ	רת	יש
אר	בק	גצ	רפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ	שת
אש	בר	גק	רצ	הפ	וע	זס	חג	טמ	יל	כת
את	בש	גר	רק	הצ	ופ	זע	חס	טג	ימ	כל

ALIA TABVLA ZIRVPH, QVAE DICITVR RATIONALIS.

אב	גח	רש	הר	וק	זצ	חפ	מע	יס	כג	למ
אג	רב	הח	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מג
אר	הג	וב	זח	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אה	ור	זג	חב	טח	יש	כר	לק	מצ	גפ	סע
אז	זה	חר	טג	יב	כח	לש	מר	נק	סצ	עפ
אז	חו	טה	יר	כג	לב	מח	נש	סר	עק	פצ
אח	טז	יו	כה	לר	מג	נג	סת	עש	פר	צק
אט	יח	בז	לו	מה	נר	סג	עב	פח	צש	קר
אי	כט	לח	מו	נו	סה	ער	פג	צב	קח	רש
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צר	קג	רב	שת
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רר	שג	תב
אמ	נל	סכ	עי	פט	צה	קז	רו	שב	תר	בג
אנ	סס	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	גר
אס	ענ	פמ	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	גו	דה
אע	פס	צנ	קמ	רל	שכ	תי	בט	גח	רו	הו
אפ	צע	קס	רנ	שמ	תל	בכ	גי	דט	תח	זד
אצ	קפ	רע	שס	תנ	במ	גל	רכ	הי	וט	זח
אק	רצ	שפ	תע	בס	גנ	רמ	הל	וכ	זי	חט
אר	שק	תצ	כפ	גע	רס	הנ	ומ	זל	חכ	טי
אש	חר	בק	גצ	רפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ
את	בש	גר	רק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל
אב	גר	הו	זח	טי	כל	מג	סע	פצ	קר	שת

γ   iii

[illegible]

יא	טב	חג	זד	וה
יב	טג	חר	זה	וו
יג	טר	חה	זו	
יד	טה	חז	זז	
יה	טו	חז		
יו	טז	חח		
יז	טח			
יח	טט			
יט				

קי	צכ	פל	עמ	סג
קכ	צל	פמ	עג	סס
קל	צמ	פג	עס	
קמ	צג	פס	עע	
קנ	צס	פע		
קס	צע	פפ		

דף	שף	חן
שץ	חף	
חץ		

קע	צפ
קפ	צצ
קצ	

1	10	100	1000	10000
ה	דו	גז	בח	אט
50	200	1000	10000	100000
נ	מס	לע	כפ	יצ
500	10000	100000	1000000	10000000
ד	תז	שן	רף	קץ

De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione
corporum cœlestium. Caput XXVI.

Radiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomen spiritus ad quemcunq; desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, seu alio quouis opere, sub certa cōstellatione peragendo, spiritū illius operis rectorem inuenire si uelis: Erecta cœli figura prælice literas suo numero & ordine à gradu ascendentis, secundum successionē signorū per singulos gradus cōplendo totū cœli circulū: tūc literis illis quę ceciderint in loca stellarū, quarū p̄sidio uteris, iuxta earūdē stellarum numerū atq; fortitudines, in numerū & ordinē extranotatis, nomē spiritus constituūt, boni scilicet: si uero ab initio gradus occidētis contra signorū progressum sic feceris, spiritus resultās erit de gñe malorū. Eo artificio nōnulli Hebræorū & Chaldeorū magistri, naturā & nomen genii cuiusq; hominis perquirendū docēt, ut uidelicet, cognito gradu ascēdētis alicuius natiuitatis, coeq̄tisq; cēteris cœli cardinibus, tūc q̄ planetarū in illis q̄tuor cardinibus plures habuerit dignitates, quę Arabes Almutez uocāt, ipse prior notet inter ceteros: & iuxta eū secūdo loco, q̄ sibi in numero dignitatū fuerit proximus, & ita p̄ ordinē reliquos eorū q̄ aliquā in prædictis cardinibus obtinēt dignitatē: hoc ordine habito scias uerū eorū locū & gradū in cœlo, incipiēs q̄ à gradu ascēdētis p̄ singulos gradus secundū ordinē signorū proiicere uiginti duas Hebræorū literas: tūc q̄ literę ceciderint in prædictarū stellarū loca, notatę & dispositas iuxta ordinē sup̄ius in stellis inuentū, & rite secundū Hebraicę linguę ratiōes cōbinatas, genii nomē cōstituūt: cui iuxta morē, aliquod diuinę oīpotentię monosyllabū nomē puta El uel Iah subiūgit. Quod si proiectio literarū fiat ab angulo occidētis, & cōtra successionē signorū & literę quę ceciderint in Nadir (hoc est punctū oppositū) sup̄radictarū stellarū, quo diximus ordine coniūgant nomē cōstituēt genii mali. Verū Chaldei alia uia procedūt, nō enim accipiūt Almutez cardinū, sed Almutez undecimę domus, faciūt q̄: p̄ oīa ut dictū ē: Malū aut̄ geniū req̄rūt ab Almutez anguli duodecimę domus, quā malū demonē uocant, proiiciētes à gradu occidētis cōtra signorū progressum. Sūt etiā Arabes pleriq; & nōnulli Hebręi, q̄ ex quinq; hylegiorū locis nomē genii req̄rūt, & faciētes proiectionē semper ab initio arietis, & literis inuētis iuxta hylegiorū ordinē apud astrologos cognitū in ordinē redactis, cōiūctisq; nomē cōstituunt genii boni: mali aut̄ genii nomē eliciūt ex locis hylegiis oppositis, facta proiectionē ab ultimo gradu pisciū cōtra signorū ordinē. Alii uero nō loca hylegiorū, sed loca Almutez super quinq; hylegiis accipiūt, faciētes proiectionē ab horoscopo, sicut in prioribus dictū est: atq; hæc nomina ita secundū proportiōatos numeros sydereō calculo dis-

buta, iugatis alternatisq; literis compacta, sono licet & significatione ignota, ex secretis philosophiæ principiis necesse est confiteri plus posse in opere magico, q̃ nomina significatiua, dū attonitus in illorum ænigmata animus, totaq; mentis acie intentus, diuinū aliquod subesse firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet nō intellecta, reuerenter sonat in gloriam numinis, cū spiritali pietatis affectu, captiuans se in illius obsequium.

De arte calculatoria nominum eiusmodi ex traditione
Cabalistarum. Caput XXVII.

ST adhuc aliud huiusmodi nominum artificium quod calculatoriū uocant, & fit per tabulas sequentes, ingrediendo cū nomine aliquo sacro, siue diuino siue angelico, in columna literaria descēdenti, accipiendo illas literas quas in angulis cōmuni bus sub suis stellis signisq; offenderis: quibus in ordinē redactis, spiritus nomē constituit boni de natura illius stellæ uel signi, sub qbus fueris ingressus: quod si fueris ingressus in colūna ascēdente, sumendo angulos cōmunes supra stellas & signa in infima linea signata, nomē constituit spiritus mali. Et hæc sunt nomina spirituum ex quolibet ordine siue cœlo ministrantiū, tā bonorū q̃ malorū, quæ secundū hunc modū in nouē nomina totidē ordinū multiplicare potes, quatenus ingrediēdo cū uno nomine aliud superioris ordinis spiritus ex eodē elicere potes tā boni q̃ mali. Principiū tamē huius calculatiōnis dependet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutem habet in Magia, inquantū à dei uoce dependet indeq; formatur. Itaq; scire debemus, omne angelicū nomen procedere debere ab aliquo nomine dei primario: ideoq; angeli dicuntur ferre nomē dei, iuxta illud quod scriptum est, quia est nomē meum in illo. Itaq; ut bonorum angelorum nomina à malorum nominibus discernantur, solet illis sepe aliquid diuinę omnipotentię nomen subnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod & cum illo simul pronūciari: & quoniā Iah nomē est beneficentię, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non nisi angelorum nominibus apponuntur: Nomen uero El, quod uim & uirtutem importat iccirco non modo bonis, sed quādoq; etiam malis spiritibus adiicitur, neq; enim etiam mali spiritus absq; dei uirtute, aut subsistere aut aliquid agere possunt. Ceterum sciendum est, quoniam sumendi sunt anguli cōmunes eiusdem stellæ atq; signi, nisi ingressum sit cum nomine mixto, quem admodum sunt nomina geniorum, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictum est, quæ ex cœli dispositionibus iuxta diuersarum stellarum harmoniam componuntur: cum his enim quoties ingredienda est tabula, angulus communis sumendus est sub stella uel signo literæ ingredientis. Sunt præterea qui istas tabulas adeo extendunt, ut arbitrentur etiam si cū nomine stellæ, uel officii, uel effectus alicuius desiderati fiat ingressus, damon eliciatur & bonus & malus ad illud officium uel effectum deseruiens. Simili ratiōe cū nomine proprio psonæ cuiusuis ingrediētes, geniorū nomina

sele extrahere posse confidunt, sub illa stella quæ tali personæ uidebitur præesse, prout ex Physiognomia, uel ex animi passionibus & inclinatione, siue ex professione & fortuna cognouerint illum esse uel Martium, uel Saturniũ, uel Solarem, uel de alterius stellæ natura. Et licet huiusmodi nomina primaria, ex suo significato nullam uel modicam uim habeant, tamen huiusmodi extracta nomina & ab illis deriuata, maximæ sunt efficacię, quemadmodum radii solares in speculo cauo collectæ, fortissimè quidem urunt, sole tamen ipso uix modice calente. Est autem ordo literarum in istis tabulis sub stellis & signis ferè consimilis, qualis est apud astrologos ordo decanorũ, nouenariorum & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio scripsit quondã Alfonso Cyprius, & nescio quis alius illud etiam Latinis characteribus accommodauit: uerũ quoniam uniuscuiusq; linguæ literæ, quod in primo libro ostendimus, suo numero, ordine & figura cœlestem diuinamq; originem habent, facile concessero, hanc de nominibus spirituum calculationẽ, non modo per Hebræas literas, sed etiam per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quascunq; alias fieri posse, tabulis ex illis ad imitationem præfidentium rite fabricatis. Sed hic à plerisq; obiicitur, euenire in his tabulis plures diuersæ naturæ & fortunæ homines, non raro ob nominis identitatem eundem eiusdemue nominis genium sortiri. Sciendum igitur est, non absurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus posse secerni, eundemq; pluribus posse præesse. Præterea sicut diuersi homines eodem sæpe nomine funguntur, sic etiam diuersorum officiorum & naturarum spiritus, possunt uno nomine ac uno eodemq; signaculo siue caractere notari respectu tamen diuerso: nam sicut serpens nunc Christi, nunc diaboli typum tenet, sic eadem nomina eademq; signacula, nũc alicui malorum dæmonum, nunc alicui bonorum angelorũ ordini æquiparantur. Deniq; ipsa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noster iungitur intelligẽtiis separat, facit ut nunc illum, nunc alium spiritum licet sub eodem nomine inuocatum, habeamus obsequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum spirituum bonorum
& malorum, sub septem planetarũ præsidio atq; sub duodecim signorum ordine Militantium.

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

	ד	ז	ה	ו	ב	א	ה	Linea bonor.
ה	ו	ו	ה	ו	ג	ב	א	א
ש	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ב
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
ק	ו	ה	ו	ג	ב	א	ה	ד
צ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
ע	ה	ו	ג	ב	א	ה	ש	ז
ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ט
מ	ו	ג	ב	א	ה	ש	ר	י
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	כ
כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל
י	ג	ב	א	ה	ש	ר	ק	מ
ט	י	ט	ח	ז	ו	ה	ו	נ
ח	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ס
ז	ב	א	ה	ש	ר	ק	צ	ע
ו	ט	ח	ז	ו	ה	ו	ג	פ
ה	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	צ
ד	א	ה	ש	ר	ק	צ	ב	ק
ג	ח	ז	ו	ה	ו	ג	ב	ר
ב	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ש
א	ה	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת
Linea malor.	ה	ז	ב	ו	ה	ז	ז	

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

	Χ	≡	φ	→	ω	⊥	μ	Ω	⊖	Π	ϣ	γ	Linea bonorū.
	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ב
ר	ב	א	ח	ש	ד	ק	צ	פ	ע	ס	ג	מ	ג
ק	ס	ג	ס	ע	פ	צ	ק	ד	ש	ח	א	ב	ד
צ	ג	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ה
פ	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ו
ע	ד	ג	ב	א	ח	ש	ד	ק	צ	פ	ע	ס	ז
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ד	ש	ח	א	ב	ג	ד	ח
ג	ע	ס	ג	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ט
מ	ח	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	ג	ס	ע	י
ל	ו	ה	ד	ג	ב	א	ח	ש	ד	ק	צ	פ	כ
כ	פ	צ	ק	ד	ש	ח	א	ב	ג	ד	ה	ו	ל
י	צ	פ	ע	ס	ג	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	מ
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	ג	ס	ע	פ	צ	ג
ח	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ח	ש	ד	ק	ס
ז	ק	ד	ש	ח	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ע
ו	ד	ק	צ	פ	ע	ס	ג	מ	ל	כ	י	ט	פ
ה	ט	י	כ	ל	מ	ג	ס	ע	פ	צ	ק	ד	צ
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	ח	ש	ק
ג	ש	ח	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	ר
ב	ח	ש	ד	ק	צ	פ	ע	ס	ג	מ	ל	כ	ש
א	כ	ל	מ	ג	ס	ע	פ	צ	ק	ד	ש	ח	ח
Linea malorū.	γ	ϣ	Π	⊖	Ω	μ	⊥	ω	→	φ	≡	Χ	

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur. Caput XXVIII.

Nuenio adhuc aliud nominum genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præfident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus similibus, ue rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nūcupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semieliel uel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurii, Cochabiah uel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanaël. Simili ratione etiam nuncupant spiritus qui præfunt signis, ab ipsis uidelicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartaniel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chefetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam supra diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali unionem quærunt cum homine, quam non raro quodammodo etiam adsequuntur, unde in sacris literis homines nonnullos & deos, & angelos, & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorū qui singulari aliqua uirtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturq; cum eisdem, siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malos ue significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Jeremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel, à Zacharia: & Vriel, ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter samuel, Ezechiel, Daniel, prophetarum & angelorū pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est & dicitur quasi leo dei: nonnunquam & cacodæmonis nomē est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in sacris literis comperimus à pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astaroth, quod nomen caco dæmonis est, eratque olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitauerunt gigātes: similiter Astaroth, olim ciuitatis Amorrhæorū: Raphaim uallibus: & Ieramiel, regio Allophylorū. Idolorum quoq; & cacodæmonū nomina sunt, ut Remma, simulacrū idoli Damasceni: Chamos, idolū Moab: Melchim, idolū Amonitarū: Bel, idolū Babyloniorū: Adramelech, idolū Assyriorū: Dagon, idolū Allophylorū. Et narrat Philo fuisse Amorrhæis septē simulacra aurea, quas uocabāt sanctas nymphas, q̄ inuocatæ ostēderunt Amorrhæis p singulas horas opera eorū: & nomina eorū noīa mulierū, quæ fuerūt uxores septē uirorū peccatorū, q̄ eas consecrauerunt post diluuiū, uidelicet

Planetarum spiritus.

Signorū spiritus.

4. Esd. 4

Septē peccatores,

Chanaan, Phut, Selath, Nēbroth, Abirion, Elath, Desuat: erantq; illis superpositi lapides pretiosi sculpti & consecrati, quorū in uno uirtus erat, ut cecis lumen restitueret: nec potuit ignis exurere lapides: & libri sacriati erant cū lapidibus, qui similiter non poterāt igne cōburi, nec incidi ferro, nec aqua deleri, quousq; auferret eos angelus domini, & sepeliret in profundo maris. Iā uero etiā scimus quia Nimbrot Chodorlaomor, Balach, Amelech, regum noīa sunt in cacodæmonū ordinē ascita. Similiter gigantes cū dæmonibus cōmuni uocabulo Enakim ענקים dicuntur, quia nō participarunt cū imagine dei, hoc est, nō acceperunt splendorē spiritualis intellectus, sed ratio illorū multiplicauit species malas fraudū & peccatorū: ideoq; nō numerātur de specie hoīm (ut ait Rabi Moses Aegyptius) sed de specie bestiarū & dæmonū præterquā quod habēt figurā humanā: & tales (inquit) fuerunt filii Adæ, qui præcesserūt Seth post Abel: de quibus dixerūt sapiētes Hebræorū, Adā genuisse Tochor תוכח, hoc est diabolos. Postq̃ aut̃ inuenit gratiā in oculis domini, genuit Seth ad imaginē & similitudinē suā, hoc est qui ad imaginē dei adeptus est perfectionē humanā, quā qui nō habet, nō numeratur de specie hoīm, propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & dāni. Est etiā (teste Porphyrio) Magorū sentētia, prauas animas in naturā dæmonū cōuerri, ac pncipiosas sicut & illi fieri: cui attestatur etiā illud Christi uerbū de Iuda Iscariothe, inquit̃: Nōne duodecim uos elegi, & unus uestrū diabol⁹ est: quos ideo dæmones aduētitios nūcupant, q̃a ex humanis animis inter dæmones sint cēturiati. Vnde & pessimorū hominū & dæmonū eadē nomina sunt, siue per hęc eorū animas, siue malos genios uocemus, qui malorū hominū nomina, quasi psonas aliquas induerūt. Iā uero etiā & Behemoth, & Leuiathanā, beluas & dæmones significāt. His itaq; exēplis, cum bonorū tū malorū dæmonū nomina, curiosus inquisitor facile inuenire & cognoscere potest.

Animas fieri dæmones,

De characteribus & sigillis spirituum.

Caput XXIX

E characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicēdum est. Sunt autem characteres nihil aliud quā ignorabiles quædā literę & scripturę, sacra deorū & spiritūū nomina à prophanorum usu lectioneq; custodiētes, quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabāt, q̃a solis deorum sacris dæuotas: nefas siquidem arbitrabantur, sacra deorū mysteria his characteribus cōmittere, quibus prophana & turpia quæq; apud cōmunem plebem conscriberentur. Vnde Porphyrius ait, ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes, per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt, inuisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse, & symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia, mundo, soli, lunæ spei & fortunæ dedicarunt: circulum, cælo: circuli autem partes, lunę: pyramides & obeliscos, igni atq; diis olympiis: cylindrū, soli & terræ: penē, generatiōi atq; lunoni, cui & propter muliebrem sexum, figurā triangularem. Quare hoc genus characterū aliā radicem

non habet, præter arbitrium & auctoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & cōsecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerunt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerunt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmenta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

ከ ቀ ማ ግ ጌ ማ ህ ጽ ህ ጦ ረ ጌ

A   B   C   D   E   F   G   H   I   L   M

ክፍል ሁለት ነጻ የሆነው ባለቤት

N O P Q R S T V X Y Z

Alius characterizandi modus, à Cabaliftis traditus.

Caput . x x x.

 Pud Hebręos plures characterum inuenio modos, quorū unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moses & prophetę, cuius forma nemini temere reuelanda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutę sunt. Est etiam apud eos scriptura quam uocant cęlestem, quia inter sydera collocatam & figuratam ostendunt, non fecus atq; cęteri astrologi signorum imagines & stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum siue regalem: & est alia quę uocant transitus fluuii, & horum omnium characteres & figurę tales sunt.

Scriptura Cœlestis

Theth Cheth Zain Vau He Dalth Gimel Beth Alph.

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tan Shin Res Koff

ד רש א

Scriptura Mal'achim

五 出

ש	ל	א	ב	ב	ר	ק	י	ז
ס	ו	י	ס	ה	ז	ה	מ	ת
ז	ע	ז	ז	ה	ב	ת	ז	ע

Qua in partes difsecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

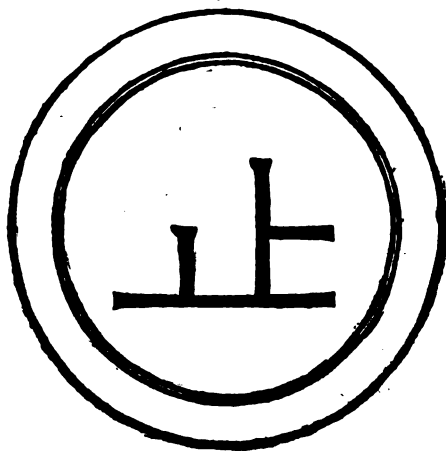
quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium, per superscriptum notariacon: qui si unius puncti est, primam illius cameræ literam indicat: si duplicis, secundâ: si triplicis, tertiâ literâ refert: ut, si characterem Michaël מִיכָאֵל formare uelis, is egredietur talis, quinque figuris extensus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps contrahuntur in unam, pūcta tamen notariacon solent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis.

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis communis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut, si detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè

Græcè

Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire aut oportet quod angelici spiritus, cum sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus figurisq; pingibilibus, aliis ue humanis nutibus non compelluntur: sed nos eorum essentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorū nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus, characteres illis figurasq; & signacula deuouemus & consecramus, non quibus illos ad nos ullo modo compellere possimus, sed quibus nos ad illos adurgimus quatenus per eiusmodi characteres figurasq; ignorabiles, primo sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur uenerationē, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tunc fide mirifica, spe infallaci, amore uiuifico, illos in spiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutem.

Adhuc alius characterum modus, atque de signaculis spirituum quæ sola reuelatione recepta sunt.

Caput XXXI.

St aliud characterum genus, sola reuelatione acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum uirtus est ex ipso numine reuelante, cuius sunt latentia quædam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia: uel sunt ueluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabāt, Latinis literis inscriptum, I N H O C V I N C E. & alterum reuelatū Antiocho cognomine Soteris, in figura pētagoni, quod sanitatē edicit: nā resolutum in literas, edicit uocabulū *ὑγιεινός*, id est, S A N I T A S: in quorū signorum fidutia & uirtute, uterq; regum insignem contra hostes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabæus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud signaculum *מסוך בארים יהודה* ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephātorum, deinde iterum triginta quinque milia hostium strauerunt: est enim hoc signaculum nominis quadriliteri representarium, atq; nominis septuaginta duarum literarum per æqualitatē numeri memorabile symbolū, & expositio illius est, *מי מסוך בארים יהודה*, id est,

Quis sicut tu in fortibus tetragramme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales.

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquit, deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulacrorum quales esse deberent, characteres quoq; & figuras monstrasse, hæc q; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicit q; insuper, Hecaten quomodo simulacra sibi constituenda essent, præcepisse: & quod circumdanda absinthio: quod pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamenta, & animo suo gratissima, tot q; mures quot eius essent formæ sumendi: tum sanguis, myrrha, storax, & alia quædam incendenda: quæ si fierent, per somnium appareret responderet q; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculum subiiciemus, ita enim ait:

Hecates si.
mulacrū, &
quo pacto sa-
cra illi faciē-
da,

Quale mihi facias simulacrum, aduerte docebo:
Sylvestri cape nata loco, atq; absinthia circū
Ponito, tum totum cælato & pingito mures,
Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunt
Hæc ornamenta atq; animo gratissima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem ipsorumq; cruorē
Conterito pariter murum, sacra desuper inde
Verba cane, & tot uero adhibe mures que repone,
Quot mihi tu esse uides formas, tum sumito laurum,
Ex q; eius trunco uaginam aptato, pias q;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota hæc si facies, per somnum me q; uidebis.

Oraculū Hecates,

Eiusmodi erant olim gentilium deorum dæmoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse hominibus persuadebant. Hinc docet Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros dæmones inuocantem, unumquemq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; cōuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, sacrificiis, uerbis, characteribus eorū cōditioni congruis & quam similimis, aliàs ipsam numinū siue dæmonum præsentiam, optatumq; effectum nequaquā adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint,

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.

Caput XXXII.

*Dæmones
obtestari
quomodo
oporteat.*

Efficax religionis præsentia dæmonum sortitur effectū, neque enim potest in religione fieri opus ullū mirabilis alicuius efficaciz, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, & si à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica & sinistra Phariaca. Et alibi apud Porphyrium: Tu qui è lino emerfisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnunquam humanis usibus sese accommodabant: nō quod necessitate quadam compulsi, sed sponte & consuetudine quadā, ac inuocantium precibus uicti facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorū ait Hecate: Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus, cœlestia numina terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

*Adfistentia
dæmonū ra-
tio.*

Sed & diuinitatis consortium cum mente humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adfistunt, ac potentiam uirtutemq; suam nobis cōmunicant, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes operantesq; & agentes in nostras animas, tanquam sibi cōsortes imagines, eos suis influxibus formando, sibiq; similes efficiendo usq; adeo, quod anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uero dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorū, præsertim quando obtestator erga deū sanctimonia pollet, uerbaq; sacra sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria & eiusmodi, quæ quidem cōiurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quod idola dii non sint, dicit, Quod dæmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatentur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescent, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurantis aspirat. Et Athanasius in libro de

uariis quæstionibus ait, non existere uerbum terribilius atq; magis disperdēs potestatem dæmonum, q̄ initium sexagesimi septimi psalmi: Exurgat deus, & dissipentur inimici eius: quàm primum enim uerbo dicto, mox ululans euanescit & disparet diabolus. Et Origenes cōtra Celsū ait, nominis Iesu nuncupationē spectatum persæpe cum ex hominū animis tum corporibus innumeros dēmones eiecisse, & in iis uim maximā exercuisse, è quibus dēmones fuissent excussi. Sæpe etiam solis minis & contumeliis malos dēmones, præsertim minores, ut lamias, incubos & eiusmodi, uel astringimus uel repellimus, quemadmodū legimus apud Lucanum de maleficia illa iniquente:

Iam uos ego nomine uero

Eliciam, stygiosq; canes in luce superna

Destituam, per busta sequar, per funera custos

Expellam tumulis, ambigam uos omnibus urnis.

Teq; deis ad quos alio procedere uultu

Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma

Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Erapud Philostratum legimus, cum Apollonius & socii eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamia phantasma illis occurrit, modo in hanc, modo in aliam figuram sese conuertere, quandoque oculis repente euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimum agnoscens, grauius contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idem facerent hortabatur: id enim contra eiusmodi inuasionem optimū sciebat esse medicamentū. Eius dictis cū socii paruissent, stridens phantasma, celeriter tanq̄ idolum refugit: adeo enim formidolosum est hoc dæmonum genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis impossibilitatibusq; minis moueantur & contremiscant, & compellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse quibus maxime dæmones cogantur. Est præterea quemadmodum superius dictum est, quoddam dæmonum genus haud adeò noxium, sed & hominibus proximum, ita ut etiam passionibus afficiatur humanis, atque horum plures hominum conuersatione gaudent, libenterq; habitant cum eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alii pueros, alii diuersorum animalium domesticorum uel syluestrium consortio lætantur: alii syluas & nemora incolunt, alii circa fontes & prata habitant. Sic Fauni & Lemures, campos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aquas: Oreades, montes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiam habitant Satyri & Syluani, gaudentq; arboribus & cespitibus eadem, sicut Napæ & Agaptæ, floribus: Dodenæ, glandibus: Paleæ & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicūq; inuocare uoluerit, in locis ubi morant̄ id facile potest, alliciendo eos redolētibus fumigiis, sonis dulcioribus, in fidibus & musicis instrumētis q̄ ex certorū aīalium intestinis lignisq; appropriatis fabrefactę sint: adhibitis etiā cātiōibus, carminibus, incātamētis ad hoc congruētibus: & quod

Ex homini-
bus lares le-
mures et lar-
ue sunt.

in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenii, innocentia animi, firma credulitas & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: constanter aut animos & audaces, à timore alienos, fugiunt atque contremiscunt, bonis & mundis inoffensi: sed malis & impuris hominibus noxii. Huius generis sunt etiam lemures & lares, & laruæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nonnunquam dæmōes esse, & ex hoīb⁹ fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudæmonas, hoc est, beatos dæmōes uocāt: lemures aut & laruas fieri, si male meruerint, illosq; esse noxiōs dæmōnes ex hominibus factos, quos Græci iccirco Caco dæmōnes dicūt: Manes aut uocari qñ incertum est, bene an male meriti sint Apparitionum illarū plura exempla sunt, quale illud cuius meminit Plinius Iunior de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycii philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyaneus Apollonius deprehendit lemurem esse. Idem quoq; apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam: qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicumq; in malis dæmoni bus intellectualiter operabitur, per imperiū bonorum ligabit illos: qui uero mundialiter solummodo operabitur, iudicium sibi operabitur ad gehennā.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminiis. Caput XXXIII.

Vincula autem quibus alligantur spiritus, obtestanturque uel exterminantur, triplicia sunt: quædā eorū enim sumuntur ex mundo elementalī, utputa quando adiuramus spiritum aliquem per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illum inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem & huiusmodi, pro ut hæc etiam diuinis laudibus & benedictionibus & consecrationibus sæpe inferuntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo: Laudate dominum de cælis, & in consecratione & benedictione cerei paschalis: hoc siquidem uinculum operatur in spiritus uirtute apprehensiua sub ratione amoris uel odii, in quantum spiritus ipsi alicui rei naturali, siue etiam præter naturam præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiusmodi res, etiam inter se sibi mutuo amorī uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundum uinculū sumitur ex mūdo cœlesti, qñ uidelicet adiuramus per cœlū, per stellas, per horū motus, radios, lumē, gratiam, claritatē, nobilitatem, fortitudinē, influxū, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculū operat in spiritus per modū cuiusdam admonitiōis

& exempli. Habet etiā nōnihil imperii, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinibus sunt. Tertiū uinculum ipsum est ex mundo intellectu-^{Tertium.} ali atq; diuino, quod religione perficitur, ut puta cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculum omnium supremum est & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruandum est, quod sicut post uniuerſalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuerſalem animā particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes quę regunt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam, quoniam per hæc uincula non solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ, ut tempestates, incendia, diluuiā, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq; adsumēdo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis, ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & cælestia, commemorando ex mysteriis & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpentis in deserto: adsumendo præterea uersiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intēdimus, ut puta excommunicationis, sepulture uel exequiarum, ad exterminandos morbos, uel serpentes, mures, uel uermiculos, quod in pluribus lotis sic factum legimus, & adhuc fieri consueuit.

Ordo in uinculis seruandus.

Quę per hæc uincula ligentur.

Superstitio quantum ualeat.

De ordine animastico atq; heroibus.

Caput XXXIIII.

Ost beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Iſsim uocant, hoc est uiros fortes & robustos: gentium magi, heroas nuncupant & semideos, siue deos sermones. Quos Fulgentius non contemnendus auctor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatē cælo digni nō censeantur, nec terreni tamē putentur propter gratiæ uenerationē, cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanum genus beneficiis, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorum beatorū choros translata sunt, eisdem, quibus olim in hac uita, uirtutibus & beneficiis mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano superum semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius: Et sunt adhuc hodie qui commercium & coniugalem commixtionem habeant cū dæmonibus. & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannū uatē fuisse filiū dæmonis & uirgine natum. Sed & Platonē sapientiæ principē opinati sunt de uirginis partu, Apollinis phātaſmate oppressā, natū. Et traditū est historiis, quasdā Gothorū (quas Alumnas uo-

A

cāt)&specie&ingenio spectabiles fœminas,olim Filimiri, siue (ut alii aiūt) Idanthresi Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse, ibiq; à Faunis & Satyris cōpressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiam autore Psello, dæmones nonnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quēdā oboriuntur. Horum itaq; heroū non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, quàm deorū dēmonūq; potentia est, habent sua sibi distributa & officia & præsidia: quocirca illis nō secus atq; diis ipsis templa & simulacra, & aræ, & sacrificia, & uota, cētera que religionis mysteria nūcupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas magicas que uirtutes ad miracula quædam peragenda habere, quod de Apollonii Tyanci nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus cum poëtas, tum historicos & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uero sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina. dominatur uero omnibus illis (quod etiam Hebræorum attestantur theologi) anima Meschihæ, ipse est Iesus Christus, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atque distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uariis precibus & inuocationibus implorari, iuxta multiformem gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissime impartiuntur, multò quidem promptius, multò etiam abundantius, quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiore, atque naturæ nostræ cognatiores, ut qui ipsi olim & homines fuere, humanos que affectus infirmitatesque perpeffi sint, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaque infinito fermè numero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël, qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus pretiosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus, שמעון הכפ"י Symehon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus: אלעזר Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius, יעקב Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פיליפוס Polipos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוחנן Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est תאמי Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מרדן Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעקב Iahacob, hic est Iacobus minor: Decimus חתפא Chatepha, hic est Thadæus: Vndecimus שמונ Samam qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Ma-

*Apostolorū
acta nomi-
na,*

tartiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuaginta duo Christi discipuli, qui & ipsi præsunt totidem cœlestium quinaris, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis: post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia, & loca, & nationes, & populos in sua præsidia tutelamq; recipere, quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atq; confitemur.

De diis mortalibus atq; terrenis. Caput XXXV.

Post istos proximi sunt dii mortales, quos similiter heroas, & deos terrenos, siue deorum supernorum complices uocamus, uidelicet reges, & principes, & pontifices, quibus mūdus iste regitur, eorumq; legibus disponitur: quos iccirco tanquam deos suspicimus, colimus & ueneramur, quia ipse deus suum nomen communicari illis passus est, & propria appellatione id illis confirmauit, uocans illos deos, quemadmodum ad Moſen dixit inquit: Ego te dedi deum Pharaoni. & alibi de illis præcepit dicens: Diis non detrahes. & iterum: Si furtum lauerit, applicabitur dominus domus ad deos. & Psalmista ait: Principes populorum congregati sunt cum deo Abraham, quoniam dii fortes terræ uehementer eleuati sunt. & alibi: Deus stetit in concilio deorum, in medio autem deos diiudicat. & paulo post: Ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes. Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens, & gladii ius tribuens, atq; illis maledici uetans, obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiēs. Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat, & uelut numina colebat, Sicut testat Ianus apud Ouidium, in primo Fastorum inquit:

Tunc ego regnabam, potens cum terra deorum

Effet, & humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes tam uiuosq; mortuos diuinis honoribus celebrandos esse: quæ institutio apud omnes gentes, & à primo æuo semper recepta fuit, scilicet Principes diuinis honoribus deificare, & æterna memoria consecrare. Hinc urbibus, & prouinciis, & montibus, & fluminibus, & æquoribus, & insulis, & mari, illorum nunquam defitura nomina imponebant: tum pyramides, colossos, arcus triumphales, trophæa, statuas, delubra, ludos, festa illis magna pompa dedicarunt: qui & cœlos, & stellas, & dies, & menses, illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano, Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurii à Mercurio Trismegisto, dies Iouis à Ioue, quem morem non solum ab Aegyptiis Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis, Danis & Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurii diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino & Thor Gotthorum & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt, quàm quòd summum deū eorum

A ii

lingua nuncupant Gotthum. Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane,

Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur scriptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquit: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna contra uallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populū ficcis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Nonnunquam etiam propheterico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in scriptura sacra, quod prophetauit, eo quod esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quod reges & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deū in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginē dei. Cap. XXXVI.

Mercurius
Trismegistus.

Xuperantissimus deus (ut Trismegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mundū uidelicet atq; hoīem, in quorū altero luderet miris quibusdā operationibus, in altero uero deliciis frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mūdum creauit incorruptibilē & æuiternum: cum ipse sit immensus, mundū creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotens, sola uolūrate sua, nō ulla naturæ necessitate mundū nō ex præiacēte materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas, uerbum suū quod est prima omniū rerū idea, optima sua uolūrate essentialiq; amore cōplexus, mundū hunc extrinsecum ad exemplar mūdi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit deus etiā hominem ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mundi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quod homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginē, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mundus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam

Dei imago,
mūdus: mūdi
di, homo.

interire: mortis igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, non quod aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: uerumtamen uera dei imago uerbum suum est, sapientia, uita, lux & ueritas, per se ipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est, propter quam ad imaginem dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi aut creaturarum: Nā sicut deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: Sic & humanus animus liber est, & nec cogi, nec mensurari potest: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est, sola mente gerit: sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur, atq; quod soli illi cum deo peculiare est, ut deus mundum totum solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. Animum igitur hominis sic uerbo dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominē ad consummatissimum mundi exemplar inducere. Homo itaq; alter mundus uocatus est, & altera dei imago: quia in se ipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam uere & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officiis fungantur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ suæ proprietates. Est in ipso æthereum corpusculum, animæ uehiculum, cælo proportionē correspondens. Sunt in ipso plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in unum confluentiū uera cōiunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum deum concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus, ait hominis animum esse templum dei, quod etiam multo lucidius expressit Paulus inquit: Templum dei estis uos: idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimum dei simulacrū, quando homo omnia in se continet, quæ in deo sunt: sed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute sua & simpliciter, sicut omniū causa & principium: homini autem dedit uirtutem, ut similiter cōtineret omnia, sed actu & compositione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Homo itaq; solus hō hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolū habet, & cū omnibus operationē, cū omnibus conuersationem. Symbolizat cū materia, in proprio subiecto: cū elemētis, in quadrifario corpore: cū plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cœlis, in æthereo spiritu, atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu & sapientia: cum deo, in omnium continentia: conuersatur cum deo & intelligentiis, per fidem & sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per rationem & discursum: cū inferioribus omnibus, per sensum & dominiū:

Mortis nomen, uanum

Homo, templum dei.

*hominis per
fectio, & di
gnitas.*

*Trinitatis
mysterium
agnouit Mer
curius Trif.
megistus.*

agitq; cū omnibus, & in omnia posse habet, etiā in deū ipsum, illū intelligen-
do & amando: & sicut deus cuncta cognoscit, sic etiā homo omnia cognosci-
bilia cognoscere potest, cū pro obiecto adæquato habeat ens in cōmuni, uel
(ut alii dicunt) ipsum uerū: nec reperitur aliquid in hoīe, non ulla dispositio,
in quo nō fulgeat aliquid diuinitatis: nec quicq; est in deo, quod ipsum non
etiā repræsentet in homine. Quicumq; igitur seipsum cognouerit, cognoscet
in seipso omnia, cognoscet in primis deū, ad cui⁹ imaginē factus est: cognos-
cet mundū, cuius simulacrū gerit: cognoscet creaturas omnes, cū qbus sym-
bolū habet: & qd fomenti à lapidibus, à plantis, ab animalibus, ab elementis,
à cœlis, à dæmonibus, ab angelis, & ab unaqua; re habere & impetrare pos-
sit, & quō singula singulis suo loco, tempore, ordine, mēsurā, proportionē &
harmonia aptare queat, & ad se trahere atq; deducere, non secus atq; magnes
ferrū. Et Geber in summa Alchymie docet, neminē ad eius artis perfectionē
peruenire posse, q illius principia in seipso nō cognouerit: quanto aut magis
quisq; seipsum cognoscet, tantō maiore uim attrahēdi consequitur, tantoq;
maiora & mirabiliora operat, ad tātamq; ascēdet perfectionē, quod efficitur
filius dei, trāsformaturq; in eandē imaginē quē est deus, & cū ipso unī, quod
neq; angelis, neq; mundo, nec cuiq; creaturæ datū est, nisi soli homini, posse
scilicet filiū dei fieri, & uniri deo: homine aut deo unito, uniūtur omnia quæ
in homine sunt, mens imprimis, deinde spūs & animales uires, uegetandiq;
uis & elemēta, usq; ad materiā, trahēs secū etiā corpus, cuius forma extitit, de-
ducens illud in meliore sortē & cœlestē naturā, quousq; glorificetur in im-
mortalitatē: & hoc quod iā diximus, est peculiare hominis donū, à quo hæc
dignitas diuinæ imaginis sibi propria est, & cū nulla alia creatura cōmunis.
Sunt alii aut theologi, qui tres hominis potētias, memoriā, intellectū, uolū-
tatē, diuinæ trinitatis imaginē adsignāt: & sunt qui ulterius progredientes,
non tantū in tribus illis potentiis, quos uocant actus primos, sed etiā in acti-
bus secundis hanc imaginē locant: ut sicut memoria patrē, intellectus filiū,
uoluntas spiritū sanctū repræsentant: sic etiā uerbū ab intellectu nostro pro-
ductū, & amor à uolūtate manans, ipseq; intellectus habens obiectū præsens
& producens, eundē filium, spiritū atq; patrem denotant docentq; secretio-
res theologi, quod insuper singula membra nostra aliquid in deo repræsen-
tant, cuius gerant imaginem: quodq; etiam in passionibus nostris deum re-
præsentamus, sed quandam per analogiam: nam in sacris literis legimus de
deo, iram, furorem, pœnitentiam, complacentiam, dilectionem, odium, lu-
dum, delectationem, delicias, indignationem, & horum similia: & nos de mē-
bris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus, quæ huc congruere pos-
sunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus, illam
describit intellectum, uitam & fulgorem, quæ alibi uocat uerbum, mentem
& spiritum, hominemq; ad imaginē dei factū, eandē trinitatē repræsentare
ait: inest enim illi mens intelligens, & uerbum uiuificans, & spiritus tāquam

fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectēs: non tamen hoc intelligēdum de spiritu naturali, qui est medium per quod unitur anima cum carne & corpore, per quē corpus uiuit & operatur, & unū membrū operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro locuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodāmodo est, nō tamē habet corpus crassum, tangibile & uisibile, sed corpus subtilissimū & facile unibile cū mente, scilicet superiori & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiā, Si animā rationalē dicimus esse illum spiritū & quid corporeum, siue habere & sapere aliquid corporeitatis, dū est in corpore & illo utitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonem cos æthereū illud animæ corpusculū ipsius uehiculū. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistū similiter tria ponunt in homine, quæ uocant supremum, infimum & medium. Supremū est illud diuinum, quam mentē, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant: Moses in Genesi uocat ipsum spiraculū uitæ, à deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratū. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt: Paulus apostolus animalē hominē nuncupat. Mediū est spūs rationalis utraq; connectens extrema atq; ligans, uidelicet animā animalē cū mēte, & utriusq; sapiens naturam extremorū: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mens, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per uirtutem uerbi dei docet Apostolus, dicens: Viuus est sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio anticipi, pertingens usq; ad diuisionē animæ & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunq̃ peccat, nunquā malo consentit, semperq; errori resistit & ad optima hortatur: sic inferior illa portio & animalis anima, in malo & peccato & concupiscentia semper demergitur, & trahit ad pessima, de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniendis sociis illa se abicit ad suam originem: spiritus uero, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adhærere potest, si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur & beatificatur, donec assumatur in deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & spiritu hætenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdem ad immortalitatem pretii existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factum est nec fieri potest: quin est expressio exprimentis & expressi: & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbum est: & concipientis conceptio, & id quod concipit, uerbum est: & scribentis scriptio, & id quod scribit, uerbum est: & formātis formatio, & quod format, uerbum est: & creantis creatio, & quod creat, uerbū est: & facientis factio, & quod factum est, uerbū est: & scientis scientia, & scitū, uerbū est: & omne quod dici potest, nō

*Tria in ho-
mine ponit
Platonici.*

Mens

*Sermo, siue
uerbum.*

est nisi uerbum, & dicitur æqualitas: æque enim se ad omnia habet, cum nō sit unum plusquam aliud, omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se & omnia sensibilia facit, sicut lux se & omnia uisibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est uerbum intrinsecū à mente generatum, scilicet suiipsius cognitio: uerbum autem extrinsecū & uocale, est illius uerbi partus & ostensio, & spiritus cum sono & uoce aliquid significante ex ore procedēs: uerum omnis uox nostra, uerbum atq; sermo, nisi dei uoce formetur, aëri miscetur atq; euanescit: spiritus autem & uerbū dei manent sensu & uita comitāte. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus & uox nostra, nullam uirtutem habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formentur: & Aristoteles ipse in Meteoris, & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse uirtutem siue naturalem siue moralem, nisi per deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum & sanum posse plurimum in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influētia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua domine concepimus, sicut mulieres recte concipiunt à facie maritorum, & peperimus spiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorū, è latere suo uirginem generasse. Et apud Mahometistas cōstans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis & impassibilis sit, & uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, Solus rex Messias, uerbum patris, caro factum, Iesus Christus hoc arcanū reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mentē propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit

Vt diis consimiles parturiat deos

Sensu desuper indito.

Fœlix ille nimis, qui sua nouerit

Sortis munera, perfecit & libens:

Inter nanq; deos connumerandus est,

Nec diis est superis minor.

Hi fati reprimunt quæq; pericula,

Morborumq; fugant pernitiē procul.

Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem

Acrumnis hominum, dantq; mala impiis.

Dant præclara piis præmia, sic dei

Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filii dei,

Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est aut uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omni moda similitudine, & in qua genitū secundū speciē idem est cum generante. Atq; hæc est potentia uerbi à mente formata in subiectū dispositū rite suscepti, ueluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autē dispositum, & rite suscepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de recōditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.

Caput XXXVII.

Anima humana est lux quædā diuina, ad imaginē uerbi, causæ Anima hu-
mana quid. causarū, primi exēplaris creata, substantia dei, sigilloq; figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuique corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solū, non ex materię gremio dependeat. Est anima numerus substantialis, uniformis, ad seipsum conuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia longo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa proueniens: non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina quædā substātia, à diuinis fontibus emanans, ducens secū numerū: nō quippe illū diuinum, quo opifex omnia disposuit, sed rationalē numerū, quo cū omnibus proportionē habens omnia intelligere possit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platonicoꝝ sententiā, immediate procedens à deo, per media cōpetentia corpori huic iungitur crassiori: unde primo quidē in ipso descensu, cœlesti aëreoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereum animæ uehiculū uocant, alii currū animæ appellant: hoc medio, iussu dei, qui mundi centrum est, in punctum cordis mediū, quod est centrū corporis humani, primū infunditur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membraq; diffunditur, quādo currū suū naturali iungit calori, per calorē spiritui ex corde genito, per hūc se immergit humoribus, per illos inhæret mēbris, atq; his omnibus æque fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur: quemadmodū calor ignis, aëri & aque hæret proximè, licet per aërem tollatur ad aquam. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculū, uidelicet æthereū uehiculū, corpore clauditur crassiore & mortali. Quādo uero p̄ morbū malū ue soluūtur uel deficiunt hæc media, tunc anima ipsa per singula media esse recolligit, refluītq; in cor, quod primum erat animæ susceptaculum: cordis uero deficēte spiritu extincto que calore, ipsum deserit & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illam que egressam genii custodes dæmo-

nesq; sequuntur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sententia, bonas animas deus tranquille perducit ad gloriam, malas uolentis dæmon trahit ad pœnam. Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat.

Caput XXXVIII.

*A planetis
quidam ho-
mo accipiat*

Er septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorū fonte omnes uirtutes in homines diffunduntur: per Saturnū sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicii, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositum: per Iouem inconcussa prudētia, temperantia, benignitas, pietas, modestia, iustitia, fides, gratia, religio, æq̃tas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita ueritas, constans robur & fortitudo, animositatis ardor uisq; agendi & practica, incōuertibilisq; animi uehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium, zelus, iustitiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantia tenebris purgans, ueritatisq; inuentæ gloria, & charitas uirtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderii motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incrementi desiderium, & suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretandi, & pronunciandi uigor, grauitas eloquii, acuitas ingenii, discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam pacifica consonantia, fecunditas, uis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum præbet, tamē motus ad terrena pro modo uitæ colendæ, & augmentum sibi cæterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis, quæ stant ante faciem dei, quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem, & ad omnia bona comproportionatam & temperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum: Deus uero & influxū & incrementum tanquam primaria cum omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorum per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas fortiri diiudicant, & has cū corporibus ipsis non nisi per stellas ipsas proportionatis cōiungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi cōtemperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundum quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroboratur, puta ab Angelis, ut sit diuinæ uoluntatis nuntius, & diuinæ mentis interpret: ab Archangelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est, bestiis terræ, piscibus maris & uolatilibus cœli, à principatibus ut subdantur illi omnia, ipse omnium

*Ab angelicis
ordinibus
hoc quid capi-*

uires amplectens, & omnes ad se ui quadam occultissima & supercœlesti attrahens: à Virtutibus uim suscipit, qua in hostes ueritatis & brauii, pro quo in hac uita stadium currimus, constanter pugnans roboretur: à Potestatibus, præsidium aduersus humani huius domicilii inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subiicere possimus quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: A Thronis unde cōpaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriam in illa æterna spectacula figamus: A Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcellas imagines & figuras quibus diuina ipsa contēplari possimus: A Seraphinis, ut perfecto amoris incendio ipsis tandē inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalæ, per quas facile ascendunt homines ad quæcunq; uirtutū genera, naturali quodā nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum præsidentiam illis, quarum in descensu anima induit naturā, sicut lux colorē uitri per quod transit: fauēte etiam superna opificis uirtute, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertinere opinantur, quiq; in cœlis pedem figentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à deo uno suscipi debent. Habent siquidē hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum uero ab intelligentiis, hæc autem ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexistunt, sicut & in homine ipso minore mundo nō est membrum, quod nō respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mēsuræ ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur.

Caput XXXIX.

Voniam omnis uirtus & potestas desuper est à deo, ab intelligentiis & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt, necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonum reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire, sicut recte cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur

Mortales: etenim nostrorum causa malorum

Ipsi nos sumus, & sua quenq; uerordia lēdit.

Hinc Iupiter Aegisthi casus ab Oreste interfecti reminiscēs, apud Homerū in deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum

Incusat, causamq; putat fontemq; malorum

Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,

Cum præter fatum sibi sponte incommoda quarant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruersæ suscipit influxus, uel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superiorū, tūc ab influxu cœlestiū sic in materiā discordiis plenā recepto, resultat quid dissonū & deforme malumq; cœlestibus tū uiribus semper bonis permanentibus, quæ dū in se existunt, & à datore luminū per sanctas intelligentias & cœlos influuntur, quousq; ad lunā peruenerint, eorū influētia bona est, tanq̃ in primo gradu: deinde autem quando in subiecto uiliori suscipitur, ipsa etiā uilescit: tunc enim propter diuersam recipiētis naturā diuersimode suscipitur, & qualitatibus in eodē subiecto inter se dissidentibus, & ipsa uariatur, & patiente subiecto patitur: unde ex omnibus tandē in subiecto cōprehensis, aliud quiddā quam superi influunt, resultat. Itaq; qualitas nocens in istis inferioribus, longe aliena est ab influxu cœlestiū. Ideoq; sicut lippientis calamitas luci, & incendiū igni, & uulnera ferro, uincula & carceres iudici imputari non debent, sed male dispositis & male operantibus: ita nec in cœlestes influxus malorū culpa reiicienda est. Itaq; in nobis bene dispositis superiorū influxus omnia cooperantur in bonū: male autē dispositis, & in quibus propter peccata nostra diuinum illud quod nobis inest recessit, omnia cedūt in malū. Omniū itaq; malorū nostrorū causa peccatū est, quod est deordinamentū & distemperamentū animi nostri: cui tunc sic male regente aut prostrato, ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt, rebellant omnia, & distemperantur in nostrā perniciē: tunc in humano corpore aliās tēperatissimo & consonantissima harmonia cōposito, oritur elementorū distemperamentū, insurgunt humores mali, & etiā boni deordinati & segregati ab inuicē, & uicissitudine quadā corpus uexant & torquent: tunc uehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinseco accidente, aut superfluo cibo, unde superflui gignuntur humores, eademq; ex causa infirmitates suboriuntur, etiā animales spiritus amisso freno in pugnā congregiuntur: tunc cœlestes influxus aliās de se boni, redduntur illis nocui, quemadmodū lux Solis oculis male dispositis: tunc Saturnus influit anxietatē, tædiū, melācholiā, deliramenta, tristitiā, pertinaciā, rigiditatē, blasphemiam, desperationem, mendacium, laruas lemorum, terriculamenta sepulchrorum, expauescentiam bustorum, irritamenta dæmonum. Iupiter autem tunc influit auaritiā & diuitiarum occasiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuosam irā, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, & ferocem pertinaciam: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplabilem ambitionē. Venus concupiscentiæ deceptiones, lasciuios amores turpesq; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinē: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quæcunq; sunt humanæ naturæ contraria. Atq; hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinē, nocumentū suscipit, unde beneficiū reportare deberet. Propter eandē cū cœlestibus dissonantiā (ut inquit Proclus) etiam subiiciuntur

Malis superiora que influant.

tunc homines malis dæmonibus, qui ueluti dei lictores in torquendis illis se se expediunt. Tunc ueniunt illis immisiones per angelos malos quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarū dispositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniendo, præcauendo & præmuniendo ne occurrāt, & ne male dispositum subiectum, sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuiq; homini impressus est character diuinus
cuius uigore potest pertingere ad operandum
mirabilia. Caput XL.

NON mediocri experientia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & ligandi uim: nam quod testatur Plinius, elephas homini obuio in solitudine errāti, clemens placidusq; demonstrare uiam traditur: idem uestigia hominis priusquam hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circumspectare, & expauescere dicitur. Eodē modo tygris, feris cunctis truculētior, uiso homine catulos protinus trāsferre dicit: & plura his similia legim⁹ apud uarios autores q de aīalibus magnis uoluminibus scripserūt: uerū unde cognoscāt animalia hæc hominē timendū quem nunq̃ uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timēt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate præstātiores: quæ ue sit hæc hominis natura feris hunc timorē incutiens, oēs quidem illi animalīū historiographi inquirunt & innuunt, sed aliis reliquerūt docendū atq; probandū. De hoc igitur Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentē elephantem, roganti Damo, unde hæc tā uasti animalis erga paruulū obediētia esset, respōdit: id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quē præsentientes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominē timēt, & reuertuntur, qui est, uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quęcunq; illi subiiciunt superioremq; agnoscūt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armēta & elephātes: neq; rex perterreret populū nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hæbreorū Cabalistæ Pahad ^{פחד} uocant, & sinistram & gladiū dei. Neq; uero tantūmodo habet homo signū quo timeatur, sed etiam quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibus uocatur Hēsed ^{חסד} quod clementiā significat, & dextram & sceptrū dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligētias & stellas nobis imprimuntur signa & characteres unicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat quādo placida māfuerudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eū cuncta animantia ueluti ad dominum, ut eis nomina imponeret. Verum post præuaricatiōis peccatum à dignitate illa decidit, cū omnibus posteris suis, neq; tamen omnino

*Hominē fragilem truces
feræ cur timeant.*

B

character ille in nobis extinctus est, sed quanto magis quis grauatur peccato, tãto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutē atq; timorem, cum animalium tum hominū & dæmonum. Quod sentiens Cain timebat, inquiēs ad deū: Omnis qui inueniet me occidet me: bestias quippe & dæmones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebant, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebantur obedientia & potestate, sicut Samson, Dauid & Daniel in leones, Heliseus in urfas, Paulus in uiperam, & multi anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebatur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ.

Caput XLI.

Mnibus hominibus communiter semel mori statutū est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntarie suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorum magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiae, quod post dirutam sanctuarii domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera, quibus condemnari solebāt, neminem mortis reum sine retaliationē euasisse: nam qui lapidibus mortē promeruerat, iis dispensante deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uero meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autem gladio interiturus fuisset, aut imperii uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiā magnus ille Origenes enarrandum censuit illud Christi euangeliū: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliatiōis ordinē Adrastiam esse pronunciant, uidelicet diuinarum legum inuitabilē potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuiq; pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruilē relabatur statū: qui manus sanguine polluerit, talionē subire cogat: qui bestialē uixerit uitā, in brutale corpus reuolutus præcipitet. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; dæmone, ingens: Quicumq; proprietatē seruauerūt humanam hoīes iterum nascūtur: Quicumq; uero solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeūt, ita tamen, ut qui sensu præcipue unā cū ira, animalia

Adrastia.

Plotinus.

fera exoriantur: quicunq; autem sensu per concupiscentiam uoluptatemq; utantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verum si non tam sensu unà cum his quàm sensus degeneratiõe uixerint, unà cum ipsis plantę respululant: solū nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omnisq; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui musicis modulis nimium delin ti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui si neratione regnarunt, aquilę fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uero ciuilem uirtutem cōsecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Pro uerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, ursum uel aprum appellat: nūc leporem, canem leporarium aut cuniculum: nunc formicam, ericium, serpē tem uel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, uel auem aliam nomi nat, & multa huiusmodi. Verum Hebręorum cabalistę animas in bruta præ cipitari non admittunt: quę tamen penitus rationem excusserint, brutali af fectui imaginationiq; relinqui in alia uita non abnuunt: ter quoq; nec am

*Animę ter,
in hiacutā
redeunt.*

Cedit itē retro, de terra quod fuit ante,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursus cœli fulgentia templa receptat.

Sed melius Ouidius his uersibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra:

Quattuor ista loca bis duo suscipiunt.

Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra,

Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod *caro*, ut dicunt Hebręorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in scriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terrę panis eius. Creatus est autem homo puluis terrę, unde & dæ mon ille dicitur dominus carnis & sanguinis quandiu corpus non fuerit iu stis exequiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt an tiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, asperga tur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illu stretur luminibus, quousque super terram fuerit, demum sacro in loco sepe liatur. Hinc apud Homerum Elpenor, Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis me-

mor, neq; inde discedens, me inhumatū relinque, ne insepultus deorū ira fiā. Mens uero humana, cuius sacra natura & diuinum genus existit, quia culpę semper infors, etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uero si bene operata fuerit congaudet menti, & cum æthereo suo uehiculo egrediens, libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit: ubi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuineq; potestatis particeps, in inferiora hæc beneficia, uaria dona largitur, ceu immortalis deus: si male egerit, mēs iudicat illam atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur apud inferos idolum, quam uocant imaginem, sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentia, furentis phantasia imperio relicta, etiam corporearum qualitarum cruciatu subiicitur, cognoscēs sese iusto dei iudicio, ob suam culpā, diuina uisiōe, ad quam creata erat, perpetuo priuatam: quæ quidem diuina uisio, sicut testatur scriptura, est præsens omnia malorum, quæ pœna est omnium acerbissima, quam uocant sacrae literæ effusionem iræ dei. Hæc itaq; animæ imago, quandoq; aëreū corpus ingreditur umbram, qua inuoluta, nunc consulit amicos, nunc exagitat hostes, quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ, inquiens:

Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.

Nam cū in anima seiuncta à corpore, perturbationes & memorię sensusq; remanent, dicūt Platonici animas, præcipue interfectorum, hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiēte, quàm etiā diuina Nemese, ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth (ut interpretatur Hebræorū magistri) quia in ipsius uitæ extremo cū ultionis desiderio emigravit, factus fuit (ad explendum uindictā) spiritus mendacii, & egressus est permittente deo, spiritus mēdax in ore omniū prophetarū, donec faceret ascēdere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonici, quibus adhæret etiam noster Augustinus, facit animas separatas eorum quę in hac uita gesserunt, nondum extinctam, retinere memoriā atq; uoluntatem ubi canit:

Quæ gratia curruum

Armorūq; fuit uiuis, quæ cura nitentis

Pascere equos, eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de sciētia diuina. Cæteri q; Arabes & Mahometistæ philosophi, sentiunt quod operationes animę coniuncto corpori cōmunes, imprimunt in animā usus & exercitii characterē: quo fortiter impresso utetur, separata ad consimiles operationes & passionēs quæ in uita non sunt deletę, itaque licet corrumpatur corpus & organum, non cessabit propterea operatio, sed remanebunt affectiones & consimiles dispositiones.

Et has animas prisci communi uocabulo manes uocant: quarum quæ in hac uita innocētes, aut uirtutib⁹ moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius, Manes.

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,

Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,

Quiq; pii uates & Phœbo digna locuti,

Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,

Quiq; sui memores alios fecere merendo,

Licet extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: & ut ait Vergilius,

Deuenire lætos locos & amœna uireta,

Fortunatorum nemorum sedesq; beatas,

Vbi fruantur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiam cognitione, cū sensitiua tum intellectuāli & reuelata gaudere: forte etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi quibus Christus prædicauit Euāgelium in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hanc fidē adhuc multis paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tēpus adueniat quo maximus iudex meritorum factur⁹ sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertulianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uero impuræ incontinentesq; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis aguntur, sed horribilibus phantasmatibus locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per cōcessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis & ruginē etiā sensui doloris subiiciuntur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odyssææ introducitur matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astantem, sed illum nec cognouisse nec allocutam esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificii sanguine prohibebat. Postquam uero suadente Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinē nebulo nigrum, statim cognouit filium, & lachrymans allocuta est: Verum Tyresia uatis anima, nulla obstante euaginati gladii prohibitionē, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssē, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,

Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes

Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est

Multa diu concreta modis inolescere mores

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominū in hac uita, tales plerunq; animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolunt, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi, sensuumq; & humanorū negotiorū uariæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrunt aut tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores maximæq; furentes, quanto in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus uel extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarii boni, eorumq; quæ quondam in uita affectauerat torquetur, potius facultate priuata, quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri, quæ admodum apud poetas, Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, auro: Sisyphus, à potentia: & has animas lemures uocarunt: quarum si qua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrime autem in uirtute irascibili torquentur, odio imaginarii mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimæque phantasmata tunc incidunt, uersanturq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nunc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias bestias transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi aut mania siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uere hæc illis cōtingerent, quæ tamen uere apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Referari nequeunt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quando in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modo tenuioribus, modo crassioribus exuiis, sub diuersorum animalium & monstrorum specie, quorum moribus sese olim in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poeta:

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.

Lemures.
Lar.

Larue aut
terriculamentæ
66.

Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,
 Squammosusq; draco, & fulua ceruice leena.
 Aut acrem flammis sonitum dabit,
 Omnia transformans sese in miracula rerum,
 Ignemq; horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanesceus: cui insuper ueluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quicumque corpus & spiritum & sensum offendunt, foetores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uincula sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
 Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
 Suspensæ ad uentos, aliis sub gurgite uasto
 Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyssi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum
 Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius
 Vtrinque assidens contundit uiscera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinis que affectu etiam in animalia sese præcipitant, & reptilium brutorumque corpora, cuiuscunque speciei ingressa, dæmonum instar illa obsidentes corripunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adferentes prauas animas sepe in reptilia & bruta præcipitari. Neque tamen illa corpora ueluti essentielles formæ uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, siue per indistantiam localem illis adsistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad serpentum rotas, Syphis ad saxum: neque solum bruta, sed quandoque etiam homines corripunt, sicut de anima Naboth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorum instar nos habitare & illustrare possint, quemadmodum de Helia legimus, quod sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helisæum: & alibi legimus, abstulisse deum de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnū hic later, sed non temere reuelandum mysteriū. Quandoque etiam (quod tamen rarissimū est) tanta infania aguntur animæ,

Animæ prauæ, in bruta præcipitant

*Danica his-
toriae lib. 5.*

ut non uiuentium modo corpora perāt, sed in relictā sua cadauera quadam stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmūdum inter se communibus uotis coniurasse, quem nam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cū cane & equo suo uasto mandatur antro: cum quo & Asmūdus ob amicitiae iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciae rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, ad aperta specu, educit Asmūdum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo oblitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruētatum (quippe Asuitus noctibus rediuiuus, crebra colluctatione laeuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iussit: quam ille narrauit iis uersibus:

Quid stupetis qui relictum me colore cernitis?

Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.

Nescio quo Stygii numinis ausu

Missus ab inferis spiritus Asuit

Sæuis alipedem dentibus edit

Infandoq; canem præbuit ori.

Nec contentus equi uel canis esu,

Mox in me rapidos transtulit unguēs:

Discissaq; gena sustulit aurem.

Hinc laceri uultus horret imago,

Emicat inq; fero uulnere sanguis.

Haud impune tamen monstrifer egit:

Nam ferro secui mox caput eius,

Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpretibus acceptū: Esse uidelicet, dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiā in Cretensiū annalibus, manes quas ipsi Catechanas uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quo amplius uxores non infestē, legibus municipalibus cautū est, surgentiū cor clauo transfigere totumq; cadauer exurere. Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri possent, nisi fidem facerent & latæ leges, & creditæ antiquitatū historie. Neq; demum à Christiana religiōe alienum est, animas multas ante uniuersæ carnis resurrectionem suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari dei beneficio cum corporibus in gloriā adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuiusq; non raro, mortuorū corpora è sepulchris per dæmones sublata, proculdubio non in alium usum,

quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & uincula, accedūt etiam uilissimorum ac terribiliorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum concutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorū solis capax, ignaraq; syderum splendoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quo apud Homerum peruenisse fertur Vlysses ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis
Perpetua nebula cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquàm, nec cum declinat in undas
Sol uidet, æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uero oīa illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricii antro, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu multi memoria prodiderunt, atq; quæ ibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidē istis maiora Saxo grāmaticus de Geruthi regia & Vgarthiloci cauo: Tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalibus stupendis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habētia hominum atq; animalium. & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano membra cætera bestiis æqualia gerūt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi inanum atque dæmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, qua fertur Vlysses
Sanguine libato populum uouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur questus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam Insulas, in Lipara tumulum quemdam fuisse, ad quem noctu non tuto accederetur: ibiq; Cymbala & Crotalorum boatus, cū inconditis quibusdā cachinnis, tumultus etiam & inanes sonos exaudiri, accolæ cōstanter asseuerabāt. Eoq; loci aliquādo ebriū iuuenē accessisse, & sub noctē apud tumuli specū obdormiuisse, ibiq; post tertiū tandem diē à quæritantibus repertū, ac pro mortuo sublatum: cūq; paratis exequiis educeretur funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; perpeffus fuisset, magna omniū cum admiratione seriatim narrasse. Est etiā in Noruegia mōs quidam oīm formidolosissimus, mari circūseptus, uulgo Hechelbergiū nuncupant, inferni speciē præ se ferēs, unde tantę eiulantiū lachrymabiles uoces & clamores exaudiuntur, ut ad unū fermē miliare circū horrifoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui nigerrimi circumuolantes, perterrefaciendo,

accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intentissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præsentia cernuntur ab omnibus. Est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrifonū uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouinciis istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupēdam admirationē, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uero prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: ē quibus Tertullianus libro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuiq; qui clyfios aliquando audierit, esse aliqualem localem determinationem, quæ si nus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec cōsummatio rerum resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ò Clemens aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, non pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes piis, latenter licet, semper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed non erat rēpus, ut tunc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam iusto euidenter refertur in literis) quod trās-tulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cū cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt, ut ad paradysum translati, seruentur ad regnum: corq; uero qui non ad integrum potuere explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluuntur, animæ uero seruantur in bonis letisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cū corpora sua receperint, ipsa iam resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hereditate potiantur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri quem aduersus hæreses Valentianorum cōscripsit, ait: Cum dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est, manifestū est quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est dominus) abibunt animæ in inuisibilem locum definitum eis à deo, & ibi usq; ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, post recipientes corpora, & perfecte resurgentes, hoc est corporaliter, quemadmodū & dominus resurrexit, sic uenient ad conspectum dei: Nemo est enim discipulus super magistrū:

Tertullianus.

Petrus Apostolus.

Irenæus.

perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrecti-
onis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resur-
gens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrecti-
onis nostræ tempus præannunciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi,
quorquor dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam La-
ctantius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De *Lactantius.*
diuino præmio, inquit: Nec quisquàm putet animas post mortem pro-
tinus iudicari: Nam omnes in una communiq; custodia detinentur, do-
nec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc
quorum fuerit probata iustitia, hi præmium immortalitatis accipient: quo-
rum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impiis re-
condentur in easdem tenebras ad certa supplicia destinati. In eadem sen-
tentia sunt Augustinus & Ambrosius, quorum ille in Enchiridio suo in-
quit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem in- *Augustinus.*
terpositum est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est
requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambro-
sius uero in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Esdræ habitacula animas *Ambrosius.*
rum promptuaria nuncupauit, quæ occurrens querelæ humanæ (eo quod
iusti qui præcesserunt uideantur usque ad iudicii diem per plurimum sci-
licet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ
esse similem iudicii diem: Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut in-
tra eum diē & uicti erubescāt, & uictores palmā adipiscātur uictoriæ, ergo dū
expectatur plenitudo tēporis, expectāt animæ remunerationē debitā: alias
manet pœna, alias gloria. Et in eodē capitulo, uocat infernū locū qui nō uide-
tur, quem perunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secūdo de Cain
& Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finē uite huius, adhuc tamē
futuri iudicii ambigua suspēditur. Adstipulatur illis illud euangelicū, de ex-
tremo iudicio dicēte Christo apud Matthēū: Multi dicēt mihi in illa die, do-
mine, domine, nōne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dēmo-
nia eiecimus, & in noīe tuo uirtutes multas fecimus: & tūc cōfitebor illis quā
nunq̃ noui uos. Ex quo sermone cōstare uidetur, eos usq; in diē illū fuisse de
sententia sua incertos, ac miraculorū fiducia quæ in Iesu nomine dū adhuc ui-
uerēt peregissent, quadā spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur ani-
mæ iudiciū in extremū diē dilatū est, putāt pleriq; theologi, nō solū iustifi-
cādis, sed etiam dānatis, piaculāria suffragia ante præstitutā iudicii diē posse
opitulari. Sic Traianum Cēsarem à diuo Gregorio ab orco liberatum, iustifi-
catumq; ad salutem: licet aliqui putent illum non multā noxa liberatum,
sed animaduersionis iustitiam in iudicii diem prorogatum. Verum Tho-
mas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorii suffragiis
reuiuissē, uimq; gratuitam consecutum, quā à pœna scelerumq; nexu fuerit

liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorū inferiis nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, sed duntaxat dolorū solatia & fomenta quædam adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendū iuari, quanq̃ nihil sit ex pondere detractum. Communis tamen theologorū sententia negat reis in Ditis antro preces & funebria quicq̃ suffragari. Verū hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingeniū frustra exacuerunt. Itaq; accedētes Augustini sententiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: *Præclara Augustini sententia.* Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitem in ardore pœnarū, & illum pauperem in refrigerio gaudiorū, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligēda illa flamma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla-refrigerii, uix à mansuetè quærentibus, à contentiose autē certantibus nunq̃ inuenitur. Sed istis iam omiſſis, ad ulteriora properantes, de animarū restitutionibus differemus.

Quibus rationibus Magi & Necromantes mortuorum animas euocare se posse putabāt. Cap. XLII.

X his quæ iam dicta sunt patet, quòd animæ illæ quæ post mortem adhuc relicta corpora diligūt, quemadmodū sunt animæ corporum sepultura debita carentiū, seu quæ corpus suum uio lenta morte reliquerunt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanq̃ circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitæ his mediis per quæ quondam suis cōiungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiā certis artificialibus luminibus, cātibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuā spiritalemq; commoueant harmoniā, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, nō neglectis, propter rationalem animæ portionem natura superiorem. Sic Phytionissa euocasse legitur Samuelem: sic Thessala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poetas & huiusmodi rerum narratores, animas mortuorū non euocari absq; sanguine & cadauere: umbras autē ex illorū fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina, tanq̃ aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quemadmodū hæc apud Homerū longa instructione Cyrce docet Vlyſsem. Arbitrantur autē, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animæ plurimū uersari dinoscunt, uel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictu eas alliciens, uel propter affectum aliquem in uita quondam impressum, animā ipsam ad certa loca trahentē, uel propter loci, ad cuius tartaream naturam iccirco purgādis uel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimū experiētia uisionum nocturnarumq; incursionū & cōsimilium phantasmātū occurrence cognoscuntur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet

executio criminalis iudicii, & in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt, uel ubi occisorum cadauera necdum expiata nec rite sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debite adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet, longiusq; ad loca iudicii repellit. Hinc necromantia nomen habet, quia in mortuorum cadaueribus operatur, ac per manes & mortuorum umbras, subterreaneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorum cadauera, per stygia quædam carmina & infernales inuocationes, perq; feralia sacrificia & impias immolationes, quales apud Lucanum legimus, de Erichthone illa malefica, quæ mortuum euocauit, qui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi, & animarum quæ uita functæ essent euocatores, & sacræ literæ testantur, Phytomissam quandam mulierem euocasse animam Samuëlis. Ita enim uero etiam sanctorum animæ sua corpora diligunt, magisq; & promptius exaudire solent, ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromantiæ species, una necyomantia, erigens cadauer quæ non fit absq; sanguine: Altera scyomantia, in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa, & membra, & quæ ex illis sunt, operatur: quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica: ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt, propter similitudinē proprietatemq; ualde familiarē: qui cum in rebus terrenis humanisq; possunt quāplurimum, illorum opera freti necromantici, illicitos accendūt amores, immittunt somnia, & morbos, & odia, passionesq; consimiles, ad quas tunc posunt etiam conferre uires animarum illarum, quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ, circa exuias suas oberrantes, eadem quæ improbi dæmones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolēter auulsæ, hominūq; non expiatorum & sepultura carentium, circa corpora immorantur, & ad cognatum sibi trahantur, facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis uel partis eiusdem assumptione allicientes, tum stygiis inuocationibus compellentes, obtestando per dispersa latis campis informia cadauera, & sepultura carentium uagabundas umbras, manesq; Acheronte remissos, & hospites inferum, quos immatura mors in tartara abstraxit, perq; hortenda damnatorum desideria, dæmonesq; superbos, ultores scelerum. Qui autem uere animas suis corporibus restituere debeat, oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis & quot gradibus perfectionis referta, qua intelligētia communita, quibus mediis in corpus diffusa, qua harmonia cū ipso fuerit cōpacta, quam affinitatem habeat cū deo, cum intelligentiis, cū cœlis, cum elementis & cæteris omnibus, quorum imaginē & simulacrū te-

Necromantia species duæ.

Animæ uere corpori restituere cupienti, scire quod oporteat

net, deniq; quibus influxibus compaginatū sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non hoīm, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit cōmunicare, sicut Helizæo, qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursus diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atque hic notandū est, quia accidit aliquādo hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen non desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursus expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparēt miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles & Iudæos multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereū quēdam Pamphilium, inter eos qui in acie ceciderant, decem diebus iacuisse, bi-duoq; postquam inde sublatu esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quædam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo.

Caput XLIII.

*Anima humana
quæ cōstet.*

Anima humana constat mente, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio nisi per mentem illuminetur, ab errore nō est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminens omnē intellectū: quæ propter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quando infunditur menti, fit intellectualis atque intelligi potest: deinde quando per mentem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur nō solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uero exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeste sensibilis, donec transierit in corpus elementale, siue simplex æreumq; siue compositum, in quo efficitur lux manifeste uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldeorū philosophi, stupendam quandam narrāt mentis nostræ potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media, usq; ad hoc crassum, tenebrosū, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circūfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscans, tum etiam radiorum suorum copia

ac leuitate tollat in altum, tanq̃ stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statū corpus ueluti spiritum ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorū, quando baptizato Eunucho in India, statim inuētus est in Azoto, & de Abacuc similia apud Danielē. Sic alii penetrantes clausas portas, custodes & uincula euaserūt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, q̃ uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somniis, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccesa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio & exterminata. In quolibet autē homine est ista uirtus, & inest animæ humanæ à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secundum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua uirtus sua transcendat & ungatur cum uirtute uniuersali, quem Alchindus, Bacon & Gulielmus Parisiēsis, uocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellant: efficiaturque cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa ætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehendat species, & notiones, & scientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adispiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spatia, ac si illa sensibus suis à præsentē obiecto comprehenderent, & potest in modico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neque temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atque quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunq̃ secum trahat graue corpus, non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quādo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseveraueritque incorrupta sui que similis. Sed nunc ad exemplar rā copioso lumine cœlestium stellarum animæ abūdant, & ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Moysis facies splendebat adeo, ut non possent intendere filii Israēl illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates transfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas, sic Zoroaster transfiguratum sublatumq̃ corpore sursum: sic Enoch & Heliam igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic

Sensus naturæ, æthereus & uehiculi.

corpora nostra post mundi iudicium quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solem & lunā hac ratioe dicere possumus. Quod quidē fieri posse, factūq; fuisse, Auicebrō Maur^o atq; Arabs Auicēna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldeorū schola fatētur & ostēdunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexandrum in India ingenti periculo circumuentum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumē fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: idipsum & de se prodidit sapiens quidam ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono proflirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiā in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberii, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerum naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouit corpus per locum, regit in loco, alitq; in torpore corpus. In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur uirtutes, una uidelicet quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animæ tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam coporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uero est supra fatum, in prouidentia ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporum influentiis, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibilibusq; passiōibus & occursum distrahitur: quādoq; anima sese totam replicat in rationē, uel res alias argumentādo indagans, uel cōtemplando semetipsam. Possibile enim est, ut pars rationalis animæ, quæ possibilem intellectum uotant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine cōuersione ad phantasmata libere discurrat & operetur. Tātum deniq; est rationis ipsius imperiū, ut quotiescunq; aliqd incurrit uel in mentem, uel in idolum, uel in naturā, uel in corpus, nō potest transire in animā, nisi ratio sese ad hoc intēdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicq; percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: cōprehendit autem quando uacat, non quando in aliud inhiat, sicut palam uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis

Anima idolum quid.

Due in idolo uirtutes

quæ animi passiones, nec quodcunque sensibile in animâ posset agere uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudiciû. Itaque per suum actum, non per ullam forinsecam uiolentiam potest animus uel affici uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anasarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concauû coniectus, ferreis malleis dum caderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde tûde Anasarchi uasculum, Anasarchum ipsum nihil terret. Iussitque tyrannus illi linguam præscindi: at ille propriis dentibus præscisam in tyranni faciem conspuuit.

*Anasarchi
constantia.*

De gradibus animarum, & earûdem interitu
aut immortalitate. Cap. XLIII.

Ens quia à deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio autē cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longæua est: idolum uero quia ex materiæ gremio ac sublunari natura dependet, interitui atque corruptioni subiicitur. Anima itaque per mentem suam immortalis, per rationem in æthereo suo uehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nō ergo immortalis est nisi uniatur menti immortalis: ita idolum animæ siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materiæ gremio educata est, resoluta corpore unā cum illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participās immortalitatis, nisi ipsa quoque sublimiori potentia uniatur. Quæ igitur mēti unita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: uerum non omnes homines mentē adepti sunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanquā certamen præmiūque animarū proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mancipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiuntur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquit: Unus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusque conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriuntur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant plerique theologorū, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutū corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebant, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunque uero diuina gratia fulti mentē consecuti sunt, hi secundum operum comparisonē immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quæ in cœlis: & si quid est præter ea super cœlum, ut ipsum quoque bonum intueantur: quos uero mediā uitā uiuere contingit, licet diuinā intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandā rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excefferint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectæ ac in quodam actus genere uersantes, ex opi-

*Non omnes
homines mē-
tem adipsi-
sunt.*

natione, & irascibili, & concupiscibili uirtutibus, aut effuse lætantur, aut gra-
uiter dolent, in qua opiniōe fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem
scripsit, De spiritu & anima. Hanc animā Indorum, Persarū, Aegyptiorum
& Chaldaeorū sapientes, corpore suo longē superuiuere tradiderunt, tamē
non protinus immortalem fieri, nisi per transcorporationē: uerum theolo-
gi nostri de his longe aliter philosophantur, dicunt enim, quod & si anima-
rum omniū cōmunis sit origo & idem ortus, diuersis tamen gradibus ab opi-
fice inter se distinctæ sunt, non solum accidentibus, sed gradibus quibusdā
intrinsecis, in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquæq; anima differt ab
alia, per illud quod est ipsi proprium: quam sententiam ita tenet Ioānes Sco-
tus: & Parisienses theologi ita sentiendum esse in eorum articulis decreue-
runt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bo-
nam, uidelicet meliorem quā multi alii. Et secundum hanc animarum
inæqualitatem in gradibus suis unaquæq; capax est sui muneris, quod susci-
pit à deo donum gratuitum, sicut legitur in euangelis: Quia uni dedit quin-
que talenta, alii duo, alii unum, unicuique secundum propriam uirtutem: &
Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos, alios prophetas, alios euan-
gelistas & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in
ædificationem corporis Christi. Sunt enim (ut inquit Origenes) quædam
inuisibiles uirtutes, quibus ea quæ sunt super terrā dispēfanda credita sunt,
in quibus non parua differentia est, sicut & in hominibus requiritur: quare
alius summum gradum sapientiæ aut dignitatis attingit, alius paulò di-
stat à bestiis, & bestias pascens fit semibestia: alius uirtutibus abūdans & for-
tuna diues, alius uel nihil uel modicum habet, sēpe etiam id paululum quod
habet aufertur ab eo & datur habenti. Atque ea est diuina iustitia, in distri-
butione donorum, ut correfpondeant uirtuti uniuscuiusque recipientis, qui-
bus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum, ut quæ sit propor-
tio munerum ad munera, & meritorum ad merita, eadem sit proportio præ-
miorum ad præmia. Illud tandem sciendum est, quia omnis nobilis anima
*hic nobilis,
quadruplex
operatio.* quadruplicem habet operationem: unam diuinam per imaginem diuinæ
propriæ, alteram intellectualem per formalitatem participationis cum
intelligentiis: tertiam rationalem, per perfectionem propriæ essentialitatis:
quartam animalem siue naturalem, per communionem ad corpus, & ad hæc
inferiora, ut nullum opus sit in rota mundi serie tam admirabile, tam excel-
lens, tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem
complexa, quam uocant Magi animam stantem & non cadentem, sua pro-
pria uirtute absque omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur
*Anima stās
& nō cadēs* totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante & non cadente.

De uaticinio & furore.

Caput XLV.

Aticinium est quo perciti sacerdotes uel alii, & rerum causas cernunt, & futura etiam præuident, quando scilicet à diis, uel à dæmonibus descendunt in illos oracula, spiritusq; traduntur ab eis, quos quidem descensus uocant Platonici superiorum animorū in nostros animos illapsiones: & Mercurius uocat eos dæmonū sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dæmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominū ingredi corpora solitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorū prædictiones, & constanter credidit antiquitas: de quibus etiam meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundē diis cōpetere affirmat: & Ptolemæus astrologus ait: Soli numine afflati, prædicunt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiens: Non enim uoluntate humana allata est aliquādo prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia, diuinarumq; illapsionum propria sit, affirmat Esaias inquiens: Annunciate nobis quæ uentura sunt, & dicemus quia dii estis uos. Illapsiones uero huiusmodi siue sensus non transferunt in animam nostram, quando illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt quando uacat: uacatiōis autem eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus & somnium, de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

*Futurorum
præscientiā
soli diis cō-
petere.*

*Tria uacatiōis
genera*

De prima specie furoris à Musis.

Caput XLVI.

Furor est illustratio animæ à diis uel à dæmonibus proueniens, unde Nasonis hoc carmen:

Est deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato hūc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitatur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ propriis uirib⁹ nequit indagare: quādo enim anim⁹ liber & solutus, relaxatis corporis habenis, uelut incustodito carcere, licentius egressus, membrorum uincula transgreditur, nullo cohibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu concitatus, omnia cōprehendit & futura præuidet.

Sunt autem quatuor diuini furoris specis, à singulis numinibus procedētes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque furor à Musis procedens, hic animū suscitatur atque temperat, redditq; diuinum, per

*Furoris diuini
quatuor
species.*

res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autem Musæ sphærarum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior sphæram lunæ referens, tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materiis durioribus sunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & suspensiones: sic fertur quod lapis selenites, & lapis hyenæ præstant diuinationem: similiter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant,

Furor à Musis.

C iiii

quemadmodum de his superius dictum est. Secundus gradus referēs Mercurium, tenet quæ ex animalibus sunt, & quæ ex diuersarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & esculenta: hoc modo cor talpæ, si quis ipsum recens palpitansq; uorauerit, diuinationi & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabi Moses Cusensis in commentariis super Leuiticum, esse animal מרי Iedua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitæ instar humo adfigitur: & quantū longitudo illius funiculi protrahitur omnia circumuolucens deuorat atq; consumit, uisumq; fallens capi nequit, nisi sagittarum ictu funis amputetur: quo præciso expirat: cuius deinde ossibus certa quadam lege ori impositis, statim quisquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibusq; edicit oracula. Tertius gradus correspondet sphaeræ Veneris: hic tenet pulueres subtilissimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & suffumigationes, de quibus superius dictum est. Quartus gradus pertinet ad sphaeram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus & sonos harmonicos, per quorum suauem consonantiam turbidam pellit ex anima discordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, dissonantē animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem sonis fertur excitasse in furorem: sic sacerdos Calamensis (teste Aurelio Augustino) solebat sese suo arbitratu querula quadā harmonia euocare à corpore in raptum & extasim. de his etiam superius sermo habitus est. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, cōceptus & motus, de quibus omnibus supra pater. Sextus gradus respondet Ioui: hic tenet rationis discursus, deliberationes, consultationes moralesq; purgationes: de his partim superius mentio facta est, partim dicetur inferius. Habet præterea sub se admirationes & uenerationes, quorum stupore aliquando phantasia atq; ratio sic infrenantur, ut subito omnes suos actus prætermittant: unde tunc mens ipsa libera, soli numini, siue deo alicui siue dæmoni exposita, supernos diuinosq; concipit influxus, eos scilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas ac Pythiæ sacerdotes in Iouis & Apollinis antris oracula suscipere solitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet secretiores intelligentias, & tranquillās mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perspicaciam, in spectacula sapientiæ, cum admiratione suspensam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, speculatio autem discursus quidam est, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cælum stellatum: hic cœlestium corporum obseruat situm, motum, radios & lumen: tenet quoq; imagines annulos, & similia, quæ ad cœlestium normam fabricantur, de quibus supra dictum est. Nonus gradus correspondet primo mobili, scilicet nonæ sphaeræ siue ipsi uniuerso: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas in

Contemplatio

telligentiarum cœli obseruat influentias, cœteraq; mysteria, quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciūt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atque ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uittæq;
Da requiem, soluens priscas cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.

Et ibidem alio loco:

soluite fersa pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manu ramum laurus auferte uirentis,
Linea sitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicitur inferius.

De secunda specie à Dionysio.

Caput XLVII.

Ecundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitēt, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia oraculisque repletur, non in signis aut notis, aut coniecturis, sed concitatione quadam animi, ac soluto liberoq; motu: sic Bacchus Bœotiis, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoq; per expressam uocem: sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius monitis sedulo obtemperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles præbere & comites, cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele & multis alijs. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cum angelò Raziele: Sem filius Noë, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cū Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cū Gabriele: Moses cum Metatron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaële: Dauid cum Cerniele: Manne cum Phadaële: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Hasmaële: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaële. Nonnunq̃ spiritus isti uirtute sua animatū & organicum corpus, siue brutū siue rationale, ingrediūtur & corripiūt, ac anima illius tanq̃ basi utētes, per corporea

Quos angelos antiqui patres familiares habuerunt.

instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, & in Saul, in quem infiliit spiritus domini & prophetabar. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aera uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocua, sanctiq; pacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline.

Caput XLVIII.

Ertius uero furor ab Apolline procedit, scilicet mundi mente: Hic sacris quibusdam mysteriis, uotis, sacrificiis, adoratiōibus, inuocationibus & sacris quibusdam artificiis, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dii sui spiritus uirtutem infuderunt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq; coniūgendo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox propheta bant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaëlem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uesceba- tur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Io henam filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, ois literaturæ expertē, taliter illuminasse, ut repētino fulgore circūfusus, in- opinate tam alta legis mysteria in cœtū sapientum concionaretur, ut astan- tibus omnibus stupori fuerit: & de quodā Heraisco Aegyptio memorię pro- ditum est, illum diuina quadam natura præditum, ita ut solo simulacrorum contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus conci- raretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum Saul esset inter prophetas, infi- liisse sup̄ enim spiritū dñi & prophetasse: cūq; à prophetarū cuneo abiret, ces- sasse prophetare. Simile accidit lictorib⁹ illis quos misit Saul ut caperēt Da- uid: qui cum uidissent cuneum prophetarū, & Samuelem stātem super eos, factus est spiritus domini etiam in illis, & prophetarūt etiam ipsi. Tanta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut e- tiam propinquos illis corripiat, similiq; spiritu furere compellat: non er- go incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & ite- rum ex sapiente ignorātem: est enim ars quædam (sed paucissimis cognita) taliter informandi, exornandi, & illustrandi, fidelem & purum hominis ani- mū, ut ex ignorantie tenebris repente ad sapientiæ & doctrinarū lumina eue- hatur: est econuerso facultas immūdos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarum dono rursus exuere, & pristinæ suę ignorantie restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præ- sertim simplex & purus, sacrorū quorundam auocamento ac delinimento soporari & externari ad præsentium obliuionem, ita ut remota corporis me-

Ars mira:

moria, redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus ac furore diuino afflatus, futura rerum prælagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonii, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo diis sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpbat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobique hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circumfunditur, eamque suo numine repletam agit, aut sacræ sedi adhærens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in branchis, quæ in axe confedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumque undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editaque plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebāt: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarii Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim dimittebant: peractisque certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconia ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabantur: prospera, si undæ iniectas placide retinuissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Aetnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata aut uictimæ, idem præfagii læti aut tristici, iniectionum retentione uel reiectione ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nymphæum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammam coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquā de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliscorum Sicilia fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deiiciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uero falsa & dolo malo peierata, statim mergebantur unā perentes: tum exiliens subito ignis, correptum periurii reum, in ci-

*Vates numi
ne afflati, ne
minē timent*

neres exurebat. Erat quoque in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur & sonitum edidit: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quæ prope aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in Epistola Aufonii ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radiis ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere.

Caput XLIX.

Vartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit & transmutat, efficitque deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum: hic enim in naturam dei transit, qua ipse sit deus: hic dæmonum genus nouit, utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturæ partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate confusus. Anima itaque iam conuersa, deo quoque similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis cōtactu omnia cognoscat: ideoque amorem Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamque etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem sphaerā sublimata, præter hoc quod integra sua uirtute uaticinii ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabilia & maiora quam ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nam quæ admodum cælum imagine sui, & suo lumine atque calore ea agit quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis uel ipsa experientia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem ac lucem ea perficit, quæ mundus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mente, atque capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores ac Cabalistas diffinitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substantia dei, sigilloque figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominem ait esse uel cælicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

De raptu & extasi, & uaticiniis quæ iis qui morbo comitali & syncopi corripuntur, & quæ agonizantibus cōtingunt. Caput L.

Raptus qd.

Aptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ à deo proueniens, per quem deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad supera. Huius causa est in nobis cōtinua cōtemplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum incorporeæ sapientiæ coniungit, catenus uehe-

mentioribus suis agitatioibus ipsum à sensibilibus corporeq; seuocat, & (ut inquit Plato) taliter quandoq; quòd nonnunq; corpus ipsum uel effugiat & quasi dissolui uideatur, quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sardore Calamensi (cuius supra meminimus) lacebat, inq; similitudo mortuo, sine anhelitu: & cum ureretur & secaretur, non sentiebat. Tātum igitur est animæ imperium, quando scilicet suam naturam fuerit adsecuta, nec sensum illecebris grauata, ut uirtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens, sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus uolitans ad supercœlestem cohabitationem, ubi iam deo q̃ proxima & q̃ similima, diuinorum effecta receptaculum, diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: Ascendendū tibi est ad lumen ipsum, & ad patris radios, unde tibi missa est anima, plurimam induta mentē. Et Trismegistus ait: Ascendere te oportebit supra cœlos, chorisq; dæmonum longe abesse, & Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberū transieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetē, Socratem, Xenocratē, Platonem, Plotinum, Heraclitum, Pythagorā & Zoroastem, raptu solitos seuocari, atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum, fuisse in Proconeso philosophum mirifice scientiæ Atheum nomine, eiusq; animā quandoq; corpus exire, ac post uisa longinqua spatia cursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius, consueuisse animā Harmonis Clazomenii, eamq; relicto corpore uagari solitā, multa quoq; ac uera è lōginquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Nouergios & Pilappios per plures, qui se in totum triduū seuocant à corpore, reuersiq; multa à longinquis renunciant: atq; illos interea custodire oportet, ne quod uiuū animal illos supergrediatur contingatq; aliās ferunt in corpus suum non reuerti. Sciendū ergo quòd (iuxta Aegyptiorum doctrinā) cum anima lumen sit quoddam spirituale, quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus comprehendit, non secus atq; lumen in laterna inclusum, quia aperta, usq; quaq; diffunditur, neq; deficit: nā ubiq; est & semp: & Cicero in suo de Diuinatione libro ait: Nec aliquādo animus hominis diuinat, nisi cum ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore aut parum. Cum igitur peruenerit ad illū statum qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus, & intelligit non per species acquisitas, sed per inspectionē ad ideas, omniaq; in idearum lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac uita, sed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur, atq; in ipsis sæpiissime sicut in raptu uaticinia proueniunt, quo quidem uaticinādi genere legimus Herculem Arabesq; q̃ plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia, quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt, uidelicet quæ ex passionis alicuius excessu, ut amore nimio, uel tristitia, uel inter crebra suspiria, aut in mortis agone futu-

Animā à corpore soluta omnē locū & tempus comprehendit.

ra pronuntiant, sicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum

Expauit uitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quādā uis perspicua & capax rerū oīm, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortē autē immortalitatem consecuta & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & senectā debilitatis, nonnunq̃ aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est uicina, reuelationes facile percipit, quæ ægoniis suis permixta, sibi tūc offeruntur. Vnde Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulū, quæ motu æreo libera nescit quo uadat aut unde ueniat. Scimus tamē quod corpori superuiuat, & ea iam depositis proprii sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ ante sita in corpore non uidebat, quod exemplo dormientium possumus æstimare, quorum animi uelut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigunt, & renunciant corpori rerum absentium uel etiā celestium uisiones.

De somnio prophetico. Caput LI.

Omnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem unitis, aut per illustrationē intellectus agētis super animā nostrā, aut per mirā reuelationē numinis alicuius, purgata atq; tranquilla mēte procedit: ab hoc enim anima nostra ue-

ra recipit oracula, affatimq; nobis uaticinia præstat: nā in somniis & interrogare uidemur, & discere, & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa cōsilia, multa incognita inopinataq; neq; unq̃ tentata animis nostris, nobis in somniis patefiūt, apparentq; imagines ignotorū locorū, & simulacra hominū tam uiuentiū q̃ mortuorū: portēdunturq; futura quæ nondum prouenerunt, & reuelantur prouenisse uspiam, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt: & hæc somnia nulla egent alia interpretādī arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitq; eos qui uiderunt, ut plurimū non intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) sicut uidere somnia, est à fortitudine imaginationis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus cōmercio sopitus est, aut spūs imaginatiuus siue phantasticus tā hebes ac impolitus est, ut superni intellectus species influentesq; imagines nequeat excipere, exceptasq; retinere, hic ad somniorū uaticinia planē inutilis est: Oportet ergo ualentē uera recipere somnia, spiritū phantasticum purum, inconcussū imperturbatumq; seruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præsideat atq; innotescat: talis nanq; spiritus uaticiniis aptissimus, omnium idolorum à rebus undiq; manantium (ut inquit

Somnia uideri, & ea intelligere, unde cōtingat.

Synestius)speculū est clarissimum. Cum igitur corpore iam sani sumus, non perturbati animo, non cibo potius grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ uitiiis, castè cubitū euntes dormimus, tunc anima nostra pura atq; diuina, ab omni noxia cogitatione soluta, per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes & refulgentes à mentibus diuinis in se suscipit radios & effigies, atq; tanq̃ in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgaris indagatione rationisq; discursu longe quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neq; etiam tunc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritum suum meditatione trāquilla ac religiosa, tum per uictum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicunq; uero cōtrā phantastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed quemadmodum luscus o- *simile.* culus, propter debilitatem confuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quādo crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quam ob causam Amphiaræus uates (ut legim⁹ apud Philostratū) *Philostratus lib. 2. c. 14.* uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino autem tri- duo abstinere: quia non possit recte uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobriis enim animis ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dii tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
Accedis ad animas sonum quiete demulctas.
Easq; compellans suscitās mentem,
Sententias numinum beatorum eis per somnium subinferis,
Silens silentibus animis uentura pronuncians,

His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respōsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, uel saltem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubarent, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.

Et paulo post canit:

Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.

D ii

Et q̄ Lacedæmoniis præerāt (quod ait Cicero) in Pasiphaë phano somniādi causa recubare solebāt: idē fieri in templo Aesculapii, à quo uera immitti somnia putabātur. & Calabri Podalyriū Aesculapii filium consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autem tēpus somniorum est nox, quādo sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsāt animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens, diuinitati perseveranter inhæreat. Sunt autem (ut ait Rabi Iohenan in libro Senatorum) somniorum uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostenditur: quartum, quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quod ait Ioseph ad Pharaonem, inquires: Quod autem uidisti? secundo ad eandem rem pertinens somnium, firmitatis indicium est. Est autem firmissimum somnium, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit & mente agitatur eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hæc. Oportet autē alienorum somniorum interpretem habere scientiam qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de deo & de angelis. Illud præterea sciendum, uix aliquod aut nullū somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis, quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somnium testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult in somnium hoc quod uidisti? num ego & mater tua & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodū matre effectū nō est cōsecutū. Hæc etiā Rabi Iohena in libro prænominato: cui accedēs Rabi Leui, omne somniū propheticum nō pluris q̄ aduſq; duos & uiginti annos ait effectū suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suæ decimo septimo somniauit quod postea ætatis suæ trice simonono prodiit in actū. Volens itaq; nūc diuina suscipere somnia, sit corpore bene disposit⁹, & cerebro à uaporibus, animo à perturbatiōibus libero, eoq; die abstineat à cœna, nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculū mūdum & nitidum, etiam exorcizatum & sacratum, in quo factō suffitu, in ūctis temporibus, obuinctis digitis somniorum annulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationibus numine, stratum perat, intēta cogitatione sup̄ re quā scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia, cū uera intellectus illuminatione. Quicūq; igitur ea quæ in his libris sparsim de hac re diximus coniungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus.

Caput LII.

Somniū tēpus, nox est.

Somniū uerorū genera quatuor.

Inanes res somniis permixtæ.

Ad diuinorū somniorū susceptionem quæ requirantur.

Vnt etiam sortes quædam diuinam oraculorum possidētes uirtutem, ac tanquam diuini iudicii indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquando etiā à deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur de hirco offerendo domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israël. Iam uero & Moses, & Iosue, missis sortibus in conspectu domini diuiserunt terras & hæreditates tribubus Israël secundum præscriptum dei. Apostoli Christi præmissis precibus, per sortem elegerūt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem inuenerunt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cesar de. M. Valerio Procillo capro ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumen. Erat quondam apud Buram Achaia oppidū Herculis oraculum ex talis & abaco constitutum, ubi consulturus de re quampiam, post peractas deo preces, talos quatuor iaciebat, quorum situm atq; figuras obseruās uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum comperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uero sciendum uerustos patres non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerentia, expiationibus, ieiuniis, munditia precibus, inuocationibus, uotis, sacrificiis, cōsecrationibus, cæterisq; adhibitis religionum sacris mysteriis. Solent enim sacra ipsa operibus nostris rite præmissa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumq; spirituum præsentia, quorum dispensatione sorte directæ, rei quæsitæ ueram suscipimus sententiam. Oportet ergo quemcūq; per sortes operantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, non distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione ac constanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea erga deum & cœlestia puritate, castitate, sanctimonia pollctem, indubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus congregiantur, diuinaq; uolūtas innotescat: sic nanq; si fueris dispositus, uirtute sortium maxima secreta tibi patefient, erisq; uates ueridicus, præteritorum, præsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominū & notaminum auguriis obseruandū est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signū postulamus, sicut uernaculus Abrahæ Eleazar, & Gedéon iudex in Israël fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaia ciuitate medio foro Mercurii simulacrum, ubi omen accepturus, suffito thure & accensis lucernis quæ ante astabāt, oblatoq; patrio numismate in simulacri dexteram, tum quodcūq; percūctari uoluisset, in simulacri aurem insuffurrabat, moxq; ambabus manibus obtu-

*Nō temere
sortiebantur
antiq patres*

*Dispositio
ius, qui per
sortes uult
operari.*

ratis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico aper-
tis auribus, quā primā uocē excepisset, sibi pro rato omine, & tanq̃ dato ora-
culo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanq̃ à casu uel
à fortuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & subli-
mioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intē-
tionē eas moderātis. Nonne in electione Saul in regem Israël, fors in illū ca-
su & fortuito cecidisse putabatur? Attamē iam antea à dño statutus fuit rex
& unctus à Samuele propheta: & q̃ statuerat illū regē deus, disposuit & sor-
tes ut caderent super illū. Atq; de his hætenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere
oracula. Caput LIII.

Vicunq; ad supremū animæ statum accedere cupiens, ad oracu-
la petenda proficiscitur, oportet eū caste sancteq; dispositū, pu-
rū mundūq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima e-
ius inquinetur, nullasq; peccatorū cicatrices pectori gerat im-
pressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus natura
permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passio-
nibus, omniq; irrationali cōditione, quæ sequitur eam tanq̃ ferrū rubigo, ri-
te cōponendo & disponēdo quæ ad mētis pertinet tranquillitatē: sic enim ue-
riora efficacioraq; accipiet repōsa. Quibus uero purgetur animus, & in diui-
nā suam restituatur puritatē, à religiōe nobis sapiētiāq; est perdiscendū: ne-
que enim sine religione sapientia, nec sine sapiētia probāda est religio. Sapiē-
tia enim (inquit Solomon) lignū uitæ est his qui apprehenderint eā: & Lucre-
tius ait, eam esse inuentū dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationē diuinā, unde Democritus nullos ui-
ros sapiētes arbitratur, præter illos qui furore quodā diuino perciti sunt, quē
admodū Minos ille Cretēsis, quē ferunt à Ioue cūcta didicisse, cū esset ei in
Ida mōte frequēs cū deo cōuersatio: sic etiā Melesagorā Eleusinū Atheniē-
ses ferūt à nymphis edoctū: sic & Hesiodū cū esset pecudū pastor in Bœotia,
gregem iuxta quendam Heliconā montē egisset, legimus à Musis condona-
tum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poësim repente adeptum esse,
quæ quidē & huiusmodi in momento adsequi, pro certo nō est humani ani-
nimi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus oīa operans: ipse nanq;
deus in animas sanctas se transferēs, prophetas & mirandorū opifices cōsti-
tuit, potentes in opere & sermone, sicut asserūt Plato & Mercurius, atq; ipse
etiā Xystus Pythagoricus, asserētes eiusmodi hoīem dei tēplum, deū autem

Homo dei tē-
plum.

hospitem: cui astipulatur & noster Paulus, hominē uocans templū dei, & a-
 libi de seipso inquit: Omnia possum in eo qui me cōfortat deus: ipse enim est
 uirtus nostra, sine quo (ut iplēmet perhibet) nihil possumus, quod etiam A-
 ristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullam esse uirtutē, siue naturalem
 siue moralē, nisi per deū: & in secretis suis astruit, intellectū bonū & sanū pos-
 se in naturā secreta, dūmodo adsit diuinā uirtutis influentia, aliās nequaquā.
 Hanc autē influentiā tūc solū suscipimus, quādo nos absolui mus ab impe-
 dimentis aggrauantibus, à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni
 externa agitatione: neq; enim potest lippus & immundus oculus res nimīū
 lucentes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationē animi ignorarit.
 Oportet autē pedetentim & uelut per gradus quosdā ad hanc animi purita-
 tem peruenire: neq; enim unusquisq; de nouo iis mysteriis initiatus, statim
 lucida omnia cōprehendit, sed assuefaciendus paulatim est animus, quousq;
 in nobis emineat intellectus, ac diuinā luci applicans illi permisceatur. Ani-
 ma itaq; humana quādo rite fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarieta-
 te soluta, libero motu foras emicat, sursum ascēdit, diuina capit etiā seipsam
 erudit, quādo fortē aliunde erudiri uidetur: neq; enim cōmemoratione, neq;
 demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mētem
 suam quā animā caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, non suc-
 cessione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. Da-
 uid enim literas non didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum re-
 rum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, omniū superum & in-
 ferum sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, ceteriq; prophetae
 & apostoli eruditissimi sunt: potest enim anima (quā cōmunis Pythagoreorū &
 Platoniorum sententia est) per uiam purgatoriam absq; alio studio uel in-
 uestigatione, per solam modicam & facillimam collationē & aduentitiā, sup-
 iam desuper habita intelligibilia, perfectā omniū scibiliū scientiā acquirere:
 potest etiā per extrinsecā expiationē ad hoc deuenire, ut omnia per substan-
 tialē suā formā indiuisibiliter intelligat. Purgatur autem animus & expia-
 tur per mūditiā, per abstinentiā, per pœnitentiā, per eleemosynā: tū etiā cō-
 ferunt ad idem sacra quādam instituta, ut hic inferius patebit, curāda enim est
 anima per religionū studia, uulgo quidē occulta, ut sanitati restituta, uerita-
 te firmata, & diuinis præsidiis munita nō timeat suboriētes concussiones.

*Pedetentim
ad animi pu-
ritatē perme-
niendum.*

*Dauid, Solo-
mon ceteriq;
prophetae
& apostoli
subito docti.*

*Animus quā
expiandus.*

De mūditiā, & quomodo obseruanda. Caput LIIII.

Vnditiā igitur imprimis oportebit seruare, in uictu, in operi-
 bus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbatiōes, & quā-
 cunq; sensum ac spiritū offendūt, expellere, & quā insunt homi-
 ni dissimilia cœlo, non solum si in animo & spiritu, uerūetiā si in
 corpore, si circa corpus fuerint: talis nanq; mūditiā exterior animi purita-
 tem haud parū creditur adiuuare. Hanc ob causam philosophi Pythagorici
 auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumi-

D iiii

Lana, uesti- ne uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis: nam lanam proph-
tus propheta- num uestitum arbitrabantur, tanq̃ beluinæ sordis excrementum pecori de-
nu. tractum: cubile purū, & prorsus immaculatū habitabant. Simili modo sole-
Bragmano- bant Bragmani Indorum sapientes in fonte qui Dirce appellatur in Beotia,
rum habitus exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei
& gestu. aptis, deinde postq̃ pro ritu satis mundi erant, ex eundū circiter meridiē, ue-
 stiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestantes
 manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari a-
 qua frigida sanctū fuit, priusq̃ sacrorū penetralia ingredi: utebantur etiam li-
 neis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoq; eiusdem ablutionis
 ritum apud Hesiodum in Operum atq; dierum libro, ubi canit:

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
 Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
 Non sic exaudire uolunt, spernuntq; precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
 Hinc dii succensent, tribuentes inde dolores.
 Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur.
 Tu genitor cape sacra manu, patriosq; penates,
 Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
 Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
 Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ab-
 lutione purgare: quando uero diis inferis litandū erat, sola sufficiebat asper-
 sio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Annam chara mihi nutrix huc siste sororem,
 Dic corpus properet fluuiali spargere lympa.

Et alibi, ubi infert Aeneā apud inferos ramū Proserpine adferentē, ita canit:
 Occupat Aeneas adytum, corpusq; recenti
 Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circumtulit unda,
 Spargens rore leui, & ramo felicitis oliuæ.

Munditia enim cōparata homo cœlestis atq; spiritalis euadit, & ad dei con-
 tuitū unionemq; sic disponitur, dum munda corpore & pura mente deo mi-
 nistrat, & in omnibus munditiam amplectitur, in uisceribus, in cute, in uesti-
 bus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrifi-
 ciis: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumq; illum
 mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros
 dæmonesq; bonos allicit & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi
 spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & deci-

piant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; imprimis obseruandum est, ut habeatur animus mundus & corpus purum, ad quæ tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiuniis, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atque ascensu.

Caput LV.

Abstinentia quoque suos passim obseruatores contra uitia & malos dæmones familiariter munit atque ruetur, & quasi templū dei incontaminatum reddit animum, mētēq; deo coniungit: nihil etiam ad sanitatem complexionisq; temperantiam melius, quàm superflua minime congregare, modumq; necessarii uictus non excedere: neque enim nutrimentum natura ualentius adsumendum est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quòd ea meta cibum sumebat, ut generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoque alii parcitate cibi simul & sanitate & agilitate corporis gauisi sunt, ut Moses & Helias, qui usque ad quadagesimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille splendebat facie, & iste subuectus corpus suum ueluti spiritum facile ducebat ad nutum. Nam asserunt magi & philosophi, spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more per totum corpus undique alimentum suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuissimis corpus undiq; penetrantibus. Itaq; qui spiritū hunc cupiunt habere purum & potentē, cibis utuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut crassescat spiritus aut suffocetur, tum lotionibus & fricationibus, & exercitiis, & amictu corpus ipsum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; sinceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atq; abstinentes, quæadmodū philosophi Pythagorici, mēsam sacram atq; sobriam seruantes, uitā in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitæ cōplexionisq; quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ad ullam imaginem commoueat phantasiam, efficit ut anima nostra sæpissime somnians, nonnunq; etiam uigilans, semper supernis influxibus subiiciatur. Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam utriusq; sanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à uino, & carnibus, & uitis: dicentes neminem posse deum intelligere, nisi qui illum diuina cōuersatione æmularetur: quòd etiam inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum spiritumq; inficiunt, à cupiditatibus & inuidentiā, quæ iniustitiæ famulæ sunt (ut

*Temperantia
effectus.*

*A qbus potis
simè homi-
ni abstinēdū*

inquit Hermes) ad mala facinora mentem ac manum impellentes: item ab otio & luxuria: anima enim torpore & libidine suffocata, cœleste aliquid præuidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium qui græce Hierophantæ appellantur (ut refert Hieronymus) quo castius in sacris agerent, diuinisq; rebus incumberent, consueuerunt sorbitione cicutæ seiplos castrare. Castitas præterea mentis deo deuoræ, ipsa animam nostram (ut docet Orpheus Muscum in omnium deorum hymno) sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum, affectuum, imaginationum, opinionum, & eiusmodi passionibus, quæ lædunt animum ac iudicium rationis peruertunt, sicut palam uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat uel insanias, ubi canit:

Mille puellarum, puerorum mille furores.

Ecclesiæ.1

Sentire quoq; uidetur idem, in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico: Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem, passiones inquam, quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam: nam passiones rationales & mentales, sapienti cōcedunt. Sic sentire uidetur etiam Boëthius ubi canit, passiones aliquas abiciendas in inquisitione ueritatis, his uersibus:

Tu quoq; si uis	Pelle timorem,
Lumine claro	Nec dolor adsit,
Cernere uerum,	Spemq; fugato,
Tramite recto	Nubila mens est
Carpere callem:	Vinctaq; frenis
Gaudia pelle,	Hæc ubi regnant.

Oportet igitur nos animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere, ut ueritatem simplicissimā adsequamur: quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur affecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura solutus, sacris numinibus ac cœlestibus uacans, eadem quotidie sentit, quæ cœlestia mûnera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator & maximus prophetarum, ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum sapientia eruditus, cum sese à sensibus abstrahere uellet, in uastas Aethiopiæ solitudines concessit, ubi cunctis humanis negotiis prætermisiss, ad solam diuinarum rerum contemplationem animum mentemq; conuertit, in quo sic omnipotenti deo placuit, ut illū facie ad faciē uidere & intueri meruerit, accepta etiā miraculorū illorū stupēda potētia, quæ sacræ literæ de illo testificari cōspiciuntur. Sic Zoroastes Magorū pater ac princeps, omniū rerū naturalium diuinarumq; scientiā uiginti annorū solitudine dicif affecutus, ubi de omni

diuinandi ac uaticinandi arte plura conscripsit ac fecit. Similia operatum esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Museum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretensem longissimo quodam somno fuisse eruditum, nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur, atq; Heraclitus & Democritus eandē ob causam solitudine delectabātur: quāto magis enim animalē uitam relinquimus & humanam, tanto magis uiuimus angelos & deū, quibus coniūcti & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigēdus, quousq; ascendat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium q̃ cognitionū gradus, docet Proclus in cōmentariis super Alcibiadem, ostendēs quomodo im
 primis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: *Homini quā
 potissimum
 fugienda.*
 ubi animarū ordinē, multiplicatū tamē per rationes plurimas, habitudines
 proportionēsq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformē
 superare oportet, & ad intellectum & intelligibilia regna contēdere, & quan-
 to interuallo hęc sint animis meliora, contēplari: porrò ipsam etiā intelle-
 ctualem multitudinē licet unitam & indiuiduā relinquere, atq; ad superin-
 tellectualem essentialemq; unitatem ab omni multitudine absolutam, ipsi-
 usq; boni & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, omnē
 cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, ut ueritatem sim-
 plicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuū, & sen-
 suū, imaginationū, opinionū, quæ tam in se diuersa est, ut alia aliis in quoli-
 bet sint contraria, ascendendūq; ad scientias, in quibus licet uaria multitudo
 sit, cōtrarietatem tamē habet nullā: omnes enim sibi inuicē connexæ, & sub-
 alternatim una alteri ministrat atq; inseruit, usq; ad unā ab omnibus præsup-
 positam, & nullam ulterius supponētem, ad quam omnes cæteras referre o-
 portet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est in-
 tellectus purus. Itaq; depositis omni compositione, diuisione multiformi-
 q; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitū ascendentes, intel-
 ligibilem essentiam perceptionibus indiuiduis & simplicibus specularēs, ut
 ipsam summam animæ existentiam, per quam unū sumus, & sub qua unitur
 multitudo nostra, consequamur: atq; sic primū unū, à quo omnibus inest u-
 nio, per ipsum unum, tanq̃ essentiæ nostræ florem attingamus: quod tūc de-
 mum assequimur, quando omnē multitudinē fugientes: in ipsam unitatē
 nostram consurgimus, unūq; efficimur & uniformiter agimus.

De pœnitentia & eleemosyna. Caput LVI.

Axima autē purgationū pars est, uolūtaria pœnitētia delictorū: *Pectoris purga-
 tionem
 persque su-*
 nā (ut ait Seneca in Thyeste) quē pœnitet peccasse, penē est inno-
 cēs. Hęc enim maximā nobis adfert expiationē, dū molestiā de-
 lectamētis oppōit, stupidāq; expurgat ex aīa lētiā, tribuitq; uim q̃dā pecus-

*Pœnitentia
quid.*

liarem ad supera reducentem. Est itaq; pœnitentia non modo mortificatio uiti-
orum, sed & animæ spiritale martyrium, quæ gladio spiritus ex omni par-
te confoditur: gladius autem spiritus est uerbū dei. Vnde inquit Hieremias
propheta, & etiā Paulus ad Ephesios scribens: Maledictus qui prohibet gla-
dium suum à sanguine: & Psalmista canit: Gladius in labiis ipsorum. Ideo ex-
ponendę sunt cogitationes & affectus animi, & omnia mala quæ exeunt de
corde & ore nostro, sacerdoti in confessione, ut ipse iuxta uerbum dei ea iur-
dicet, & secundum potestatem illi concessam à deo, pœnitentia iniuncta mun-
det & expurget, dirigatq; in bonum, neq; uero ullum in religione abolendis
piaculis pœnitentia reperitur ualētius sacramentum: hinc dii ipsi (teste Oui-
dio in Ponto)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituisse uident.

*Eleemosyna
laus.*

Est adhuc aliud expiationis sacramētum, ipsa uidelicet eleemosyna, de qua
parum aut nihil me legisse memini apud philosophos, sed docuit nos illam
summa ueritas, inquit, Date eleemosynam, & omnia munda sunt uobis: &
apud Ecclesiasticum legitur: Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna ex-
tinguit peccatum: & Daniel regē Babylonis docuit, ut eleemosynis redime-
ret peccata, & Raphael angelus testatur ad Tobiam. Quoniam eleemosyna à
morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata & facit inuenire uitam eternam.
Hinc Christus ad patrem orare iussit, dimitte sicut dimitimus, & da sicut da-
mus: de quo dixit alibi: Cētplum accipietis, & uitam eternam possidebitis.
Idē iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperebit damnatis, ne-
glectas eleemosynas & misericordiæ opera, dū dicit: Esuriui & sitiui & nō de-
distis mihi manducare neq; bibere: & adhuc in alio loco de pauperibus locu-
tus inquit: Quod uni illorū feceritis mihi fecistis. Quod mihi etiā sensisse uide-
tur Homer⁹, ubi introducit iuuenē ad Antinoē procū in hæc uerba dicentē:
Antinoe non quidem pulchre cecidisti miserum mendicū, perdet te si usq;
deus supracælestis est, nam & dii alienis hospitibus assimilati, in uniuersum
exeuntes, ciuitates euertunt hoīm, iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem
conducunt. Caput LVII.

Reditum est & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam ani-
mum sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extra mini-
stratis, ut per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per be-
nedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ uel bene-
dictæ asperfusiones, etiam per quasdam inunctiones, & suffumigationes, non
tam ad hoc sacratas, quàm etiam naturaliter hanc uim possidentes. Hoc mo-
do habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos damo-
nes: ouū quoq; similiter in purgationibus usurpari solebat, hinc oua lustra-
lia dicta sunt, unde Ouidius:

Veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;

Deferat & tremulâ sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atque asphalto, aut ablutione aquæ marinæ: quoniâ purificat sulphur propter odoris acumen, aqua uero marina propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatē suam sacerdotes antiqui utebātur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarū: hæc enim tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuam à meretrice plātata, uel infructuosam perpetuo manere, uel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, Valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum demones malos, q̃ maleficia ubicunq; fuerint: similiter pennæ upupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem & uix credibile, nisi illud narraret grauis & non contemnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, à *Mirade ram dicc Baaras,* loco iuxta Macheruntem Iudææ oppidum sic nūcupata: hanc ait colore flāmeo, noctu splendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut captantis manus fallat oculosq; refugiat, neq; prius cōsistat, quā menstruatæ mulieris lotio fuerit cōspersa: neq; tamē hoc modo retēta sine periculo euellitur, quippe extrahentē præsentanea mors consequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit cōmunitus: quo carentes, terram circumcirca scarificātes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedunt: tādē nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluēs uices, illico cōmoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare cōpertum sit. Materias autē huiusmodi in spirituales substantias agere, fugando uel alliciendo, uel mitigādo, uel incitando, non secus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas: qui *Ignis in Sicilia.* (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

De adorationibus & uotis.

Caput LVIII.

Dorationes quidem & uota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; sacram indissolubilemq; ad deos conflant animabus communionem, ex orationibus enim quas uerbis ueris & sacris sensu & mēte proferimus, magnā uim cōparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus deus, sed a deo occulte, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille & propheta Dauid. Quādo (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutissi-

E

me cōtinuata & sēpissime frequētata, perficit intellectu, & animā ad suscipiēda diuina lumina efficit ampliōrē, amorē diuinū accendens, spem fidemq; & mores sacros inferens, animā ab omni contrario & aduerso expurgat, etiam mala multa repellit, quæ alioquin naturaliter euenirēt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante deus.

Sæpe Iouem uidi cum sœua mittere uellet

Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

Homo ad deū quō reuertatur. Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quo perueniēs(inquit Plato in Phēdro) sistit equos, & cubiculum symposii intrat, ubi pascitur ambrosia & potatur nectare. Ideo qui uirtutē aliquam possidere cupiunt, orandū illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem continet uirtutē. Melior autem & optima oratio, quæ nō ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules deos. *Votū quid.* Votum autem est ardens affectus casti animi deo deditus, qui uouēdo, quod bonum uidetur, exoptat: hic affectus (ut testantur Iamblichus & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet tanq̃ artificis, animi uero tanq̃ instrumenti diuini: hinc per uota nōnunq̃ fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldeorumq; theologos, qui festa deorum & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis ac orationibus potissimū incubuisse, ac mirāda multa effecisse. *Ad uoti perfectionē duo requiruntur* Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usq; quaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur, primo uidelicet notio eius quod adorandum & cui uouendū est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendū: sunt enim multiplices dei cooperatores & instrumēta, uidelicet cœli, stellę, administratorii spūs, cœlestesq; animæ ac heroes, quos ueluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores, primū implorare oportet eū, q̃ pergit ad archetypū deū, q̃ solus est terminus extremus adoratiōis: cætera numina tanq̃ adiutus sunt ad ip̃m deū. Scias itaq; adorationes ac uota ad solū unū deū, summū patrē, deorū oīm regē ac dñm, pura ac pia mēte principaliter faciēda esse: quādo uero ad inferiores deos processerint, nisi subdelegatę à summo patre administrationis minime sit intētio. Itaq; adorationibus ac uotis, quādo ad inferiora numina diriguntur, Zoroastes & Orpheus suffumigationes & characteres & eiusmodi, adhiberi licitum putabant: quādo uero ad supremi Iouis maiestātē erigūtur, fieri illa minime debere: quod etiā Hermes & Plato fieri uetant. Vnde Hermes ad Tatiū: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cū deū oīres, uelle thus & similia accēdere: aliena enim hęc sunt (ut ait Porphyrius) ab omni pietate: nihil enim materiale inueniri potest, qđ immateriali deo non

fit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, conuenit: sed nec interior oratio, si animus uitio contaminetur. Secundo autem requiritur assimilatio quædam uitæ nostræ ad uitam diuinam, puritate, castitate sanctimoniamq; proficiscens, cū eius quod optamus licito desiderio: hoc enim summe diuinam captamus beneuolentiam, diuinęq; subiicimur lagitioni: nam nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quæ petim⁹ digna sint fieri, manifestum est deos precibus nostris minime adesse; unde inquit diuinus Plato, deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quod uelle nos indecorum est; hoc enim solo plurimos uidemus orationibus ac uoto frustrari, quia nec ipsi religiose dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorū fiunt de his, quę sunt deo beneplacita, nec sciūt discernere, quo ordine adorādum sit, & per quos mediatores ipse deus sit ad eundus: quorum ignorantia, orationes ac preces nostras sapissime ad nihilū redigit, & uota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificiis & oblationibus, eorumq; generibus
& modis. Caput LIX.

Acrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerēdo, & sacra seu sanctificat offerentem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediatur peccatum. Hæc itaq; sacrificia & oblatiões multam nobis præstant fidutiam, & de familia dei efficiūt, malaq; multa nobis imminētia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præ cæteris confirmant, inquiētes: per hoc quod animalia nostra mactamus, atq; res nostras sacrificio dissipamus, imminētia mala à nobis ad eiusmodi deflekti, tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mūdo sacrificat deo animas animalium irrationabilium, per interitū corporis ab anima, ita Michaël archāgelus sublimioris mūdi sacerdos, sacrificat animas hominū, idq; per separationē animæ à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut cōtingit in furore, raptu & extasi, & somnio, similibusq; animæ uocationibus, quem Hebræi uocant mortē osculi. Sacrificia uero & oblationes primo ac principaliter ad summū deum faciēda sunt: quando autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & uoto dictum est: tum quęcunq; ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uero sacrificiorum plura genera: nam quoddam dicitur holocaustum, quando igne hostia consumitur: quoddā immolatio propter sanguinis effusionē. Præterea quædā dicūtur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinēda: quædā pacifica, pro pace obtinenda: quædā laudes, pro liberatione à malis uel largitione bonorū: quædā gratulatoria, pro ueneratione diuina & gratiarū actione: quædā etiā fiunt nec propter honorē dei, nec ex bona uolūrate, quale erat apud Hebræos, sacrificiū zelotypiæ, quod solū fiebat causa detegendi occultū adulteriū. Eratq; olim apud gentes sacrificium expiationis, quo expurgabantur ciuitates, fame aut pestilētia, aut alia

Sacrificiorum genera multa.

Expiationis sacrificium.

Sacrificiorum genera

Verū sacrificiū duplex

Ad placandū deū, necessaria sunt sacrificia.

quauis horrenda calamitate laborantes, cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hoīem turpissimū, illumq; correptū ad locū constitutū deducebāt, caseum cū placenta & ficus siccos manibus gestantē, illumq; septies uirgultis syluestribus uerberatum, lignis syluestribus cōburebant, cineremq; in mare proiiciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tyaneo, dū pestilentia Epheso fugaret. Multa præterea sacrificiorū & uictimarū genera erāt, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatōbe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupcalia, Munychia, Nouēdinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scēnopegia, Solitaurilia, Strata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parētalia, Inferiæ, Cōsualia, Lāpteria, Amburbia, Ambarualia, Viualia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Dianetaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Thesmophoria, Adonia, Theonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertūnalia, Gynēcia, Panathenēa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ: nā caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptunī taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ ius prægnans, Aesculapii gall⁹: Iam uero & Herculi Gnidio probris & cōuiciis sacrificabatur. Erant & sacerdotū uarij ordines, Pōtifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salij, Hierophantæ, uariæq; religionum & superstitionū nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula, iusiurandū, hostiæ, litamina, quibus seducta gētilitas, falsis diis dæmonibusq; sacrificabat. Verum autem sacrificium purgans hominem, & uniens illū deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pōtifex Christus in remissionem peccatorum, purificans omnia per sanguinem crucis suæ: alterū, quo homo offert seipsum mundū, immaculatū, in hostiam uiuentem deo, sicue Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblat⁹ est, dicens de sacramento corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meā cōmemorationē: ut uidelicet nos simul mortificatos, per passionē corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeramus: de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniā pro sacrificio offerre: nemo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiam producēs, propriā animā quasi simulacrū quoddā ædificat, & mentē & intellectū in tēplū constituat, in quo diuinā lucē fuscipere possit. Externa autē sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quēdā sunt animarū, à summo medico institutæ: possidet enim malus dæmō hoīem (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expietur: exquirūtur igitur sacrificia, ad deū & uirtutes cœlestes placādas, & ad expiandū hominē, qui & ipse dei & mūdi gerit imaginē. Verū dñs noster Iesus Christus, uerus pōtifex & summus sacerdos omne sacrificium conclusit.

in solo pane & uino, tanq̃ in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundermur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mundati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcēta sexaginta sex genera sacrificiorū, DCLXVI. sacrificiorū genera apud Aegyptios. tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerūt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam mentemq; diuinā participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, q̃ libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora mundanaq; numina, uires quasdam in se diuinas ac superiores, quasdam uero naturales & inferiores habere, quas quidem Orpheus clauēs appellat ad aperiendum & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas uero à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Saturno, uel Marte, iubent Magi nō protinus ad Iouem uel Venerem, quam ad eum ipsum confugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsa met Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabāt autem singulis stellis cum illi pertinentibus: soli, cum rebus solaribus & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam uel turturem, & per plantas suas, ut uerbenam, sicut canit Vergilius:

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,

Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectiōem aliquam uel naturalem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hæc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationē ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam fortiolemq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non secus ac sacrificium ipsa oblatione res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Quibus dijs quæ hostiæ mactari solite. Præterea cœlestibus & æthereis diis cādidę hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis uero in foueis, æthereis autem & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus diis dæmonibusq; præterq̃ terrestribus & infernis uolatilia immolabantur, illis autem solæ quadrupedes, simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabātur, solummodo uestigi licēbat, extremitatibus numini referuatis, de aliis minime. Sed hæc omnia Apollinis oraculum his uersibus expressit:

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa

Candida mactanda est terna & terrestribus, atq;

Atra eadem gaudent. Porro & capiuntur apertis

Cœlestes aris, foueas cum numina contrā

E iii.

Exposcant atro imbutas inferna cruore.
 Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
 Hostia: mel uero nymphae atq; liquentia uina
 Afferri lætantur, ac ignem accendier aris,
 Quæ circum uolitant terram sibi numina poscunt,
 Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
 Iniicier salvas fruges & dulcia liba.
 Hæc facito: uerum quibus est data cura profundi,
 His ipsa semper fer sacra in littore, totum
 Proiiceq; in fluctus animal, cœlestibus autem
 Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
 Quod superest propone tibi dapibusq; reserua,
 Sudet adoratis crassissq; uaporibus ær.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adfentiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædā esse naturalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, sacrificare deo inest homini à natura. Sunt itaq; inquit, media, quæ utriusq; naturam sapiunt, & diuina analogice representant, habētq; cum eo numine cui offeruntur, simul & cum iis qui expiantur, symbola quædā conuenientissima, sed adeo occulta, ut uix capere queat humanū ingeniū, quæ deus & numina in particulari requirunt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese contineant ab executione punitionis, quam merentur delicta nostra: atq; hæc sunt (quas uocat Orpheus, clauēs quæ aperiunt portas elementorum atq; cœlorum, ut per illas penetret homo ad supercœlestia, & ad illum descendant intelligentiæ cœlorum & dæmones elementorum. Homines autem perfecti & uere religiosi istis nō egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniam lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subiiciuntur cœlis, iusto fauore cœlestis uirtutis corroborandos putant, quousq; altius euolantes, ab illarum præsentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhiberi solebant sacrificiis & oblationibus.

Caput LX.

Sacrificantis uerba.

Nunc uideamus quas imprecationes oblationibus atq; sacrificiis adiungebant: hæc enim dicebat uel similia, quicūq; offerēs & sacrificās deo: Ego seruator tuus hæc tibi offero & sacrifico, auctore scētatis te cōfiteor, & ad sanctificandū inuoco hanc oblationē, ut infundas tibi uirtutem spiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cæterum uero sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat & moriatur, ita & ego tuus efficiar, qui per hanc oblationem & cōmunionem, per hoc quod ad offerendū & sacrificandū tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si

uoluerō, uel ad saluandum: ita in potestate tua est, ad auferendum per iram tuam, uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Denique ubi pro expiatione uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium, dicebatur: Sicut moritur istud animal in manu mea, sic moriatur in me omne uitiū & omnis immunditia, uel sic moriatur & annihiletur tale uel tale malū siue incommodum. Item, sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium & immunditia. In holocausto dicebatur: sicut hæc oblatio igne isto presenti consumitur, ita quod nihil remaneat ex ea: ita consumatur in me omne malum, seu tale uel tale incommodum, quod tūc uoluerimus repellere & euitare. Mos quoque erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus cōringere, ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium: quique eius participes esse cupiebant, quia litare sola non potest precatio, nisi is qui precatur etiam aram manibus tangat, unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasque tenentem

Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras medios ignes & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt.

Caput LXI.

Omnis itaque adoratio, oblatio siue sacrificatio, deprecatio, inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solū deum fit, aut ad inferiora numina, ut angelos, stellas, heroas. In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli deo offerenda est oratio, ad aliquem effectum obtinendum, hoc fiat cum cōmemoratione alicuius operis, miraculi, sacramenti uel promissionis, alicubi ex sacris scripturis educta: ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum, cōmemoretur, quemadmodum deus destruxerit gigantes in diluuiō aquarum, & conatus Babel in confusione linguarum, Sodomam & Gomorram in pluuia ignis, exercitū Pharaonis in mari Rubro, & eiusmodi: addēdo istis quicquid maledictionis ex psalmis, & hincinde ex sacris literis colligi potest. Cōsimili ratione deprecaturi contra pericula aquarum, cōmemoremus saluationem Noë in diluuiō, transitum filiorum Israël per medium maris Rubri, & Christum siccis pedibus ambulātem super aquas, eundemque periclitantem saluasse nauiculam, imperasse uentis & fluctibus, & Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris, & huiusmodi. Quod si pro oraculis uel somniis petendis, siue ad deum, siue ad angelos & heroas oratio necessaria est, iam se offerunt ex uetere testamēto innumera loca, ubi deus cū hoībus locutus legitur, cū multis admodū uersiculis, præfagia & reuelationes pollicentibus, tū uaria prophetica somnia, Iacob, Ioseph, Pharaonis, Danielis, Nabuchodonosor: tū quicquid in nouo testamēto & uniuerſa religiōe inueniunt reuelationū, Iōānis, Pauli, Sctōrū Magorū, tū Helenæ & Cōstātini, & Caroli: tum re-

E iiii

centiorum prophetarū, Methodii, Cyrilli, Ioachim, Merlini, Brigittæ, Mechtynidis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationum participes. Præterea inuocamus etiam sacra dei nomina, sed ea præcipue, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accommodata: ut pro destructione inimicorū inuocamus nomina iræ dei, uindictæ dei, timoris dei, iustitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uerò periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porro postulamus nobis eius quod optamus desiderii executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unum ex heroibus, cui id officii incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est debita numero, pondere & mensura, iuxta regulas traditas ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passionibus disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus aliqui numini pro cultu ac ueneratione exhibentur, & ex hac eadem radice etiā consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamentorum & orationum differentia.

De consecrationibus & earum ratione. Caput LXII.

Consecratio nū efficacia duobus perficitur.

Oratio eius uis.

Aque consecratio.

Consecratio est sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem rite & legitime præparatam, anima spiritalis, proportionem & conformitatem tracta, infunditur, opusq; nostrum per spiritum intellectus uiuificatur. Efficacia consecrationum duobus potissimum perficitur, uidelicet uirtute ipsius personæ consecratis, & uirtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uitæ sanctimonia & sanctificandi potestas: primum natura præstat & meritum, secundum per initiationem & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipse consecrans hanc uirtutem & potestatem firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur nūc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitus insita, ut si sit ad hoc ipsum à deo sic ordinata, quales pleræq; legimus in sacris bibliæ eloquiis: uel si sit uirtute spiritus sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extant: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi non uirtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, ut puta sacrarū literarū, historiarū, miraculorum, operū, effectuum, gratiarum, promissionum, sacramentorum & sacramentalium, quæ rei consecrandæ proprie uel improprie, uel per similitudinem aliquam coherere uidebuntur: atque huius nunc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totā hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniam in paradiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instru-

mentum in destructione gigantum, per diluvium generale super omnem terram: & in destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro: & quoniā eduxit populum suum siccis pedibus per mediū maris Rubri, & per mediū Iordanis: & quoniā miraculose eduxit aquā de petra deserti, & eduxit fontem aquæ uiuæ ex dente molari maxillæ asini ad preces Samsonis: & quoniā posuit aquas instrumentū misericordiæ suæ atq; lauamen salutis in remissionē peccatorum: & quoniā Christus baptizatus in Iordane, inundauit & sanctificauit aquas, & huiusmodi: inuocādo insuper diuina nomina ad hæc conformia ut puta cum deus ipse uocatur fons uiuus, aqua uiua, flumen uiuū. Simili ratione in cōsecratione ignis, fit cōmemoratio, quoniā deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentū in pœnam, uindictam & purgationē peccatorū, & iudicaturus mundū ipsius cōflagrationē præcedere iubebit, qui apparuit Moysi in rubo ignis ardentis, qui præcessit filios Israël in colūna ignis, qui constituit ignem inextinguibilem conseruandū in tabernaculo fœderis, & eundē extinctum miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctū seruaui, & consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina, ut quia deus ignis consumens est, ignis conflans est, & quæ his propria sunt, ut splendor dei, lux dei, lumen dei, & huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis & thymiamate, nominaq; sacra his conformia, quale est nomen Christus, quod unctum sonat, & si quid huiusmodi in mysteriis est: & quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sanctæ sanctorum, templi Solomonis, & sanctificationis collis Golgota per mysterium passionis Christi, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Item montis Tabor, ubi transfiguratio cœlorumq; ascensus facta sunt, adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei, cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinis que nominibus & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysteriis quæ commemoras, tabulas decem præceptorum datas Moysi super monte Sinai, & sanctificationem legis & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum: atque succurrent diuina nomina, testamenti dei, libri dei, libri uitæ, scientiæ dei, sapientiæ dei & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemoras ex secundo Machabeorum: quia Iudæ Machabæo diuinitus missus est, gladius ut concideret inimicos populi Israël: habes & in prophetis uerbum: Accipite uobis gladios bifacutos: habes & in euangeliiis, diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Daudica historia, uisum angelum cruentatum gladium recondentem &

Ignis consecratio.

Olei consecratio.

Locorū cōsecratio.

*Alius conse-
crandi & ex-
piandi ritus.*

huiusmodi plura in prophetis & Apocalypsi inuenies, sacraq; nomina gladii dei, uirgē dei, baculi dei, uindictæ dei & huiusmodi. Et hæc de consecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facileprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi & expiandi ritus, potens & multæ efficacix, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transmutatur ad aliquam rem, quæ consecranda uel expianda intenditur, utputa ritus baptismi, confirmationis, funeris & huiusmodi. Sciendum insuper uorum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere consecrationis tam realis quàm personalis, quatenus res uel personæ, certis numinibus deuouentur & offeruntur.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos aque diuos, ac de sacris temporibus.

Caput LXIII.

Sacra.

Icuntur autem sacra, quęcunq; ab ipsis diis uel dæmonibus suis adfistētiis sunt sacrata, tanq̃ (ut ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis deus habitat, cuius nomen sæpe ferre dicuntur. Vnde legitur in Exodo:

Mysterium.

Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnēdum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicuntur. Est enim mysterium quod sacratam & occultam uirtutem habet & gratiam à diis uel à dæmonibus collatam, uel ab ipso summo deo dispensatam, quem admodum sunt sacra nomina & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ & mysticæ nuncupatur, quæ non hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliiis, Christum instituisse orationē dominicam. Simili modo & consecrationes quædam sacræ dicuntur, quibus deus singularem suę uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer & sacrum chrisma, & oleum catechumenō & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata & consecrata sunt, quemadmodum uota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

At Gæsar triplici inuectus Romana triumpho

Mœnia, diis Italix uotum immortale sacabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni uector Achilles

Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ,

Munus ut imposuit profecta calentibus aris,

Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor:

Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Similimodo dicuntur sacra simulacra, delubra, idola, statuę, imagines, picturę ad deorum similitudinem effecta, uel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patrię diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia deos nobis repræsentant, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulacrum, ita interpretati: nam per hoc quod hominis simulacrum gerit, significari quoniã mens est, quę cuncta ratione seminali producit: sedere autē fingitur, ut stabilitas uirtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentiis & superioribus: inferiora uero teguntur, quoniã occultatur inferioribus creaturis: sceptrũ læua tenet, quia in his corporis partibus spiritalissimum uitę domicilium inuenitur: creator autē intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uero & aquilam protendit, & uictoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Similimodo & nos ueneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbę, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilę, hominis, significantes euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uariis locis reperimus expressas. Quin ipsę quoq; ad consimiles reuelationes & somnia conferunt, & sacra picturę iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus & sacre obseruationes, quę fiunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquę benedictę aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonantia, cereorum & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulacrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quęcunq; speciosissima & pulcherrima & pretiosa, aurum, argentum & lapides pretiosi & eiusmodi: quę quidem uenerationes, & sacra exteriora sunt tanq̃ eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Quis nam hominum formas æris neglexerit unq̃,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona:
Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit:

Iouis simulacrum interpretatio.

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsis sacra-
ti: tū & sacra quælibet administrantes, resq; consecrātes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri, quibus est permessa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuum, uirtasq; resoluit

Sacrati capitis.

Sunt uero sacra huiusmodi tanq̃ quædam pacta inter deos & nos sub laude,
uel ueneratione, uel obedientia exhibita, quibus mediantibus sæpe uirtutem
aliquam mirandam obtinemus ab eo numine, cui talis ueneratio impendi-
tur: sic sunt sacri hymni, & sermones & exorcismata, & incantationes, & uo-
ces, quæ ad deorum laudes & uenerationes sunt composita & dedicata. Vn-
de Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris, iam dæmones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incantamentis, contrā mor-
bos, & tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis uel pro-
nunciando orantes, uel etiam aliquando scripta, appensa siue alligata deferē-
tes, sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus, quam homines ualde
admirantur: hoc modo sunt etiā sacra nomina, figuræ & characteres, & signa-
cula, quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis, pura mente, ad dei
uenerationem deuouerunt, dedicarunt & consecrarunt, quæ quidem si po-
stea quispiam eadem mentis puritate, qua primitus sunt instituta pronun-
ciet, mirabilia similiter efficiet, tum etiam quatenus seruetur modus & regu-
la à primo institutore tradita: nam qui hæc ignorant, operam perdunt, & fru-
stra laborant. Hoc modo non solum uerbis barbaris, sed etiam Hebræis, Ae-
gyptiis, Græcis, Latinis, & alterius cuiusq; lingue nominibus, deo deuotis, ac
sue essentia, uel uirtuti, uel operationi attributis ac dedicatis, mira aliquan-
do efficimus. Sic sunt apud Iamblichū nomina scilicet Osiris, Ictō, Emeph,
Ptha, Epies, Amun: sic apud Platonem, & Græcos, ὁ βίον, sic Græci uocant
Iouem (ἰὺα, ὁ βίον) quod est uiuere, quia singulis uitam præbet: similiter Νία,
quod signat per, quia per ipsum omnia fiunt: sic ἀθάνατον, quod significat im-
mortalem. Sic apud Latinos dicitur Iupiter, quasi iuuans pater, & ho-
rum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam homini-
bus ad uotum tribuuntur, ut Eutychidem, Sosiam Theophilum, hoc est pro-
sperum, seruitorē, deo charum. Similiter res quædam materiales concipiūt
haud parum sanctitatis ac uirtutis ex cōsecratione, maxime sacerdotali, quæ
admodum uidemus figilla illa corea, quibus inscripta habetur figura agno-
rum, uirtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, contra ful-
gura & tempestates ne lædant ea gestantes: inspiratur enim diuina uirtus, in
sacratas huiusmodi imagines, & continetur in illis, quasi in sacra quadā lite-
ra, quæ dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiunt cerei illi benedicti
in festo paschæ, & in festo Purificationis diuæ uirginis: similiter campanæ, ex

Mira in no-
minibus quæ-
dam uis.

consecratione & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant & compe-
 scant fulgura & tempestates, ne noceant in locis ubi sonitus earum eo tem-
 pore auditus fuerit. Simili modo sal & aqua per suas benedictiones & ex-
 orcismata accipiunt uirtutem expiandi & effugandi malos dæmones, & sic
 de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gentes sum-
 ma semper ueneratione obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præ-
 cepta, aut à patribus & maioribus in accepti à diis beneficii cōmemoratio-
 nem perpetuamq; gratiarū actionē illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha,
 sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorum nostrorū solennes dies summa sem-
 per celebritate accepimus uenerandos. Sunt etiā his cōtraria tempora, quæ
 piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus insignē
 aliquā cladē calamitatem uel res publica passa esset: cuiusmodi apud Roma-
 nos erat ante diē quartū nonas sextilis: quia eo die cladem illā uastissimā pu-
 gnæ Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti
 sunt, quibus sapissime ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudæos dies atri
 sunt, decimus septimus mensis Iunii, quoniam eo die Moſen confregisse ta-
 bulas, Manassen erexisse idolū in sancta sanctorū, murosq; Hierusalem ab
 hostibus dirutos raturum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulii, quia
 eo die utraq; templi destructio perpetrata est. Hac ratioe dicti sunt dies Ae-
 gyptiaci, olim ab Aegyptiis obseruari: & quælibet natio hac ratione similem
 sibi faustorum infaustorumq; dierum calculū facile fabricare potest: at-
 que hos sacros religiososq; dies Magi non secus q̃ planetarios dies cœlestes-
 q; dispositiones obseruari iubent: quin illōs multo efficaciores esse perhibēt,
 maxime ad spiritales diuināsq; uirtutes adsequēdas: quia illorum uirtus atq;
 influentia non tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibi-
 li supercœlestiq; mundo descendens, communibusq; diuorum suffragiis ad-
 iuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec ele-
 mentorum corruptibili contagione frustretur, modo nō desit firma credu-
 litas ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreq; coniuncta, id enim
 proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos
 anxie obseruamus, metuentes ingens aliquod malum, si quid in illis secus fa-
 ctum sit quàm oportet.

Tēpora sa-
cra.Tēpora pia-
cularia.

Atri dies.

Dies Aegy-
ptiaci.

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremoniis
 & ritibus suffituum, unctionum & similitum.

Caput LXIII.

V igitur quicumq; in hac facultate operari desideras, in primis
 piis precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoq; sis unus
 illius clementia dignus, sis mūdus ab intra & ab extra, & in loco
 mundo quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accef-
 serit ad ea quæ cōsecrata sunt, in quo est immūditia, peribit coram dño. Pro-
 pterea lauare sepius, & per statutos dies, iuxta numerorū mysteria: induas ue-

F

stes mundas, & abstineas ab omni immunditia, pollutione & libidine: nolūt enim dii exaudire hominem (ut ait Porphyrius) qui multis diebus ab operatione Venerea se nō abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ uel menstruatæ, nec illi qui patitur hæmorrhæam: non tãgas rem immundam, nec morticinium. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuū tetigerit, ei ad oracula accedere non licet: Fortè, quia quadā funebris nidoris affinitate corruptus animus, concipiendis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te & inūges, & fumigabis, & offeras sacrificia: suscipit enim deus in odorē suauissimū, quæ illi fiūt ab homine purificato & disposito, simulq; cōscendentē cū illa suffumigatione orationē & oblationē suā, sicut canit Psalmista: Dirigatur dñe ad te oratio mea, sicut incensum in cōspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigiis & odoramētis anima ipsius dei proles & imago, suscipiens illa per nares illas, per quas & ipsa intrauit in hūc corporeū hominē, & per quas (testāte Iob) aliquādo emittūtur spiritus uiuacissimi, qui retineri nequeunt in corde hominis, aut bili, aut labore æstuantes: unde à multis odoratus omniū sensuū uiuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificiū & unctio penetrant omnia, & aperiunt portas elementorū atque cœlorum, ut per illas homo possit uidere & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt, & quæ descendunt de cœlis, sicut sunt angeli, & spiritus speluncarum & profundorum, phantasmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant, compareant & obediant: faciuntq; pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut Magnes ferrum, coniunguntq; cum elementis, & faciunt spiritus accipere corpora: plurimum siquidem spiritale corpus iis crassescit, obesusq; euadit: etenim uaporibus uiuit, & fumigationibus, & libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris, fac pleno affectu ac cordis desiderio, ut faueat tibi clemētia cœli cœlestiumq; omnium, quorū fauorem ut magis prosequaris, mirū in modū conferūt adaptatio loci, tēporis, professionis, cōsuetudinis, uictus, habitus, exercitii, etiā nominis: in his enim nō solū mutatur uis naturæ, sed etiā superatur: multum enim cōfert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus est deus ad Abraham, ut ueniret ad terram quā monstraret illi: & perrexit Abraham uadens & proficiscens ad meridiem. Si militer Isaac uenit in Gerarath, ubi seminauit & collegit cētuplū, & effectus est diues ualde. Quis autē sit locus unicuiq; congruus, ex cuiusq; genesi scrutandū erit: quod qui nequiuerit, is obseruet ubi potissime spirit⁹ suus recreet, ubi sensus uegetiores sint, ubi corporis sanitas & robur plus proficiāt, ubi negotia melius succedāt, ubi plures faueant, ubi infensi succūbant: hanc regionē, hunc locum sciat sibi à deo superisq; præordinatū, & à cœlis dispositū atque paratum. Hunc ergo locū cole, & pro tēpore & negotio muta: infaustū autē locū semp fugito. Nomina etiā fausta res nostras fortunatiores reddūt: infausta uero, infelicitāt. Hinc Romani olim in delectu militū cōscribēdo cauebāt, ne primo militi esset nomē aliqua ex parte infaustum. Et in locādis

*Fortunatus
locus ad fa-
uorē cōfert.*

uestigalibus, & lustrandis coloniis aut exercitibus, CENSUS. bonis nominibus eligeant. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerū quoque fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnium, ne in damnum eō nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadē ratiōe Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentum uocauerunt. Lacum uero Lucrinum, ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerunt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige, neque enim sine causa dixit saluator: Nonne duodecim sunt horarū diei, & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certā fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt magi. Omnes denique sapiētissimi ueteres in hoc consentiunt, permaximi interesse, quo quidque temporis momento, quā ue cœlestium dispositione in hoc mūdo esse suum acceperit, non tam naturale, quā etiam artificiale: Tantā enim uim habere hoc initii momentum tradiderunt, ut omnem fortunæ cursum, inde pēdere & prædici posse, pariūque ratione ex cuiusque rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experiētia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ consulenti de natura certissimam necē appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniensibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Siciliam, Mefon astrologus tempestatē prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum ē sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciæ flumē. Cōtrā, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atque fortuna & cōceptionem & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mūdi initium genituramque, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quod autem tempora in rebus naturalibus plurimum possint, multis exēplis patere potest. Sunt namque arbores, quæ post solstitiū inuertūt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et cōchylia, & cancri, & ostreae, crescēte luna augescūt, de crescēte macrescūt: & maria suo fluxu atque refluxu, lunæ motus tēporaque obseruant. Et Euripus in Eubœa nōne septies mira celeritate defluit & refluit: Idē tribus diebus unoquoque mēse, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salus, & rursus dulcis. Iam uero die brumali cum marcēt omnia, pulegiū aridū flore scit. Eodē die aiunt inflatas uesticas disrūpi: salictorū folia, & malorū grana uerti ac circumagi. Et manifestū est, id quod ego & in Italia & Gallia uidi, & sationē eius noui, uidelicet nucē quæ per totū annum arida, sub ipsa diui Iohānis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totū hoc miraculū ex sola tēporis obseruariōe in satione illius cōsistit. Quod autē tēpora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint præstare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionū & Imaginū libris cōstanter affirmāt. Et hac ratione legimus apud Plutarchū, Simulacrū apud Pelenceos ea arte fabricatum fuisse,

Tēpora fortunā præstare possunt.

quod quoquouerſus ſpectaſſet, oīa terrore & maxima perturbatiōe cōficiēbat ita quod nemo prę timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonii legim⁹ magos apud Babylonē teſto alligaſſe quatuor aureas alites, quas deorū linguas appellabāt, uimq; illis fuiſſe, ut aīos multitudinis & regis amorē obediētiāq; cōciliarēt. In Chio inſula Dianę facies erat in ſublimi poſita, cuius uultus introeūtib⁹ triftis, exeūtib⁹ hilaris uidebat. Apud Troadē circa ſimulacrū Minerę, relicta ſacrificia nō putreſcebant. In phano Veneris apud Paphos, in area nō pluebat. Ex tumulo Antæi ſiqd erutū fuiſſet, imbres è cœlo ſpargebant, donec quod effoſū fuerat, reſtitueretur. In tumulo regis Bibrię Pōti, laurus extabat, à qua ſiqd decerptū in nauim q̄s intuliſſet, nō ceſſabant illic iurgia, q̄diu nō fuiſſet abiectū. In inſula Borifthene ædē Achillis nulla auis infeſtabat. Romę ædē Herculis in foro Boario nec muſca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ loc⁹ erat, in quē ſi ſcarabē⁹ incidiſſet, nō poterat exire, ſed diſtorquēs ſeſe, immoriebat. Innūera ferē exēpla adferre poſſem, & his multo mirabilia, q̄arti imaginū & obſeruatiōe tēporū facta fuiſſe narrat antiq̄tas. Sed ne quis iſta iā pridē obſoleta minus credat, & pro nugis reputet, recētiora quædā & p̄ hęc tēpora adhuc locis nōnullis extātia, artificioſa miracula iſtis addā. Nam arte imaginū effectū diciſ, quod Byzātio ſerpētes neminē lædāt, graculiq; intra mœnia nō peruolēt. Quod Creta noctuā nō ferat, quod in agro Neapolitano cicadę nō audiātur, qd Venetiis publica ſonſorū teſta nullū genus muſcarū ſubit, quod apud Toletū macello publico toto anno nō plus una & ea qdē in ſigni albedine cernitur muſca. Et nos iā in p̄cedēti libro narrauiſmus, & modos & tēpora, quorū obſeruatiōe hęc & ſimilia fieri poſſint. Sermonē p̄terea atq; uerborū uires tibi potiffimū obſeruāda ſunt: p̄ hęc enim expāditur aīa in ſubſtātiās inferiores, in lapides, in metalla, in plātas, in aīalia, & in omnia naturalia, imprimēs illis figuras & paſſiones uarias, omnibus creaturis uim inferēs, aut amore quodā ducēs trahēsq;. Sic Cato teſtatur laſſatos boues uerbis inſtaurari. Tū uerbis atq; p̄cibus à Tellure impetrari poſſe, ut inſuetas alat arbores, ipſas etiā arbores ſimiliter exorari, ut trāſmigrēt, & in alieno ſolo accreſcāt. Rapas quoq; ampliores fieri, ſi dū ſerūtur, oblectrētur ut ſibi & familię, uicinisq; benigne cōferāt. Pauo quoq; laudat⁹, mox pēnas explicat: cōtrā uero, ocymū herbā cū maioribus male dictis & probris ſitū ſit, eò fruct⁹ adferre lētiores cōpertū eſt. Garus etiā ambuſta & infula medetur malis, ſi tñ interim gar⁹ nō nominetur. Tū & q̄ ſcino utūtur, laudādo necāt arbores, nocētq; ſatis atq; pueris. Tātā p̄terea hūanarū execrationū uim eſſe dicūt, ut etiā malos dēmones abigāt exterminētq; Hac rōe Serapim apud Aegyptios narrat Euſebi⁹ cymbala edidiſſe, quib⁹ dæmōes expellerētur: docuiſſe etiā quō dēmonēs aſſūptis brutorū figuris inſidiētur hominibus. In omnibus deniq; deū prę oculis habere, ſcriptū eſt enim in Deuteronomio: Cum quæſieris dominum deum tuum, inuenies eum, ſi tamen toto corde quæſieris & tota tribulatione animę tuę. Per ueracem autem conſtantemq; fidutiam poteſt placare deum dæmonesq; omnes,

unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunq; orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis. & apud Mattheum dicitur: Si habueritis fidem sicut granū sinapis, nihil impossibile erit uobis. Multum quoq; ualet oratio iusti assidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & mē ses sex: & rursus orauit, & cælum dedit pluuias, & terra dedit fructum suū. Caue autem in orationibus, ne optaueris aliquid uanū, uel quod sit contra diuinam uoluntatem: uult autē deus omnia bona: neq; enim usurpabis nomen dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiā, & des eleemosynas, quoniā dicente angelo ad Tobiam, bona est oratio cū ieiunio & eleemosyna. & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu domini.

Operis totius conclusio.

Caput LXV.

Haec sunt quæ ad magicæ introductionem ex traditione antiquorum, cōpilatione diuersa in hunc librū coegimus, sermone quidam breui, sed sufficienti his qui intellecturi sunt. Horum autē quædam cum ordine, quædā sine ordine scripta sunt, quædā per fragmenta tradita sunt, quædam etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes & perscrutantes, artis magicæ cōpleta documēta simul & infallibilia experimēta consequi possunt: tradidim⁹ enim hāc artē taliter, ut prudētes & intelligentes, latere nō accidat: prauos uero & incredulos, ad secretorū illorum arcana nō admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantia & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filii, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionē, quam in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecimus illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat, uobis enim solis scripsimus, quorū animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinē institutus, quorū casta & pudica mens ac illibata fides deū timet ac reueretur, quorū manus sunt ab omni scelere & crimine separata, ac mores pudici, sobrii & modesti: uos enim soli seruata uobis doctrinā inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscondita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita, quā ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq; uobis uirtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius & ceteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calūniatores, prauæ ignorantia & insipientis nequitia filii, hæc nostra fugite, nam inimica uobis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatē & intellectus inertiam, suum desiderium non obtineat, ignorantia suæ culpam mihi non imputet, nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accu-

F iii

set qui scripta nostra non intelligit: obscura enim sunt, uariisq; obducta mysteriis, in quibus facile multos contingeret errare & perdere sensum suum. Ne mo ergo irascatur mihi, si ueritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatā, & uariis locis dispersam abscondimus: non enim sapientibus abscondimus, sed prauis & improbis, eamq; tali sermone tradidimus, quæ latere insipientē necessario accidet, & ad illius intellectum sapientem facile admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PA-

TRI SACRAE THEOLOGIAE MAGISTRO

Aurelio ab Aquapendente Augustiniano Hen.

Corn. Agrippa.

S. D.

X literis quas ad me à secūdo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctū, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescūt curiosum exploratorem. Gaudius sum ilico, atque mihi gratulor, natū me amicitiam talis uiri, qui cum possem aliquādo & genium & ingeniū excolere: teq; nūc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. Sed heus tu qui sunt duces tui quos sequeris, tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atque tremēdi Minois, Ire per excubias, & te committere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui uersaris circa immensa, ausus conari uagum stabilem, perfidum affidum, ac deorum omnium fugacissimum reddere, uel ipsa Adrastia constantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerunt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacunque librorum lectio, quum non nisi mera ænigmata sonent. O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicæ artis potentia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de mōstrifica alchymistarū metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ instar contacta æra, mox omnia in aurum argentum ue permutentur, quæ omnia comperiuntur uana, ficta & falsa quoties ad literam practicantur. Atque tamen traduntur ista, scribunturq; à magnis grauissimisq; philosophis & sanctis uiris, quorum traditiōes quis audebit dicere falsas? Quinimo credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia: Alius est ergo sensus quàm literis traditur, isq; uariis obductus mysteriis, sed hætenus à nullo magistrorū palam explicatus, quem nescio si quis sine perito fidoq; magistro sola librorum lectione possit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus quod datur paucissimis: ideoq; in uacuum currunt multi qui hæc secretissima naturæ arcana prosequuntur, ad nudam lectionis seriem referentes animum. Nam inauspicato ingenio à uero intellectu prolapsi, in

falsas imaginationes, exteriorum spirituum uasframentis irretiti, illorum quorum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorum, quærentes extra se quod intus possident. Atque hoc est quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omnium mirabilium effectuum operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidentes naturæ persecutores alchymistæ, quicquid dæmonibus deteriores malefici necromantes promittere audent, ipse nouit discernere & efficere, idque sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille miradorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cæli,

Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis quæ latissime tecum conferendum esset, sed coram: Non enim cõmituntur hæc literis, nec scribuntur calamo, sed spiritu spiritui, paucis sacrisque uerbis infunduntur, Idque si quando nos ad te uenire contigerit. Cæterum quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerunt penes me, sed iam non sunt: qui uero penes uos circumferuntur libri adolescentiæ meæ, de Occulta philosophia intitulati, horum priores duo in multis deficiunt, tertius totus mancus, nec nisi scriptorum meorum epitome quoddam continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrum recognitumque aliquando in lucem dabo, clauis tamē operis solis amicissimis reseruata, quorum te unum esse non dubites. Vale felicissime, è Lugduno. XXIII. Septemb. Anno. M. D. XXVII.

A D E V N D E M.

EX humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illumque amplector totus, uoloque sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quam literis demonstrari possit gratissimum fore, altissimeque insidere animo: me uero talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, quique eos qui se meæ amicitiae commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubile fore perpetuoque duraturam. Iam uero quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quod omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu siue uinculo) transire, quo ipse transformeris efficiareque; deus quemadmodum de Mose ait dominus, inquiens: Ecce ego constitui te deum Pharaonis. Hæc est illa uera & summa mirabilium operum occultissima philosophia: Clauis eius intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tanto sublimiores induimus uirtutes, tantoque maiora & facilius & efficacius operamur. Verum intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiuam carnem superauerit, fueritque propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quam similibus congreduuntur) ac

F iii

peruidendis illis occultissimis dei & naturæ secretis, omnino inefficax est, at que hoc opus, hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere & mortali puluere seipsum amisit, deum ipsum inueniet? Quomodo apprehendet spiritualia carni immerfus & sanguini? An uidebit dominum homo & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti si prius mortuum non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mundo & carni, ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui uelit ad hæc secretorum penetralia ingredi, non quod corpus separetur ab anima, sed quod anima relinquat corpus: de qua morte Paulus scribit Colossensibus: Mortui estis, & uita uestra abscondita est cum Christo. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominem in corpore uel extra corpus, nescio; deus scit, raptum usque ad tertium cælum, & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam pretiosa in conspectu domini morte, mori oportet, quod contingit paucissimis, & forte non semper: Nam pauci quos æquus amauit Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, dijs geniti potuerunt. Primum qui non ex carne & sanguine, sed ex deo nati sunt: proxime, qui naturæ beneficio ac cælorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt: ceteri meritis nituntur & arte, de quibus uiua uox te certior reddet. Verum hoc te admonitum uolo, ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina passus, tibi ista prædicem, aut tale quid mihi arrogare uelim, uel concedi posse sperem, qui hæctenus humano sanguine sacratus miles, semper fere aulicus, cum carnis uinculo charissimæ uxori alligatus, omnibusque instabilis fortunæ flatibus expositus, torusque à carne, à mundo, à domesticis curis transuersim actus, tam sublimia immortalium deorum dona non sum adsecutus: Sed accipi me uolo uelut indicem, qui ipse semper præ foribus manens, aliis quod iter ingrediendum sit, ostendit. Cæterum de amore in te meo tu quidem minime falleris, beneficiis meis quid debeas, non uideo, quippe qui non contulerim in te quicquam, nisi quod paratus sum dum dabitur occasio, conferre omnia. Tu nunc felicissime Vale, e Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICVS COR-

NELIVS AGRIPPA CVIDAM AMICQ

suo in Aula Regis.

S. D.

Olebant ueteres edito prouerbio insignem stultitiā notare, Noctuas Athenas inferre: sed non minoris stultitiæ est, impietatis autem maxime, dæmones inferno addere. Scis quem dico infernum, illam inquam scelerum scholam, quam indignatus alibi suis coloribus egregie depinxi aulam. Sed nunquam antea tam iusta scribendi simul & indignandi occasio data est atque nunc, si per occupationes liceret rem pro dignitate tractare, Continere tamen nequeo calamum, quin

argumentū eius tibi exponam Audi nūc igitur rem stultam simul & impiā: Accersitus est è Germāia nō modicis sumptibus uir quidā dēmoniorū, hoc est cacomagus, in quo potestas dēmonū inhabitat, ut sicut Iānes & Mābres restiterūt Moſi, sic iste resistat Cæsari. Persuasum est enim illis à patre mendaciorum, illum futurorū omniū præsiciū, arcanorum quorūcūq; consiliorū consciū, ac deliberatarū cogitationū interpretē: tanta præterea præditiū potestate, ut possit regios pueros reducere per aëra, quēadmodū legitur Abacuc cū suo pulmēto traduct⁹ ad lacū leonū: possetq; sicut Helisēus obſessus in Dothaim, ostēdere mōtes plenos equorū & curruū igneorū, exercitūq; plurimū: insup & reuelare & trāsferre thesauros terre, quasq; uolet coget nuptias amoresq; aut dirimet: deploratos quosq; curabit morbos, stygio pharmaco, puta radicatā ethicā, cōfirmatā hydropē, inossatā elephātiā, & quam

Soluere nodosam nescit medicina podagram,

Multaq; præterea quæ fama obscura recondit.

Vides ubi fides eorum locata est, ubi spes reposita, qui elemēta, cœlū, fata, naturam, prouidentiam, deum, omnia unius magi imperio subiicere conantur, & regni quærūt salutē à publicę salutis hostibus dæmonibus, dicentes in corde suo cum Ochozia: Non est deus in Israēl, eamus ad consulēdum Belseub deum Acharon. Et sicut Saul locutus ad Pythonē, ait: Philistiim pugnant aduersum me, & dñs recessit à me, & exaudire noluit, uocaui ergo te. Adeo ne & penes istos desperatū est de deo, ut requirenda censuerint auxilia dæmonū? Nonne hoc est iuxta uerbum Iudæ & Petri, dñm nostrum Iesum Christū saluatorem, & qui nos redemit, deum abnegare, & superinducere sibi celerem perditionem? Nonne thesaurizant sibi iram indignationis domini, mittentem in eos immisiones per angelos malos? Nonne traditi sunt in reprobū sensum, q̄ ueritatē arcani consilii petūt à patre mēdaciorum diabolo, & uictoriam postulant aliunde q̄ à domino exercitū? Atq; tamen huic tam nefario idololatriæ & sacrilegiorū artifici, audaciā præstat, quæ istis tam impense fauet orthodoxa illa mater, & Christianissimi filii accommodatur autoritas, & è sacris pecuniis largiuntur munera, cōniuentibus etiam atq; rā nephariam operam conducentibus colūnis ecclesiæ, episcopis & cardinalibus, & impietatis ministro impii applaudunt procures, quemadmodū operibus lupi congratulantur corui. Quod maius peccatum commiserunt Pharaon, Balach, Saul, Achab cum sua Iezabel: Ochozias Nabuchodonosor, Balthassar, Sennacherib, & cæteri cultores Baal: Vocauit Pharaon contra Moſen magos suos, & illi uicti in tertia plaga confessi sunt digitum dei: rex autem obstinatus per decē plagas periit in mari rubro. Vocauit Balach Moabites Balaam ariolum ut malediceret Israēl, & deus ipse maledictionem conuertit in benedictionem, Balach uero maledictus est. Quid Saulo Samuelis sui aut Pythonis profuere responsa? Nonne confossus est in monte Gelboë: Achab & Iezabel nefariis nuptiis coniuncti confidebant in propheta

Baal, & iuxta uerbum dei egressus est spiritus mendax in ore omnium prophetarum, Achab ascensuro in Ramod Balaad prospera promittentiū, ceciditq; Achab, & Iezabel præcipitata est, & canes comederunt eos. Corripitur Asa rex Iuda à propheta domini, quia in ægritudine sua non quæsiuit dominū, sed in artem medicorum confisus est. Nōne maius peccatum habituri sunt, qui relinquentes deum saluatorem, & salubres naturæ uires, salutem quærūt à satana? Fecit ita quondam Ochozias, proptereaq; audiuit à propheta domini, Supra lectulum quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. Percurratur cæterorum infidelium regum series, etiam gentilium historiæ, Zoroastes, Diotharus, Cræsus, Pōpeius, Pyrrhus, Crassus, Nero, Iulianus, quid lucrati sunt in magis & diuinatoribus suis, qui mentiti sunt illis felicitas? Nonne omnes ad nihilum redacti sunt, & male perierūt in peccatis suis? Sic solent impiæ illæ nugæ semper pernitiæ suis adferre cultoribus, quibus profecto qui maxime confidunt, maxime omnium redduntur infelicissimi. Nō inficior, sunt naturales sciētiæ, sunt metaphysicæ artes, sunt occulta ingenia, quibus citra dei offensam, citra fidei & religionis iniuriam tueri possunt regna, explorari consilia, uinci hostes, eripi captiui, adaugeri diuitiæ, conciliari hominum beneuolentia, depelli ægritudines, conseruari sanitas, prolongari uita, restitui iuuentutis robur. Sunt insuper sacre religionis intercessionēs, publicæ supplicationes, priuatæ bonorum preces, quibus non solum irā dei flectere, sed & simul illum nobis beneficū impetrare possumus. Quod si præterea ars quædam est præscientiæ & mirandorum operum, quam Calomagiam siue Theurgiam ueteres uocant, certe hæc istis nugatoribus & dæmoniorum mancipiis incognita est. Quippe explorare de futuris aut imminentibus aliis uel occultis, & quæ hominibus diuinitus portenduntur ueridicas sententias, atque operari opera uirtutum communem naturæ consuetudinem excedentia, non nisi profundæ & perfectæ doctrinæ, integerrimæq; uitæ ac fidei est, non hominum leuissimorum ac indoctorum. Homini bus autem innocentibus & doctis in lege domini, pro uota fidei seruit omnis creatura, & exaudiuntur ad quæcunque petierint. Sic Heliam coruus pauit, & ad preces eius terra fructus retinet, cælum negat pluuiam, & in impios euomit ignes suos. Sic Helisæo seruiunt ursi, militant angeli, flumina siccis transeuntur pedibus. Danieli posita ferocitate neglectaq; fama adblādiuntur leones: Et succensus in fornace ignis non urit pueros. Eiusmodi sunt non Cacomagorum, non Geoticorum, non dæmoniorum, sed fidelium diuinorumq; hominum opera: non enim dæmones, sed spiritus dei ministrant illis. Sunt fateor aliqui, etiam in hunc diem (& forte plures) uiri sapientia graues, scientia insignes, uirtutibus & potestatibus pollentes, uita & moribus integri, prudentia inuicti, etiam ætate & robore dispositi, ut reipublicæ cōsilio & opera plurimum possint prodesse: sed hos aulici uestri contemnunt, ut ab instituto eorum longe diuersos, quibus pro sapientia malitia est, fraus & do-

ius pro consilio, astus & calliditas pro scientia, deceptio & perfidia pro prudentia est. Religionis locum possidet superstitio, & in afflictionibus blasphematur deus: & quæ (ut ait Apostolus) in infirmitate perficitur fides, contemnitur: sed recurritur ad inuocamenta malorum dæmonum. Bonus quisque apud eos irridetur, audax hypocrisis prouchitur, ueritas pro crimine est, laus & præmia stultitiæ & sceleribus reposita sunt. O stulti & impii, qui his artibus stabilire uultis regnum, quibus olim potentissima imperia ceciderunt funditusque euerfa sunt. De quibus uere dictum est per Hieremiam: Cecidit corona nostra, uæ quia peccauimus. Quod utinam non tam uere quàm excogitata ingeniosa sorte in uos quadraret. Siquidem ille uersiculus collectis inuicem numeralibus literis. M. C. V. I. annum exprimit M. D. XXIII. quo iuxta uestrum calculum, rex uester apud Papiam captus est. Nōne hæc uidistis & admirati estis, quæ ante facta quæ fuissent impossibilia iudicastis? Et adhuc superbitis & obdurati estis in infelicitatibus uestris. Contemnitis prophetas, & dei comminationes uobis pro fabulis sunt. En prope est, & adhuc uidebitis & sentietis magnalia dei in orbe terrarum, & collapsi in fata contremiscetis, quia ueniet super uos miseria quam nescitis: quo tunc fugietis? State cum incantatoribus uestris & cum multitudine maleficorum uestrorum, si forte quid prosint uobis, aut possitis fieri fortiores. Nonne accersitus Germanicus cacomagus saluabit uos, & mendaces faciet prophetas, ac præualebit contra iram domini, & liberabit uos à malo? Non sic impii non sic. Nisi dominus edificauerit & custodierit ciuitates & regnum, in uanum laborant & uigilant omnes custodes eius. Solius dei est, non dæmonum, non magorum, suspendere aut mutare prophetarum sententiā: si uos toto corde conuersi ad eius misericordiam, uestram mutaueritis malitiam atque perfidiam. Sic namque Nabuchodonosor Danielis consilio peccata eleemosynis redimens, & iniquitates in misericordiis pauperum, imminentem dei iram ad tempus effugit, donec in aula Babylonis uoce elationis suæ rursus illam in se reuocauit. Achab impiissimus cum sua Iesabele, cui mortem per Heliam dominus nunciauit, quia conuersus est ad deum, factus est iterum sermo domini ad Heliam: Quia reueritus est Achab faciem meam, non inducam malum in diebus eius. Niniuite quia ex edicto regis & principum egerunt poenitentiam ad prædicationem Ionæ, ab imminente protinus excidio liberati sunt. Intimauit Esaïas Ezechiam sententiam, ut disponderet domui suæ cito moriturus: Ille orauit & fleuit, & sanatus est, adactis ei annis uite quindecim: Sic enim ad eum per eundem prophetam locutus est dominus: Vidi lachrymas tuas, & exaudiui orationem tuam: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos. Insuper & de manu regis Assyriorum eruiam te, & ciuitatem istam, & protegam eam. Tantum potuit conuersio & oratio pii regis, ut qui pro se solo orauit, tamen non pro se solo impetrauit, sed etiam pro ciuitate & populo. Solus dominus est qui saluum fecit regem,

& qui sapientiam dat filio regis. Ad hūc magistrum confugere oportet, qui quærunt salutem, non ad magos & ariolos. Induimini iustitiam, & time te dominum, uos qui quæritis felicia. Si regni firmitas quæritur, scriptum est: Iusti hæreditabunt terram: In memoria æterna erit iustus, & in æternum nō commouebitur. Si securitas quæritur: Qui timeant dominum, ab auditione mala non timebunt, sed & omnes despicient inimicos. Si honor & opes quæruntur: Gloria & diuitiæ in domo eius. Si laus & fauor: Generatio rectorum benedicetur. Si potentia: Potens in terra erit ipse & semen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugii prosperitas: Vxor eius sicut uitis abundans in lateribus domus, & filii eius sicut nouellæ oliuarum. Si corporis sanitas & robur: Non dabit dominus sanctos suos uidere corruptionem. In omnibus deniq; beatus est uir qui timeat dominum, qui immaculatus in uia, qui non abiit in consilio impiorum, qui miseretur super egenum & pauperem: nam in die mala liberabit eum dominus, & non tradet eū in manus inimicorum eius: peccatores autē uidebunt & irascētur, dentibus frement & tabescent, desiderium eorum peribit. Hæc nūc admonuisse satis. Nolo enim curiosius hanc rem prosequi, ne forte malitia subiectæ materiæ calamum protrudat quo non expedit. Vale ex Lutetia Parisiorum XIII. Februarii Anno. M. D. XXVIII. Romano calculo.

HENRICI COR.

AGRIPPAE CENSURA SIVE RETRACTATIO
De magia ex sua declamatione de Vanitate
scientiarum & excellentia Verbi dei.
DE MAGIA IN GENERE.

Xigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus, nam & ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; cognata est, ut qui magiam sine astrologia profiteatur, is nihil agat, sed tota aberrat uia. Suidas magiam à Maguseis, & nomen & originem traxisse putat. Cōmunis opinio est nomen esse Persicum, cui astipulātur Porphyrius & Apuleius, & significare eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia itaq; omnem philosophiam, Physicam, & mathematicā complexa, etiam uirēs religionum illis adiungit. Hinc & Goetiam & theurgiam in se quoq; continet. Qua de causa magiam pleriq; bifariam diuidunt, in naturalem uidelicet & ceremonialem.

DE MAGIA NATURALI.

Naturalē magiam, non aliud putant, q̃ naturalium sciētiarum summam potestatem, quam idcirco summum philosophiæ naturalis apicem, eiusq; absolutissimam consummationē uocant, & quæ sit actiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturalium

uirtutū adminiculo, ex mutua earū & opportuna applicatione opera edit, supra omnē admirationis captū: qua magia Aethiopes maxime & Indi utebātur, ubi herbarū & lapidū, ceterorumq; ad id spectantiū facultas suppetebat. Eius meminisse uolunt Hieronymū ad Paulinū, ubi ait Apolloniū Tyanetū fuisse magū, seu philosophū, ut Pythagorici. Eius etiā generis fuisse magos, qui Christū natū muneribus inuisentes adorauerūt, quos euangeliorū interpretes exponunt Chaldæorum philosophos: quales fuisse Hiarchas apud Bragmanas, Tespion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Pompilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi fili⁹ apud Persas, Nā Indi, & Aethiopes, & Chaldæi, & Persæ hac maxime præcelluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuuntur Persarū regū filii, ut ad mundanæ reipublicæ imaginē suā & ipsi rempublicā administrare, distribuereq; condiscāt: & Cicero in Diuinationū libris ait, neminē apud Persas regno potiri, qui prius magiā non didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quæ rerū omniū naturalium atq; cœlestium uires contemplata, earundemq; sympathiā curiosa indagine scrutata, reconditas ac latētes in natura potestates ita in apertū producit: inferiora superiorū dotibus, tanq̃ quasdam illecebras, sic copulans, per eorū mutuā applicationē ad inuicē, ut exinde stupenda sæpe cōsurgant miracula, nō tā arte q̃ naturā, cui se ars ista ministrā exhibet hęc operāti. Nā magi, ut naturæ accuratissimi exploratores, cōducentes ea, quæ à natura præparata sunt, applicando actiua passiuus, sæpissime ante tēpus à natura ordinatū effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cū tamen naturalia opera sint, interueniente sola tēporis præuentione: ut si quis in mēse Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinū intra paucas horas excrecere faciat in perfectā plantā, & iis maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersorū generū animalia, & rerū trāsmutationes q̃ plurimas, cuiusmodi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon pura & naturali magia. Scripserunt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Euanthes rex Arabum, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebræus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirānides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazarub, Tebith, Berith, Salomon, Astaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alii, quorū aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmenta adhuc extāt, & ad manus meas aliquādo puenerunt. Ex recētoribus uero scripserūt in naturali magia pauci, & illi quidē pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimūdu Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamen unā cū naturali magia plurimum superstitionis admiscet, quod quidem fecerunt & alii.

DE MAGIA MATHEMATICA.

SVnt præterea alii naturæ sagacissimi æmulatores, inquisitoresq; audacissimi, qui absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis discipli-

G

nis, adscitis cœlorū influxibus, sese naturæ operum similia producere posse pollicentur, ut corpora euntia uel loquētia, quæ tamē nō habeant uirtutes animales: qualis fuit colūba Architzæ lignea, quæ uolabat, & statuæ Mercurii, quæ loquebātur: & caput æneū ab Alberto Magno fabricatū, quod locutū phibēt. Excelluit in istis Boëthius, uir maximī ingenii, & multiplicis eruditionis: ad quē de istiusmodi scribens Cassiodorus: Tibi (inqt) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositum est: ruæ artis ingenio metalla mugiūt, Diomēdes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat, aues simulatæ sunt, & q̄ uocē propriā nesciūt habere, dulcedinē cantilenæ probantur emittere, parua de illo referimus, cui cœlū imitari phas est. De istis puto artificii dictū est, quod apud Platonē legimus in undecimo de Legibus: Ars data est mortalibus, qua res posteriores quasdā generarēt, nō quidem ueritatis & diuinitatis participes, sed simulacra quædā sibiipsis cognata deducerēt: atque eousq; progressi sunt magi homines audacissimi omnia perpetrare, fauente maxime antiquo illo & ualido serpēte scientiarū pollicitatore, ut similes illi tanquam simiæ, deum & naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

St præterea naturalis magiæ species, quā ueneficam, siue pharmaciam uocāt, quæ poculis, phyltris, uariisq; ueneficiis medicamentis perficitur: cuiusmodi Democritus confecisse legitur, quo boni, felices, fortunatiq; filii gignantur: & aliud, quo auiū uoces rite intelligamus, sicut de Apollonio narrant Philostratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibusdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis

Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,

Atq; satas aliò uidi traducere menses.

Et Plinius narrat, quendam Demarchū Parrhasiū in sacrificio, quod Arcades Ioui Lycēo humana hostia faciebant, immolati pueri exta degustasse, & in lupū se cōuertisse: propter quā hoīm in lupos immutationē, putat Augustinus Pani Lycēo, & Ioui Lycēo nomē esse impositū. Narrat idē Augustinus, dum esset in Italia, quasdā fœminas magas, Circes instar, dato uiatoribus ueneficio in casco, eos in iumēta uertisse: cumq; portassent quæ placuissent onera, rursus in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantio tunc accidisse. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramenta esse & impossibilia, is recordetur quomodo sacræ literæ narrant, Nabuchodonosor regē mutatum in bouem, & septem annis scœno uixisse, tandem dei misericordia in hominem rediisse: cuius corpus post mortem illius filius Euilmerodat in escā dedit uulturibus, ne quādo resurgeret à mortuis, q̄ iā de bestia redierat in hominē, & eiusmodi plura de magis Pharaonis narrat Exodus. Verū de iis siue magis siue ueneficis loquitur Sapiēs, dū dicit: Exhorruisti illos deus, q̄a horribilia opa tibi faciebāt p̄ medicamina. Illud præterea uos scire uolo, nō solū

naturalia scrutari hos magos, uerumetiā ea quæ naturā comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, concētus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Pſylli & Marſi conuocabant serpentes, alii aliis deprimentes fugabant: ſic Orpheus Argonautarū tempeſtatem hymno cōpeſcuit: & Homerus narrat Vlyſſi ſanguinē uerbis reſtrictū: & in lege duodecim tabularum iis, qui meſſes excantaſſent, pœna conſtituta eſt: ut non dubium ſit, magos etiam ſolis uerbis & affectibus, aliisq; ſimilibus, non in ſeipſos modo, ſed etiam in res extraneas ſæpe mirum aliquē producere effectū: quæ omnia nō ſecus uim inſitā in res alias profundere, illasq; ad ſe trahere, uel abs ſe repellere, ſeu alio quouis modo afficere putant, q̄ magnes ferum, & ſuccinum paleas trahūt: ſiue adamas, & allium magnetem ligant: ſicq; per hāc rerum gradariam ac concatenatam ſibi ſympathiam, non ſolum dona naturalia & cœleſtia, ſed etiā intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Syneſius, ex magorum ſententia, deſuper ſuſcipi poſſe confirman, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, ſcilicet per huiusmodi rerum conſenſum, magos etiā numina euocare ſolitos. Ad tantā enim quidam eorum deuoluti ſunt inſaniam, ut ex diuerſis ſtellarum conſtellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionū ratione rite obſeruat, conſtructā imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; ſpiritu accepturam putent, quo conſulentibus illam, reſpōdeat, & occulte ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hanc naturalē magiā nonnunq̄ in goctiā & theurgiā reclinatā, ſæpiſſime malorum dæmonū uafraſmentis, erroribusq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

Eremonialis autē magiæ partes ſunt goctia atq; theurgia. Goctia, immundorum ſpirituum cōmerciis inauſpicata, nefariæ curioſitatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamētis concinnata, omniū legum placitis eſt exterminata & execrata. Huius generis ſunt, quos necromanricos, & maleficos hodie nuncupamus.

Gens inuiſa deis, maculandi callida cœli,

Quas genuit natura mali, qui ſidera mundi,

Iuraq; fixarum poſſunt peruertere rerum.

Nam nunc ſtare polos, & flumina mittere norunt,

Aethera ſub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi ſunt ergo, qui defunctorū inſclamant animas, & illi quos ueteres dicebāt epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circumferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, ſpiritus paſcunt in uitro, per quos ſe prophetare mentiuntur. Et hi oēs bifariam procedunt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere ſtudēt: quippe cū omnis creatura timet & reueretur nomē illius, qui fecit eam, non mirum ſi goctici, & quiq; etiam infideles, pagani, ludæi, Saraceni, & cuiuſcunq; prophani colle

Sii siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringāt. Alii autem nefandissimi, detestādo & omnibus ignibus plectēdo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificant & adorant, idololatraz & uilissimæ deiectiones rei effecti sunt: quibus criminibus, & si priores non sunt obnoxii, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dæmones inuigilant, semper quo errātes nos decipiant. Ex horum uero goëticoꝝ anagyri, profluxerūt omnes isti tenebrarū libri, quos improbatę lectionis Vlpianus Iuriscōsultus appellat, protinusq; corrumpēdos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circumferuntur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorii, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorū nugæ stultè secuti sunt Alphonsus rex Castellæ, Robertus Anglicus, Bacō, & Apponus, & pleriq; alii deplorati ingenii homines. Præterea nō homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei, tam execrabiliū dogmatū fecerunt autores, sed & libros à Raziele & Raphaele, Adami & Tobia, angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti, suorum præceptorū canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & characterum genus, extructionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugæ ac imposturas cōtinere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquę magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostrę religionis ceremoniis permixtis insitisq; ignotis multis nominibus, & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse: nā nisi re uera essent, atq; pillas multa mira ac noxia fierent, non tam arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autem goëtici isti solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia dei iussum expectant, nec nisi mundis corde & uita sanctis hominibus congre-diuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præsto, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorentur: & quia mulieres secretorum audiores sunt, ac minus cautæ, atque in superstitionem procliues, faciliusq; illuduntur, ideo illis se præbēt faciliores, faciuntq; ingentia prodigia: cuiusmodi de Circe, de Medea, de aliis canunt poëtæ: restantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alii, tum philosophi, tum catholici doctores & historici, ipse etiam sacre literæ. Nam in libris regum legimus phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur nō fuisse animā prophetæ, sed malignū spiritū, qui illius sumpserit imaginē. Tamen Hebræorū magistri dicunt, quod etiā Aug. ad Simplicianū fieri potuisse nō negat, q̃a fuerit uerus spiritus Samuelis, q̃ ante completū annum à disces-

su ex corpore facile euocari potuit, prout docēt Goetici. Quin etiam magi, necromatīci, illud naturalibus quibusdam uiribus ac uinculis fieri posse autumāt, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerūt, ut corpora mortuorum sepelirentur in loco sacro, & luminibus sociarentur, aqua benedicta aspergantur, thure & incenso suffumigētur, & expiētur orationibus, quousq; super terram extiterint. Nam ut aiūt magistri Hebræorum, omne corpus nostrū, & carnale animal, & quicquid in nobis super materia carnis male disposita innititur, relinquitur in cibum serpenti, & ut ipsi uocant Aza zeli, qui est dominus carnis & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnib⁹ diebus uite tue. Et in Isaia: Puluis panis tuus, hoc est, corpus nostrum creatum ex puluere terræ, q̄ diu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, ut non amplius serpentis, sed dei sit effectum, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbum Pauli dicētis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpentis. Hanc itaq; turpem & horridam carnis materiam, ac serpentis cibum morte deponimus, illam aliquando in meliorem sortem, & spiritualementrā mutata reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum est in his, qui primitias resurrectionis degustarūt, & multi hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita consecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moses, quorum corpora transmutata in naturam spiritualementrā, non uiderunt corruptionem: nec sicut cætera cadauera potestati serpentis relicta sunt. Atq; hæc est illa disceptatio diaboli cū Michaelē de corpore Moyse, cuius meminit in epistola sua Iudas, sed de Goetia & Necromātia hæc satis.

DE THEVRGIA.

Heurgiam uero pleriq; putant haud illicitam, quasi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur, cum sepissime tamen sub dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obstringatur: non solum siquidem naturalibus uiribus, sed etiam certis ritibus & ceremoniis cœlestes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui magi editis uoluminibus pertractant. Omnium autem ceremoniarum pars maxima, in munditia seruāda consistit, primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorum quę circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in habitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostiis, sacrificiis, quorum munditia ad diuinorum consuetudinem & contuitum disponit, & in sacris summo opere efflagitatur, iuxta uerba Isaia: Lauamini & mundi estote, & auferte malum cogitationum uestrarum. Immunditia uero, quia aërem frequenter & hominem inficit, mundissimum illum cœlestium & diuinorum influxum distubat, & mūdōs dei spi-

ritus fugat. Verum nonnunquam immundi spiritus, & deceptrices potestates, ut uenerentur & adorantur pro diis, etiam hanc munditiā exquirunt: ideo hic maxima opus est cautela, de quibus late in libris nostris de Occulta philosophia differuimus. Verum de hac theurgia, siue diuinorum magia plura disputans Porphyrius, tandem concludit theurgicis consecrationibus posse quidē animā hominis idoneā reddi, ad susceptionē spirituum & angelorum, ad uidēdos deos: reditū uero ad deū hac arte præstari posse inficiat omnino. Eius itaque scholæ sunt, ars almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationū, & eiusmodi supstitutionū plura, quæ eo ipso sunt perniciosiora, quo apparēt imperitis diuiniora.

DE CABALA.

Erunt occurrunt hic mihi uerba Plinii, quod est & alia inquit magices factio, à Mose etiam nū & Laopea Iudæis pēdens: quæ uerba me de cabala Iudæorum cōmonefaciunt, quā in monte Sina à deo ipso Mosi datam penes Hebræos constās opinio est, ac deinceps per successionū gradus citra literarū monumenta, usque in Ezræ tēpora posterioribus sola uiua uoce tradita: quæ admodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lyfiade, qui in Græcia Thebis scholas habuere tradebantur, in quibus discipuli memoriter doctorū præcepta tenētes, ingenio & memoria pro libris utebantur: sic & Iudæi quidam literas aspernati, in memoria & obseruatione, ac uocali traditione hanc collocarūt: unde cabala ab Hebræis, quasi solo auditu unius ab altero receptio, nuncupata est. Ars (ut fertur) peruetusta, nomen autem nō nisi recētibus temporibus apud Christianos cognitū. Eius uero duplicem tradunt scientiam, unā de Bresith, quā & cosmologiam uocant, uidelicet rerum creatarū naturalium & cœlestium uires explicantem, & legis bibliæque arcana philosophicis rationibus exponentē: quæ profecto hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonē regē præstitisse credimus. Legitur namque in sacris Hebræorum historiis, illū disputare solitū à cedro Libani, usque ad hyssopum: itē de iumentis, uolucris, reptilibus, & piscibus, quæ omnia magicas quasdam naturæ uires præ se ferre possunt. Ipse quoque inter posteriores Moyse Aegyptius, in expositionibus suis super Pētateuchū, & plures thalmudistæ hanc insecuti sunt. Alterā uero eius scientiā uocant de Mercaua, quæ est de sublimioribus diuinarū, angelicarūque uirtutū, ac sacrorū nominū, & signaculorum contemplationibus, quædam quasi symbolica theologia, in qua literæ, numeri, figuræ, res & nomina, & elementorū apices, ac lineæ, puncta & accentus, omnia sunt profundissimarū rerum, & magnorū arcanorū significatiua. Hanc rursus bifariā secāt, in Arithmantiā, uidelicet quæ notariæ conuocatur, de angelicis uirtutibus, nominibus, signaculisque, etiā dæmonū ac animarū cōditionibus tractans: atque in theomantiā, quæ diuinæ maiestatis mysteria, emanationes, sacraque nomina, & pentacula scrutatur: quā qui norit, hunc aiunt admirandis pollere uirtutibus, ita quod dū uelit futura omnia præsciat, toti naturæ imperet, in dæ-

Cabala duplex.

mones & angelos ius habeat, & miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse: uirgā in colubrū, aquas in sanguinē uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignē cum grādine, uelicas & tabes Aegyptiis immisisse: primogenitū omne ab homine usq; ad pecus interemisse: suosq; deducētē, mare aperuisse, fontē de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes p̄ diē, columnā ignis per noctē, suis p̄misisse: uocē dei uiuētis ad populū, è cœlis deuocasse: arrogātes igne, murmurātes lepra, percussisse: male merētes subita strage, alios terræ hiatu absorptos affecisse: populū cœlesti cibo pauisse: serpētes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbā ab infirmitate, uestes corū à corrosione cōseruasse: & hostiū uicticē reddidisse. Hac deniq; miraculorū arte & Iosue stare solē p̄cepisse, Eliā ignē in aduersarios è cœlo deuocasse, puerū mortuū uita restituisse, Danielē leonū ora perstrinxisse, tres pueros in camino æstuātis incēdii carminālusisse. Porro hac arte astruūt pfidi Iudei etiā Christū tā admirāda sēpe fecisse, Salomonē quoq; hāc percalluisse, atq; ex ea artē cōtra dæmones, eorundēq; uincula, & cōiurationū modos, ac cōtra morbos excātamēta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verū ego deū Moysi, cæterisq; prophetis multa, quæ cōtinerētur sub cortice uerborū legis, prophano uulgo nō cōicāda mysteria retexuisse, ut nō dubito, sic hāc quā iactant Hebræi cabalæ artē, quā ego multo labore aliquādo scrutatus sum, nō nisi merā superstitiōis rapsodiā, ac theurgicā quandā magiam agnosco: quod si (quod Iudæi iactāt) à deo profecta ad uitæ perfectiōnē, ad hominū salutē, ad dei cultum, ad intelligētiæ ueritatē cōduceret, profecto spiritus ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere omnē ueritatē, hanc usq; in hęc postrema tēpora, suā non celasset ecclesiā: quæ profecto omnia nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptisumus, cæteraq; salutis sacramēta reuelata, & perfecta sunt in omni lingua. Vnius cuiusq; enim linguæ par est & eadē uirtus, modo par sit & eadē pietas: nec est aliud nomē in cœlis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutē, p̄ter unū nomē Iesu, in quo recapitulānt, & cōtinent oīa. Hinc Iudei in diuinis nominibus pertissimi, par aut nihil post Christū operari possunt, sicut prisci illorū patres. Quod autē experimur, & uidemus huius artis (ut uocāt) reuolutiōibus, sæpe miras magnorū mysteriorū à sacris literis extorqueri sentētias, totū hoc nihil aliud est, q̄ lusus quidā allegoriarū, q̄s otiosi hoīes, in singulis literis & p̄ctis & numeris occupati, quod hęc lingua & scribēdi ritus facile patiūtur, pro eorū arbitrio fingūt, atq; refingūt: quæ & si nōnunq̄ magna sonent mysteria, nihil tamē probare, nec euincere queūt, quin iuxta uerba Gregorii eadē facilitate cōtemnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraq; Rabanus monachus, sed latinis characteribus & uersibus, insertis uariis imaginibus, qui quaq; uersus lecti, per quælibet superficiē ac imaginum lineamenta sacrū aliquod enuntiant mysteriū, depictæ illic historiæ reprēsentatiuū: quæ etiam ex prophanis literis extorque-

ri posse nemo ignorat, qui Valeriae Probae ex Vergilii carminibus compositas de Christo centones legerit, quæ omnia & eiusmodi sunt speculationes oriosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrū puto tam stolidæ cervicis, qui de iis credat aliquā haberi artem uel sciētiā. Est itaq; nihil aliud hæc Iudæorum cabala, q̃ perniciosissima quædam superstitio, qua uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones & parabolas hinc inde ex propriis fictionibus cōstruentes: aptare illis uolūt eloquia dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum tentant uiolētās & blasphemias perfidiæ suæ inferre probatiōes. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia dei mysteria, & quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quæ etiam prophetare, & uirtutes & miracula sese perficere, sine rubore, magnāq; audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & in umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ cervicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa cabala impetum faciēs, amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastum perdit uerbum ueritatis. Ex hoc cabalisticæ superstitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophiræ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoq; cum discipulis suis Græcam quandam cabalam cōmentati sunt, omnia Christianæ fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis construunt corpus, quod uocant ueritatis, docentes, absque illis literarum & numerorum mysteriis non posse in euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenāq; parabolis scriptæ, ut uidentes nō uideant, & audientes non audiant, & intelligētes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatem solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atq; hanc esse illam alphabetariam & arithmanticam theologiam, quā Christus secreto manifestauit apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes, in abscondito secum illa custodientes. Sapiens autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos mōstra fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

Sed redeamus ad magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatoriis

fraudibus ludunt, & somnia immittunt, quod non tam goëtitis incantamentis, & imprecationibus, demonumq; fallaciis, quàm etiã certis fumigiorũ uaporibus, luminibus, phyltris, collyriis, alligationibus, & suspensionibus: præterea annulis, imaginibus, speculis, similibusq; magicæ artis pharmaciis, & instrumentis, naturali cœlestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuũ prompta subtilitate & industria fiunt, cuiusmodi ab histrionibus & ioculâtoribus quotidie fieri uidemus, quos idcirco chirosofos, hoc est, manusapiçtes appellamus. Extât de hoc artificio libri præstigiorũ Hermetis, & quorundã aliorũ: legimus quoq; Paseren quẽdam præstigiatores refertissimum conuiuium hospitibus monstrare solitum, idq; cum libuit rursum euauisse, discumbentibus omnibus fame ac siti elusis. Numam Pompiliũ etiam istiusmodi præstigiis usum legimus. Sed & doctissimum Pythagoram id ridiculum aliquando factitasse, ut quæ collibuisse, sanguine perscriberet in speculo, quoad pleniluminis lunæ orbem obuerso, stanti à tergo res exaratas in disco lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam quicquid de hominum transformationibus legitur decantatũ à poëtis, creditũ ab historicis, & à nõnullis Christianis theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini uel equi, uel alia animalia oculis fascinati, aut perturbato medio, idq; arte naturali. Nonnunq; etiã hæc fiunt à bonis & malis spiritibus, seu ad bonorũ preces ab ipso deo, sicut in sacris literis legim⁹ de Heliseo propheta, obseffo ab exercitu regis Syriæ uallantis Dothain: uerũ puris & apertis à deo oculis ista nõ possunt illudere: sic mulier illa, quæ à uulgo iumentũ iudicabatur, Hilarioni non iumentum, sed quod erat mulier uidebatur: ea igitur quæ hoc modo secundũ apparentiã fiunt, præstigia dicuntur: q̃ aut fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor, aut messibus ad alios agros traductis, de his diximus superius: uerũ de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginãtur, præter imaginatiua, nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanq; artificii finis est, non facere simpliciter, sed usq; ad apparentiam imaginamenta porrigere, quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaq; ex his quæ dicta sunt, pater non aliud esse magiam, quàm complexum idololatriæ, astrologiæ, superstitionis, & medicinæ. Iamque etiam à magis magna hæreticorum caterua in ecclesia orta est, qui sicut Iannes & Mambres restiterunt Moyse, sic illi restiterunt apostolicæ ueritati: horum princeps fuit Simon Samaritanus, qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artem statua donatus est, cum hac inscriptione: Simoni sancto deo. Eius blasphemias copiose narrant, Clemens, Eusebius, & Irenæus. Ex hoc Simone tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones monstrofi Ophitæ, turpes Gnostici, impii Valentiniani, Cerdoniani, Marcionistæ, Montaniani, & multi alii hæretici prodierunt, propter quæstum & inanem gloriam, mentientes aduersus deum, utilitatem nullam,

neq; beneficia hominibus præstantes, sed decipientes, & in perniciem & in errorem mittentes, & qui credunt illis confundentur in iudicio dei. Verum de magicis scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres amplo satis uolumine, quos de Occulta philosophia nuncupauit, in quibus quicquid tunc per curiosam adulescentiam erratum est, nunc cautior hac palinodia recantari uolo: permultum enim temporis & rerum, in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quod sciam quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicumq; enim non in ueritate, nec in uirtute dei, sed in elusione dæmonum, secundum operationem malorum spirituum, diuinare & prophetare præsumunt, & per uanitates magicas exorcismos, incantationes, amatoria, agogima, & cætera opera dæmoniaca, & idololatriæ fraudes exercentes, præstigia & phantasmata ostentantes mox cessantia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum Ianne & Mambre & Simone Mago æternis ignibus cruciandi destinabuntur.

OCCULTAE PHILOSOPHIAE HEN-
rici Cornelii Agrippæ, Finis.
Anno M. D. XXXIII.
Mense Iulio.

i

i

